

**ORMAN KÖYLERİNDE İÇ GÖÇLERİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER
(BARTIN-KASTAMONU ÖRNEĞİ)**

**2012
DOKTORA TEZİ**

HİKMET BATUHAN GÜNŞEN

**ORMAN KÖYLERİNDE İÇ GÖÇLERİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER
(BARTIN-KASTAMONU ÖRNEĞİ)**

Hikmet Batuhan GÜNŞEN

**Bartın Üniversitesi
Fen Bilimleri Enstitüsü
Orman Mühendisliği Anabilim Dalında
Doktora Tezi
Olarak Hazırlanmıştır**

**BARTIN
Haziran 2012**

KABUL:

Hikmet Batuhan GÜNŞEN tarafından hazırlanan “ORMAN KÖYLERİNDE İÇ GÖÇLERİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER (BARTIN-KASTAMONU ÖRNEĞİ)” başlıklı bu çalışma jürimiz tarafından değerlendirilerek, Bartın Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Orman Mühendisliği Anabilim Dalında Doktora Tezi olarak oybirliğiyle kabul edilmiştir. 29/06/2012

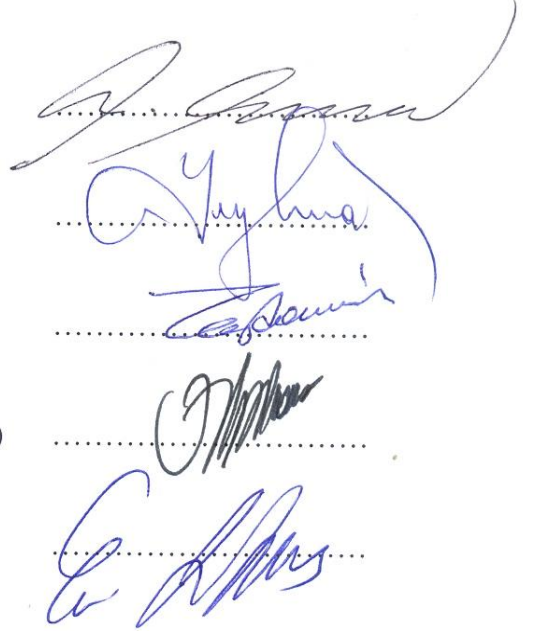
Başkan : Prof. Dr. Aytuğ AKESEN (İÜ)

Üye : Prof. Dr. Avni Yücel ERYILMAZ (HÜ)

Üye : Prof. Dr. İsmet DAŞDEMİR (BÜ)

Üye : Prof. Dr. Selman KARAYILMAZLAR (BÜ)

Üye : Doç. Dr. Erdoğan ATMİŞ (BÜ)

ONAY:

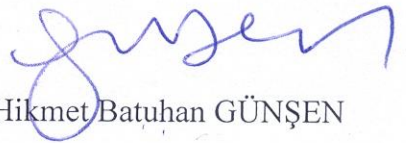
Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım 20/..72012

Prof. Dr. Ali Naci TANKUT

Fen Bilimleri Enstitüsü Müdürü

“Bu tezdeki tüm bilgilerin akademik kurallara ve etik ilkelere uygun olarak elde edildiğini ve sunulduğunu; ayrıca bu kuralların ve ilkelerin gerektirdiği şekilde, bu çalışmadan kaynaklanmayan bütün atıfları yaptığımı beyan ederim.”

Hikmet Batuhan GÜNŞEN

ÖZET

Doktora Tezi

ORMAN KÖYLERİNDE İÇ GÖÇLERİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER (BARTIN-KASTAMONU ÖRNEĞİ)

Hikmet Batuhan GÜNŞEN

Bartın Üniversitesi

Fen Bilimleri Enstitüsü

Orman Mühendisliği Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Erdoğan ATMİŞ

Haziran 2012, 187 sayfa

Bu çalışmanın amacı; orman köylerinde yaşanan göçleri etkileyen etmenleri saptayarak, yaşanan göçlerin orman köylerinde ve ormanlar üzerinde ne tip etkiler yarattığını ortaya koymaktır. Bu amacı gerçekleştirebilmek için orman köyleri ve iç göçlerle ilgili çeşitli değişkenler geliştirilmiştir. Daha sonra değişkenler korelasyon analizi, faktör analizi, çoğul regresyon analizi ve diskriminant analizi ile değerlendirilmiş ve yorumlanmıştır.

Çalışma beş temel bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde göç, iç göç ve orman köyleriyle ilgili genel tanımlar yer almaktadır. İkinci bölümde literatür özeti bulunmaktadır. Üçüncü bölümde Materyal ve Metot yer almaktadır. Materyalde çalışma alanının nasıl belirlendiğinden ve bu alanın özelliklerinden bahsedilmektedir. Metot kısmında ise belirlenen alanda araştırma birimi olarak hangi orman köylerinin seçildiği, bu köylerle ilgili hangi bilgilerin toplandığı, toplanan verilerin değerlendirilmesinde hangi istatistik analizlerin kullanıldığı ve bu analizlerin teorik altyapısı yer almaktadır. Dördüncü bölümde Bulgular ve Tartışma yer almaktadır. Bu bölüm genel olarak üç ana kısımdan oluşmaktadır. Birinci kısımda araştırma alanı olarak seçilen illerde yaşanan iç göçlerin genel değerlendirilmesi

ÖZET (devam ediyor)

yapılmıştır. İkinci kısımda araştırma birimi olarak seçilen orman köylerinin 1960-2010 yılları arasındaki nüfus değişimleri incelenmiş ve nüfusta ani kırılmaların olduğu dönemler yorumlanmıştır. Üçüncü kısımda ise uygulanan analizler değerlendirilmiş ve yorumlanmıştır. Beşinci bölümde Sonuç ve Öneriler yer almaktadır.

Korelasyon analizi orman köylerindeki göçlerle ilgili çok sayıda anlamlı ikili ilişkinin olduğunu ortaya koymuştur. Faktör analizi orman köylerinde göçleri etkileyen 15 faktörü ortaya çıkarmıştır. Regresyon analizine göre ise yaşanan göçler; köyde bulunan konutların doluluk oranı, köydeki mahalle sayısı, ekilmeyen tarım alanlarının köy alanı içindeki payı, köy nüfusunda okuryazar olmayanların oranı, göç etmiş ancak köyle bağıni koparmayarak arada sırada köye gelenlerin sayısı, hane başına düşen ortalama yıllık yakacak odun miktarı, kişi başına düşen orman alanı miktarı, köy sınırları içinde kalan ormanların alansal değişimi, orman işletme şefliklerinin faaliyetlerinde istihdam sıkıntısı çekip çekmemeleri ve köy sınırları içinde kalan ormanların yıllık etası ile belirlenmektedir. Diskriminant analizine göre araştırma alanındaki orman köyleri net göç oranlarına göre göç alan köyler, birinci derece göç veren köyler, ikinci derece göç veren köyler ve üçüncü derece göç veren köyler olarak sınıflandırılmıştır. Analizlere göre; köylerin yerleşimlerinin dağ sırtında olması, köyle il merkezi arasındaki mesafenin fazla olması, eğitim ve sağlık hizmetlerinin yetersiz olması, köylünün gelirinin düşük olması, ORKÖY'ün desteklerinin yetersiz olması, kırsal sanayinin gelişmemiş olması ve kişi başına düşen odun üretimi miktarının az olması gibi nedenlerden dolayı orman köylüsü yaşadıkları yerlerden göç etmektedir. Yaşanan göçlerden dolayı orman köylerinin sosyal, ekonomik, demografik ve fiziki yapılarında da değişimler meydana gelmiştir. Sonuçlar ışığında orman köylerindeki göçleri kontrol altında tutabilmek amacıyla çeşitli politikalar ve öneriler ortaya konmaya çalışılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Bartın, Kastamonu, Orman Köyleri, Orman Köylüsü, İç Göç, İç Göç-Orman-Ormancılık İlişkisi, İç Göçü Etkileyen Faktörler, İstatistiksel Analizler, Köy Grupları, Kırsal Kalkınma Politikaları

Bilim Kodu: 502.16.01

ABSTRACT

Ph. D. Thesis

FACTORS AFFECTING INTERNAL MIGRATION IN FOREST VILLAGES (BARTIN-KASTAMONU CASE)

Hikmet Batuhan GÜNŞEN

**Bartın University
Graduate School of Natural and Applied Sciences
Department of Forest Engineering**

Thesis Advisor: Associate Prof. Erdoğan ATMİŞ

June 2012, 187 pages

The aim of this study is to establish the most important factors affecting migration in forest villages, in what type of migration effects on forests and forest villages created to explore. For this purpose, the variables related to forest villages and internal migrations have been developed. Then, variables were evaluated by correlation analysis, factor analysis, multiple linear regression analysis and discriminant analysis.

This study consists of five main chapters. In the first chapter, there are general definitions. The second chapter is review of the literature. The third chapter is located in the Materials and Methods. The method as part of the research unit of the specified area of forest villages which are selected, what information is collected on these villages, which statistical analysis in the evaluation of the collected data is used and the theoretical background of this analysis. Results and Discussion chapter is the fourth. This chapter consists of three main parts in general. In the first part, the research area was the general assessment of internal migration in the selected provinces. The second part, the research unit selected as the population changes in forest villages were examined between 1960-2010 and sudden breaks in the periods when the

ABSTRACT (continued)

population is interpreted. The analysis were evaluated and discussed in the third part. The fifth chapter consists of conclusions and recommendations.

According to correlation analysis, there are many significant bilateral relationship about migrations in forest villages. Factor analysis revealed that 15 factors influencing migrations of the forest villages. According to regression analysis in the migration; village houses in the occupancy rate, number of quarters in the village, the share of land, unused agricultural land area of the village, the village population, illiteracy, emigrated to the number of arrivals to the village once in a while, but without cutting away the bonds of villages, firewood per household per year the amount of forest area per capita amount of spatial variation of forests within the boundaries of the village, forest and village enterprises or tampered with chieftaincies out activities within the boundaries of a shortage of employment in the forests is determined by the annual eta. Net migration rates by discriminant analysis based on research in the field of migration, these villages as the villages, the villages of emigration, the first degree, second degree and third degree of emigration emigration villages are classified as villages. According to analysis the cause of migration in forest villages: to the back of the mountain village settlements, the distances more than between the city center villages, lack of education and health services, the low income of forest villaifers, lack of support of ORKÖY, undeveloped rural industries, low wood production per capita. Because of the migration in forest villages, social, economic, demographic, and physical structures has been changed. According to the results in order to keep some control over migration of forest villages have been studied in a variety of policies and proposals.

Key Words: Bartın, Kastamonu, Forest Villages, Forest Villagers, Internal Migration, Internal Migration-Forest-Forestry Relations, Factors Affecting of Internal Migration, Statistical Analysis, Village Groups, Rural Development Policies

Science Code: 502.16.01

TEŞEKKÜR

Bartın Üniversitesi Orman Fakültesi Orman Mühendisliği Ormancılık Politikası Anabilim Dalı'nda birlikte çalıştığım ve aynı zamanda danışmanlığımı yaparak beni doktora öğrenimimin başından sonuna kadar yönlendiren, teşvik eden, destekleyen ve araştırma konumu hazırlamamda başından sonuna kadar zamanı, sabrı ve bilgisiyle yanımda olan değerli hocam sayın Doç. Dr. Erdoğan ATMİŞ'a teşekkürlerimi sunarım.

Araştırmanın her aşamasında, özellikle araştırmanın kurgulanmasında, istatistik analizlerin tasarlanması ve sonuçlarının yorumlanması aşamalarında bilgi ve tecrübesiyle bana yardımcı olan ve aynı zamanda tez izleme komitesi jüri üyesi olarak görev yapan değerli hocam sayın Prof. Dr. İsmet DAŞDEMİR'e teşekkür ederim.

Hem araştırma konusunun seçiminde beni yönlendiren hem de tez izleme komitesi üyesi olarak araştırmamın her aşamasında yardımcı olan kıymetli hocam Prof. Dr. Aytuğ AKESEN'e çok teşekkür ederim.

Ayrıca araştırma konusunun önemine dikkatimi çekerek beni bu konuda çalışmaya teşvik eden değerli hocam Prof. Dr. Abdi EKİZOĞLU'na da teşekkürlerimi sunarım.

Doktora tez sınavı jüri üyelerinden Prof. Dr. Avni Yücel ERYILMAZ ve Prof. Dr. Selman KARAYILMAZLAR'a da katkılarından dolayı teşekkür ederim.

Araştırma konumla ilgili verilerin toplanmasında bana yardımcı olan ve kolaylık sağlayan Bartın ve Kastamonu'da ki kamu kuruluşlarına ve çalışanlarına teşekkür ederim. Ayrıca araştırma alanına ait verilerin temininde ve saha çalışmasında bana her türlü olanağı sağlayarak yardımcı olan Kastamonu Orman Bölge Müdürlüğü ile Bartın ve Ulus Orman İşletme Müdürlükleri ve her kademedeki kıymetli personeline şükranlarımı sunarım.

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
KABUL	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT	v
TEŞEKKÜR	vii
İÇİNDEKİLER.....	ix
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	xiii
TABLolar DİZİNİ	xv
EKLER DİZİNİ.....	xix
KISALTMALAR DİZİNİ	xxi
BÖLÜM 1 GİRİŞ	1
1.1 GENEL TANIMLAR.....	5
1.1.1 Göç ve Göç Teorileri.....	5
1.1.1.1 Göç	5
1.1.1.2 Göç Teorileri	7
1.1.2 İç Göç	13
1.1.3 Türkiye’de İç Göç	15
1.1.4 Orman Köyleri ve İç Göçler	19
BÖLÜM 2 LİTERATÜR ÖZETİ.....	23
BÖLÜM 3 MATERYAL VE METOT	35
3.1 MATERYAL.....	35
3.1.1 Bartın	36
3.1.2 Kastamonu.....	38
3.2 METOT	41
3.2.1 Örnek Alınan Orman Köylerinin Belirlenmesi	42

İÇİNDEKİLER (devam ediyor)

	<u>Sayfa</u>
3.2.2 Değişkenlerin Belirlenmesi ve Tanımlanması	44
3.2.2.1 Değişkenlerin Belirlenmesi	44
3.2.2.2 Değişkenlerin Tanımlanması.....	45
3.2.3 Değişkenlerin Değerlendirilmesinde Kullanılan Analizler	62
3.2.3.1 Korelasyon Analizi.....	64
3.2.3.2 Faktör Analizi.....	65
3.2.3.3 Çoğul Regresyon Analizi	68
3.2.3.4 Diskriminant Analizi	70
BÖLÜM 4 BULGULAR VE TARTIŞMA	73
4.1 BARTIN VE KASTAMONU İLLERİNDE İÇ GÖÇLERİN GENEL DEĞERLENDİRMESİ.....	73
4.1.1 Bartın İlinde İç Göç Hareketleri.....	74
4.1.2 Kastamonu İlinde İç Göç Hareketleri.....	85
4.2 NÜFUS DEĞİŞİMLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ.....	95
4.2.1 Bartın İli Orman Köylerindeki Nüfus Değişimleri	95
4.2.2 Kastamonu İli Orman Köylerindeki Nüfus Değişimleri	98
4.3 İÇ GÖÇLERİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER VE ORMANCILIK FAALİYETLERİYLE OLAN İLİŞKİLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ	102
4.3.1 İç Göçlerle İlgili Değişkenler Arasındaki İlişkiler	102
4.3.1.1 Köyde Yaşanan Göçler.....	103
4.3.1.2 Köylerin Yerleşim ve Demografik Özellikleri.....	108
4.3.1.3 Eğitim ve Sağlık Hizmetleri	111
4.3.1.4 Ekonomik Etkinlikler	112
4.3.1.5 Orman İşletmelerinin Köyden İşçi Çalıştırmada Karşılaştığı Sorunlar	117
4.3.1.6 Orman Alanı Değişimi	119
4.3.2 İç Göçleri Etkileyen En Önemli Faktörlerin Belirlenmesi	122
4.3.2.1 Genel Olarak İç Göçleri Etkileyen En Önemli Faktörlerin Belirlenmesi	123
4.3.2.2 Bartın'da İç Göçleri Etkileyen En Önemli Faktörlerin Belirlenmesi.....	129

İÇİNDEKİLER (devam ediyor)

Sayfa

4.3.2.3 Kastamonu'da İç Göçleri Etkileyen En Önemli Faktörlerin Belirlenmesi.....	133
4.3.3 İç Göç Değişimlerini Açıklayan Değişkenlerin Saptanması	138
4.3.3.1 Genel Olarak İç Göç Değişimlerini Açıklayan Değişkenlerin Saptanması ...	139
4.3.3.2 Bartın İçin İç Göç Değişimlerini Açıklayan Değişkenlerin Saptanması.....	142
4.3.3.3 Kastamonu İçin İç Göç Değişimlerini Açıklayan Değişkenlerin Saptanması	143
4.3.4 Göç Yoğunluklarına Göre Köylerin Gruplandırılması.....	145
4.3.5 Analiz Sonuçlarının Kırsal Kalkınma Politikaları ve Ormancılık Politikası Açısından Değerlendirilmesi.....	151
BÖLÜM 5 SONUÇ VE ÖNERİLER.....	157
KAYNAKLAR	163
BİBLİYOGRAFYA	179
EK TABLOLAR	181
ÖZGEÇMİŞ	187

ŞEKİLLER DİZİNİ

<u>No</u>	<u>Sayfa</u>
3.1 Araştırma alanı	36
4.1 Net göç değişkeninin grafiksel gösterimi	103
4.2 Köy gruplarının diskriminant fonksiyonlarına dağılımı.....	148

TABLolar DİZİNİ

<u>No</u>	<u>Sayfa</u>
1.1 Yıllar itibariyle orman köyü ve orman köylüsü sayısı	21
3.1 Bartın'daki ormanlarda yayılış gösteren ağaç türleri ve alanları	37
3.2 Kastamonu'daki ormanlarda yayılış gösteren ağaç türleri ve alanları	40
3.3 Araştırma için geliştirilen temel değişkenler.....	61
4.1 Yıllara göre Bartın'ın kent ve kır nüfusu oranları.....	75
4.2 Dönemler bazında Bartın'da göç rakamları	76
4.3 1995-200 döneminde Bartın'ın aldığı göçlerin yönü ve büyüklüğü	76
4.4 1995-2000 döneminde Bartın'ın aldığı ve verdiği göçlerin nedenleri	77
4.5 1995-2000 döneminde Bartın'da il içindeki göç hareketleri.....	77
4.6 1995-2000 döneminde Bartın'ın aldığı ve verdiği göçlerin nedenleri	78
4.7 1995-2000 döneminde Bartın'ın aldığı ve verdiği göçün yaş gruplarına dağılımı	79
4.8 1995-2000 döneminde Bartın'ın aldığı ve verdiği göçün eğitim durumu.....	80
4.9 1995-2000 döneminde Bartın'ın aldığı ve verdiği göçün işgücü durumu ve yapılan işler.....	81
4.10 2007-2010 döneminde Bartın'ın aldığı ve verdiği göçteki nüfusun yaş gruplarına dağılımı.....	83
4.11 2008-2009 yılları arasında Bartın'ın aldığı ve verdiği göçün eğitim durumu.....	84
4.12 2007-2010 döneminde Bartın'ın en fazla göç aldığı ve göç verdiği 5 il.....	85
4.13 Yıllara göre Kastamonu'nun kent ve kır nüfusu oranları.....	85
4.14 Dönemler bazında Kastamonu'da göç rakamları	86
4.15 1995-200 döneminde Kastamonu'nun aldığı göçlerin yönü ve büyüklüğü	87
4.16 1995-2000 döneminde Kastamonu'nun verdiği göçün yönü ve büyüklüğü	87
4.17 1995-2000 döneminde Kastamonu'da il içindeki göç hareketleri.....	88
4.18 1995-2000 döneminde Kastamonu'nun aldığı ve verdiği göçlerin nedenleri	88
4.19 1995-2000 döneminde Kastamonu'nun aldığı ve verdiği göçün yaş gruplarına dağılımı	89
4.20 1995-2000 döneminde Kastamonu'nun aldığı ve verdiği göçün eğitim durumu.....	90

TABLÖLAR DİZİNİ (devam ediyor)

<u>No</u>	<u>Sayfa</u>
4.21 1995-2000 döneminde Kastamonu'nun aldığı ve verdiği göçlerin işgücü durumu ve yapılan işler.....	91
4.22 2007-2010 döneminde Kastamonu'nun aldığı ve verdiği göçteki nüfusun yaş gruplarına dağılımı.....	92
4.23 2008-2009 yılları arasında Kastamonu'nun aldığı ve verdiği göçün eğitim durumu.....	94
4.24 2007-2010 döneminde Kastamonu'nun en fazla göç aldığı ve göç verdiği 5 il.....	94
4.25 1960-2010 yılları arasında Bartın ili orman köylerinin ilçe bazında ortalama nüfus değişimleri.....	95
4.26 1960-2010 yılları arasında Bartın Merkez İlçe orman köylerinin nüfus değişimleri.....	96
4.27 1960-2010 yılları arasında Amasra ve Kurucasıle ilçelerinin orman köylerinin nüfus değişimleri.....	96
4.28 1960-2010 yılları arasında Ulus ilçesi orman köylerinin nüfus değişimleri.....	97
4.29 1960-2010 yılları arasında Kastamonu ili orman köylerinin ilçe bazında ortalama nüfus değişimleri.....	98
4.30 1960-2010 yılları arasında Kastamonu Merkez İlçe orman köylerinin nüfus değişimleri.....	99
4.31 1960-2010 yılları arasında Araç ilçesi orman köylerinin nüfus değişimleri.....	99
4.32 1960-2010 yılları arasında Ağlı, İhsangazi, Seydiler ve Şenpazar ilçelerinin orman köylerinin nüfus değişimleri.....	99
4.33 1960-2010 yılları arasında Azdavay ve Pınarbaşı ilçelerinin orman köylerinin nüfus değişimleri.....	100
4.34 1960-2010 yılları arasında Hanönü ve Bozkurt ilçelerinin orman köylerinin nüfus değişimleri.....	100
4.35 1960-2010 yılları arasında Cide ve İnebolu ilçelerinin orman köylerinin nüfus değişimleri.....	100
4.36 1960-2010 yılları arasında Çatalzeytin ve Küre ilçelerinin orman köylerinin nüfus değişimleri.....	101
4.37 1960-2010 yılları arasında Daday ilçesi orman köylerinin nüfus değişimleri.....	101
4.38 1960-2010 yılları arasında Devrekani, Doğanyurt ve Tosya ilçelerinin orman köylerinin nüfus değişimleri.....	101

TABLULAR DİZİNİ (devam ediyor)

<u>No</u>	<u>Sayfa</u>
4.39 1960-2010 yılları arasında Taşköprü ilçesi orman köylerinin nüfus değişimleri.....	102
4.40 Değişkenler arasındaki ilişkileri gösteren korelasyon matrisi.....	105
4.41 Genel olarak yapılan faktör analizine göre açıklanan toplam varyans.....	124
4.42 Genel olarak yapılan faktör analizi sonucunda ortaya çıkan döndürülmüş faktör matrisi	124
4.43 Genel olarak orman köylerinde iç göçleri etkileyen faktörler ve bu faktörleri temsil eden değişkenler ve ağırlıkları	129
4.44 Bartın orman köyleri için yapılan faktör analizine göre açıklanan toplam varyans	129
4.45 Bartın orman köyleri için yapılmış faktör analizi sonucunda ortaya çıkan döndürülmüş faktör matrisi.....	130
4.46 Bartın orman köylerinde iç göçleri etkileyen faktörler ile bu faktörleri temsil eden değişkenler ve ağırlıkları	133
4.47 Kastamonu orman köyleri için yapılan faktör analizine göre açıklanan toplam varyans	133
4.48 Kastamonu orman köyleri için yapılmış faktör analizi sonucunda ortaya çıkan döndürülmüş faktör matrisi.....	134
4.49 Kastamonu orman köylerinde iç göçleri etkileyen faktörler, temsil eden değişkenler ve ağırlıkları	137
4.50 Araştırma alanının tümü ve il bazında iç göçleri etkileyen faktörlerin karşılaştırılması.....	137
4.51 Üç farklı model için çoğul regresyon analizi sonuçları.....	140
4.52 Bartın orman köyleri için 2 farklı model için çoğul regresyon analizi sonuçları.....	142
4.53 Kastamonu orman köyleri için 2 farklı model için çoğul regresyon analizi sonuçları.....	144
4.54 Analiz öncesi NETGO ve KOYGON'a göre köy grupları	146
4.55 Diskriminant fonksiyonlarına ait veriler	146
4.56 Standardize edilmiş kanonik diskriminant fonksiyonu katsayıları	146
4.57 Sınıflandırma sonuçları	147
4.58 Diskriminant analizi sonrası net göç oranlarına göre köy grupları	148
4.59 Gruplaşmada en etkili olan ve önemli görülen bazı değişkenlerin grup içi ortalamaları	150

EKLER DİZİNİ

<u>No</u>	<u>Sayfa</u>
Ek Tablo 1 Bartın orman köyleri, ormanla olan ilişkileri ve nüfus değişimleri.....	177
Ek Tablo 2 Kastamonu orman köyleri, ormanla olan ilişkileri ve nüfus değişimleri	178
Ek Tablo 3 Örnek köylerdeki net göç miktarları ve yüzdeleri.....	180

KISALTMALAR DİZİNİ

ACOR	: Açmacılık suç oranı
ADNKS	: Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi
AGAC	: Ağaçlandırma faaliyet yoğunluğu
AKTIF	: Aktif çalışan ortak sayısı oranı
ANY	: Köydeki aktif nüfus yüzdesi
AVAL	: Av ve yaban hayatı sahası büyüklüğü
BAKKA	: Batı Karadeniz Kalkınma Ajansı
CALIS	: Orman işletme şefliklerinin köylü istihdam sıkıntısı
CALSUR	: Ormancılık faaliyetlerinde çalışma süresi
ÇOB	: Çevre ve Orman Bakanlığı
DİE	: Devlet İstatistik Enstitüsü
DPT	: Devlet Planlama Teşkilatı
EGITIM	: Eğitim seviyesi
ENMES	: Köyün en yakın olduğu il veya ilçe merkezine uzaklığı
ETALO	: Tarıma elverişli olup da ekilmeyen tarım alanı oranı
FAKIR	: Fakirlik düzeyi geçiren kişi sayısı
GELIR	: Kişi başına düşen gelir düzeyi
GOCKIS	: Köyden göç etmiş ancak bağımlı koparmamış ve yılın belli bir dönemini köyde
HAYS	: Kişi başına düşen hayvan sayısı
HÜNEE	: Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü
İKIB	: Köy sınırları içinde bulunan 2/B arazisi miktarı
ILMES	: Köyün il merkezine uzaklığı
İTO	: İstanbul Ticaret Odası
KADAS	: Orman kadastro durumu
KADIN	: Kadın nüfusunun toplam nüfusa oranı
KBO	: Kişi başına düşen orman alanı
KISAC	: Kişi başına düşen orman açma suçu miktarı
KISAL	: Kişi başına düşen köy alanı

KISALTMALAR DİZİNİ (devam ediyor)

KISUC	: Kişi başına düşen orman suçu miktarı
KOD	: Kişi başına düşen odun üretimi miktarı
KONUM	: Köyün konumu
KONUT	: Dolu konutların tüm konutlara oranı
KOPKREDİ	: Alınan kooperatif kredi sayısı
KOPOR	: Kooperatifleşme oranı
KOYAL	: Köy alanı
KREDİ	: Alınan ferdi kredi sayısı
MASAY	: Köydeki mahalle sayısı
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
MERA	: Mera alanı oranı
NETGO	: Net göç oranı
NUFUS	: Köy nüfusu
OB	: Ormana bitişik
ODOU	: Odun Dışı Orman Ürünleri
ODOU	: Odun dışı orman ürünlerinden yararlanma düzeyi
OGM	: Orman Genel Müdürlüğü
Oİ	: Orman içi
OKUL	: Okul varlığı ve çeşidi
OKUYAZ	: Okuryazar olmayanların toplam nüfusa oranı
ORAL	: Orman alanı oranı
ORALD	: Orman alanı değişimi
ORCAL	: Ormancılık faaliyetlerinde çalışan kişi oranı
ORGEL	: Köyde ormancılıktan elde edilen gelirin oranı
ORIL	: Köyün ormanla olan ilişkisi
ORKÖY	: Orman-Köy İlişkileri Genel Müdürlüğü
ORÜS	: Orman Ürünleri Sanayii
ORVER	: Ormanın verim gücü
OSBÜK	: Organize Sanayi Bölgeleri Üst Kuruluşu
OSİB	: Orman ve Su İşleri Bakanlığı
PORKOY	: ORKÖY'ün desteklediği proje sayısı
SACAL	: Sanayi ve ticaret tesislerinde çalışanların oranı
SAGLIK	: Sağlık hizmeti olanağı

KISALTMALAR DİZİNİ (devam ediyor)

SERAL	: Kişi başına düşen sera alanı miktarı
SPSS	: Statistical Package for the Social Sciences
SYOG	: Orman suçu yoğunluğu
TARAL	: Tarım alanı oranı
TBD	: Türk Belediyecilik Derneği
TTK	: Türkiye Taşkömürü Kurumu
TUOP	: Türkiye Ulusal Ormancılık Programı
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
YAK	: Hane başına düşen zati yakacak miktarı
YAP	: Hane başına düşen zati yapacak miktarı

BÖLÜM 1

GİRİŞ

İnsanlar, varoluşundan günümüze kadar geçen sürede çeşitli nedenlerden dolayı geçici veya kalıcı, gönüllü veya zorunlu bir şekilde yaşadıkları yerlerden başka yerleşimlere göç ederek yaşam ortamlarını değiştirmişlerdir. Özellikle sanayi devriminden sonra göçlerin yoğunluk kazandığı görülmektedir. Bunda büyük kentlerin sanayi ve hizmet sektörünün merkezi olması ve aynı zamanda kentlerde eğitim, sağlık, sosyo-kültürel ve en önemlisi istihdam bakımından daha fazla ve çeşitli olanakların var olması önemli bir etkidir. Diğer taraftan ise kırsal alanın iş ve sosyal hizmetler bakımından kısıtlı olanaklara sahip olmasının da rolü bulunmaktadır.

Türkiye’de de 1950’li yıllardan itibaren kırsal alandan kentlere, 1960’ların başından itibaren de kır ve kentlerden yurtdışına göçler yaşanmaya başlamıştır. Kırsal alanda nüfusun artması, tarım alanlarının yetmemeye başlaması, tarımsal üretimde modern tekniklere ve yeni teknolojilere uyum sağlanamaması, istihdam olanaklarının yetersiz olması, eğitim ve sağlık gibi hizmetlerin çok kısıtlı olması burada yaşayan insanların iş fırsatlarının daha fazla olduğu, eğitim ve sağlık gibi hizmetlerin çeşitli ve fazla olduğu kentlere göç etmesine neden olmuştur. Bunun yanında 1960’lı yıllarda göçün bir devlet politikası olarak teşvik edildiği Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planında (1963-1967) görülmektedir. Bunun en temel nedeni ülkede her geçen gün artan işsizlik oranının azaltılmak istenmesidir.

Ülkede yaşanan göç hareketleri Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planında, önemli görülmemiş hatta ileriki dönemler içinde daha da önemsizleşeceği öngörülmüştür. Ancak göç hareketleri tahmin edilenin aksi yönde olmuştur. Sanayi, ekonomi ve sosyal alandaki gelişmelere paralel olarak ülkede nüfusun mekansal dağılımında önemli değişimler gerçekleşmiştir. Bunun yanında yaşanan göç hareketleri köklü toplumsal, kültürel ve siyasal dönüşümleri de beraberinde getirmiştir (Kaya vd. 2009).

Türkiye’de iç göçlere ilişkin genel eğilimleri, hızları ve göçün boyutunu gösterecek bilgiler genel nüfus sayımlarında toplanmaktadır. Ancak genel nüfus sayımlarında soru kağıdının

sınırlı olmasının gerekliliğinden dolayı göçe ilişkin olarak elde edilen bilgiler oldukça kısıtlıdır. Bundan dolayı elde edilen bilgilerde göçün nedenlerine ve sonuçlarına ait veriler yer almamaktadır. Ayrıca göçlere ait kısıtlı bilgiler nüfus, kalkınma vb. politikalarının formülasyonu için gerekli detay düzeyini verememektedir. Nüfus kayıtları ise daha da kısıtlı bir veri kaynağıdır. Ancak göç davranışlarını öğrenmek, araştırmacıların ve politika yapıcıların amaçlarını belirleyebilmesi açısından önemlidir (Castaldo vd. 2005). Bunun için politika analistlerinin, iç göç davranışına ilişkin detaylı bilgi elde edebilmeleri için araştırmalara yönelmesi önerilmektedir. İster küçük ister büyük ölçekli olsun, iç göçlerin neden, sonuç ve belirleyicileri üzerinde detaylı bilgiler elde etmek saha çalışmaları sayesinde mümkün olmaktadır (Ünalın 1998).

Türkiye’de göçlerin mekansal olarak dağılımı değerlendirildiğinde göç yönünün kırsal alan gibi sosyo-ekonomik yönden gelişmemiş yerlerden kentler gibi gelişmiş yerlere doğru olduğu söylenebilmektedir. Diğer taraftan 1950 yılında ülke nüfusunun %25’i kentlerde ve %75’i de kırsal alanda yaşarken, günümüzde nüfusun %76’sı kentlerde ve %24’ü kırsal alanda yaşar hale gelmiştir (TÜİK 2011a,b). Bu durum ülkenin demografik yapısındaki değişimin en önemli göstergesidir. İç göç genellikle ülke nüfusunda niceliksel bir değişiklik yaratmasa da varılan ve terk edilen bölgelerde sosyal, ekonomik ve kültürel değişmelere yol açmaktadır (Akan 1997). Araştırmalar çoğunlukla kırsal alanın kentlere verdiği göçün nedenlerine ve göçün kent üzerindeki etkilerine odaklanmıştır (Erder 1996). Ancak aynı göç sürecinin kırsal alanları nasıl etkilediğinin üzerinde pek durulmamıştır. Bu süreç, kırsal alanda nüfusun azalmasının yanında geride kalan nüfusun niteliklerinde de önemli değişikliklere neden olmuştur. Bu demografik değişimin yanında arazi kullanımında, sosyal, ekonomik ve kültürel yapıda da değişimler olabilmektedir.

Kırsal alandaki yerleşimlerin önemli bir bölümünü orman köyleri oluşturmaktadır. Orman köyleri, çoğunlukla şehir merkezlerinden uzakta dağ sırtında veya vadi yamacında kurulu bulunan, verimsiz, parçalı ve az miktarda tarım alanına sahip, eğitim ve sağlık gibi hizmetlerin çok kısıtlı olduğu, geçimleri neredeyse sadece ormana dayalı olan ve alternatif iş olanaklarının çok az olduğu köylerdir. Bu köylerde yaşayanlar ülkede en düşük gelir seviyesine sahip tabakayı oluşturmaktadır. Genellikle sayılan bu özelliklerinden dolayı kırsal alandan kentlere yaşanan göçler orman köylerinde de görülmektedir. 1985 yılında 10161108 kişinin yaşadığı orman köylerinde göçlerden dolayı 2010 yılı rakamlarına göre 7073766

orman köylüsü kalmıştır (Tablo 1.1). 25 yılda orman köyü nüfusunun %30 oranında azalış gösterdiği açıkça görülmektedir.

Orman köylerinden kent merkezlerine yaşanan göçlerin, hem kentlerde hem de orman köylerinde ormanlar ve ormancılık faaliyetleri üzerinde farklı etkiler yarattığı bilinmektedir. Orman köylerinden kentlere göç edenler (Kırsal alandan göç edenler diye genelleştirilebilir) düşük gelire sahip oldukları için ilk başta çoğunlukla kentin çevresindeki imara açık olmayan alanlara yasa dışı yollarla yerleşmektedir (Sağlam 2006). Bundan dolayı, kent etrafında bulunan başta ormanlar olmak üzere mera, yaylak, kışlak ve kıyılar gibi kamu arazileri üzerinde baskılar oluşmakta, bu araziler zarar görmektedir (Ayanoğlu 1994). Böylelikle kent çevresindeki orman kaynakları bir taraftan yerleşim yeri taleplerinin, diğer taraftan da bozuk kentleşme sonucu yerel yönetimlerin çöplük, mezarlık ve rekreasyon alanı gibi çeşitli hizmet üretimleri için alan tahsis taleplerinin olumsuz baskıları altında kalmaktadır (Özdönmez vd. 1996; Akesen ve Ekizoğlu 2010). Keleş de (1998) Türkiye’de illerin almış olduğu göçten dolayı nüfuslarının artmasıyla birlikte ilde bulunan arazilerin ve orman alanlarının parçalandığını dile getirmektedir. Benzer şekilde Asya-Pasifik Bölgesinde yer alan Çin, Vietnam, Endonezya ve Tayland’da da kırsal alandan yaşanan göçlerin doğal kaynakların tükenmesini, felaketleri, fakirliği ve sosyal çatışmaları ortaya çıkardığı belirtilmektedir (Anh 2003).

Diğer taraftan verilen göçle birlikte orman köylerindeki nüfus azalmaktadır. Köy nüfusunun azalmasına bağlı olarak hayvancılık gerilemekte, orman işletmesinden ısınma, ev/ahır yapımı veya tamirati için alınan zati yapacak ve yakacak odun miktarında düşüş olmakta ve tarımsal faaliyetler köy halkının sadece kendilerine yetecek kadar üretim yapılması seviyesine düşmektedir. Bunlara bağlı olarak orman kaynakları üzerindeki baskılar da azalmakta ve göçle birlikte orman köylüsünün terk ettiği alanlar zamanla ormana dönüşmektedir (Atmış 2004). Benzer şekilde Yakar ve Yazıcı da (2009) göçle birlikte tarım alanlarının bir bölümünün terk edildiğini, mera hayvancılığının giderek azaldığı ve mera alanlarının genişlediğini, orman alanları üzerindeki baskının azalmasına bağlı olarak orman alanlarının genişlediğini ve arazi kullanım deseninin değiştiğini söylemektedir.

Tüm göç hareketlerinde olduğu gibi orman köylerinde yaşanan göçlerde de öncelikle genç nüfus köyü terk etmektedir. Bununla birlikte köyde sadece yaş ortalaması çok yüksek olan bir kesim kalmaktadır. Bu nüfus tarım alanlarının çok parçalı ve yüksek eğimli olmasından dolayı

emek yoğun çalışma gerektiren tarımsal üretimde çalışmamaktadır. Çoğu ormana bitişik olan tarım alanlarının işlenememesinden dolayı bu alanlar zamanla ormana dönüşmektedir. Ayrıca köydeki yaşlı nüfus ağırlıklı olarak insan gücüyle çalışmayı gerektiren tomruk üretimi gibi ormancılık faaliyetlerinde de etkin bir şekilde çalışmamaktadır. Bundan dolayı köy sınırları içindeki ormanlarda üretim yapan orman işletme şeflikleri odun hammaddesi üretimde çalıştıracak orman köylüsü bulmakta güçlük çekmektedir.

Orman köylerinin gelir düzeyi diğer köylere göre önemli derecede düşüktür. İlgili kuruluşların tahminlerine göre orman köylerinde kişi başına düşen yıllık ortalama gelir sadece 400 dolar civarındadır (TUOP 2004). Türkiye’de yöresel ölçekteki gelir farklılıklarının iç göçte önemli bir etken olduğu düşünüldüğünde orman köylerinde de yoğun olarak göçlerin yaşanması beklenen bir durum olmaktadır.

Bu çalışmanın amacı; Türkiye’de orman köylerinde yaşanan göçleri etkileyen faktörleri, göçlerin orman köylerini ve bu köylerin etrafındaki ormanları nasıl etkilediğini belirlemek ve bunlara göre ileriye dönük olarak oluşturulacak ormancılık politikalarına katkıda bulunacak bilgiler üretmektir.

Çalışma beş ana bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde; göçün tanımı yapılmış ve genel olarak göç teorilerinden bahsedilmiştir. Ardından göç sınıflamalarından bahsedilmiş ve özellikle araştırma konusu gereği iç göç tanımlanmıştır. Daha sonra Türkiye genelinde ve orman köylerinde yaşanan iç göçler hakkında bilgi verilmiştir.

İkinci bölüm Literatür Özetinden oluşmaktadır. Literatür özetinde sırasıyla göçle ilgili genel çalışmalara, göç teorilerine, Türkiye’de kırsal kesimde yaşanan göçle ilgili yapılan çalışmalara ve orman köylerindeki göçlerle ilgili yapılan çalışmalara değinilmiştir.

Üçüncü bölümde Materyal ve Metot yer almaktadır. Materyalde çalışma alanının belirlenmesinden ve bu alanın özelliklerinden bahsedilmektedir. Metot kısmında ise belirlenen alanda araştırma birimi olarak hangi orman köylerinin seçildiği, bu köylerle ilgili hangi bilgilerin toplandığı, toplanan verilerin değerlendirilmesinde hangi istatistik analizlerin kullanıldığı ve bu analizlerin teorik altyapısı yer almaktadır.

Bulgular ve Tartışma dördüncü bölümü oluşturmaktadır. Bu bölüm genel olarak üç ana kısımdan oluşmaktadır. Birinci kısımda araştırma alanı olarak seçilen illerde yaşanan iç göçlerin genel değerlendirilmesi yapılmıştır. İkinci kısımda araştırma birimi olarak seçilen orman köylerinin 1960-2010 yılları arasındaki nüfus değişimleri incelenmiş ve nüfusta ani kırılmaların olduğu dönemler yorumlanmıştır. Üçüncü kısımda ise uygulanan analizler değerlendirilmiş ve tartışılmıştır.

Beşinci bölüm Sonuç ve Öneriler'den oluşmaktadır.

1.1 GENEL TANIMLAR

Bu kısımda öncelikle göçün ne olduğuna, göçle ilgili geliştirilen teorilere ve göçün çeşitlerine genel olarak değinilmiştir. Ardından araştırma konusunun gereği iç göç tanımlanmış ve Türkiye'de yaşanan iç göçlerle ilgili ayrıntılı bilgi verilmiştir. Daha sonra orman köylerinin genel özellikleri kısaca ele alınmıştır.

1.1.1 Göç ve Göç Teorileri

1.1.1.1 Göç

Genel olarak göç, hareket edebilen canlıların hayatlarını sürdürebilmelerinin önemli bir önkoşulu olan yer değiştirme faaliyetidir. İnsanın göç etmesinin ise varoluşuyla beraber başladığı söylenebilmektedir. İnsanlık tarihinde doğal afetlerden kaçış, kuraklık, açlık, iklim değişiklikleri ve diğer uygarlıkların saldırıları nüfusun yer değiştirmesine, diğer bir ifadeyle göç etmesine tarihsel örnektir (Yalçın 2004).

Kishore (2008)'ye göre göç, insanın kendi güvenliği veya daha iyi fırsatlar bulmasından dolayı yaptığı başlıca özelliğidir. Aslında bu hareket edebilen tüm canlılar için genelleştirilebilir.

Sosyolojik açıdan değerlendirildiğinde, göç bireyler açısından, sadece yer değiştirmek anlamına gelmemektedir. Göç, bireyler için, göç ettikleri ortamda var olan koşulların elverdiği doğrultuda, toplumsal konum değişikliği anlamına da gelmektedir (Erder 1996).

Bunun dışında kültürel farklılaşmanın ortaya çıkmasında en önemli rol göç olgusuna aittir (Yalçın 2004).

Göç günümüzde toplumun ana yapısındaki ve üretim şekillerindeki temel değişimleri oluşturan bir süreci de ifade etmektedir (Kıray 1976). 1927’de Türkiye nüfusunun %76’ı kırsal alanda yaşarken ve tarıma yönelik üretim yaparken, günümüzde ülke nüfusunun %76’sı kentlerde yaşamakta ve daha çok sanayi ve hizmet sektöründe çalışmaktadır. İşte bu süreç Kıray’ın belirttiği anlamdaki göçü ifade etmektedir.

Yalçın (2004), göç tanımlarının hepsinin göz önünde bulundurulduğunda şu tanımlamanın yapılabileceğini belirtmiştir. Göç, ekonomik, siyasi, ekolojik veya bireysel nedenlerle, bir yerden başka bir yere yapılan ve kısa, orta veya uzun vadeli geriye dönüş veya sürekli yerleşim hedefi güden coğrafik, toplumsal ve kültürel bir yer değiştirme hareketidir.

Genel olarak göç, insanların zorunlu ya da isteğe bağlı olarak yaşamlarını sosyal, ekonomik ve kültürel yönden yaşadıkları yerlere göre daha iyi sürdürebileceklerini umdukları başka yerlere bireysel veya kitlesel halde, geçici ya da kalıcı olarak gitme eylemi olarak tanımlanabilir.

İnsanların doğdukları toprakları bırakıp yeni yerlere göç etmesinin temelinde yatan çok sayıda neden olduğunu göz ardı etmemek gerekir. Genel olarak bunlar mesleki, siyasi, ekonomik, emeklilik (uygun iklim ve yaşam koşulları), duygusal (hayaller, aile bağları), kişisel, savaş, terör, doğal (sel, deprem vb şekilde çevre şartlarının bozulması) nedenler olarak sıralanabilmektedir. Günümüzde göçlerin en büyük bölümü ise ekonomik nedendir. Gelir dağılımdaki dengesizlikler, işsizlik ve yoksulluk gibi ekonomik nedenlerle çok sayıda kişi yaşadığı alanları devamlı olarak terk etmektedir (Akman 2007; Toroğlu 2007; Öztaş ve Zengin 2006). Genel olarak değerlendirildiğinde hemen hemen bütün göçlerin özünde yoksulluk, yoksunluk, sosyal ekonomik ve politik dışlanmışlığın yattığı görülmektedir (Kaya vd. 2009).

Göç, aynı zamanda insan davranışlarının bir yönüdür ve bütün demografik faktörlerin yanında çok çeşitli ve birbiri içine geçmiş nedenlerden dolayı meydana gelmektedir. Onun için de çok karmaşık ve kestirilemeyen sonuçlar doğurmaktadır (Akan 1997).

1.1.1.2 Göç Teorileri

Göç olgusunun demografik, ekonomik, siyasi, psikolojik, antropolojik ve sosyolojik yönlerinin olması farklı alanlarda (demografi, sosyoloji, psikoloji, coğrafya, ekonomi, tıp vb.) çalışan araştırmacıların göç konusu üzerine eğilmelerine neden olmuştur. Göç üzerine yapılan değişik çalışmalarla birlikte büyük bir kısmı ekonomik tabana dayanan göç teorileri de geliştirilmiştir.

Bugün için genel bir göç teorisi bulunmamakla beraber, iktisatçılar, sosyal bilimciler ve fiziki plancılarca geliştirilmiş çok sayıda genelleme düzeyinde varsayım vardır. Bu tür genellemeler beş grupta toplanabilir: Birinci grup genellemeler; sosyal sistemde göçü ortaya çıkaran nedenlere ve göçlerin çeşitlerine ilişkindir. İkinci grup genellemeler; kişinin göç kararını nasıl aldığı ve bu kararı alırken hangi değerlere önem verdiği üzerinedir. Üçüncü grup genellemelerde; göç eden kişilerin göç etmeyen kişilerden farklılıkları açıklanmaya çalışılmaktadır. Dördüncü grupta; göçler sonucunda sosyal sistemlerde ortaya çıkan sorunlar hakkında yargılar getirilmektedir. Beşinci grup genellemelerin yapısı ilk dört gruptan farklıdır. İlk dört grupta göç bağımlı değişken olarak alınmıştır. Toplumdaki değişiklikler sonucunda göçün nasıl olduğu açıklanmaktadır. Bu grupta göçün kendisinde bağımsız değişken seçilerek toplumdaki bazı yapısal değişimler açıklanmaktadır (Tekeli 1978a).

Göçün kendisini açıklamaya çalışan teoriler; Ravenstein'in Göç Kanunları, Kesişen Fırsatlar Teorisi, İtme-Çekme Teorisi, Merkez Çevre Teorisi, Parekh'in Göç Teorisi Sınıflaması, Ağ (Network) Teorisi, Sınırsız Emek Arzı Teorisi ve Beklenen Gelir Farkı Teorisi olarak sıralanabilmektedir (Yalçın 2004). Genel bir bilgi oluşturması açısından bu teoriler kısaca açıklanmıştır:

Ravenstein'in Göç Kanunları: Göçler, insanlığın var oluşundan bu yana yaşanıyor olsa da, göçle ilgili araştırmalar çok eski tarihlere gitmemektedir. Göçle ilgili bilinen ilk bilimsel araştırma E. G. Ravenstein'in (1885) "Göç Kanunları (The Laws of Migration)" adlı çalışmasıdır. Ravenstein 1871 ve 1881 yılı İngiliz nüfus sayımı verilerini kullanarak göç olgusunun genel olarak kabul görecektir kanunlarını ortaya koymaya çalışmıştır.

Ravenstein'in çalışması genel anlamda derinlikten ve güçlü bir analizden yoksun görünmekle birlikte, dönemi için ve daha sonraki göç çalışmaları için anlamlı bir öncü olma niteliği

taşımaktadır. Çalışmanın kuramsal temeli endüstrileşme ve kentleşme olguları üzerine kurulmuş ve 19. yüzyılın son yarısındaki gelişmeler çalışmanın temel dinamiğini oluşturmuştur (Çağlayan 2006). Castles ve Miller'e (2008) göre Ravenstein'in çalışması neoklasik ekonomini görüşünün köklerinde yer almaktadır.

Ravenstein çalışmasında yedi göç kanunu tespit etmiştir (Ravenstein 1885). Bunlar aşağıdaki gibidir:

1. Göç edenlerin önemli bir kısmı yalnızca kısa mesafeli göç ederler. En son gidilecek yere kadar yapılan kısa nüfus hareketleri göç dalgaları oluşturmaktadır. Bu şekilde oluşturulan göç dalgalarının yönü büyük endüstri ve ticaret merkezlerine doğrudur. Bu göçlerin miktarını bilebilmek için göç alan yerlerdeki nüfusun yoğunluğunu bilmek gerekmektedir.
2. Bir kentte meydana gelen hızlı ekonomik gelişme karşısında, kenti çevreleyen yakın yerlerden göçmenler hızla bu kente gelirler. Kente uzak kırsal kesimlerden göç edenlerde bu boşalmış yerlere göç edecek, böylece her bir basamakta hızla gelişen kentin imkanları daha fazla göçmen tarafından öğrenileceği için göç tüm ülkede hissedilecektir.
3. Bu yayılma süreci absorbe etmenin tersi şeklindedir ve benzer özellikler gösterir.
4. Her ana göç akımı bunu karşılayan bir başka göç akımı yaratır.
5. Uzun mesafeye göç edenler daha çok büyük ticaret ve endüstri merkezlerini tercih etmektedir.
6. Kent yerlileri, kırsal kesim yerlilerine göre daha az göç etme eğilimindedirler.
7. Kadınlar erkeklere göre daha fazla göç etme eğilimindedir.

Ravenstein'in çalışması, dönemin İngiltere'sinin şartlarına göre bir anlamlılık ifade etse de, bu kanunların genel olarak kabul gördüğünün iddia edilemeyeceği net bir gerçektir. Ekonomik ve endüstriyel gelişme etkisi çerçevesinde kurgulanan tek faktörlü göç olgusu, göçün günümüzdeki yapısının, gerçeklerinin ve içeriğinin anlaşılması için yetersiz kalmaktadır (Çağlayan 2006).

Kesişen Fırsatlar Teorisi: Bu teori ilk kez Stouffer (1940) tarafından ortaya konmuştur. Teoriye göre, belirli bir mesafeye göç eden insanların miktarı, göç ettikleri yerdeki fırsatların

çokluğuyla orantılıdır. Yani, gidilecek yerde iş bulma fırsatı fazlaysa oraya göçecek insan sayısı da fazla olacaktır (Yalçın 2004).

Teoriye genel olarak bakıldığında göç konusunda bireylerin kararları ve bu kararlara iten sebepler üzerine yoğunlaşan ve sosyal aktör olarak göçmeni ön plana çıkaran bir teori olduğu görülmektedir (Çağlayan 2006).

Bu teoride göç edilecek mesafe, göç edilecek yerdeki olanaklar ve bu olanakların miktarı göç olgusunun önemli kısımlarını oluşturmaktadır. Stouffer oluşturduğu teoride bu üç önemli faktörden göç edilecek mesafeyi analiz nesnesi olarak diğer faktörlerin önüne koymaktadır. Daha açık bir ifadeyle, Stouffer net bir şekilde herhangi iki merkeze yönelecek olan göçte, çekme faktörlerinin önemli olduğunu, fakat bu faktörlerin önemini belirleyen temel noktanın da mesafe olduğunu dile getirmektedir. Göç edilecek yerdeki iş imkanlarının çokluğu ve göç mesafesinin kısalığı, o çekim merkezine göç eden kişilerin sayısını artıran faktörlerdir (Jansen 1970; Çağlayan'dan 2006).

Kesişen Fırsatlar Teorisi özellikle ekonomik temelli göçlerde ve işçi göçü çalışmalarında sıklıkla kullanılabilir. Kesişen Fırsatlar Teorisi özellikle ekonomik temelli göçlerde ve işçi göçü çalışmalarında sıklıkla kullanılabilir.

İtme-Çekme Teorisi: Göç ile ilgili birçok teori geliştirilmiş olmasına karşın, yapılan araştırmalarda göçü açıklamak için çoğunlukla kullanılan yaklaşım İtme-Çekme Teorisi olmaktadır. Bu teori ilk defa S. Everett Lee'nin 1966 yılında yazmış olduğu "Bir Göç Teorisi (A Theory of Migration)" adlı makalede formüle edilmiştir (Yalçın 2004).

Lee yazmış olduğu makalede, Ravenstein'in 1881 yılında yapmış olduğu çalışmasından 1966 yılına kadar geçen sürede göçle ilgili birçok araştırmanın yapıldığını, ancak bu araştırmaların hep Ravenstein'a atıfta bulunularak yapıldığı için göçmenin demografik yapısına ait genel bir eğilimi ortaya koymaktan öteye gidemediklerine değinmiştir. Lee, bu eksiği görerek göçmenden daha çok göçe odaklanmış, ancak göçmenin de tamamen göz ardı edilmemesi gerektiğini belirtmiştir (Çağlayan 2006).

Lee geliştirdiği teoride, öncelikle genel olarak göçlerin ortak özelliklerini saptamaya çalışmış ve bunun içinde göçe ait itici ve çekici faktörleri belirlemiştir. Sonuçta teorinin temelini oluşturan dört temel faktör ortaya konmuştur. Bunlar:

- Yaşanan yerle ilgili ortak faktörler,
- Gidilmesi düşünülen yerle ilgili ortak faktörler,
- Ataya giren engeller,
- Kişisel faktörlerdir (Lee 1966).

Lee'nin teorisine göre hem yaşanan yerde hem de gidilmesi düşünülen yerde göçle ilgili nötr, olumlu ve olumsuz faktörler bulunmaktadır. Nötr faktörler, herkes için aynı olan ve göçe herhangi olumlu ya da olumsuz bir katkısı olmayan faktörlere karşılık gelmektedir. Olumlu faktörler göçe yönelik çekmeyi temsil ederken, olumsuz faktörler ise itmeye karşılık gelmektedir (Çağlayan 2006).

İtici ve çekici faktörler kişisel ve görelidir. Bundan dolayı kişilerin göç etmesinde avantaj ve dezavantajları belirleyen yaş, eğitim ve cinsiyet gibi demografik özellikler itme-çekme teorisi için önem arz etmektedir (Lee 1966; Çağlayan 2006).

Lee'nin göçün sanılanın aksine daha karmaşık işlemler süzgecinde ortaya çıkan bir olay olduğunu belirtmesi ve itme-çekme teorisinde hem bu faktörlere hem de engellere ve bireysel farklılıklara yer vermesi sosyolojik açıdan önemli bir kazançtır (Yalçın 2004).

Merkez Çevre (Center-Periphery) Teorisi: Yaygın olarak kullanılmış olan bu teoride gelişmiş ve gelişmemiş ülkeler göz önünde bulundurulmuştur. Teori, aralarında Paul Baran, Andre Gunder Frank, Theotonio dos Santos, Giovanni Arrighi, Paul Sweezy, Immanuel Wallerstein ve Samir Amin gibi önemli düşünürlerin bulunduğu Bağımlılık Okulu tarafından geliştirilmiştir (Yalçın 2004). Teoriye göre dünya, merkez ve çevre olmak üzere ikiye ayrılmış ve bu ikili dünya birbirine ekonomik temelde bağımlı olarak var olabilmektedir. Modern ekonomiyle birlikte kapitalizmin de gelişmesine koşut bir durum olarak, bağımlılık ekonomik temeli kapitalist bağlara dönüşmüştür (Çağlayan 2006).

Merkez-çevre teorisine göre çevre olarak adlandırılan ülkeler, merkez ülkeler için vazgeçilemeyecek ve merkez ülkelerin sürekli kapitalist gelişimi perspektifinde ihtiyaç duyulan bir konumdadırlar. Kurulan bağımlılık sistemi içerisinde merkez ülkeler, ucuz işgücü, hammadde ve üretilen mamul malın pazarlanması için çevre ülkelere ihtiyaç duymaktadır. Çevre ülkelerden gelen hammadde, yine çevre ülkelerden gelen ucuz işgücüyle işlenerek

maliyet düşürülmekte ve düşük maliyetli bu ürünler ülke içinde tüketilmekte ya da diğer ülke pazarlarına ihraç edilerek kapitalist sisteme bir geri dönüşüm sağlamaktadır. Teorinin temel işleyişi çerçevesinde, merkez ülkeler var olan kapitalist birikimlerini geliştirmek ve mükemmelleştirmek için çevre ülkelere ihtiyaç duyarlar. Çevre ülkeler de, kapitalist gelişimlerini tamamlama ve ekonomik refahlarını yükseltmek için merkez ülkelerle bu tip bir ilişki sistemine dahil olmaktadır (Çağlayan 2006). Teoriye göre göç, sanılanın aksine gelişmemiş ülkeleri modernliğe götüren bir mekanizma değil; tam tersine ülkedeki yoksulluğu ve kaynakların tüketilmesini daha da şiddetlendiren bir güç olarak görülmektedir (Rist 1978; Yalçın'dan 2004). Ancak son yıllarda ekonomik küreselleşmeyle beraber, artık ucuz işgücü merkez ülke olan sermayenin bulunduğu ülkelere gitmemekte, tam tersine sermaye, girdi ve işçilik maliyetlerinin ucuz olduğu ülkelere yani çevre ülkelere gitmektedir.

Parekh'in Göç Teorisi Sınıflaması: Diğer teorilerden farklı olarak Parekh (1994) üç farklı görüşe göre göç teorilerinin varlığından bahsetmektedir. Bunlar liberal, toplumcu ve etnik ya da milliyetçi görüşlerdir. Bu görüşler aşağıda kısaca açıklanmıştır (Yalçın'dan 2004):

Liberal görüşe göre, insanlar eğer herhangi bir toplumun gereksinim duyduğu minimum beklentileri karşılayacak kapasitede iseler, rahatlıkla göç ederek o toplumun birer üyesi durumuna gelebilmektedirler. Din, ırk, etnik kimlik ve politik görüşler, kesinlikle bu işlemin dışında tutulmaktadır. Tek bağlayıcı yan, bütün bu serbestliğe rağmen her şeyin yine de devletin kontrolüne bırakılmış olmasıdır. Liberal görüşü savunanların büyük bir kısmı, göç olaylarının bir çeşit otomatik işlemler zinciri olduğunu, eğer bir ülkede işgücüne ihtiyaç varsa göçmen işçilerin geleceğini ve ihtiyaç bittiğinde ise göçün duracağını, gelen göçmenlere ihtiyaç kalmadığında ülkelerine geri döneceğini savunmaktadırlar.

Toplumcu görüş, dışarıdan gelecek olanların bir şekilde o ülke toplumunun sahip olduğu kültürden farklılıklar sergileyeceği gerekçesiyle, göç alan topluma en iyi uyum sağlayacak olanların seçilmesi gerektiğini savunmaktadır. Göç alan topluma en iyi uyum sağlayacak olanların seçilmesi önemli bir tespit olmasına rağmen, bunun nasıl yapılacağına ilişkin somut bir şey söylenememektedir.

Etnik ya da milliyetçi görüşe göre, bir ülke, yüzyıllar boyu birlikte yaşamış, birbiriyle kan bağıyla bağlanmış ve ortak bir tarihin mirasını devralmış oluşmaktadır. Burada, birlikteliği sağlayan temel etkenler, kan bağı, paylaşılan kolektif içgüdüler ve sadakattir. Bu görüşe göre,

eğer dışarıdan gelecek işgücüne ülkenin çok ihtiyacı varsa, bunlar ancak geçici bir süreliğine kabul edilebilir, yani misafir statüsüne tabi tutulabilmektedirler.

Ağ (Network) Teorisi: Bu teorinin temelini, göçmenlerin göç ettikleri yerde kurdukları, aynı zamanda göç alan yer ile göç veren yer arasında da kurdukları sosyal ağların varlığı ve bu ağların, süre giden karşılıklı göçler üzerine olan etkisi oluşturmaktadır. Bu ağlar hemen her türlü sosyal temele ve değişkene bağlı olarak kurulmuş, güçlü ve zayıf ağlar olabilmektedir (Çağlayan 2006).

Wilpert'e (1992) göre ağ teorisi şu şekilde işlemektedir: Öncelikle öncü göçmenler göç veren ve göç alan toplumları birbirine bağlayan bir altyapı oluşturmaktadırlar ve bu bağlantı göç veren toplumdaki diğer bireylere göçme olanağı yaratmaktadır. Yeni göç dalgaları, kurulmuş bu ağı harekete geçirmekte ve sonradan göç edenler ilk gelenlerin tecrübelerinden yararlanmaktadırlar. Zamanla, göç kendi kendini devam ettiren bir hal almaktadır (Yalçın'dan 2004).

Göçmen ağının varlığı göçü destekleyip, potansiyel göçmenleri göç için olumlu yönde etkilemektedir. Kurulan ilişkiler ağı sayesinde göçün gerek ekonomik maliyeti, gerekse de sosyal maliyeti hayli düşmektedir (Çağlayan 2006).

Göçmen ağlarının olumlu işlevlerinin olduğu kadar olumsuz işlevleri de bulunmaktadır. Gurak ve Caces (1992) göçmen ağlarının olumlu ya da olumsuz altı önemli işlevi olduğunu belirtmişlerdir (Yalçın'dan 1992). Bunlar:

- Göçmen ağı, göçmenleri göçten kaynaklanan rahatsızlıklardan ve masraflardan önemli ölçüde kurtarmaktadır.
- Göçmenleri, içine girdikleri toplumdaki yalıtılmaktan ve onların kendi yurtlarıyla ilişkilerinin devamını sağlamaktadır.
- Göçün başlangıcını ve hedef yerini etkileyerek önemli ölçüde kimin göçeceğini belirlemektedir.
- Göçmenlerin gittikleri yerlere kolay uyum sağlamasına yardımcı olmaktadır.
- Kendi anayurtlarındaki potansiyel göçmenler ve ağa yeni katılanlar için yabancı toplumdaki fırsatlar ve resmi yapılanmalar hakkında haber kanalları gibi hizmetler vermektedir.
- Göçün hızını ve büyüklüğünü önemli oranda göçmen ağı belirlemektedir.

Sınırsız Emek Arzı (Düalist) Teorisi: Teori İngiliz iktisatçı Lewis tarafından 1954 yılında geliştirilmiştir. Teorinin ortaya çıkışı, kırsal göç ile ekonomik gelişme arasındaki ilişkinin kantitatif verilerle kurulmaya çalışılmasına dayanmaktadır (Güreşçi 2009). Dualist model olarak da adlandırılan bu teoride Lewis, gelişmekte olan ülkelerin kalkınmasını ve sanayileşmesini tarımsal kesim bünyesinde bulunan sınırsız emek arzını sanayiye kaydırmak ve sanayi kesiminde istihdam etmekte görmektedir. Bunun için tarımdaki gizli işgücü veya işgücü yığınının sanayiye transferi gerekmektedir. Tarımdaki gizli işgücünün sanayiye transferinin, kent ücreti ile köyde kazanılan geçimlik ücret arasındaki fark şekliyle gerçekleşeceğini savunmaktadır. Bu fark gelirin etkisiyle köylü tarımdaki işini bırakıp kentteki sanayi işgücü ordusuna katılacaktır. Bu gelişmenin doğal olarak gerçekleşmemesi durumunda, Lewis devlet eliyle zorlayıcı bir şekilde gelişmenin sağlanmasını savunmuştur. Bu yönüyle de toplumların doğal gelişmeleriyle çelişmektedir (Öztürk 2006).

Beklenen Gelir Farkı Teorisi: Teoriyi 1969 yılında Todaro geliştirmiştir. Lewis'in düalist yapı teorisini kabul etmektedir. Todora'ya göre köy ve kent olmak üzere iki kesim bulunmaktadır. Bu iki kesim arasındaki sosyo-ekonomik eşitsizlik göçün temel belirleyicisidir. Kırsal kesimin sosyal ve ekonomik yönden diğer bölgelere göre daha geride olması bu bölgelerdeki nüfusu hareketlendirmektedir (Güreşçi 2009). Todaro'nun modelinde kırsal göç için temel varsayım, kente göç kararının, beklenen geliri maksimum yapmaya bağlı olduğudur (Güreşçi 2007).

Göçle ilgili teoriler incelendiğinde, her bir teorinin sadece kendi doğrularını ön plana çıkardığı ve diğerleriyle pek ilgilenmediği görülmektedir. Bu farklılıklar nedeniyle, hiçbir teorinin göçü açıklamada tam olarak yeterli olduğu iddia edilemez. Farklı teoriler, göçün değişik boyutlarını ele alıp açıklamış; onu bir bütün olarak değerlendirememiştir (Yalçın 2004).

1.1.2 İç Göç

Kişilerin bir ülkeden diğerine, bir bölgeden diğerine göçme sebepleri sayısız denecek kadar çok ve karmaşıktır (Fichter 1992). Bundan dolayı göç hareketlerini belli bir sınıflamaya sokmak olanaksız hale gelmektedir. Değişik ölçütlere göre göç hareketleri farklı şekillerde sınıflandırılabilir: Bireyin iradesine göre isteğe bağlı ve zorunlu göçler olmak üzere bir

sınıflandırma yapılabilir. Göçün yoğunluğuna göre de kitlesel ve bireysel göçler olmak üzere bir sınıflama yapılabilir. Diğer yandan yerleşme sürelerinin esasına göre sürekli yerleşme amacıyla yapılan göçler (devamlı göçler) ve geçici göçler olmak üzere bir sınıflandırmaya gidilebilir. Göç hareketleriyle ilgili bir başka sınıflandırma ise göç hareketinin ülke sınırlarını aşıp aşmamasına göre yapılır ki burada da uluslararası göçler (dış göç) ve iç göçler olmak üzere iki sınıflandırmaya gidilmektedir (Üner 1972; Yalçın 2004; Tümertekin ve Özgüç 2009).

Burada çalışmanın konusu gereği göç çeşitlerinden sadece iç göçün üzerine durulmuştur.

İç göç insanların aynı ülke sınırları içerisinde bir yerden başka bir yere gitmeleridir. İç göçlerin büyük bir çoğunluğunu kırdan kente yapılan göçler oluşturmaktadır. Temelde genç, bekâr erkeklerin yaptığı bu tür göçler yaşam koşullarının elverişsizliğinden ve kentin sağladığı iş olanaklarının yanı sıra, kentlerin kültürel özellikleriyle de birer çekim merkezi niteliği taşımalarından ileri gelmektedir (Gürcan 2007).

Marshall (2009) iç göçü, ulus devletlerin sınırları içinde, emeğin ekonomide büyüme kutbunu oluşturan bölgelere doğru göç etmesini karşılayan nüfus hareketleri olarak tanımlamıştır. Bu tür nüfus hareketleri 1950'lilerden beri -özellikle gelişmekte olan ülkelerde- ciddi oranlara ulaşmıştır. Kentleşme ve sanayileşme süreçleriyle birlikte ilerleyen bir olgu olan iç göç, kırdan kente büyük çaplı nüfus hareketlerini de kapsamaktadır.

Üner (1972) ile Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK 2011a) iç göçü hemen hemen benzer şekilde şöyle tanımlamıştır: İç göç bir ülke içinde bölge, kent, kasaba ve köy gibi bir yerden diğerine yerleşmek amacıyla yapılan nüfus hareketleridir. Kentleşme hareketleri de iç göçlerden sayılmaktadır.

Günümüzde iç göç; belli bir zaman dilimi içinde belli bir yerleşme alanında yaşayanların, kendi iradeleriyle yaşam yerlerini söz konusu yerleşme alanının dışına taşıyanların miktarı olarak tanımlanmaktadır (Tekeli 1998).

İç göç ile ilgili tanımlar göz önünde bulundurulduğunda şöyle bir tanımlama yapılabilir: İç göç, insanların ülke sınırları içinde kalmak kaydıyla hem buldukları hem de gitmek istedikleri yerdeki sosyal, ekonomik, kültürel ve demografik şartlara bağlı

olarak kent-kent, kent-kır, kır-kır ve kır-kent ekseninde yaptıkları geçici veya kalıcı, uzun veya kısa süreli, isteğe bağlı veya zorunlu nüfus hareketleridir.

1.1.3 Türkiye’de İç Göç

Modern anlamda Türkiye’de göç denildiğinde, 1950’li yıllarla birlikte başlamış ve etkinliğini günümüzde de hissettiren, büyük bir sorun yumağı akla gelmektedir (Yalçın 2004). Türkiye’de yaşanan göçler, iç göçler ve dış göçler olmak üzere iki ana grupta incelenebilir. Bu bölümde araştırma konusu gereği sadece iç göçlere değinilmiştir.

Genel olarak iç göçün kırdan kente, kentten kente, kentten kıra ve kırdan kıra olmak üzere dört farklı yönü bulunmaktadır. Türkiye’de göçün yönü 1950’li yıllarda ağırlıklı bir şekilde kırdan kente doğru olmuştur. 1960-1965 yılları arasında göç eden nüfus, oransal olarak en yüksek seviyeye ulaşmıştır. 1970’den sonra ise, iç göç artışında nispi bir azalma olmuştur. Türkiye’de özellikle liberal ekonomi politikalarının uygulanmaya başlandığı 1980’lerin başından itibaren iç göç olgusunda önemli değişimler yaşanmış (Akan ve Arslan 2008) ve ülke içindeki göçler daha çok kentten kente olarak yoğunluk kazanmıştır (Gedik 1997). Günümüzde de ülke içinde göç edenlerin yarısından fazlası şehirden şehre göç etmektedir (Kocaman 2008).

Türkiye’de iç göç hareketleri, yerleşim yerleri açısından değerlendirilebileceği gibi coğrafi bölgeler bakımından da yorumlanabilmektedir. Türkiye’de bölgesel iç göçe ilişkin ilgili kurumlarının (İTO 1996; TBD 1996) ve çeşitli araştırmacıların (Tümertekin 1968; Tekeli 1978c; Akgür 1997; Karpat 2003; Bülbül ve Köse 2010) daha önceki yılları kapsayan araştırma sonuçları birbiriyle paralellik göstermektedir. Genel olarak ülkenin batısında yer alan ve görece olarak gelişmiş bölgeler olarak tanımlanan Marmara, Ege, Batı Anadolu ve Akdeniz bölgeleri göç alırken, gelir, istihdam ve genel olarak refah bakımından Türkiye ortalamasının oldukça altında kalan Doğu bölgelerinin ve Karadeniz Bölgesi göç vermektedir. Kırdan kente göç ile genç iş gücü ve sermaye bölge dışına akmaktadır. Böylece geri kalmış bölgeler daha da gerilemektedir.

Türkiye’de iç göçlerin başlamasına etki eden faktörleri nüfus artışı, tarım tekniklerinin gelişmesi, parçalanan tarımsal alanlar, erozyon, arazi kamulaştırma çalışmaları, kalkınma projeleri, imalat sektörünün gelişmesi, ulaştırmanın gelişmesi, huzursuz ortam ve deprem

olarak sıralanabilir (Pazarlıoğlu 2007). Tekeli (1978b) ise Türkiye’de kırdan kente göçü tetikleyen temel faktörün kırsal yapıda meydana gelen dönüşüm olduğunun üzerinde durmaktadır. Bu dönüşümdeki iki önemli bağımsız değişken, hızlı nüfus artışı ve tarımsal kesimdeki hızlı modernleşmedir. İki değişken, birbirini etkileyerek kırsal alandaki dengenin bozulmasına neden olmuş ve bu yüzden yapısal bir değişim başlamıştır.

Tekeli (1978b) 1948-1970 yılları arasında tarımdaki modernleşme hareketini üç ayrı dönemde incelemiştir:

1948-1956 Dönemi: Bu dönem, tarımda modernleşmenin başladığı ilk dönemdir. Marshall programının uygulanmasıyla ülkedeki traktör sayısı 1800’den 44000’e çıkmıştır. Traktörler ve diğer teçhizatlar, ülke içinde üretilmediğinden, bunların ülkeye gelişi tamamen ithalata dayanmıştır. Bu yüzden, Türkiye’nin dış ödemeler dengesindeki bunalımların başlangıcı bu döneme kadar götürülebilir.

Üzerinde ayrıca durulması gereken bir nokta da, bu dönemde ekim alanlarının hızla artması ve bunun sonucunda ise tarımsal üretimin çoğalmasındır. Bu nedenle, bahsedilen gelişmelerin kırsal kesimde işgücü talebini azaltmadığı söylenebilmektedir.

1957-1963 Dönemi: Türkiye, 1956 yılından sonra dış ödemeler konusunda problemler yaşamaya başlayınca, ülkeye traktör ithaline son verilmiştir. Bu dönemin özelliği, traktör sayısının 44000 civarında sabit kalmasıdır.

1964-1970 Dönemi: 1963’ten sonra, ülke içinde büyük ölçüde montaj olsa da traktör üretimine başlanması, bu dönemin karakteristik özelliğidir. Böylece 1970’lere ulaşıldığında traktör sayısı 100000’e yükselmiştir.

Yukarıda üç dönemde anlatılan kırsal yapıdaki değişimin göçü doğurduğu üzerinde bir fikir birliği bulunmaktadır (İçduygu ve Sirkeci 1999; Yalçın 2004). Fakat göçü açıklamada kırsal yapıda görülen değişimler yeterli değildir. 1950’li yıllarda başlayan ekonomik ve sosyal kalkınmaya paralel olarak kırsal ve kentsel yörelerde başlayan yapısal değişim kırdaki itici faktörleri ve kentteki çekici faktörleri arttırmıştır. Böylece nüfusun kentlere doğru yönelmesine yani iç göçlere neden olmuştur (Kocaman 2008).

Bu noktada İçduygu ve Ünalın (1998), Türkiye’de yaşanan iç göç hareketlerini üç dönemde değerlendirmişlerdir: 1950’li yıllarda başlayan ve hızlanan iç göç daha çok ülkede kırsal alanlardaki dönüşümün ivme kazanması, bir anlamda “itici” ile açıklanabilirken, 1960’lı yılların sonları ile 1970’li yıllar ve 1980’lerin başına kadar daha çok kentsel alanlardaki dönüşümün belirleyiciliği, bir anlamda “çekiciliği” ile anlatılabilmektedir. 1980’li ve 1990’lı yıllar içinde ise, iç göç olgusu ve süreçleri modernleşme temelindeki toplumsal dönüşümün yeni iletişim teknolojileri ile daha da yoğunlaşması sonucu ve toplumsal hareketliliğin her anlamda “iletici” etkenlerin daha da artması ile yeni bir döneme girmiştir.

Genellikle fiziki coğrafya koşulları ile birlikte toprak yapısındaki problemler ve buna bağlı tarımsal ürün çeşidi ve verimi üzerindeki olumsuz etkiler, toprağın mirasla parçalanması, tarımda makineleşme ile atıl kalan iş gücü, sosyal güvencenin olmayışı, sabit ekonomik gelirin olmayışı, yoksulluk, altyapısı yetersiz olan konutlarda yaşanması, sosyal hayatın yetersizliği, köylerde genç nüfusun azalmasına bağlı arkadaşlık yapacak kimsenin kalmaması, doğacak çocukların eğitim ve sağlık hizmetlerinden yeteri kadar yararlanamayacak olmasının endişesi, köyde artan nüfus baskısı, doğal afetler, kan davaları, terör ve güvenlik sorunları kırdaki itici faktörleri oluşturmaktadır (Munro 1974; Bayhan 1997; Karpat 2003; Toroğlu 2007; Yılmaz 2007).

Ülkemizde sanayileşmeyle birlikte bazı kentlerde istihdam fırsatlarının ortaya çıkması ve gelir düzeyinin yükselmesi, kentlerdeki eğitim ve sağlık gibi hizmetlerin çeşitli ve fazla olması, çalışmanın getirdiği sosyal güvence, kentin cazibesi ve çeşitli sosyo-kültürel imkanların olması kentin çekici faktörlerini oluşturmaktadır (Oktik 1997; Yamak ve Yamak 1999; Karpat 2003; Çelik 2006).

Kentin çekiciliği ile kırsal iticiliği göç sürecini etkileyen tek etken değildir. Burada iletici faktörler de söz konusudur. Ulaşım ve iletişim yapısına ilişkin teknolojik gelişmeler de göçü hızlandırmaktadır. İletişim araçlarının gelişimi kırsal alanları “dışarıdaki yaşam” konusunda bilgi sahibi yapmakta ve ulaşım sistemindeki gelişmeler de aynı şekilde kırsal nüfusun hareketliliğini artırmaktadır (Yeniğül 2005). Benzer şekilde Martin de (1991) Türkiye’de 1965-1975 yılları arasında yoğun karayolu yapım programlarının, kırsal alana olan ulaşımı kolaylaştırdığını ve bunun da bu alanlardan göçün olmasına sebep olduğuna değinmiştir.

Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü'nün (HÜNEE) 2006 yılında yapmış olduğu Türkiye Göç ve Yerinden Olmuş Nüfus Araştırması'nda ise göç nedenlerine göre altı farklı kategoride değerlendirilmiştir. Bunlar; ekonomik nedenler (iş aramak, kazancın yetmemesi, iş olanağı olmaması, birikim yapmak ve daha iyi yaşam seviyesine sahip olmak), bireysel nedenler (evlilik, eğitim, iş değişikliği, tayin ve emeklilik), ailevi nedenler (ebeveynin veya eşinin yanına gitmek, ebeveynin veya eşinin iş değişikliği/tayini, ebeveynin veya eşinin iş araması, ebeveyninin göç etmesi), güvenlik nedenleri (can ve mal güvenliğine ilişkin kaygı, yerleşim yerinin boşaltılması talebi, terör örgütüne katılma baskısı, korucu olunması yönündeki talep, denetimli gıda geçişi ve can ve mal güvenliğinin sağlanmasında ortaya çıkabilecek sorunlar nedeniyle yayla yasağının olması), geri dönüş nedeniyle (güvenlik nedeniyle meydana gelen bir göç sonrasında terk edilen yerleşim yerine veya yakınına yapılan göçler) ve diğer nedenlerdir (çevresel, kan davası, töre/namus ve sağlık nedenleriyle yapılan göçler) (HÜNEE 2006).

Türkiye'de yaşanan iç göçler ve bu göçleri açıklamaya yönelik düşünceler aşağıda kısaca değerlendirilmiştir:

Ülkedeki traktör sayısındaki muntazam artış ile kırsal yapıdaki teknolojik dönüşüm: Traktörün tarımsal üretime girmesi en fazla küçük tarımsal işletmeleri ve ortakçıları olumsuz yönde etkilemiştir. Traktörün tarımsal üretimdeki insan gücüne gereksinimi azaltması, bu küçük işletmelerdeki insan gücünün önemli bir bölümünü atıl hale getirmiştir. Bu nedenle, insanlar yönlerini kente çevirmek zorunda kalmışlardır. Kentlerde istihdam olanaklarının varlığı, bu anlamda, çekici bir etken olmuştur.

Bazı önemli kentlerdeki sanayinin hızla genişlemesi: Endüstrinin gelişmesi ve yaygınlaşması ülke nüfusunun yeniden dağılımında önemli rol oynamaktadır (Munro 1974). 1960'lı yıllarda Türkiye'de kent merkezli kalkınma politikaları izlenmesi, kalkınma projeleri çerçevesinde sanayinin büyük kentler etrafında gelişmesine neden olmuştur. Kırsal kesimdeki nüfus da sanayi sektörünün işgücü kaynağını oluşturmuştur (Pazarlıoğlu 2007). Böylelikle plansız ve çarpık sanayileşme, göçün yönünü özellikle İstanbul, Ankara, İzmir ve Kocaeli gibi büyük kentlere çevirmiş, bu durum diğer kalkınma ihtiyacı duyan bölgelerin olumsuz etkilenmesine neden olmuştur. Nüfuslarının hızla artmasıyla birlikte yatırımlardan önemli paylar alan büyük kentler, bu şekilde göçü daha da tetiklemiş ve ülke olarak içinden çıkılması güç bir kısır döngüye girilmiştir.

Hızlı nüfus artışı: Bu artış hızı kentlere olan göçün önemli nedenlerinden biri olarak görülmektedir. 1927 nüfus sayımına göre, ülke nüfusu 13648270 iken, 1960 nüfus sayımında bu rakamın iki katına çıkarak 27754820 olmuştur. 2011 yılında ise ülke nüfusu 74724269 olmuştur (TÜİK 2011a,b).

Köyün itici ve kentin çekici faktörleri ile iletici faktörler: Bölgelere göre farklılık gösterse de itici, çekici ve iletici faktörlerle göç açıklanabilmektedir.

Kırsal kesimdeki kan davaları ve terör olayları. Köyün itici faktörleri arasında da sayılabilecek olan farklı bir nedendir. Kırsal yerleşimlerdeki can güvenliğinin, terör ve kan davaları gibi nedenlerle sağlanamamasından dolayı olmaktadır.

Genel bir değerlendirme yapıldığında, Türkiye’de iç göçlerin ülke yararları söz konusu olduğunda, zamansız ve plansız yapıldığı, yönetimdeki iktidarların hazırlıksızlığı ve beceriksizliği yüzünden günümüz çarpık kent oluşumlarının ortaya çıktığı açıkça görülmektedir (Yalçın 2004).

1.1.4 Orman Köyleri ve İç Göçler

Türkiye’de, sınırları içinde devlet ormanı bulunan köyler orman köyü olarak tanımlanmakta olup, orman içi köyler ve orman bitişiği köyler olarak iki sınıfa ayrılmaktadırlar. Orman içi köyler; evlerin toplu bulunduğu yerleşim alanlarından itibaren aralıksız olarak devam eden arazi topluluğu dört yönden ormanlarla çevrili olan köyler olarak tanımlanırken, ormana bitişik köyler ise evlerin toplu bulunduğu yerleşim alanından itibaren aralıksız olarak devam eden arazi topluluğu, bir, iki veya üç yönden ormana bitişik olan köyler olarak tanımlanmaktadır (Anon. 1997).

2010 yılı ormancılık istatistiklerine göre günümüzde 7181 orman içi ve 14097 orman kenarı olmak üzere toplam 21278 orman köyünde 7073766 orman köylüsü yaşamaktadır (OSİB 2012). Ormanların yer aldığı bölgelere bu halkın kom, mezra, mahalle ve köy gibi dağınık yerleşim tipleri ile yaşamak üzere gelişlerinin tarihsel bir başlangıcını kesinlikle belirlemek mümkün değildir. Ancak bu yerleşim düzeni ile bunun yoğunluğunun normal olmadığı kolayca anlaşılmaktadır. Durumun siyasi göçlerin, savaş ve istilaların uzun süren, tekrarlanan

etkilerine ve Anadolu'nun bu yönlerden çok özel konumuna bağlı olduğu ifade edilebilmektedir (DPT 1985). Nitekim 16. Yüzyılda Celali İsyancıları'nda yaşanmış olan Büyük Kaçgunluk Devri'nde insanların ovalardan, kasaba ve kentlerden ormanların yer aldığı sarp, uzak ve dağınık yerlere kaçarak (göç ederek) buraları yurt edinmesi orman köylerinin ve orman köylülüğünün meydana gelmesine hız katmıştır (Akdağ 1995).

Orman köyleri ülke genelindeki dağılımları, yerleşim alanları ve burada yaşayan nüfusun özellikleri bakımından diğer köylerden farklıdır. Kırsal alanda yaşanan ekonomik, sosyal ve kültürel güçlükler orman köylerinde daha yoğun bir şekilde kendini göstermektedir. Orman köylerinde yaşam şartları güç, gelişme imkanları sınırlı ve kamu yatırımlarından hayli düşük oranda yararlanılabilmektedir. Bunlardan dolayı orman köylüsü yaşamlarını sürdürebilmek için önce ormanları açarak daha fazla tarım alanı elde etmeye çalışmıştır.

Keleş ve Türkay (1962) 1950'li yıllarda tarımda makineleşme ile birlikte köylerin çoğunda ekilen toprak miktarının artış gösterdiğini, yeniden ekime alınan toprakların çoğunun eskiden otlak veya orman olduğunu bildirmektedir. Tekeli de (1978b) 1948-1970 döneminde tarımda makineleşme ile başlayan kırsal alandaki dönüşümün orman alanları üzerinde oluşturduğu olumsuz etkiye değinmiştir. 1948-1970 döneminde ovalarda tarımsal işletme yapılarında ki dönüşümler dolayısıyla topraksızlaşan gruplar ya şehre göç etmişler ya da tarım işçisini haline gelmişlerdir. Diğer kısmı da orman köylerine ve dağ köylerine sığınmışlar, küçük tarımsal işletmelerde geçimlik üretim yapan işletmelere dönüşmüşlerdir. Tarımda makineleşme orman içinde ve kenarındaki marjinal topraklar üzerinde yaşayan köylü nüfusunu arttırmıştır. Ovadan atılan köylü, geri teknolojisi ile bu marjinal kamu topraklarına sığınmıştır. 1963 yılına kadar, köylüler ormanlardan 3337 bin dönüm toprak kazanmışlardır (Kanbolat 1963; Tekeli 1978b'den). Bu miktar, 1948'deki ekili toprak miktarının %22'sine eşdeğerdir (Tekeli 1978b).

Ancak bu alanların da yetersiz kalması, bunun yanında köylerdeki itici ve kentlerdeki çekici faktörler orman köylüsünün önce ormanı çeşitli şekillerde tahrip etmesine sonrada kentlere göç etmesine neden olmuştur.

Türkiye'de orman köyü nüfusunda 1967 yılından 1985 yılına kadar bir artış, 1985 yılından sonra ise azalış gösterdiği görülmektedir (Tablo 1.1). Diğer taraftan ise orman köyü sayısı devamlı artmıştır. Orman köylerinde nüfusun gittikçe azalmasında yaşanan göçler etkili

olmuştur. 2010 yılı Ormancılık İstatistiklerine göre Türkiye’de 21278 orman köyünde 7073766 orman köylüsü yaşamaktadır (OSİB 2012). Ancak, bu nüfusun önemli bir kısmının sadece yaz aylarını köylerde geçirdiği, şehirde yaşadığı halde orman köylülerine sağlanan yasal haklardan yararlanmak için orman köyü nüfusuna olan kaydını değiştirmedeği ve köylerde devamlı kalanların yaşlılar olduğu dile getirilmektedir (Atmış 2004). Alkan ve Toksoy da (2008) orman köylerinde yıllar itibariyle azalan nüfusun, orman köylerini genellikle emeklilerin yaşadığı, göç etmiş köylünün de yaz aylarında gezmek ve ürün hasat etmek için geldikleri köylere dönüştürdüğünü bildirmektedir.

Tablo 1.1 Yıllar itibariyle orman köyü ve orman köylüsü sayısı.

	Orman içi köyler		Orman bitişiği köyler		Orman köyleri	
	Köy sayısı	Nüfus	Köy sayısı	Nüfus	Köy sayısı	Nüfus
1967 ¹	5020	2400000	8250	4500000	13270	6900000
1985 ²	7506	3849893	10058	6311215	17564	10161108
1990 ²	7488	3644868	10452	5472608	17940	9117476
1997 ²	7282	2515533	11738	4630006	19020	7145339
2000 ²	7313	2453719	13237	5189855	20550	7643574
2007 ³	7188	2172633	14017	4897376	21205	7070009
2008 ⁴	7187	2172078	14029	4897464	21216	7069542
2009 ⁵	7180	2167015	14033	4897350	21213	7064365
2010 ⁶	7181	2164388	14097	4909378	21278	7073766

¹İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planı 1968-1972 (DPT 1967).

²Türkiye Ulusal Ormancılık Programı 2004-2023 (TUOP 2004).

³Ormancılık İstatistikleri 2007 (ÇOB 2009).

⁴Ormancılık İstatistikleri 2008 (ÇOB 2010).

⁵Ormancılık İstatistikleri 2009 (ÇOB 2011).

⁶Ormancılık İstatistikleri 2010 (OSİB 2012).

Orman köylerindeki yaşam güçlüklerini bir nebze olsa azaltmak ve bu köylere ekonomik fayda sağlamak için orman köylüsüne çeşitli yasal haklar tanınmakta ve birtakım destekler verilmektedir. 6831 sayılı Orman Kanunu’nun 13, 31, 32, 34, 37, 39, 40 ve 66. Maddelerinde orman köylerinin kalkındırılmasına ve çeşitli sübvansiyonlar sağlanmasına ilişkin hükümler yer almaktadır. ORKÖY genel müdürlüğü de (2011 yılında Orman Genel Müdürlüğü bünyesinde daire başkanlığına indirgenmiştir) vermiş olduğu ferdi krediler ve desteklemiş olduğu kooperatif projeleriyle orman köylerinin sosyal ve ekonomik yönden gelişmelerini desteklemeye çalışmaktadır. Ancak, orman köylerinin kalkındırılması çok yönlü bir nitelik taşımakta ve devletin tüm organlarının katkılarını gerektirmektedir (Özdönmez vd. 1999). Bu noktada Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı’nın özellikle köylüleri destekleme çalışmaları orman köyleri için de önemli olmaktadır (Ok 2008). Ayrıca köylerin altyapı sorunlarını

özmek için il özel idarelerinin köylerle ilgili birimleri faaliyet göstermektedir. Bunlara rağmen, orman köylüsünün ekonomik yönden refahını arttırmada yeterli olunamamaktadır. Bunun neticesinde de orman köylerinden özellikle büyük şehirlere olan göçler devam etmektedir.

BÖLÜM 2

LİTERATÜR ÖZETİ

Göçler, insanlığın var oluşundan bu yana yaşanıyor olsa da göçle ilgili araştırmalar 19. yüzyılda başlamıştır. Göçle ilgili bilinen ilk bilimsel araştırma Ravenstein'in (1885) "Göç Kanunları" adlı çalışmasıdır. Ravenstein, göç edilen yerin mesafesi, kentteki hızlı ekonomik gelişmeler, göç akımının yarattığı diğer göç akımları, kır ve kentteki göç etme eğilimlerindeki farklılıklar, göçte cinsiyetin rolü gibi konuları içeren yedi temel göç kanunu ortaya koymuştur.

Ravenstein'in ardından başta iktisatçılar olmak üzere birçok araştırmacı da göç hareketleri üzerine çalışmalar yapmış ve teoriler geliştirmiştir: Stouffer, 1940 yılında "Kesişen Fırsatlar Teorisini" ortaya koymuştur ve bu teoriye göre, belli bir uzaklığa göç eden insanların sayısı, gittikleri yerdeki fırsatların çokluğuyla orantılıdır. Lewis, 1954 yılında "Sınırsız Emek Arzı (Düalist) Teorisi"ni geliştirilmiştir. Bu teoride Lewis, gelişmekte olan ülkelerin kalkınmasını ve sanayileşmesini tarımsal kesim bünyesinde bulunan sınırsız emek arzını sanayiye kaydırmak ve sanayi kesiminde istihdam etmekte görmektedir. Bunun için tarımdaki gizli işgücü veya işgücü yığınının sanayiye transferi gerekmektedir. Tarımdaki gizli işgücünün sanayiye transferinin, kent ücreti ile köyde kazanılan geçimlik ücret arasındaki fark şekliyle gerçekleşeceğini savunmaktadır. Everett Lee, 1966 yılında daha önce araştırmacılar tarafından ayrı ayrı incelenen "İtme-Çekme Teorisi"ni ilk defa formüle etmiştir. Lee (1969)'ye göre hem yaşanan hem de göç edilmesi düşünülen yerlerde itici ve çekici faktörler vardır. Todaro, 1969 yılında "Beklenen Gelir Farkı Teorisi"ni ortaya koyarken Lewis'in "Düalist Yapı Teorisi"ni kabul etmektedir. Todaro'ya göre köy ve kent olmak üzere iki kesim bulunmaktadır. İşçi akımı tarımdan sanayiye diğer bir deyişle köyden kente olmaktadır. Bu teoride kırsal göç için temel varsayım, kente göç kararının beklenen geliri maksimum yapmaya bağlı olduğudur

Bir yandan göç hareketleri üzerine teoriler geliştirilirken diğer yandan göç hareketleri de sınıflandırılmaya çalışılmıştır. Ancak insanların bir ülkeden diğerine veya bir bölgeden diğerine göçme sebepleri sayısız denecek kadar çok ve karmaşıktır (Fichter 1992). Bundan

dolayı göç hareketlerini belli bir sınıflamaya sokmak olanaksız hale gelmektedir. Değişik ölçütlere göre göç hareketleri farklı şekillerde sınıflandırılabilir: Bireyin iradesine göre; “isteğe bağlı” ve “zorunlu göçler” olmak üzere bir sınıflandırma yapılabilir. Göçün yoğunluğuna göre de “kitlese” ve “bireysel” göçler olmak üzere bir sınıflama yapılabilir. Diğer yandan yerleşme sürelerinin esasına göre “sürekli yerleşme amacıyla yapılan göçler (devamlı göçler)” ve “geçici göçler” olmak üzere bir sınıflandırmaya gidilebilir. Göç hareketleriyle ilgili bir başka sınıflandırma ise göç hareketinin ülke sınırlarını aşp aşmamasına göre yapılır ki burada da “uluslararası göçler (dış göç)” ve “iç göçler” olmak üzere iki sınıflandırmaya gidilmektedir. İç göçler için ise kırdan kente, kırdan kıra, kentten kıra ve kentten kente şeklinde bir alt ayırma gitmek mümkündür (Üner 1972; Yalçın 2004; Tümertekin ve Özgüç 2009).

Türkiye’de iç göçler 1950’li yıllardan itibaren yoğun bir şekilde yaşanmaya başlamıştır. Ülkenin demografik yapısında önemli değişikliklere neden olan iç göçler iktisat, sosyoloji, demografi, coğrafya, sağlık, politika, eğitim gibi birçok disiplinde araştırma konusu olmuştur. Köy monografileriyle başlayan araştırmalar, daha sonraları ülkemizin sanayileşme sürecinde yaşadığı göç ve sonrası değişen toplumsal ilişkilere yoğunlaşmıştır (Kaya vd. 2009). Köy monografileriyle ilgili ilk örnekler Oğuz Arı’nın derlemiş olduğu eserde görülmektedir. Çalışmada Sıddık Sami Onar, Cevat Geray, Behice Boran, Yusuf Saim Atasagun, Cavit Orhan Tütengil, İbrahim Yasa, Niyazi Berkes, İsmail Beşikçi ve Mahmut Makal gibi sosyal bilimcilerin kendi alan çalışmalarından oluşturdukları köye ilişkin veriler yer almaktadır (Arı 1985). 1960’lı ve 1970’li yıllarda da Türkiye içinde yaşanan göçlere ilişkin araştırmaların yoğun olarak yapıldığı bilinmektedir. Bunlara Geray (1962), Öngör (1962), Sewell (1964), Gedik (1996), Yasa (1966), Hart ve Saran (1969), Karpat (1976), Kartal (1983), Kıray (1970; 1972), Tekeli ve Erder (1978), Şenyapılı (1978) ve Tekeli’nin (1971; 1990) yapmış olduğu araştırmalar örnek gösterilebilir (Tekeli 2007).

Ülkemizde iç göçe ilişkin istatistiklerin önemli bir kısmı Genel Nüfus Sayımlarından elde edilmiştir. Türkiye’de 1970 yılı Genel Nüfus Sayımı’ndan itibaren daimi ikamet yeri (beş yıl önceki sürekli yaşanılan yer) sorusunun sorulmaya başlanmasıyla bu bilginin kullanılarak göç konusunun çalışılabilmesi, ancak 1965 ve 2000 yılları arası göç hareketlerinin izlenmesini mümkün kılmıştır. 1970 Genel Nüfus Sayımı verilerinin elde edilmesinden önce sadece doğum yeri bilgileri kullanılarak göçe ilişkin çözümlenmeler yapılabilmekteydi. 1970 yılından

itibaren doğum yeri bilgisine ek olarak beş yıl önceki sürekli yaşanılan yer bilgisi kullanılarak da göç çözümlerinin yapılması mümkün olmuştur (İçduygu ve Ünalın 1998).

Böylelikle genel nüfus sayımları vasıtasıyla toplanan göç verileri hem çeşitli araştırmacılar hem de bizzat Türkiye İstatistik Kurumu'nun* (TÜİK) kendisi tarafından yapılan araştırmalarda kullanılmaya başlanmıştır. Bu araştırmalara aşağıdaki çalışmalar örnek gösterilebilmektedir:

Beş yıl önceki daimi yaşanılan yer bilgisini kullanarak Kocaman ve Beyazıt (1993) iç göçleri ve göç edenlerin sosyo-ekonomik niteliklerini 1965'ten 1985 yılına kadar beşer yıllık dönemler için iller bazında incelemiştir. Kocaman (2008) genel nüfus sayımlarından elde edilen bilgilerden yararlanarak yurt içinde isteğe bağlı göç edenlerin sayısal boyutları ve sosyo-ekonomik niteliklerinde meydana gelen değişimi değerlendirerek, 1965-2000 döneminde Türkiye'deki iç göçlerin profilini ortaya koymaya çalışmıştır. 1985-1990 ve 1990-2000 dönemleri için benzer bilgilerin sunulduğu iki yayın ise TÜİK tarafından yapılmıştır (DİE 1997; TÜİK 2005).

TÜİK 2007 yılından itibaren Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemine (ADNKS) geçmiş, nüfus ve nüfusa bağlı göç gibi değişkenler bu sistemden takip edilmeye başlanmıştır. 2007-2008 döneminde istatistiki bölgeler ve iller arasında alınan göç, verilen göç, net göç ve göç eden nüfusun yaş dağılımı, 2008-2009 döneminde bir önceki dönemde elde edilen bilgilere ek olarak göç eden nüfusun eğitim durumu ve 2009-2010 döneminde 2007-2008 dönemindeki konuların aynısı hakkında veriler oluşturulmuştur.

Görüldüğü gibi Türkiye'de göç konusunda düzenli bilgi toplama sistemi yoktur. Genel nüfus sayımlarının yanı sıra Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü (HÜNEE) tarafından yapılan Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırmalarının verilerinden ülkedeki göçün genel boyutu-yönü hakkında bazı tahminler yapılabilmektedir. Ayrıca göç konusunda sınırlı bölgede, yerel özellikte bazı küçük ölçekli araştırmalar da vardır. Ancak bunların hiçbiri Türkiye'de yaşanan genel göç olgusunun boyutunu, yönünü ve nedenlerini ayrıntılı olarak ortaya koymamaktadır (HÜNEE 2006).

* 2005 tarihinden önce adı Devlet İstatistik Enstitüsü idi.

HÜNEE özellikle 1985 yılından sonra Türkiye’de şiddetlenen terör olaylarından dolayı göç edenleri merkez aldığı “Türkiye Göç ve Yerinden Olmuş Nüfus Araştırması”nda; son 20 yıl içinde yerinden olmuş kişilerin sayısal boyutunu tahmin etmek, bunların göç etmeden önceki ve sonraki sosyo-ekonomik özelliklerini, göç süreci ve sonrasında yaşanan sorunlarını, geri dönen/dönmek isteyen –istemeyenlerin boyutunu, nedenlerini, beklentilerini belirlemeye çalışmıştır. Bunun için beş ilde yerinden olmuş kişilerle niteliksel bir çalışma yapmıştır. Bunun yanında göç veren 14 il, yoğun göç alan 10 il ve diğer 57 ilin kentsel ve kırsal alanlarını temsil eden yaklaşık 6000 hane halkından oluşan niceliksel bir çalışma da yapmıştır. Sonuç olarak sorunların doğru tespiti yapılarak ilgili kamu kuruluşlarının doğru politikalar oluşturması ve çözümler için eylem planları üretmesine katkı sağlayacak çıktılar elde edilmiştir (HÜNEE 2006).

İç göçlerin farklı disiplinler tarafından araştırma konusu yapıldığı düşünüldüğünde farklı çalışmalarda iç göçlerle ilgili hangi yöntemlerin kullanıldığını görmek araştırma açısından faydalı olacaktır:

Yalçın (1999) Adana ili Karataş ilçesi Cırık köyünün 1980’li yıllardan sonra Güney Doğu Anadolu Bölgesi’nin kırsal kesiminden aldığı göçler (pamuk toplama ve çapa işçiliği yapan geçici tarım işçileri) neticesinde köyün değişen sosyo-ekonomik yapısı, kırdan kıra göç olgusu ve geçici tarım işçiliği hakkında araştırma yapmıştır. Köyde bulunan hane reislerinin %74’ü ile anket yapılmış ve anketler Excel programında değerlendirilmiştir. Cırık köyüne genellikle maddi sıkıntı ve can güvenliği nedenleriyle göç edildiği belirlenmiştir. Bu köye göç edenlerin %73’ünün memleketleriyle bağlantı halinde oldukları ve %80’inin yılda 1-2 kere memleketlerini ziyaret ettikleri tespit edilmiştir. Göç edenlerin %54,8’i buradan başka bir şehre göç etmeyi düşünürken, %92,7’si memleketlerine dönmeyi düşünmemektedir.

Oğuzhan (2003), HÜNEE 1998 Nüfus ve Sağlık Araştırması verilerinden yararlanarak iç göç hareketini incelemiştir. Bunu yaparken ikamet durumu, eğitim ve yaş bilgilerini kullanarak, iki durumlu ve çok durumlu logit model aracılığıyla parametreleri tahmin etmiştir. Genel olarak iki durumlu logit sonuçlarına göre göçün eğitim seviyesi yüksek olan kişilere cazip gelmediği belirlenmiştir. Çok durumlu logit sonuçlarında ise aktif nüfus dışında kalan 25 yaş altı ile 55 yaş üstünün göçü tercih etmediği bulunmuştur.

Yıldırım (2004), yoğun göç alan Gaziantep ilinde, ilin kent merkezi, gecekondu bölgesi ve kırsal kesimi olarak nitelendirilebilecek Kargamış ilçesindeki polis merkezi suç verilerinden yararlanarak, kentleşme ile suç sayısının artışı arasında bir farklılaşmanın bulunup bulunmadığını ortaya koymaya çalışmıştır. Aşırı göçün çocuk suçluların artmasında önemli bir rol oynadığı, ekonomik yönden zayıflığın suçluluğu artırıcı bir rol oynadığı ve suçluların büyük oranda gecekondu bölgelerinden çıktığı vb. sonuçlara varmıştır.

Ural (2004), Türkiye’de iller bazında yaşanan göçü İşgücü-Akımı Görüşü, Beşeri Sermayeye Yatırım Görüşü, Bölgesel Kolaylıklar Yaklaşımı ve Hane Halkı Üretim Görüşü olmak üzere dört farklı göç modeli çerçevesinde incelemiş ve anlamlılıklarını çoğul regresyon analiziyle test etmiştir. Sonuçta, Türkiye’de göç hareketinin yaşanmasında önemli bir rol oynayan işsizliğin yanında, çevresel, ekonomik ve sosyal faktörlerin de büyük ölçüde etkili olduğunu ortaya koymuştur.

Tekin Yılmaz (2005), 1980’lerde başlayan terör nedeniyle yaşanan Doğu ve Güney Doğu Anadolu’daki göçü ve bu göçün özellikle Hakkari’nin kırsal kısımlarından Van’a göç eden ailelerin kadınlarının göç öncesi ve sonrası yaşamları ve bu kadınların göç süreci içinde yerleri ve etkinliklerini ortaya koymaya çalışmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre; kadınlar göç etme kararında etkin olmadıkları gibi göç edilecek yerin seçiminde de etkili olamamışlardır.

Topbaş (2007) Türkiye’deki iç göç hareketleri üzerinde etkisi olan faktörleri belirlemek için 2000 Genel Nüfus Sayımı iç göç verilerini kullanarak iki temel model çerçevesinde analizler yapmıştır. İlk önce yatay kesit verilerini kullanarak il düzeyinde ekonometrik analizler yapmıştır. Bu analizlerin sonucunda, iç göçün temel belirleyicilerinin kamu yatırımları, göç stoku, uzaklık ve işsizlik olduğunu tespit etmiştir. Gelir ve ücret değişkenleri illerin genelinde istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır. Ülke geneli için adımsal lojistik regresyon analizi ile yapılan tahminlerde kamu yatırımları, işsizlik, kişi başına gelir ve göç stoku değişkenlerinin iç göç hareketlerinin temel belirleyicisi olduklarını tespit etmiştir. Ayrıca kamu yatırımı harcamalarının artırılmasının göç vermeyi engellediği, Doğu ve Güney Doğu Bölgesindeki illerin göç vermesinde çıkış noktasında yaşanan sosyo-ekonomik ve çevresel faktörler yer alırken, Karadeniz ve Orta Anadolu Bölgesi’ndeki illerde varış noktasındaki şartların etkisiyle göç edildiği belirlenmiştir.

Güreşçi (2007) Erzurum ili İspir ilçesi Kırık bucağında yaşanan göçün nedenlerini ve tarıma olan etkilerini tespit etmeye çalışmıştır. Bunun için Kırık bucağına bağlı köylerde hane reisleriyle anketler yapmıştır. Göçün nedenlerini belirlemek için anket sonucu elde edilen veriler kullanılarak Probit Yöntemiyle Sınırlı Bağımlı Değişken Regresyon Modeli Limdep Programında değerlendirilmiştir. Göçün tarıma etkisini belirlemek için, Crosstab Yöntemiyle tablolar oluşturularak deskriptif analizler yapmıştır. Regresyon modeline göre göçü; hanelerin köy dışında okuyan çocuklarının olması, hane reislerinin sosyal güvenceye sahip olmaması, göç eden akraba sayısı ve hanede birisinin gurbete çıkması gibi faktörler tetiklemiş; sahip olunan çayır arazisi miktarı, başkasına ait arazi kullanımı, işletmelerde besicilik yapılması ve büyükbaş hayvan sayısı ise engellemiştir. Yaşanan göçün tarıma etkisi ise; hayvan sayısının azalması, hayvan başına düşen çayır ve mera arazisi miktarının artması, tahıl üretiminin tamamen bitme noktasına gelmesi, yonca ve korunga gibi yem bitkileri ekim alanlarının azalması şeklinde olmuştur.

Gökhan (2008), 1990-2000 döneminde TÜİK verilerini kullanarak iller arasındaki göçleri ekonomik bir bakış açısı çerçevesinde regresyon analizi kullanarak değerlendirmiştir. Gelir farklılıkları ve işsizlik oranları gibi ekonomik faktörlerin yanında, sosyal ağların varlığı, yaş ve eğitim seviyesi gibi özelliklerin de iç göç üzerinde anlamlı bir etkisi olduğunu tespit etmiştir. Ayrıca cinsiyetler arasındaki farkların da iç göçü şekillendirmede önemli olduğunu üzerinde durmaktadır. TÜİK'in genel verileri ve araştırma sonuçları erkeklerin iş arayan ve ilk göç eden, kadınların ise erkeklere bağlı olarak göç edenler olduğunu ortaya koymaktadır (Gökhan 2008).

Kışla (2008) Artvin'den İstanbul'a doğru yaşanan göçleri ülkedeki sosyal politikalar açısından değerlendirmiştir. Artvin'in 1970 öncesi verdiği göçler eğitim amacıyla yapılırken daha sonraları ise ekonomik ve sosyal amaçlı yapılmaya başlandığına değinmektedir. Artvin'de coğrafi şartların ve iklim şartlarının elverişsiz olması, geniş alanların dağlık ve ekilebilecek alanların az olması halkı göçe iten etmenler olarak belirlenmiştir. Kışla (2008), göç edenlerin ekonomik durumlarının iyi seviyelere geldiğini vurgularken, göç edenlerin iyi bir iş edindiğinde memleketlerine geri dönme isteklerinin azaldığını da tespit etmiştir.

Şafak (2008), İstanbul ili Ümraniye ilçesindeki Ahmet Yavuz İlköğretim Okulunda altıncı ve yedinci sınıfa devam eden öğrenciler içinde ailesi göç etmiş olan 280 öğrencinin annesi ile yüz yüze görüşerek, onların kırsal alandan kente göç etmeden önceki döneme ve göç ettikleri

döneme ilişkin görüşlerini, göç nedenlerini ve göç sonrası yaşadıkları yere uyum durumlarını saptamaya çalışmıştır. Sonuç olarak kadınların büyük bir kısmının kentleşme sürecinde, kılık kıyafet, saç bakımı, makyaj gibi konularda ön yargılarını bıraktıklarını, sağlık ile ilgili sorunlarını çözmede sıkıntı çekmediklerini, eğitime yönelik konularda sorun yaşamadıklarını, hatta aksine bu konularda gelişim kaydettiklerini ve kente uyum sağladıklarını tespit etmiştir.

Ülkede yaşanan göçler, sempozyum, konferans ve toplantılara da konu olmuştur. Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı 6-8 Haziran 1997'de Bolu-Gerede'de Türkiye'de İç Göç adlı bir konferans düzenlemiş ve bu konferansta çeşitli araştırmacılar tarafından Türkiye'de yaşanan göç hareketleri ayrıntılı olarak tartışılmıştır. 1997 yılında Sosyoloji Derneği tarafından düzenlenmiş olan II. Ulusal Sosyoloji Kongresi, Toplum ve Göç başlığını taşımaktadır. Burada ülkede yaşanan göç hareketleri özellikle toplumsal boyutu göz önünde tutularak her yönüyle irdelenmiştir. 1998 yılında ise Türkiye Çevre Vakfı, ülkede yaşanan iç göçlerin özellikle çevreyle ilişkisini değerlendirdiği İç Göç ve Çevre adlı toplantıyı düzenlemiştir. Bu toplantıda kırdan kente yaşanan göçlerin, özellikle kentlerde ve kentlerin etrafında bulunan doğal kaynaklar üzerinde ne tür etkiler yarattığı tartışılmıştır. Bu toplantıda Çağlar (1998), köyden kente yaşanan göçler üzerine hazırladığı, fakat çeşitli nedenlerden dolayı tamamlanamamış iki farklı araştırmadan bahsetmektedir. Bu araştırmaların kesin olmayan sonuçlarına göre Çağlar, orman köyü nüfusunun azaldığı yörelerde açma, yerleşme ve ağaç kesme gibi orman suçlarının azaldığını saptamıştır.

Özellikle kırsal alandan kentlere doğru olan göçü azaltmak veya kontrol altına almak için birçok kırsal kalkınma projesi oluşturulmuş ve uygulanmıştır. Bu projelerin başarıya ulaşım ulaşımadığını araştıran çeşitli araştırmalar vardır. Touray (1999) Gambiya'da yaptığı araştırmasında, Gambiya Hükümetinin kırdan kente yoğun olarak yaşanan göçü azaltmak için uyguladığı kırsal kalkınma projelerinin amaçlarına neden ulaşamadığını değerlendirdikten sonra bu projelerin amaçlarına ulaşabilmesi için neler yapılması gerektiğine değinmiştir. Türkiye'de ise Erdönmez ve Özden (2009) kırdan kente olan göç hareketi üzerinde Mesudiye'de uygulanan Köykent Projesi'nin etkilerini araştırmıştır. Sonuçta projenin göçü iki farklı şekilde etkilediği ortaya çıkmıştır. Birincisi projenin kırsal alanda yaşayanların göç eğilimini azalttığı yönündedir. İkincisi ise, geçmişte köyden kente göç etmiş kişilerin memleketlerine geri dönme eğiliminin artmasıdır. Araştırmada şehre göç etmede eğitim ve yaşın önemli rol oynadığı ve gençlerde bu eğilimlerin daha yüksek olduğu vurgulanmaktadır. Erdönmez ve Özden (2009), yaptıkları çalışmada proje uygulandıktan sonraki kısa bir dönemi

değerlendirdikleri için orta ve uzun vadede köykent projesinin yaşanan göç üzerinde nasıl bir etki doğuracağına bilinemediğine, bunun için de daha yoğun araştırmaların yapılması ve politikaların oluşturulması gerektiğine değinmektedir.

Göç araştırmalarında amaca göre farklı yöntemler kullanılabilir. Bu yöntemlere ek olarak günümüzde çok boyutlu analizler de göç araştırmalarında sıklıkla kullanılır olmuştur. Örneğin Zolnik (2004), Amerika Birleşik Devletleri'nde 1985-1990 dönemi için çok düzeyli çoğul regresyon analizi ile oluşturduğu iç göç modeliyle işgücü pazarı alanının özelliklerinin iç göçte ev halkını etkileyen değişkenleri nasıl etkilediğini araştırmıştır. Sonuçta göç alan ve göç veren yerlerle ilgili yapılan çok düzeyli analizler insan ve göç edilen/verilen yer özelliklerinin iç göçün birbiriyle bağlantılı nedenleri olduğunu ortaya koymuştur. Buna göre göç edenler (aileler) bu göçten hayat standartlarını iyileştirecek herhangi bir fayda elde etmemektedirler. Bir diğer araştırmada (Gürbüz ve Karabulut 2008), kırsal göç oranı ile sosyo-ekonomik değişkenler arasında fonksiyonel bir ilişkinin var olup olmadığı regresyon analizi ile değerlendirilmiştir. Sonuçlara göre, kırdan şehre göç eden nüfusun oranındaki değişimin %28'i hane başına düşen arazi miktarı, %27'si fizyolojik nüfus yoğunluğu, %26'sı ölüm oranı, %21'i sosyal yardımlaşma kuruluşlarından yararlananların oranı, %10'u aile planlaması yapılan köy oranı, %9'u bebek ölüm oranı, %8'i birinci gelir kaynağı meyvecilik olan köy oranı, %7'si ilköğretim çağında olup da okula gitmeyenlerin oranı, %5'i tarım ve hayvancılık yapan ve yapmayanların oranı tarafından açıklanmaktadır. Dolayısıyla illerin kırsal göç oranı büyük ölçüde arazi miktarı, fizyolojik nüfus yoğunluğu, ölüm oranı, sosyal yardımlaşma kuruluşlarından yararlanma oranı ve sulu arazi miktarından etkilenmektedir.

Türkiye'de iç göçler ve orman ilişkisine farklı çalışmalarda genel olarak değinilmesine karşın direkt iç göçlerin orman ve ormancılıkla ilişkisini inceleyen çalışmalar (Acun ve Geray 1980; Özden ve Mendes 2005; Şen ve Toksoy 2006; Özden ve Birben 2007; Erdönmez ve Özden 2009; İnanç 2011) da vardır. Bunlardan Acun ve Geray (1980), Özden ve Mendes (2005) ve İnanç'ın (2011) yaptığı araştırmalar saha çalışmasına dayalıdır. Diğerleri genel nüfus sayımlarındaki ve ormancılıkla ilgili belgelerdeki verileri yorumlayan çalışmalardır. Bu çalışmalar orman köylerinden kentlere yaşanan göçün nedeni, sonuçları ve ormanlar ve ormancılık faaliyetleri üzerindeki etkisi hakkında kısmi bilgiler verebilmektedir. Örneğin Şen ve Toksoy (2006), "nüfus arttıkça orman kaynakları azalır" ana hipotezi çerçevesinde Türkiye'deki ve orman köylerindeki nüfus orman ilişkisini incelemiştir. Çalışmalarında Türkiye geneline ait istatistikî verilerden ve yapılan diğer çalışmalardan yararlanmışlardır.

Nüfus artışı, dağılımı ve bağımlılık oranı gibi özellikleri incelemiş ve değerlendirmeler yapmışlardır. Orman alanlarının tarihi süreçteki değişimi alan ve yapı gibi çeşitli yönleriyle belirlenmiş orman kaynaklarında değişimde etkili olabilecek orman köylerindeki göç hareketleri, orman kaynaklarındaki talep durumu ve orman suçlarındaki değişim konularında değerlendirmeler yapmışlardır. Konuyu orman köylüleri tarafından incelediklerinde; göç veren orman köylerinin bulunduğu bölgelerde ormanların alansal, yapısal ya da işlevsel olarak daha iyiye gittiği ve göç alan bölgelerde ise bu değerlerin olumsuz yönde etkilendiğini belirtmektedirler.

Göç hareketleri incelendiğinde, bireyin yaşadığı yerin orman köyü olmasının bile başlı başına göç etmede önemli rol oynadığı tespit edilmiştir (Yürüdü 2008).

Acun ve Geray (1980) Safranbolu'daki 10 orman köyünde yaşayanlar ve bu köylerden kente göç etmiş kişiler üzerinde yaptıkları araştırmada; köy monografilerini ortaya koyduktan sonra göç edenler ve etmeyenler arasında bilgi düzeyindeki, dinsel yargılardaki, siyasal ve sosyal düşüncelerdeki, psiko-sosyal davranışlardaki, yaşam modelindeki, ekonomik durumlardaki, sanat-bilim alanındaki ve ormancılık sektörü ile ilişkilerdeki değişimleri ortaya koymuştur. Orman işçiliğinin köyün geçimini sağlamada yeterli olacak işlendirme kaynağı olmadığı, köylülerin çocuklarının daha iyi eğitim almasını istedikleri ve sağlık hizmetlerinden daha iyi şekilde yararlanmak istemelerinden dolayı orman köylerinde göç olayının ortaya çıktığı, göç eden ailelerin göç etmeyenlere göre aile yapılarının bozulduğu, iç göçün hızlanmasında orman işletmesinin gerekli geçim kaynaklarını sağlayamamasının etkili olduğu gibi sonuçlara ulaşmışlardır. Araştırmada iç göçlerin orman ve ormancılık faaliyetleri üzerindeki etkisinden ziyade, göç veren orman köylerinin monografileri ve göç edenlerle etmeyenler arasındaki sosyal, kültürel, ekonomik, siyasal, dinsel, hukuksal ve ormancılık sektörüyle ilişkilerindeki farklılıklar incelenmiştir.

Orman köylerinde yaşanan göçlerle ilgili yapılan saha çalışmalarının yanında göçlerin ülkenin mevcut durumuyla ilişkisini değerlendiren makaleler de kaleme alınmıştır. Örneğin, Bingöl'ün (1987) orman köylerinde yaşanan yapısal değişimlere değindiği makalesinde, sanayileşme ve makineli tarıma geçilmesiyle orman köylerinde yaşayanların ekonomik durumlarının iyice kötüye gittiğine, bununla birlikte sağlık, eğitim ve sosyal güvenlik olanaklarından yararlanmak için büyük şehirlerdeki sanayi bölgelerine göçün başladığına değinmektedir. Orman köylerinde yaşanan göç hareketlerini genel olarak değerlendiren bir

diğer çalışma ise Özden ve Birben'e (2007) aittir. Çalışmada; orman köylerinde yaşanan göçlerin, odun üretimi, orman toplum ilişkileri, orman kadastrosu, yaban hayatı, orman köylüsünün kanuni hakları gibi ormancılık faaliyetleri üzerindeki etkileri teorik olarak değerlendirilmiştir.

Göç edenlerin yaş ortalamasına bakıldığında öncelikle genç bireylerin yaşadıkları yerleri terk ettikleri görülmektedir. İşte, Yıldırak ve Olhan da (1993) bu noktadan hareketle, kırsal kesimdeki genç nüfusun tarımsal faaliyetlere katılımını ve kente göç etme eğilimlerini araştırmışlardır. Çalışmalarında; göçün nedenlerine genel olarak değindikten sonra kırsal mesleklerin geçerliliğini yitirmesi nedeniyle kırsal kesimde yaşayan gençlerin yaşamlarını güvenceye alacak mesleklerin seçimi için göç ettiğini, köyden kente göçün önlenmesinde özellikle kooperatiflere ve kırsal bölgelerde geliştirilecek sanayiye önemli roller düştüğünü vurgulamaktadırlar.

Göç hareketlerinin önemli bir kısmının ekonomik tabanlı olduğu artık bilinen bir gerçektir. İnsanlar buldukları yerlerde ekonomik yönden ihtiyaçlarını karşılayabildikleri sürece göç etmeyi düşünmemektedirler. Buna güzel bir örnek olarak Oktik'in (1997) bir yıl süreyle Muğla'da orman ve deniz kıyısında bulunan 5 köyde (3 orman, 1 deniz ve 1 ova) yaptığı sosyolojik araştırma gösterilebilmektedir. Oktik (1997), köylerde göç yaşanmamasının temel nedeninin köylerin ekonomik girdilerinin Türkiye genelinden yüksek olması olduğunu belirtmiştir. Oktik bu köylerin tümünde yol, su, yetersiz telefon santrali gibi problemler olmasına karşın köylerin tümünde yöre tüketimine, turizme ve sanayiye yönelik tarım yapıldığını, ayrıca köylerin arıcılık, hayvancılık ve zeytincilikten elde ettikleri gelirlerin hem yüksek hem de köylüye bağımsız ve kaygısız hareket edebilme olanağı verdiğini tespit etmiştir. Bunun yanında ayrıntılı olarak işçi göçünün ekonomik belirleyicilerini tespit etmeye çalışan araştırmalar da yapılmaktadır (Dhar 1980).

Diğer taraftan Atmış (2004) ve Atmış vd. (2007), özellikle köyden kente yaşanan göçle birlikte toplumun demografik yapısının değiştiğini ve bununla birlikte toplumun ormandan beklentilerinin farklılaştığını ve arttığını belirtmektedir. Alkan ve Toksoy'un (2008) Trabzon'daki orman köylerinin sosyo-ekonomik yapılarını değerlendirdikleri çalışmalarının sonuçları Atmış'ı (2004) destekler niteliktedir. Araştırma sonuçlarına göre, orman köylerinde nüfusun azalmasıyla birlikte bu köylerin çoğunlukla emeklilerin yaşadığı yerlere dönüşeceği ve bu doğrultuda ormana bağımlılığın azalacağı belirtilmektedir.

Bireysel araştırmaların yanı sıra ülkemizde orman köyleriyle ilgili hazırlanan raporlarda da; bu köylerde yaşanan göçlere değinilmiştir. Örneğin, T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı'nın 1968 yılında başlayıp 1971 yılında tamamladığı Türk Köyünde Modernleşme Eğilimleri Araştırması III. Raporu "Orman Köylerinin Sosyo-Ekonomik Durumu" başlığını taşımaktadır. 84 orman köyünde 2001 kişi ile yapılan görüşmeler sonucunda hazırlanan raporda orman köylerinin sosyal yapısı başlığı altında göçlere ayrıntılı olarak değinilmiştir. Raporda orman köylerinin ekonomik ve sosyal hayat düzeninin kötü olduğuna bunun da gte itici bir sosyal yapı oluşturduğuna değinilmektedir. Bu köylerden şehirlere göç etme sebepleri ise önem sırasına göre şu şekilde sıralanmıştır: şehirde iş bulduğu için (%47,3), fakirlik (%19,4), topraksızlık (%4,4), şehrin rahatlığı (%2,8), çocuklarını okutmak için (%2,2), sağlık sebebiyle (%1,1). Raporun sadece bir bölümünde orman köylerinde yaşanan göçlerle ilgili bilgiler yer almasına karşın, bu rapor Türkiye'de orman köylerinde yaşanan gleri inceleyen ilk çalışma özelliğini taşımaktadır (Yurt vd. 1971).

Burada tamamlanmış yüksek lisans ve doktora tezlerine de değinmek gerekmektedir. Türkiye'de kırsal kesimdeki nüfus hareketlerinin orman varlığı üzerine etkilerinin araştırıldığı (İnanç 2011) bir doktora tezi bulunmaktadır. İnanç (2011) araştırmasında, Doğu Karadeniz Blęesi'nden yaşanan gün nedenleri, g eğiliminin durumu ve g sonucu orman varlığında meydana gelen değişimi ortaya koymaya çalışmıştır. Araştırma sonuçlarına göre; son 30 yıl içinde orman köylerinden %55 seviyesinde dışa g yaşandığını, köylerde kalan hane reislerinin %83,6'sının artık göç etmeyi düşünmediğini, gün en önemli (%98,5) nedeni olarak geçim sıkıntısının (yoksulluğun-fakirliğin) görüldüğünü ve orman köylerinden dışarıya yaşanan gün orman varlığının son 20 yılda %9 seviyelerinde artmasına neden olduğunu belirlemiştir.

BÖLÜM 3

MATERYAL VE METOT

3.1 MATERYAL

Ülke nüfusunun %10'u orman köylerinde yaşamaktadır ve orman köyleri ülke düzeyinde dağılışı, barındırdıkları nüfus ve yerleşim alanları bakımından diğer köylere göre farklı özellikler sergilemektedir. Ayrıca kırsal alanda görülen ekonomik, sosyal ve kültürel sorunlar orman köylerinde daha yoğun bir şekilde yaşanmaktadır. Bu özelliklerinden dolayı orman köyleri sürekli göç vermektedir. Araştırma alanı (materyali) Bartın ve Kastamonu illerinde yer alan orman köylerini kapsamaktadır (Şekil 3.1). Bu iki ilin seçilmesinin nedenleri şu şekilde sıralanabilir: Bartın ve Kastamonu'nun Türkiye'de en çok göç veren bölge olan Karadeniz Bölgesinde yer alması, verdiği net göç hızlarının yüksek olması (Bartın ‰ -86,8 ve Kastamonu ‰ -32,8, Kaynak: TÜİK 2011a), kır nüfusu oranlarının Türkiye ortalamasının üstünde olması (Türkiye ‰23,7, Bartın ‰65, Kastamonu ‰45 Kaynak: TÜİK 2011a), köylerinin hemen hemen hepsinin orman köyü statüsü taşıması (Bartın ‰ 99,6 ve Kastamonu ‰ 95), orman alanı oranlarının (Bartın ‰58 ve Kastamonu ‰59, Kaynak: OGM 2006) ve ormancılık faaliyetlerinin yoğunluğunun bu illerde Türkiye ortalamasının üstünde olması ve bölgede daha önce yapılmış bazı çalışmalardan (Günşen 2006; Günşen ve Atmış 2007a,b; Atmış vd. 2009) dolayı göçlerin orman ve ormancılık faaliyetlerinin ilişkilerinin incelenmesi gerektiği kanaatine varılmış olmasıdır.

Şekil 3.1 Araştırma alanı.

3.1.1 Bartın

Bartın Karadeniz Bölgesinin batı kısmında yer almaktadır. İlin doğusunda Kastamonu, güneyinde Karabük ve batısında Zonguldak illeri ile kuzeyinde Karadeniz bulunmaktadır.

Bartın'ın yüzölçümü 2080 km² dir ve ilin denizden yüksekliği 25m'dir (BAKKA 2010).

Bartın'da dağlar yüksek olmamakla birlikte oldukça dik, sahillere doğru sarp ve kayalıktır. Bartın Irmağı ve kollarlı tarafından derin bir biçimde parçalanan arazi çok engebeli bir görünümde (TÜİK 2010a). Bartın Irmağı ilin en önemli akarsuyudur. Irmak Koca çay ile Kocanaz çayının şehir merkezinde birleşmesiyle oluşmaktadır ve 15 km akarak Boğaz mevkinde Karadeniz'e dökülmektedir (Bartın Valiliği 2008).

İlde yazları sıcak, kışları serin geçen ılıman deniz iklimi olan Karadeniz İklimi hüküm sürmektedir (TÜİK 2010a). İklim özellikleri Bartın'da zengin bitki ve orman örtüsünün oluşmasında önemli rol oynamaktadır. İl yüzölçümünün %55'ini oluşturan 116 105 ha alan ormanlarla kaplıdır. Bartın bu oranla, sahip olduğu orman alanı oranı yüksek olan iller arasında yer almaktadır. İlde bulunan ormanların %98'i kuru ve %2'si baltalık vasfı taşımaktadır. Kuru vasıflı ormanlar 18 583 002 m³ ve baltalık vasıflı ormanlar 31 775 ster (22 242,5 m³) servete sahiptir. Kuru vasıflı ormanlarda yıllık olarak % 1,7'lik bir artım olmaktadır. Bu oran % 2,6 olan Türkiye ortalamasının altında kalmaktadır (OGM 2006).

Bartın ormanlarında kayın, meşe, gürgen, kızılâğaç, kavak, kestane, ıhlamur gibi geniş yapraklı türler ile kızılçam, karaçam, sarıçam, sahil çamı ve göknar gibi iğne yapraklı türler bulunmaktadır. Tablo 3.1 değerlendirildiğinde Bartın'daki gürgen ormanları Türkiye gürgen orman alanının % 35'lik bir kısmını, kayın orman alanı ise Türkiye genelinin % 5'ini oluşturmaktadır (OGM 2006).

Tablo 3.1 Bartın'daki ormanlarda yayılış gösteren ağaç türleri ve alanları (OGM 2006).

Ağaç türü	Bartın		Türkiye
	Alan (ha)	%	Alan (ha)
Kızılçam	960	0,02	5 420 525
Karaçam	6 339	0,1	4 202 298
Sarıçam	56	0,004	1 239 578
Göknar	3 890	0,6	626 647
Kayın	81 067	5	1 751 484
Meşe	13 880	0,2	6 426 277
Gürgen	3 505*	35	10 036
Kızılâğaç	-	0	95 103
Kavak	-	0	7 963
Kestane	4 227	4,7	88 772
Sahil çamı	2 084	2,7	77 092
Diğer yapraklı türler	97	0,8	12 339
Toplam	116 105		19 958 114

*Bu değer belirtilen kaynakta yanlış olduğu için Bartın Orman İşletme Müdürlüğü kayıtlarından elde edilmiştir.

TÜİK ADNKS 2011 yılı verilerine göre; Bartın'ın nüfusu 187291 kişidir. Bu nüfusun 65856'sı (%35) il ve ilçe merkezlerinde, 121435'i (%65) belde ve köylerde yaşamaktadır. Bu rakamlar ilin önemli bir kısmının halen kırsal kesimde yaşadığını gözler önüne sermektedir. İlin 1970 yılından beri kent ve kır nüfuslarının değerlendirilmesi yapıldığında; kent nüfusunun sürekli bir artış gösterdiği kırsal nüfusun ise azalış gösterdiği görülmektedir (Bartın Valiliği 2008). Kırsal alanda yaşanan göçlerin devam etmesi ilin yıllık nüfus artışını da etkilemektedir. Bartın'ın yıllık nüfus artış hızı % - 2.49'dur.

Nüfus yoğunluğu bakımından ise Bartın'da km² ye 90 kişi düşmektedir.

İdari bölünüşe göre; Bartın'da, Merkez ilçe, Amasra, Kurucaşile ve Ulus olmak üzere 4 ilçe bulunmaktadır. Ayrıca ilde 262 köy vardır ve bunların 261 tanesi orman köyü statüsündedir (Bartın Valiliği 2008).

Şehirleşme oranı, nüfus artış hızı, kişi başına düşen gayri safi yurtiçi hasıla ve sanayi iş kolunda çalışanların toplam istihdama oranı bakımından Bartın Türkiye ortalamalarının altında yer almaktadır. Tarım kolunda çalışanların toplam istihdama oranı bakımından ise Türkiye ortalamasının üstündedir. Ancak Bartın'da tarım arazilerinin küçük parçalar halinde, çok dağınık ve yer yer engebeli olması makineli tarım yapılmasını zorlaştırmakta, bu da tarımın yeterince gelişmesini engellemektedir. Ayrıca Bartın'da hakim ekonomik sektör olan kömür, tarımdan gelir etme düşüncesini de arka plana itmiştir (TÜİK 2010a).

Sanayileşme bakımından il pek gelişme gösterememiştir. Bartın'da istihdamın uzun süre Amasra ve Zonguldak'ta bulunan kömür ocaklarında yoğunlaşmış olması sanayinin gelişmesini oldukça engellemiştir. Bartın'da sanayileşme süreci günümüzde küçültülen taşkömürü müessesesi, özelleştirilmiş olan çimento fabrikası ve kapatılmış olan orman ürünleri sanayi kurumu gibi kamu kurumları ile başlamıştır ve Bartın'ın il olmasından sonra özel sektör yatırımları ile devam etmiştir (TÜİK 2010a). Bartın'da 1995 yılında kurulmuş olan bir organize sanayi bölgesi bulunmaktadır ve bu sahada ağırlıklı olarak sırasıyla tekstil, plastik, gıda, metal ve mobilya sektörleri faaliyet göstermektedir (OSBÜK 2012).

3.1.2 Kastamonu

Kastamonu Karadeniz Bölgesinin batı kısmında yer almaktadır. İlin doğusunda Sinop, güneyinde Çankırı, güney-doğusunda Çorum, batısında Karabük ve kuzey-batısında Bartın illeri ile kuzeyinde Karadeniz bulunmaktadır.

13108 km² olan ilin yüzölçümü Türkiye topraklarının %1,7'sini oluşturmaktadır. Kastamonu yüzölçümü bakımından Türkiye'nin altıncı büyük, Karadeniz Bölgesi'nin ise en büyük ilidir. Kastamonu yüzölçümünün %74,6'sını dağlar ve ormanlar, %21,6'sını platolar ve %3,8'ini ovalar oluşturmaktadır. İl merkezinin deniz seviyesinden yüksekliği ise 850m'dir (Kastamonu Valiliği 2005).

TÜİK ADNKS 2011 verilerine göre Kastamonu'nun nüfusu 359759 kişidir. Bu nüfusun 197704'ü (%55) il ve ilçe merkezlerinde, 162055'i de (%45) belde ve köylerde yaşamaktadır. İlin yıllık nüfus artış hızı % - 4,06'dır. Nüfus yoğunluğu bakımından km² de 27 kişinin yaşadığı ilin nüfus varlığı büyük ölçüde dışarı verilen göç nedeniyle azalış göstermektedir.

İl 1990 yılındaki idari bölünüşe göre 20 ilçeden oluşmaktadır. Bunlar; Merkez ilçe, Abana, Ağlı, Araç, Azdavay, Bozkurt, Cide, Çatalzeytin, Daday, Devrekani, Doğanyurt, Hanönü, İhsangazi, İnebolu, Küre, Pınarbaşı, Seydiler, Şenpazar, Taşköprü ve Tosya'dır. Ayrıca Kastamonu Türkiye'de en fazla köye sahip olan illerden birisidir. Kastamonu'da 1070 köy bulunmaktadır ve bunların 1016'sı orman köyü statüsündedir (ORKÖY 2005).

Kastamonu fiziki olarak doğu-batı yönünde uzanan kuzeyde İsfendiyar (Küre) Dağları ve güneyde Ilgaz Dağları ile şekillenmiştir. Küre Dağları sahile paralel uzanmakta ve kıyından itibaren yükselerek güneyde Gökırmak ile sınırlanmaktadır. Küre Dağları aynı zamanda sarp yamaçlı ve geçilmesi güç dereler meydana getirmektedir (TÜİK 2010b). İl Batı Karadeniz ve Kızılırmak havzaları olmak üzere iki ayrı su toplama havzasına bölünmüştür. Batı Karadeniz Havzası ilin kuzeyinde yer almaktadır ve kıyı kesimine paralel uzanan dağların etkisi ile havzanın büyük bir bölümü nemli ve ılıman iklim (Karadeniz İklimi) kuşağında kalmaktadır. Havzanın içinde kalan önemli akarsular Araç ve Devrekani çaylarıdır. Kızılırmak Havzası ise ilin güney kısmında kalmaktadır ve Fırat Havzasından sonra Türkiye'nin ikinci büyük havzasını oluşturmaktadır. Bu havzada genel olarak Orta Anadolu'nun sert ve karasal iklim özellikleri görülmektedir. Havza içerisinde kalan Gökırmak ve Devrez Çayı, hem Kastamonu'nun hem de Kızılırmak Havzasının önemli akarsularıdır (Kastamonu Valiliği 2005).

Kastamonu, bitki örtüsü bakımından oldukça zengin bir alanda yer almaktadır. İlin 785 555 ha'lık (% 59) bir alanı ormanlarla kaplıdır. Bu bakımdan Kastamonu, sahip olduğu orman varlığı oranı göre ülke genelinde iller arasında ilk sıralarda yer almaktadır. İlde bulunan ormanların % 89'u koru ve % 11'i baltalık vasıflıdır (OGM 2006).

Kıyından iç kesimlere gidildikçe yükselti artmaktadır ve bu kesimde kayın ve göknar ağaçları da yaygınlaşmaktadır. Buradaki kayın, göknar ve çam ormanları, düzgün gelişimli, işletmeye elverişli ve iyi nitelikli ormanlardır (Kastamonu Valiliği 2005). Tablo 3.2 incelendiğinde ildeki karaçam ormanlarının Türkiye genelinin % 8'ini, sarıçam ormanlarının %10'unu ve göknar ormanlarının ise %16'sını oluşturduğu görülmektedir (OGM 2006).

Tablo 3.2 Kastamonu'daki ormanlarda yayılış gösteren ağaç türleri ve alanları (OGM 2006).

Ağaç türü	Kastamonu		Türkiye
	Alan (ha)	%	Alan (ha)
Kızılçam	10 090	2	5 420 525
Karaçam	317 956	8	4 202 298
Sarıçam	122 137	10	1 239 578
Göknar	97 433	16	626 647
Kayın	136 320	8	1 751 484
Meşe	96 781	1,5	6 426 277
Gürgen	3	0,03	10 036
Kızılağaç	10	0,01	95 103
Kavak	8	0,1	7 963
Kestane	4 790	5,4	88 772
Sahil çamı	-	0	77 092
Diğer yapraklı türler	25	0,2	12 339
Toplam	785 555		19 958 114

Kıyı kesimindeki ormanlık alanlarda, iğne yapraklı ağaç türlerinden kızılçam, sarıçam, karaçam, göknar, porsuk, yapraklı türlerden ise kayın, meşe, dişbudak, akçaağaç, kızılağaç, karaağaç, kestane, ihlamur, şimşir, yabanıl fındık, kavak, gürgen, çınar gibi ağaçlar türleri bulunmaktadır. Göknar ve kayın, daha çok dağların kuzey bakılarında yayılış göstermektedir. Sık ormanlık, sırt şeridi ile Azdavay-Devrekânî arasındaki yükseltilerde çam çeşitleri yaygınlaşmaktadır (Kastamonu Valiliği 2005).

Kastamonu'da bulunan koru vasıflı ormanlar $92\,797\,271\text{ m}^3$ ve baltalık vasıflı ormanlar $1\,760\,392$ ster ($1\,232\,274\text{ m}^3$) servete sahiptir. İlde bulunan koru vasıflı ormanlar yıllık olarak % 2,9 artım yapmaktadır ve bu oran %2,6 olan Türkiye ortalamasının üstündedir (OGM 2006).

Kastamonu'da okuma ve yazma bilen nüfusun oranı Ülke genelinde olduğu gibi her iki cinsiyet için sürekli artış göstermektedir. 1935 yılında erkeklerin %19,4'ü kadınların %4,5'i okuma yazma bilirken bu oran 2000 yılında erkeklerde %90'a kadınlarda %72,3 yükselmiştir. Kadın Nüfusun okuryazarlık oranı erkek nüfusunkinden daha hızlı artmakla birlikte cinsiyetler arası farklılık devam etmektedir (Kastamonu Valiliği 2005).

Kastamonu'da işgücüne katılma oranı 1980-2000 yılları arasında azalma eğilimi göstermiştir.

Erkek nüfusun işgücüne katılma oranı, kadın nüfusun işgücüne katılma oranından daha yüksektir. İki cinsiyetin iş gücüne katılma oranındaki fark, özellikle son yıllarda artma eğilimi göstermiştir. 1980 yılında erkeklerin işgücüne katılma oranı %83,9 iken, 2000 yılında bu oran %72,5'e düşmüştür. Buna karşılık aynı dönemde kadınlarda iş gücüne katılma oranı %67,9 dan % 53,2'ye düşmüştür. Erkek nüfusun işgücüne katılma oranı köyde % 86 iken, İl merkezinde ve İlçe merkezlerinde % 58'dir. Erkek nüfusta Küre İlçe Merkezinde işgücüne katılma oranı % 68 ile en yüksek, Şenpazar İlçe merkezinde %46 ile en düşük düzeydedir (Kastamonu Valiliği 2005).

Şehirleşme oranı, nüfus artış hızı, kişi başına düşen gayri safi yurtiçi hasıla ve sanayi iş kolunda çalışanların toplam istihdama oranı bakımından Kastamonu Türkiye ortalamalarının altında yer almaktadır. Tarım kolunda çalışanların toplam istihdama oranı bakımından ise Türkiye ortalamasının üstündedir. Kastamonu'da il ekonomisinde hakim olan sektör tarımdır ve tarımsal etkinlikler bitkisel üretime ve hayvancılığa dayanmaktadır. Tarım ürünleri olarak buğday, patates, arpa ve çeltik, sanayi bitkisi olarak ise şeker pancarı, kendir ve sarımsak üretilmektedir. Kastamonu'daki şeker, yem ve süt fabrikalarının varlığı hayvancılığın ayakta kalmasında önemli rol oynamaktadır. Buna bağlı olarak özellikle süt üretiminin değerlendirilmesine öncelik ve ağırlık verilmektedir (TÜİK 2010b).

Kastamonu sanayileşme bakımından çok gelişme gösterememiştir. İlde önemli orman ürünleri fabrikalarının yanı sıra yem, un, mobilya, tekstil ve tuğla fabrikaları ile süt mamulleri işletmeleri faaliyet göstermektedir. Ayrıca, biri 1993 yılında Merkez ilçede, diğeri 2009 yılında Tosya ilçesinde kurulmuş, iki organize sanayi bölgesi bulunmaktadır. Burada ağırlıklı olarak orman, gıda, demir-çelik, demir dışı metaller ve makine sektörleri faaliyet göstermektedir (OSBÜK 2012).

3.2 METOT

Öncelikle, araştırma konusuyla ilgili genel bir literatür taraması yapılmıştır. Ardından konuyla ilgili çalışan öğretim üyeleri, araştırmacı ve uzmanlar ile görüşülerek, araştırmanın amacı, kapsamı ve yöntemi anlatılmış ve görüş alınmıştır. Görüşmelerin ardından ulusal ve uluslararası makaleler, dergiler, raporlar ve kitaplar incelenerek ayrıntılı literatür taraması yapılmıştır. Yapılan literatür taraması çerçevesinde araştırmanın yapılacağı iller belirlenmiş ve bu illerde seçilecek orman köyleri tespit edilmiştir.

İllerin tarihi, coğrafyası, sosyo-ekonomik durumu, demografik özellikleri, barındırdığı ormanlar ve ormancılık çalışmaları hakkında bilgiler toplanmıştır. Ayrıca illerin nüfusları ve bu illerde yaşanan göçlerle ilgili TÜİK yayınlarından (DİE 1963; DİE 1981; DİE 1986; DİE 1991; DİE 1999; DİE 2002a; TÜİK 2011b) ayrıntılı bilgiler elde edilmiştir. Ardından orman köylerinde yaşanan göçler ile ormanlar ve ormancılık çalışmaları arasındaki ilişkileri değerlendirebilecek, ayrıca bu köylerde yaşanan göçlerin nelerden etkilendiğini ve neleri etkilediğini tespit edebilecek değişkenler oluşturulmuş, tanımlanmış ve bu değişkenlerin nasıl elde edildikleri ayrıntılı şekilde açıklanmıştır. Değişkenlere ait bilgiler toplandıktan sonra, SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) bilgisayar programı ile istatistik analizler yapabilmek için SPSS veri dosyası oluşturulmuştur. Bu işlemten sonra önemli görülen değişkenler arasındaki ilişkileri belirlemek için korelasyon analizi, orman köylerinde yaşanan göçleri etkileyen en önemli faktörleri tespit etmek için faktör analizi, köylerde yaşanan göçleri açıklayabilecek değişkenleri bulmak için çoğul regresyon analizi ve göç yoğunluklarına göre köyleri gruplandırabilmek için diskriminant analizi yapılmıştır. Korelasyon ve diskriminant analizleri araştırma alanının tamamı için, faktör ve çoğul regresyon analizleri ise hem araştırma alanının tamamı hem de araştırma alanında bulunan her bir il için ayrı ayrı uygulanmıştır. Daha sonra analiz sonuçları yorumlanmıştır. Sonuçta toplanan bilgiler, analiz ve yorumlardan yola çıkarak orman köylerinde yaşanan göçleri kontrol altına almaya yönelik öneriler geliştirilmiştir.

3.2.1 Örnek Alınan Orman Köylerinin Belirlenmesi

Genel olarak net göçün hesaplanabileceği en küçük idari yapı köydür. Bundan dolayı araştırma birimi olarak “orman köyleri” ele alınmıştır. Bartın’da 261 ve Kastamonu’da 1016 olmak üzere, araştırma sahasında ana kütle (N) oluşturan 1277 orman köyü bulunmaktadır (Bartın Valiliği 2008; ORKÖY 2005). Araştırmayı ana kütlede yapmanın imkanı olmadığı için katmanlı-sistemik örnekleme yöntemi kullanılarak örnek orman köyleri belirlenmiştir. Katmanlı örnekleme toplumu homojen katmanlara ayırarak ve her bir katmanı alt bir toplum olarak düşünerek yapılan bir örnekleme çeşididir. Katmanlar ya sübjektif veya belli görüşler doğrultusunda oluşturulabilmektedir. Katmanlı örneklemeyle homojen katmanlar oluşturulmakta, örnekler katmanlar arası ve katmanlar içi olarak parçalara ayrılabilir. Bu nedenle yapılan katmanlı örneklemede, aynı örnek sayısı ile katmanlara ayırmadan yapılan örnekleme göre daha güvenilir sonuçlar elde edilebilmektedir.

Katmanlardan alınacak örneklerin yan yana düşmesini veya aralarında çok boşluklar yaratacak şekilde dağılımlarını önlemek için sistematik örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Böylece toplum daha iyi kavranmış olmaktadır. Sistematik örneklemede istatistiki hesapların yapılabilmesi için bunun bir rastlantı örnekleme şeklinde olması gerekmektedir. Bunun için sıralı durumdaki ana kütlede rastgele bir bireyden başlanıp, belli aralıklarla k'ncü birey seçilmektedir (Batu 1995; Ercan 1997). Katmanlı-sistematik örnekleme yönteminde önce ana kütlede alınacak örnek sayısı (n) sınırlı toplumlarda kullanılan Eşitlik 3.1 yardımıyla hesaplanmıştır (Orhunbilge 2000; Bayram 2009).

$$n \geq \frac{Z^2 \times N \times p \times q}{N \times D^2 + Z^2 \times p \times q} \quad (3.1)$$

n : Örnek büyüklüğü

Z : Güven katsayısı (%95'lik güven düzeyi için $Z=1,96$)

N : Ana kütlede büyüklüğü (1277)

p : Ölçülmek istenilen büyüklüğün ana kütlede bulunma oranı ($p=0,5$ alınmıştır)

q : Ölçülmek istenilen büyüklüğün ana kütlede bulunmama oranı ($q=1-p$ [0,5])

D : Kabul edilen örnekleme hatası (%10 alınmıştır)

Peker (2004), Doğu Anadolu Bölgesi'nde kırsal alanda yaşanan göçlerin sebepleri ve sonuçları üzerine yaptığı çalışmada güven düzeyini % 90 olarak almıştır. Yine, Toksoy vd. (2005), Doğu Karadeniz Bölgesinde orman köylü ilişkileriyle ilgili yaptıkları çalışmada güven düzeyini %90 almışlardır. Bu çalışmada ise daha fazla örnek büyüklüğüne ulaşabilmek için % 95'lik güven düzeyi seçilmiştir.

Yukarıdaki formüle göre örnek büyüklüğü (n) bulunmuş ve en az 89 köyde ilgili değişkenlerin ölçülmesi gerektiği belirlenmiştir. Bu örneğin katmanlara dağıtımını her katman için N_i birey sayılarıyla orantılı olarak $n_i=N_i/N \times n$ formülüyle düzenlenmektedir. Bu formüle göre Bartın'dan 18 ve Kastamonu'dan 71 köy seçileceği tespit edilmiştir. Ancak konuyla ilgili uzmanların görüşleri doğrultusunda Bartın'dan alınacak örnek köy sayısı 29'a çıkartılmıştır. Kastamonu'dan da rahat sistematik örnekleme yapabilmek için 73 köy alınmıştır. Böylelikle toplam örnek büyüklüğü 102 köy olmuştur. Bu köyler katmanlardan (Bartın ve Kastamonu) sistematik örnekleme yöntemi ile seçilmiştir (Kalıpsız 1994).

Katmanlı örnekleme ile Bartın ve Kastamonu için örnekleme büyüklükleri belirlendikten sonra sistematik örnekleme ile her bir il için örnek orman köyleri seçilmiştir. İllerin sistematik örneklemelelerinde merkez ilçe başta olmak üzere ilçeler ile bu ilçelere bağlı orman köyleri alfabetik sıraya göre sıralanmıştır. Daha sonra rastgele seçilen bir köy başlangıç noktası kabul edilip bundan sonra Bartın için 9 ve Kastamonu için 14 köyde bir köy seçilmiştir. Seçilen köylerin nüfuslarının il geneline göre normal dağılım gösterip göstermediğini test etmek için illerdeki tüm köyler ile seçilen köylerin nüfuslarının oluşturulan nüfus gruplarına (0-100, 101-200, 201-400, 401-600 ve $601 \leq$) göre dağılımları karşılaştırılmıştır. Bartın'da ilk örnekleme ildeki tüm köylere göre farklılık gösterdiği için yeni bir örnekleme yapılmıştır. Sonuç olarak sistematik örnekleme ile seçilmiş köyler Ek Tablo 1 ve Ek Tablo 2'de verilmiştir. Bu çizelgelerde köyün bağlı olduğu il, ilçe ve bucaklar, köy orman ilişkisi durumu (OB: Ormana Bitişik, Oİ: Orman İçi) ve köyün 1960, 1980, 1985, 1990, 1997, 2000, 2007, 2008, 2009 ve 2010 yıllarındaki nüfusları yer almaktadır (DİE 1963; DİE 1981; DİE 1986; DİE 1991; DİE 1999; DİE 2002a; DİE 2002b; TÜİK 2011b).

3.2.2 Değişkenlerin Belirlenmesi ve Tanımlanması

3.2.2.1 Değişkenlerin Belirlenmesi

Göçü tam olarak analiz edebilmek için onu bir süreç olarak ele almak gerekmektedir. Göç zaman-mekân, neden-sonuç gibi birçok boyutu içinde barındırmaktadır. Bundan dolayı göçü etkileyen veya göçten etkilenen değişkenler, yapıları ve karmaşık etkileşimleri nedeniyle karşımıza farklı şekillerde çıkabilmektedir (Tekin Yılmaz 2005). Bu nedenle göçü ve onun yaratmış olduğu etkileri anlayabilmek için kullanılacak değişkenlerin çok iyi şekilde belirlenmesi gerekmektedir.

Oldukça karmaşık olan göç sürecinin düzenli bir şekilde analiz edilebilmesi için, süreç içindeki değişkenlerin de net bir biçimde tanımlanması gerekmektedir. Diğer yandan göçle ilgili değişkenler belirlenirken, ülkenin ve bölgenin toplumsal, ekonomik, kültürel ve siyasal yapılarının göz önünde bulundurulması da gerekmektedir. Çünkü bölgeler arası göç dinamikleri farklılık göstermektedir (Gökhan 2008). Göçün nedenlerini ve sonuçlarını belli bir bütünsellik içerisinde değerlendirmek önemlidir. Çünkü göçün nedeni bir anlamda sonucunu da belirleyen bir etken olarak karşımıza çıkmaktadır (İçduygu ve Ünalın 1998).

Değişkenler, bireylerin gözlenebilen ve ölçülebilen sayısal değerleridir (Sun, 1980). Araştırma için oluşturulan değişkenlerin bazıları araştırma konusuyla ilgili olabilecek çalışmalardan alınmış (Acun ve Geray 1980; Daşdemir 1996; Gümüş 1996; Öztürk 2003; Coşgun 2005; Yılmaz vd. 2010), diğerleri ise iç göçlerle ilgili literatür araştırması ve iç göçlerle orman kaynakları ve ormancılık faaliyetleri arasındaki ilişki göz önünde bulundurularak geliştirilmiştir. Burada göçle bağlantılı olan konuya göre değişkenlerin belirlenmesi, araştırmanın başarıya ulaşabilmesi bakımından önem arz etmektedir. Örneğin: Sahota (1968) Brezilya'da iller arasındaki iç göç hareketini ekonomik yönden incelerken ücret düzeyleri, eğitim, kentleşme ve sanayileşme, nüfus yoğunluğu, coğrafi uzaklık, kişi başına düşen gelir düzeyi veya gelir farklılıkları, büyüme hızı ve dağılımı gibi değişkenleri kullanmıştır. İşgücü hareketlerinde özellikle işsizlik faktörünün etkisini araştıran McCarthy (1992), işsizlik oranı, gelir, yoksulluk, cinayet oranı, otobüs sayısı, doktor ve hastane yatak sayıları, yaşlı nüfus oranı, eğitim alınan ortalama yıl sayısı, telefon sayısı, kırsal nüfus oranı, sıcaklık değerleri ve tarıma yapılan sübvansiyon değişkenlerini oluşturmuştur (Ural, 2004). Ancak göç olgusunun daha iyi anlaşılabilmesi için sosyo-kültürel faktörlere de önem verilmesi gerektiği unutulmamalıdır (Akan 1997).

Sonuçta çeşitli tekniklerle değerlendirilmek üzere 65 temel değişken oluşturulmuştur. Bunlara ek olarak, bulguları destekleyici niteliği olduğu düşünülen 6 mantıksal değişken ve köyün altyapısı hakkında bilgi veren 4 değişken geliştirilmiştir.

3.2.2.2 Değişkenlerin Tanımlanması

Değişkenlere ilişkin detaylı açıklamalar aşağıda verilmiştir:

1.Köyün Ormanla İlişkisi (ORIL): Köyün orman içinde mi yoksa bitişiğinde mi olduğunu göstermektedir. Köy ormana bitişik ise 1, ormanın içinde ise 2 değeri verilmiştir. Bu değişkenle ilgili bilgiler Bartın ve Kastamonu'daki il çevre ve orman müdürlüklerinin kayıtlarından elde edilmiştir.

2.Köydeki Mahalle Sayısı (MASAY): Köyün sahip olduğu mahalle sayısını göstermektedir. Bu değişkenle ilgili veriler Bartın ve Kastamonu il özel idareleri kayıtlarından elde edilmiştir.

3.Köyün İl Merkezine Uzaklığı (ILMES): Köyün idari olarak bağlı olduğu ilin merkezine olan uzaklığını göstermektedir. Birimi kilometredir. Coşgun (2005), il veya ilçe merkezine uzaklığın orman köylerinin yaşam koşullarını direkt etkileyen önemli bir etken olduğunu vurgulamıştır. Değişkenle ilgili veriler Bartın ve Kastamonu'daki il özel idarelerinin kayıtlarından alınmıştır.

4.Köyün En Yakın Olduğu İl veya İlçe Merkezine Uzaklığı (ENMES): Köyün en yakın olduğu il veya ilçe merkezine olan uzaklığını göstermektedir. Birimi kilometredir. Eğitim, sağlık ve ticaret gibi temel yaşamsal etkinliklerin gelişmesinde köylerin ilçe veya il merkezlerine olan uzaklıkları belirleyici bir etkidir (Coşgun 2005). Dolayısıyla ilçe veya il merkezine uzak olan köylerin eğitim, sağlık ve ticaret olanaklarının düşük olacağından bu köylerden şehirlere göçün daha fazla yaşanacağı düşünülebilmektedir. Bu değişkenle ilgili veriler Bartın ve Kastamonu'daki il özel idaresi kayıtlarından alınmıştır.

5.Köyün Konumu (KONUM): Köy yerleşiminin coğrafik olarak nerede kurulu bulunduğunu göstermektedir. Köy yerleşimi dağ sırtında ise 1; vadi yamacında veya eteğinde ise 2; ovada (vadi tabanında) ise 3 rakamı verilmiştir. Yerleşim biçimi ile köye eğitim, sağlık, ulaştırma, haberleşme gibi hizmetlerin ulaştırılabilmesi arasında önemli bir ilişki bulunmaktadır. Bu hizmetlerden dağ sırtında ve ya yamaçta bulunan köylerin yararlanabilme olasılığı çok düşük olduğu için bu köylerin diğer köylere nazaran daha fazla göç verme olasılığının bulunmaktadır.

6.Köy Alanı (KOYAL): Köy mülki sınırları içinde kalan (tarım, orman, yerleşim, mera, vb. dahil) alandır. Değişkenin birimi dekadardır. Coşgun (2005), Batı Karadeniz Bölgesi'ndeki orman köylerinin kalkındırılmasında etkili olan sosyo-ekonomik faktörleri belirlediği çalışmada alan olarak büyük köylerde oluşan göçün küçük köylere göre daha fazla olduğunu da tespit etmiştir. Veriler Bartın ve Kastamonu il tapu sicil ve kadastro müdürlüklerinin kayıtlarından elde edilmiştir.

7.Orman Alanı Oranı (ORAL): Köy mülki sınırları içinde kalan orman alanının (da) köyün tüm alanına (da) bölünüp 100 ile çarpılmasıyla elde edilmiştir (%). Bu oranın yüksek olduğu köylerde ormancılık faaliyetlerinin daha yoğun olacağı düşünülmektedir. Bundan dolayı orman alanının yüksek olduğu köylerde ormancılık faaliyetlerindeki istihdam olanağının fazla olacağından bu köylerde diğer köylere göre göç verme oranı daha düşük olabilmektedir.

Bartın ve Kastamonu'daki il tapu sicil ve kadastro müdürlüklerinden, tarım il müdürlüklerinden ve orman işletme müdürlüklerinden elde edilen verilerle hesaplanmıştır.

8.Orman Alanı Değişimi (ORALD): 1998-2007 yılları arasında köy sınırları içinde bulunan ormanların alanlarının ne yönde değiştiğini göstermektedir. Değişim beşli likert ile ölçeklendirilmiştir. Ölçek; Çok azalmıştır (1), Azalmıştır (2), Hiçbir değişiklik olmamıştır (3), Artmıştır (4) ve Çok artmıştır (5) şeklinde derecelendirilmiştir. Bu değişim köy muhtarına, orman işletme müdürü, orman işletme şefi ve orman muhafaza memurlarına sorulmuş ve verilen cevapların aritmetik ortalamaları alınmıştır. Orman alanı değişimi ile köyde yaşanan göç arasında bir korelasyon olduğu düşünülmektedir.

9.Koru Vasıflı Orman Oranı (KORU): Köy alanının ne kadarının koru vasıflı orman alanı olduğunu göstermektedir. Köy sınırları içinde bulunan koru vasıflı orman alanının (da) köyde bulunan toplam orman alanına (da) yüzde oranıdır. Bu değişken Bartın ve Kastamonu il tapu sicil ve kadastro müdürlükleri ile köyün mülki sınırları içinde faaliyet gösteren ilgili orman işletme şefliği kayıtlarından elde edilen verilere göre hesaplanmıştır.

10.Baltalık Vasıflı Orman Oranı (BALTALIK): Köy sınırları içinde bulunan baltalık vasıflı orman alanının (da) köyde bulunan toplam orman alanına (da) yüzde oranıdır. Bu değişken Bartın ve Kastamonu il tapu sicil ve kadastro müdürlükleri ile köyün mülki sınırları içinde faaliyet gösteren ilgili orman işletme şefliği kayıtlarından elde edilen verilere göre hesaplanmıştır.

11.Muhafaza Ormanı Oranı (MUHAFAZA): Köy sınırları içinde bulunan muhafaza ormanı alanının (da) köyün toplam alanına (da) yüzde oranıdır. Muhafaza ormanlarında erozyonu önleme, toplum sağlığını koruma, su dengesini koruma ve suyun kalitesini artırma gibi hizmetler esas olduğu için bu ormanlarda odun hammaddesi üretimi yapılmamaktadır. Orman köylüsü çoğunlukla odun hammaddesi üretimi merkezli olan ormancılık faaliyetlerinde istihdam edilebildikleri için muhafaza ormanlarında çalışma imkanı bulamamaktadır. Buna bağlı olarak değişkenin değerinin yüksek olduğu köylerde verilen göç miktarı daha yüksek olabilir. Değişken Bartın ve Kastamonu il tapu sicil ve kadastro müdürlükleri ile köyün mülki sınırları içinde faaliyet gösteren ilgili orman işletme şefliği kayıtlarından elde edilen verilere göre hesaplanmıştır.

12.Kişi Başına Düşen Orman Alanı (KBO): Köy mülki sınırları içinde bulunan toplam orman alanı (da) miktarının köyün toplam nüfusuna oranıdır (da/kişi). Köy sınırları içindeki orman alanı ilgili orman işletme şefliğinin kayıtlarından, köy nüfusu ise TÜİK'in yapmış olduğu 2008 ADNKS verilerinden elde edilmiştir. Kişi başına düşen orman alanı miktarının yüksek olmasının köyde yaşayanların geçimini sağlamada olumlu bir etki yapabileceği düşünülmektedir. Kişi başına düşen orman alanı miktarının yüksek olduğu köylerde göç hareketleri diğer köylere göre daha farklı olabilir.

13.Kişi Başına Düşen Koru Vasıflı Orman Alanı (KISIKORU): Köy mülki sınırları içinde bulunan koru vasıflı orman alanı (da) miktarının köyün toplam nüfusuna oranıdır (da/kişi). Veriler ilgili orman işletme şefliği ile TÜİK 2008 ADNKS kayıtlarından elde edilmiştir.

14.Kişi Başına Düşen Baltalık Vasıflı Orman Alanı (KISBALTA): Köy mülki sınırları içinde bulunan baltalık vasıflı orman alanı (da) miktarının köyün toplam nüfusuna oranıdır (da/kişi). Veriler ilgili orman işletme şefliği ile TÜİK 2008 ADNKS kayıtlarından elde edilmiştir.

15.Ormanın Verim Gücü (ORVER): Arazinin verimliliğini gösteren bu değişkenin arazide bulunan ormanların toplam etası ($m^3/yıl$) ile temsil edilebileceği düşünülmüştür. Amenajman planına göre her yıl m^3 cinsinden verilen eta miktarı (bakım+tensil+olağan üstü hasılat) o yılki üretimin üst sınırını belirlemektedir. Bu rakam normal koşullar altında işletmenin hedeflediği dikili damga miktarıdır (Daşdemir 1996). Değişken ilgili orman işletme şefliğinin Amenejman Planındaki bölme/bölmecik bazında verilen eta miktarlarından elde edilmiştir.

16.Tarım Alanı Oranı (TARAL): Köy mülki sınırları içinde bulunan tarım alanlarının miktarının (da) köyün toplam alanı (da) içindeki yüzde oranıdır (%). Köy sınırları içindeki tarım alanı miktarları Bartın ve Kastamonu tarım il müdürlüklerinin kayıtlarından, köyün toplam alanı ise Bartın ve Kastamonu'daki il tapu sicil ve kadastro müdürlüklerinin kayıtlarından elde edilmiştir. Akşit (1998), köylerin vermiş olduğu göçlerde ekilebilir tarım alanlarının azalmasının önemli bir etken olduğunu belirtmiştir. Orman köylerinin verdiği göçte yetersiz tarım alanları itici bir faktör olarak düşünülmektedir.

17.Tarıma Elverişli Olup da Ekilmeyen Tarım Alanı Oranı (ETALO): Köy sınırları içindeki tarıma elverişli olup da ekilmeyen tarım alanlarının köyün tüm alanı içindeki yüzde

oranıdır (%). Yüksek orana sahip köylerin daha fazla göç verdiği düşünülmüştür. Değişken Bartın ve Kastamonu'daki tarım il müdürlükleri ile il tapu sicil ve kadastro müdürlüklerinin kayıtlarından elde edilen verilerle hesaplanmıştır.

18.Mera Alanı Oranı (MERA): Köy sınırları içinde kalan mera alanlarının (da) köy toplam alanı (da) içindeki yüzde oranıdır (%). Mera alanı değerleri Bartın ve Kastamonu tarım il müdürlüklerinin kayıtlarından, köyün toplam alanı ise Bartın ve Kastamonu'daki il tapu sicil ve kadastro müdürlüklerinin kayıtlarından temin edilmiştir. Mera alanlarının az olması hayvancılığın yeteri kadar gelişmesini engelleyebilmektedir. Bu durum orman köylerinde yaşayanların geçim şartlarının daha zorlaşmasına hatta köyden göç etmelerine neden olabilmektedir.

19.Okul Varlığı ve Çeşidi (OKUL): Köyde okul olup-olmadığını, eğer varsa çeşidini göstermektedir. Bu değişken Bartın ve Kastamonu'daki il milli eğitim müdürlüklerinin kayıtlarından elde edilmiştir. Değişken, 0: Okul yok, 1: Birleştirilmiş sınıflar var, 2: İlkokul var, 3: İlköğretim var ve 4: Lise var olarak ölçeklendirilmiştir. Birçok çalışma köyde eğitim hizmeti olanağının zayıf olmasının ya da hiç olmamasının kırsal alandan kente göçün oluşmasında itici bir faktör olduğunu göstermektedir (Acun ve Geray 1980; Bingöl 1987; Özdönmez vd. 1996; Olimova ve Olimov 2007).

20.Okuryazar Olmayanların Toplam Nüfusa Oranı (OKUYAZ): Köyde altı yaş ve üstündeki okuryazar olmayan nüfusun köyün toplam nüfusu içindeki yüzde oranıdır (%). Bu değişkenin düşük olması, köyden şehirlere doğru yaşanan göçte itici bir faktör olarak düşünülmektedir. Veriler TÜİK'in "Okuma Yazma Durumu ve Cinsiyete Göre Nüfus (6+yaş) 2008" adlı raporundan elde edilmiştir.

21.Eğitim Seviyesi (EGITIM): Köyde bitirilen eğitim seviyesini göstermektedir. Okuma yazma bilmeyen ve bilinmeyenlere 0, okuma yazma bilen fakat bir okul bitirmeyenlere 1, ilkokul mezunlarına 2, ilköğretim mezunlarına 3, ortaokul veya dengi okul mezunlarına 4, lise veya dengi okul mezunlarına 5, yüksekokul ve üzeri mezunlarına 6 rakamı verilerek değişken ölçeklendirilmiştir. Veriler TÜİK'in "Bitirilen Eğitim Düzeyi ve Cinsiyete Göre Nüfus (6+yaş) 2008" raporundan elde edilmiştir. Daha sonra köy nüfusunun önemli bir kısmının (%80) hangi eğitim seviyelerini bitirmişse, o eğitim seviyelerinin puanlarının aritmetik ortalamaları alınarak değişken verisi elde edilmiştir.

22.Sağlık Hizmeti Olanığı (SAGLIK): Köydeki sağlık hizmeti verecek görevli veya bir birimin varlığını göstermektedir. Değişken; 0: Köyde herhangi bir sağlık hizmeti yok, 1: Köyde sağlık hizmeti verebilecek bir ebe var, 2: Gezici sağlık hizmeti var, 3: Köyde sağlık evi var ve 4: Köyde sağlık ocağı var şeklinde ölçeklendirilmiştir. Köyde sağlık hizmeti verecek bir birimin olmaması kırsal alandan kente göçte itici bir faktör olarak düşünülmektedir. Bu değişken Bartın ve Kastamonu'daki il sağlık müdürlüklerinin kayıtlarından elde edilmiştir.

23.Fakirlik Düzeyi (FAKIR): Köyde yeşil karta sahip olan kişi sayısının köy nüfusu içindeki yüzde oranını göstermektedir (%). Değişkenin değerinin yüksek olması köyde yaşayanların ekonomik durumunun kötü olduğu anlamına gelmektedir. Bu gibi köyler diğerlerine göre daha fazla dışa göç vermiş ya da vermek üzere olabilirler diye düşünülmektedir. Nitekim Gürbüz ve Karabulut (2008); köyde yeşil kartlı kişi oranının artmasıyla kırsal göçün de arttığını belirtmişlerdir. Değişkenle ilgili bilgi köy muhtarlarından elde edilmiştir.

24.Kooperatif Varlığı (KOOP): Köyde bulunan tarımsal amaçlı kooperatiflerin sayısını ifade etmektedir. Kooperatifler kırsal alanda yaşayan insanların örgütlü bir şekilde hareket ederek kendilerine eşit şekilde ekonomik fayda sağlayabildikleri yapılardır. Dolayısıyla kooperatifler köyde yaşanan göçleri kontrol altına almada önemli bir araçtır. Bu değişkenle ilgili veri Bartın ve Kastamonu'daki tarım il müdürlüklerinin kayıtlarından elde edilmiştir.

25.Kooperatifleşme Oranı (KOPOR): Köyde bulunan kooperatif ortağı sayısının köy toplam nüfusu içindeki yüzde oranıdır (%). Köyde kooperatif ortağı olanlar, olmayanlara nazaran ekonomik yönden daha fazla gelir elde etme imkanına sahiptirler. Bundan dolayı değişkenin değerinin yüksek olması köyden kente yaşanan göçün azaltılmasında etkili olabilir. Köyde bulunan kooperatiflerin ortak sayıları tarım il müdürlüklerinin kayıtlarından elde edilmiştir. Köy nüfusu da TÜİK 2008 ADNKS kayıtlarından elde edilmiştir.

26.Aktif Çalışan Ortak Sayısı Oranı (AKTIF): Kooperatifte aktif olarak çalışan ortak sayısının toplam ortak sayısı içindeki yüzde oranını göstermektedir (%). Değişkenin değerinin yüksek olması ortakların önemli bir kısmının gelir arttırıcı bir faaliyette bulunduğunu göstermektedir. Bu durum köyden dışarıya göç eğilimini azaltmada önem arz edebileceği düşünülmektedir. Kooperatiflerin ortak sayıları tarım il müdürlüklerinin kayıtlarından elde edilmiştir.

edilmiştir. Aktif çalışan ortak sayısı ise kooperatif başkanı ve muhtarla yapılan görüşmelerde alınan sözlü bilgilere göre belirlenmiştir.

27.Ormancılık Faaliyetlerinde Çalışma Süresi (CALSUR): Köyde yaşayan bireylerin veya kooperatif ortaklarının yılın kaç ayını orman işlerinde çalışarak geçirdiğini göstermektedir. Bu süre köy muhtarı, kooperatif başkanı ve orman işletme şefi ile yapılan görüşmelerden elde edilmiştir. Bu miktarın yüksek olması bütün yıl boyunca köyde istihdam sağlandığı anlamına gelmektedir. Yıl içinde orman işlerinde çalışılan ay sayısının fazla olmasının köyden kente göçün azaltılabileceği düşünülmektedir.

28.Kişi Başına Düşen Orman Suçu Miktarı (KISUC): Köy mülki sınırları içinde bulunan orman alanlarında işlenen açmacılık dışındaki tüm orman suçlarının (kesme, yerleşme, otlatma, bulundurma, nakil, sarf, vb.) yıllık ortalama sayısının köy nüfusuna oranlanmasıyla elde edilmiştir (adet/yıl/kişi). Bunlardan dolayı kişi başına düşen orman suçu miktarının yüksek olmasıyla köyden dışarıya göç arasında bir ilişki olacağı düşünülmektedir. Köyde 1997-2008 yılları arasında işlenen orman suçlarının sayısı ilgili orman işletme şefliğinin “Suç Zabıt Varakası Kayıt ve Takip Defteri” kayıtlarından, köy nüfusu ise TÜİK 2008 ADNKS kayıtlarından elde edilmiştir.

29.Kişi Başına Düşen Orman Açma Suçu Miktarı (KISAC): Köy mülki sınırları içinde bulunan orman alanlarında işlenen orman açma suçunun yıllık ortalama sayısının köy nüfusuna oranlanmasıyla elde edilmiştir (adet/yıl/kişi). Köyde 1997-2008 yılları arasında işlenen orman açma suçu sayısı ilgili orman işletme şefliğinin “Suç Zabıt Varakası Kayıt ve Takip Defteri” kayıtlarından, köy nüfusu ise TÜİK 2008 ADNKS kayıtlarından elde edilmiştir.

30.Açmacılık Suç Oranı (ACOR): Köyde 1997-2008 yılları arasında işlenen tüm orman suçları içinde orman açma suçunun ne kadar orana sahip olduğunu göstermektedir. Açmacılık suçu miktarının toplam orman suçu miktarına bölünmesi ve 100 ile çarpılmasıyla elde edilmektedir (%). Değişkenin hesaplaması için gerekli veriler ilgili orman işletme şefliğinin “Suç Zabıt Varakası Kayıt ve Takip Defteri” kayıtlarından elde edilmiştir.

31.Orman Suçu Yoğunluğu (SYOG): Köyde ortalama bir yılda işlenen orman suçu (açma, kesme, yerleşme, otlatma, bulundurma, nakil, sarf, vb.) sayısının (adet/yıl) köy sınırları içinde

bulunan orman alanına (da) yüzde oranıdır (%). Değişkenin bu haliyle birim alandaki koruma yükünü ve sosyo-ekonomik problemlerin derecesini gösterdiği düşünülmektedir (Daşdemir 1996). Sosyo-ekonomik sorunların yüksek olması köyün göç vermesinde etkili olacağını göstermektedir. Değişkenin hesaplanmasında kullanılacak veriler ilgili orman işletme şefliği kayıtlarından elde edilmiştir.

32.Hane Başına Düşen Zati Yapacak Miktarı (YAP): 6831 sayılı Orman Kanunu'nun 31. ve 32. maddeleri gereğince köyde bir hanenin 1997-2008 yılları arasında ortalama yıllık ne kadar yapacak odun aldığını göstermektedir ($m^3/yıl/kişi$). İlgili orman işletme şefliğinin “Zati Yapacak İhtiyaç Kayıt Defteri” kayıtlarında ve TÜİK 2008 ADNKS kayıtlarından elde edilen bilgiler ile hesaplanmıştır.

33.Hane Başına Düşen Zati Yakacak Miktarı (YAK): 6831 sayılı Orman Kanunu'nun 31. ve 32. maddeleri gereğince köyde bir hanenin 1997-2008 yılları arasında ortalama yıllık ne kadar yakacak odun aldığını göstermektedir ($ster/yıl/kişi$). İlgili orman işletme şefliğinin “Zati Yakacak İhtiyaç Kayıt Defteri” kayıtlarından ve TÜİK 2008 ADNKS kayıtlarından elde edilen bilgiler ile hesaplanmıştır.

34.Kişi Başına Düşen Gelir Düzeyi (GELİR): Köyde kişi başına düşen ortalama yıllık gelir düzeyini göstermektedir. Değişkenin niceliksel olarak ölçülmesi zor olduğundan beşli likert ölçeğine göre niteliksel olarak değerlendirilmiştir. Köydeki kişi başına düşen gelir düzeyi diğer köylerdeki kişi başına düşen ortalama yıllık gelir düzeyine göre Çok Düşük (1), Düşük (2), Orta (3), Yüksek (4) ve Çok Yüksek (5) derecelendirilmiştir. Burada konuyla ilgili uzman kişilerin (tarım il müdürlüklerinden, il özel idarelerinden, il çevre ve orman müdürlüklerinden) görüşlerinin ortalaması alınmıştır (Yılmaz vd. 2010). Kişi başına düşen gelir düzeyinin yüksek olması hem ormanlar üzerindeki sosyo-ekonomik baskıyı azaltmada hem de köyden dışarıya olan göçü önlemede etkilidir.

35.Köy Nüfusu (NUFUS): Köyün genel nüfusunu göstermektedir. Veriler TÜİK 2008 ADNKS kayıtlarından elde edilmiştir.

36.Kişi Başına Düşen Köy Alanı (KISAL): Köyde kişi başına düşen köy alanı miktarını göstermektedir. Köyün toplam alanının (da) köyün toplam nüfusuna bölünmesiyle elde edilmiştir($da/kişi$). Yoğun olarak göç veren köylerde kişi başına düşen köy alanı miktarı

yüksek olmaktadır. Veriler il tapu sicil ve kadastro müdürlüğü ile TÜİK 2008 ADNKS kayıtlarından elde edilmiştir.

37.Dolu Konutların Tüm Konutlara Oranı (KONUT): Köyde sürekli olarak kullanılan konut sayısının köydeki toplam konut sayısı içindeki yüzde oranıdır (%). Bu oranın düşük olduğu köylerde göçün daha fazla yaşanmış olduğunu göstermektedir Değişkenle ilgili bilgi köy muhtarından elde edilmiştir.

38.Kadın Nüfusunun Toplam Nüfusa Oranı (KADIN): Köydeki kadın nüfusunun toplam nüfus içindeki yüzde oranıdır (%). Çeşitli araştırmalara göre, kırdan kente doğru yaşanan göçte ilk aşamada çoğunlukla erkekler yer almakta, kadınlar, yaşlılar ve çocuklar köyde kalmaktadır. Bundan dolayı değişkenin değerinin yüksek olmasıyla köyün verdiği göç arasında bir bağ olduğu düşünülmektedir. Cinsiyetler arasındaki farklılıklar iç göçü şekillendirmede önemlidir (Gökhan 2008). Değişken TÜİK 2008 ADNKS kayıtlarından elde edilen verilere göre hesaplanmıştır.

39.Net Göç Miktarı (NETGOC): Köyün aldığı göçle verdiği göç arasındaki farkı ifade etmektedir. Eğer köyün aldığı göç verdiği göçten fazla ise net göç pozitif, aldığı göç verdiği göçten az ise net göç negatif olmaktadır (TÜİK 2007). Köylerin net göçleri 1997 – 2008 dönemi için “Göçlerin Sayım ve Yaşamsal Kayıtlara Göre Ölçülmesi” yöntemiyle hesaplanmıştır. Sonuçlar Ek Tablo 3’de verilmiştir. Göçlerin sayım ve yaşamsal kayıtlara göre ölçülmesi; bir sayım dönemindeki genel gelişme, doğal gelişme ile net göçün toplamına eşit olduğundan, genel ve doğal gelişme arasındaki fark alınarak net göçe varılabilmektedir. Hesaplama kullanılan Eşitlik 3.2 aşağıdaki gibidir (Üner 1972).

$$M=(P_{t+n} - P_t) - (B - D) \quad (3.2)$$

Burada;

P_t : t tarihindeki sayıma göre genel nüfusu,

P_{t+n} : n yıl sonra yani t+n tarihindeki sayıma göre genel nüfusu,

B: Sayım dönemindeki doğumları,

D: Sayım dönemindeki ölümleri,

M: Sayım dönemindeki net göç miktarını göstermektedir.

Köyün 1997 yılındaki nüfusu (P_t) T.C. Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü 1997 Genel Nüfus Tespiti kayıtlarından, köyün 2008 yılı nüfusu (P_{t+n}) TÜİK 2008 ADNKS kayıtlarından elde edilmiştir. Köylerin 1997-2008 dönemindeki toplam doğum miktarları (B) TÜİK 2008 ADNKS sonuçlarının Bartın ve Kastamonu, ilçeleri, bucak ve köyelerine ait 0-12 yaş nüfus dağılımı bilgilerinden elde edilmiştir. Aynı dönem için toplam ölüm miktarı (D) ise hazır veri olarak bulunmadığı için şu şekilde hesaplanmıştır: TÜİK kayıtlarından 1997-2008 dönemi için Bartın ve Kastamonu il, ilçe ve daimi ikametgaha göre ölüm miktarları alınmıştır. Bu kayıtlardan ilçelere bağlı köylerde 1997-2008 dönemimde ölen kişi sayısı elde edilmiştir. Ardından her ilçenin bütün köyleri için “Köy Genel Ölüm Oranı” bulunmuştur. Köy genel ölüm oranı, köyde bin nüfusa düşen yıllık ortalama ölüm sayısıdır ve Köy Genel Ölüm Oranı=(Köydeki Ölümler/Köy Genel Nüfus)*1000 formülüyle hesaplanmaktadır (Üner 1972). “Ölümler” için ilçelere bağlı köylerin 1997-2008 dönemi için yıllık ölüm ortalaması hesaplanmıştır. “Köy Genel Nüfusu” için ise ilçenin köyelerinin 1997, 2000, 2007 ve 2008 yıllarındaki nüfuslarının ortalamaları alınmıştır. Böylece her bir ilçenin bütün köyelerini kapsayacak “köy genel ölüm oranları” bulunmuştur. Bundan sonra belirlenen köy genel ölüm oranları doğrultusunda [(köy genel nüfusu*köy genel ölüm oranı)/1000]*11 formülüyle her bir köyde 1997-2008 döneminde kaç kişinin öldüğü bulunmuştur. Sonra doğum ve ölüm oranları ile diğer veriler yukarıdaki formülde yerine konularak, köylerin net göç miktarı hesaplanmıştır.

40.Net Göç Oranı (NETGO): Köyün 1997–2008 yılları arasındaki net göç miktarının 1997 ve 2008 yıllarındaki nüfusun ortalamasına bölünmesi ve 100 ile çarpılması ile elde edilmiştir (%). Kocaman (2008) ise, köyün net göç miktarının, iki nüfus sayımının ortalamasına oranlanması olarak tanımlamıştır. Net göç miktarı ve yüzdesi değişkenleri çoğul regresyon ve diskriminant analizlerinde bağlı değişken olarak kullanılmıştır.

41.Odun Üretim Miktarı (URETIM): Köy mülki sınırları içinde faaliyet gösteren orman işletmesinin köy sınırları içinde ürettiği odun miktarının 1997-2008 dönemindeki yıllık ortalamasıdır ($m^3/yıl$). Odun üretimi miktarının yüksek olması ormancılık faaliyetlerinde daha fazla istihdam yaratılmasını sağlayacaktır. Dolayısıyla odun üretimi miktarının yüksek olduğu köylerde verilen göçün daha az ölçüde yaşanabileceği düşünülmektedir. Veriler köy mülki sınırları içinde faaliyet gösteren orman işletme şefliğinin kayıtlarından elde edilmiştir.

42.Kişi Başına Düşen Odun Üretimi Miktarı (KOD): “Odun Üretim Miktarı” değişkeninin köy nüfusuna oranlanmasıyla elde edilmiştir ($m^3/yıl/kişi$). Bu değişken ile köyde yaşanan göç arasında “Odun Üretim Miktarı” değişkenindeki gibi bir ilişki olduğu düşünülmektedir. Odun üretim miktarları orman işletme şefliği kayıtlarından, köyün nüfusu ise TÜİK 2008 ADNKS kayıtlarından elde edilmiştir.

43.Odun Dışı Orman Ürünlerinden Yararlanma Düzeyi (ODOU): Köy halkının odun dışı orman ürünlerinden yararlanma düzeyini göstermektedir. Değişken, hiç yok ise 0, az ise 1, orta ise 2, çok ise 3 ve çok fazla ise 4 değeri verilerek ölçeklendirilmiştir. Bu değişkeni belirleyebilmek için orman işletme şefi, orman muhafaza memuru, köy muhtarı ve kooperatif başkanı ile yapılan sözlü görüşmelerden yararlanılmıştır. Odun dışı orman ürünleri yararlanma düzeyi odun üretiminin yanında alternatif bir istihdam alanı oluşturmaktadır. Bitkisel ürünlerin işlenmesiyle istihdam alanları daha da artacaktır. Dolayısıyla bu değişkenin değerinin daha yüksek olduğu köylerde istihdam şansı daha fazla olacağı için köyün göç verme miktarında azalma olabilecektir.

44.Alınan Ferdi Kredi Sayısı (KREDI): Orman Köy İlişkileri Genel Müdürlüğünden (ORKÖY) ve tarım il müdürlüklerinden bireysel olarak alınan kredilerin 1997-2008 dönemindeki yıllık ortalama miktarıdır(adet/yıl). Kredi sayısının fazla olması köyde gelir arttırıcı çalışmaların olduğunun bir göstergesidir. Bu değişkenin değerinin yüksek olduğu köylerde göç verme olasılığının daha düşük olacağı tahmin edilmektedir. Veriler Bartın ve Kastamonu'daki il çevre ve orman müdürlükleri ile tarım il müdürlüklerinin 1997-2008 dönemindeki kayıtlarından elde edilmiştir.

45.Yılda Kişi Başına Düşen Ferdi Kredi Sayısı (KISKREDI): ORKÖY ve tarım il müdürlüklerinden bireysel olarak alınan kredilerin 1997-2008 dönemdeki yıllık ortalama sayısının köy nüfusuna bölünmesiyle elde edilmektedir (adet/yıl/kişi). Bu değişkenin değerinin yüksek olduğu köylerde göç verme olasılığının daha düşük olacağı tahmin edilmektedir. Veriler Bartın ve Kastamonu'daki il çevre ve orman müdürlükleri (ORKÖY 2009) ile tarım il müdürlüklerinin 1997-2008 dönemindeki kayıtlarından ve TÜİK 2008 ADNKS kayıtlarından elde edilmiştir.

46.Alınan Kooperatif Kredi Sayısı (KOPKREDI): Köyde bulunan tarımsal kalkınma kooperatiflerinin ORKÖY, tarım il müdürlükleri vb. kuruluşlardan aldığı kredilerin 1997-

2008 dönemindeki yıllık ortalama sayısıdır (adet/yıl). Bu değişkenin de köydeki göç konusunda “alınan ferdi kredi sayısı” değişkenin deki gibi bir etki yaratacağı düşünülmektedir. Veriler Bartın ve Kastamonu'daki il çevre ve orman müdürlükleri ile tarım il müdürlüklerinin 1997-2008 yılları arasındaki kayıtlarından elde edilmiştir.

47.ORKÖY'ün Desteklediği Proje Sayısı (PORKOY): ORKÖY'ün bireysel ve kooperatif bazında köyde 1997-2008 yılları arasında desteklediği toplam proje sayısını göstermektedir. ORKÖY tarafından yapılan yardımların niceliğinin ve niteliğinin artmasının köyden kente göçü önlemede önemli bir faktör olduğu düşünülmektedir. Veriler il çevre ve orman müdürlüklerinin 1997-2008 yılları arasındaki kayıtlarından elde edilmiştir.

48.Korunan Alan Varlığı (KORUNAN): Köy sınırları içinde korunan alan olup olmadığını, eğer varsa ne tip bir korunan alan olduğunu göstermektedir. Burada; 0: Korunan alan yok, 1: Tabiatı koruma alanı var, 2: Tabiat parkı var ve 3: Milli park var anlamına gelmektedir. Bu değişkenin oluşturulması için gerekli veriler il çevre ve orman müdürlüklerinin kayıtlarından elde edilmiştir.

49.Av ve Yaban Hayatı Sahası (AVYABANS): Öncelikle köy sınırları içinde yaban hayatı koruma sahaları ve yaban hayatı üretme istasyonlarının olup olmadığı belirlenmiş, ardından da eğer söz konusu sahalar ya da üretme istasyonlarından her ikisi ya da biri köy sınırları içinde mevcut ise değişkene 1, mevcut değil ise 0 değeri atanmıştır. Bunun için il çevre ve orman müdürlüklerinin kayıtlarından yararlanılmıştır.

50.Av ve Yaban Hayatı Sahası Büyüklüğü (AVAL): Köy sınırları içinde bulunan av ve yaban hayatı sahasının büyüklüğünü göstermektedir. Birimi dekadardır. Değişkenle ilgili veri il çevre ve orman müdürlüklerinin kayıtlarından elde edilmiştir.

51.Turizm Merkezi Yaylalar (YAYLA): Köy sınırları içinde bulunan turizm merkezi statüsündeki yaylaların alanını (da) göstermektedir. Bu alanların fazla olması çeşitli yayla etkinliklerinde alanın kullanılabilme olasılığını arttırmaktadır. Etkinlikler sayesinde yörede gelir arttırıcı alternatif faaliyetler oluşabilecektir. Bu durum köyde oluşabilecek göçü önlemede faydalı olabilecektir. İl çevre ve orman müdürlüklerinin kayıtlarından yararlanılmıştır.

52.Ağaçlandırma Faaliyeti Yoğunluğu (AGAC): Köy sınırları içindeki sahalarda yapılan ağaçlandırma faaliyetlerinin yoğunluğunu göstermektedir. 0, 1, 2, 3 şeklinde ölçeklendirilmiştir. Bunlar sırasıyla ağaçlandırma faaliyetlerinin ihmal edilecek derecede az yoğun, orta derecede yoğun, yoğun ve çok yoğun olarak yürütüldüğünü göstermektedir. Bu değişkene ilişkin puanların belirlenmesinde, köy sınırları içerisinde il çevre ve orman müdürlüklerine bağlı ağaçlandırma şube müdürlüklerinin 1997-2008 yılları arasında gerçekleştirdiği ağaçlandırma projesi sayısının yanı sıra, uzmanlarla yapılan görüşmeler esas alınmıştır.

53.Erozyon Kontrolü Faaliyeti Yoğunluğu (EROZYON): Köy sınırları içindeki sahalarda yapılan erozyon kontrolü faaliyetlerinin yoğunluğunu göstermektedir. 0, 1, 2, 3 şeklinde ölçeklendirilmiştir. Değerler sırasıyla, erozyon kontrolü faaliyetlerinin ihmal edilecek derecede az yoğun, orta derecede yoğun, yoğun ve çok yoğun olarak yürütüldüğünü göstermektedir. Bu değişkene ilişkin puanların belirlenmesinde, köy sınırları içerisinde il çevre ve orman müdürlüklerine bağlı birimlerin 1997-2008 yılları arasında gerçekleştirdiği erozyon kontrolü projesi sayısının yanı sıra, uzmanlarla yapılan görüşmeler esas alınmıştır.

54.Mera Islahı Faaliyeti Yoğunluğu (MERISLAH): Köy sınırları içindeki sahalarda yapılan mera ıslahı faaliyetlerinin yoğunluğunu göstermektedir. 0, 1, 2, 3 şeklinde ölçeklendirilmiştir. Bunlar sırasıyla, mera ıslahı faaliyetlerinin ihmal edilecek derecede az yoğun, orta derecede yoğun, yoğun ve çok yoğun olarak yürütüldüğünü göstermektedir. Bu değişkene ilişkin puanların belirlenmesinde, köy sınırları içerisinde il çevre ve orman müdürlüklerinin ve tarım il müdürlüklerinin 1997-2008 yılları arasında gerçekleştirdiği mera ıslahı projesi sayısının yanı sıra, uzmanlarla yapılan görüşmeler esas alınmıştır.

55.Orman Kadastro Durumu(KADAS): Köy sınırları içinde kalan alanlarda orman kadastro çalışmalarının tamamlanıp tamamlanmadığını göstermektedir. Orman kadastrounun tamamlandığı köylere 2; kadastro hizmetinin götürülmediği köylere 1 rakamı verilmiştir. Bu değişkenle ilgili bilgiler Bartın'da köylerin mülki sınırları içinde faaliyette bulunan orman işletme şefliği kayıtlarından, Kastamonu'da ise Kastamonu Orman Bölge Müdürlüğü Kadastro-Mülkiyet Şube Müdürlüğü kayıtlarından elde edilmiştir.

56.Mandıra ve Tesis Sayısı (TESIS): Köyde bulunan mandıra ve odun hammaddesi dışında ürün işleyen tesis sayısını göstermektedir. Bartın ve Kastamonu'daki tarım il müdürlüklerinin kayıtlarından elde edilmiştir.

57.Kişi Başına Düşen Hayvan Sayısı (HAYS): Köyde bulunan büyükbaş ve küçükbaş hayvanların toplam sayısının köy nüfusuna oranlanmasıyla elde edilmiştir (adet/kişi). Toplam hayvan sayısı tarım il müdürlüklerinin kayıtlarından, köy nüfusu ise TÜİK 2008 ADNKS kayıtlarından elde edilmiştir.

58.Köydeki Aktif Nüfus Yüzdesi (ANY): Köyde bulunan aktif nüfusun (14-65 yaş arası) köy nüfusu içindeki yüzde oranını göstermektedir. Değişkenin hesaplanmasında TÜİK 2008 ADNKS verileri kullanılmıştır. Göçle bir yerdeki nüfusun aktif kesimi gitmekte, geride yaş ortalaması yüksek, daha az girişimci ve daha az dinamik kesimi kalmaktadır. Değişkenin değerinin düşük olduğu köylerin fazla göç verdiği düşünülmüştür.

59.Sanayi ve Ticaret Tesislerinde Çalışanların Oranı (SACAL): Köyde ikamet edip de günlük mesafedeki sanayi, ticaret ve hizmet sektörlerinde çalışan kişi sayısının köy nüfusu içindeki yüzde oranını göstermektedir. Oranın yüksek olduğu köylerde, verilen göçün az olacağı düşünülmüştür. Yıldırak ve Olhan (1993) da, istihdam yaratılmasında ve köyden kente göçün önlenmesinde özellikle kırsal bölgelerde geliştirilecek sanayiye önemli roller düştüğünü belirtmektedir. Bu değişken köy muhtarlarından alınan bilgiler ve TÜİK 2008 ADNKS kayıtlarından elde edilecek veriler ile hesaplanmıştır.

60.Kişi Başına Düşen Sera (örtülü alan) Sayısı (SERASAYI): Köyde kişi başına düşen sera sayısını göstermektedir (Adet/kişi). Seracılık ormancılık faaliyetleri dışında alternatif bir çalışma alanı yaratmaktadır. Dolayısıyla sera sayısının yüksek olduğu köylerde dışarı göçün daha az olması beklenmektedir. Serayla ilgili veri Bartın ve Kastamonu tarım il müdürlüklerinin kayıtlarından, köy nüfusuyla ilgili veriler TÜİK 2008 ADNKS kayıtlarından elde edilmiştir.

61.Kişi Başına Düşen Sera (örtülü alan) Miktarı (SERAL): Köyde kişi başına düşen sera alanı miktarını göstermektedir ($m^2/kişi$). Serayla ilgili veri Bartın ve Kastamonu tarım il müdürlüklerinin kayıtlarından, köy nüfusuyla ilgili veriler TÜİK 2008 ADNKS kayıtlarından elde edilmiştir.

62.Ormancılık Faaliyetlerinde Çalışan Kişi Oranı (ORCAL): Köyde ormancılık faaliyetlerinde çalışanların köy nüfusunun yüzde kaçını oluşturduğunu göstermektedir (%). Orman işletme şefi, muhafaza memuru, muhtar ve kooperatif başkanı ile yapılan görüşmelerde verilen sözlü bilgilere göre oluşturulmuştur.

63.Köyde Ormancılıktan Elde Edilen Gelirin Oranı (ORGEL): Köyde ormancılıktan elde edilen gelirin köyün toplam gelirinin ne kadarını oluşturduğunu göstermektedir (%). Bunun için orman işletme şefi, muhafaza memuru, muhtar ve kooperatif başkanı ile görüşmeler yapılmıştır. Bu görüşmelerde elde edilen değerlerin ortalaması alınmıştır.

64.Köyle Bağını Koparmamış Kişilerin Sayısı (GOCKIS): Köyden göç etmiş ancak köyle bağını koparmamış ve yılın belli bir dönemini köyde geçiren kişi sayısını göstermektedir. Muhtarla yapılan görüşmelerde elde edilmiştir. Orman köylerinde yaşanan göç boş alanların tekrar bitki örtüsüyle kaplanmasına neden olmaktadır. Coşgun (2005) yaptığı görüşmelerde, köylülerin büyük bir çoğunluğunun resmi tapusunun olmaması nedeniyle bu boş arazilerdeki orman ağacı fidanlarını belirli zamanlarda köye geri dönerek veya akrabaları aracılığıyla tekrar kestiklerini ortaya çıkarmıştır. Buna gerekçe olarak, orman idaresinin bu alanları tekrar orman olarak kullanabileceği kuşku ve korkusu belirtilmiştir. Bunun dışında köyden göç edenlerin orman köylüsüne tanınan yasal haklardan (6831 sayılı Orman Kanunu'nun 31, 32, 34 ve 36. maddeleri) yararlanmak için yılın belli bir dönemini köyde geçirdiği bazı çalışmalarda dile getirilmektedir.

65. Orman İşletme Şefliklerinin Köylü İstihdamı Sıkıntısı (CALIS): Orman işletme şefliklerinin köy sınırları içinde kalan bölmelerde özellikle odun hammaddesi üretiminde köyden çalıştıracak kişi bulmada sıkıntı çekip çekmediğini göstermektedir. Bunun için Çok Çekiyoruz (1), Çekiyoruz (2), Normal (3), Çekmiyoruz (4) ve Hiç Çekmiyoruz (5) şeklinde beşli likert ölçek oluşturulmuştur. Orman işletme müdürlerinin, orman işletme şeflerinin ve orman muhafaza memurlarının her bir köy için verdiği cevapların aritmetik ortalaması alınarak değişken oluşturulmuştur.

Geliştirilen 65 değişken dışında araştırmada yorumlara ve açıklamalara destek sağlaması düşünülen değişkenler de geliştirilmiştir. Bunlar:

Orman Ürünleri İşleyen İşletme Sayısı: Köy sınırları içinde bulunan ve aktif olarak çalışan orman ürünleri işleyen toplam işletme sayısını göstermektedir. İşletme sayısının yüksek olması köydeki istihdam olanaklarının fazla olduğunu göstermektedir. Dolayısıyla işletme sayısının fazla olmasının köyden kente göçü önlemede bir etken olabileceği düşünülmüştür. Bu değişkenle ilgili veri köy muhtarlarıyla yapılan sözlü görüşmelerden elde edilmiştir.

Orman İçi Dinlenme Yeri Sayısı: Köy mülki sınırları içinde bulunan orman alanlarının barındırdığı dinlenme yerlerinin sayısıdır (piknik alanı vb.). Orman işletme şefliği kayıtlarından elde edilmiştir.

Orman İçi Dinlenme Yeri Büyüklüğü: Köy mülki sınırları içinde bulunan orman alanlarında bulunan orman içi dinlenme yerlerinin toplam alanıdır. Birimi dekadardır. Orman işletme şefliği kayıtlarından elde edilmiştir.

2-B Arazisi: Köy sınırları içinde, 6831 sayılı Orman Kanunu'nun 2. Maddesinin B fıkrasına göre orman sınırları dışını çıkarılan alan miktarını göstermektedir. Birimi dekadardır. Veriler ilgili orman işletme şefliği kayıtlarından ve ilgili orman bölge müdürlüklerinde bulunan Kadastro Mülkiyet Şube Müdürlüğü kayıtlarından elde edilmiştir.

Köy Yaş Grubu Dağılımı: Köyde yaşayanların yaş grubu dağılımlarını göstermektedir. 0–14, 15–64 ve $65 \leq$ olmak üzere 3 yaş grubu oluşturulmuştur. Yaş gruplandırmasında köyde çalışabilecek durumdaki aktif nüfusun oranının rahat tespit edilebilmesi göz önünde bulundurulmuştur. Çünkü göçle ilgili birçok araştırmada; kırsal alandan kente doğru yaşanan göç miktarının çoğunluğunu aktif nüfusun oluşturduğu tespit edilmiştir. Ayrıca ormancılık faaliyetlerinde çoğunlukla köydeki aktif nüfus istihdam edilmektedir. TÜİK'te bu yaş gruplarıyla ilgili veri olmadığı için köy muhtarlarıyla yapılan görüşmelere göre köyün yaş grubu dağılımları oranı tespit edilmiştir. Yaş grubu dağılım oranlarının ormancılık faaliyetlerindeki istihdam olanaklarıyla ve köyde yaşanan göç ile bir bağıntısı olduğu düşünülmektedir.

Köydeki içme suyu durumu (0:Yetersiz, 1:Yeterli), **içme suyu şebekesinin varlığı** (0:Şebekesiz, 1:Şebekeli), **köy çeşmesi sayısı** (adet) ve **kanalizasyon durumu** (0:Yok, 1:Var) köyün altyapısıyla ilgili bilgiler vermektedir.

Göçle ilgili yapılan ampirik araştırmalarda karşılaşılan en önemli güçlüğü sağlıklı ve güvenilir veri kaynaklarına ulaşmak olduğu sıklıkla dile getirilmektedir (Topbaş 2007). Bundan dolayı tüm değişkenler geliştirildikten sonra bilgilere sağlıklı bir şekilde ulaşıp ulaşılamadığı test edilmiştir. Bu aşamada herhangi bir sorun olmamasına karşı bilgi toplama işi tamamlandığında bazı verilerin hiç olmadığı ya da yalnızca bir iki köy için var olduğu tespit edilmiştir. Bundan dolayı KORU, BALTALIK, MUHAFAZA, KISIKORU, KISBALTA, YAYLA, TESIS, ODOUY, MESIBUYU ve KOYYAS değişkenleri değerlendirme dışı bırakılmıştır.

Daha sonra toplanan bilgilerin istatistik analizlere hazırlanması aşamasında veriler tekrar gözden geçirilmiş ve KANALIZASYON, ICMESUYU, SUSEBEKE, EROZYON, MERISLAH ve ORUSAYI değişkenlerine ait az sayıda verinin analizleri saptırmaması için bu değişkenler değerlendirme dışında tutulmuştur.

Son aşamada elde kalan değişkenler ile genel olarak korelasyon analizi ve faktör analizi yapılmıştır. Analiz sonuçları kısaca gözden geçirilerek kontrol edilmiştir. Burada da yapılan analizlerin hassasiyet derecesini artırmak için birbirine benzer ya da birbirinden türetilmiş olan değişkenler değerlendirme dışı bırakılmıştır. Bu değişkenler: KOOP, NETGOC, URETIM, KISKREDI, KORUNAN, AVYABANS ve SERASAYISI'dır.

Değişken verilerinin gözden geçirilmesi ve deneme amaçlı uygulanan ön analizler ile yapılan tüm mantıksal indirgemeler neticesinde istatistiksel analizlerin 50 değişkenle yapılabileceği sonucuna varılmıştır (Tablo 3.3).

Tablo 3.3 Araştırma için geliştirilen temel değişkenler.

No	Değişken Adı	Birimi	Kodu
1	Köyün ormanla olan ilişkisi	1,2	ORIL
2	Köydeki mahalle sayısı	Adet	MASAY
3	Köyün il merkezine uzaklığı	Km	ILMES
4	Köyün en yakın olduğu il veya ilçe merkezine uzaklığı	Km	ENMES
5	Köyün konumu	1, 2, 3	KONUM
6	Köy alanı	Da	KOYAL
7	Orman alanı oranı	%	ORAL
8	Orman alanı değişimi	%	ORALD
9	Kişi başına düşen orman alanı	da/kişi	KBO
10	Ormanın verim gücü	m ³ /yıl	ORVER
11	Tarım alanı oranı	%	TARAL

Tablo 3.3 (devam ediyor).

12	Tarıma elverişli olup da ekilmeyen tarım alanı oranı	%	ETALO
13	Mera alanı oranı	%	MERA
14	Okul varlığı ve çeşidi	0, 1, 2, 3, 4	OKUL
15	Okuryazar olmayanların toplam nüfusa oranı	%	OKUYAZ
16	Eğitim seviyesi	1, 2, 3, 4, 5	EGITIM
17	Sağlık hizmeti olanağı	0, 1, 2, 3, 4	SAGLIK
18	Fakirlik düzeyi	Adet/kişi	FAKIR
19	Kooperatifleşme oranı	%	KOPOR
20	Aktif çalışan ortak sayısı oranı	%	AKTIF
21	Ormancılık faaliyetlerinde çalışma süresi	Ay	CALSUR
22	Kişi başına düşen orman suçu miktarı	Adet/kişi	KISUC
23	Kişi başına düşen orman açma suçu miktarı	Adet/kişi	KISAC
24	Açmacılık suç oranı	%	ACOR
25	Orman suçu yoğunluğu	%	SYOG
26	Hane başına düşen zati yapacak miktarı	m ³ /yıl/hane	YAP
27	Hane başına düşen zati yakacak miktarı	Ster/yıl/hane	YAK
28	Kişi başına düşen gelir düzeyi	1, 2, 3	GELIR
29	Köy nüfusu	Kişi	NUFUS
30	Kişi başına düşen köy alanı	Da/kişi	KISAL
31	Dolu konutların tüm konutlara oranı	%	KONUT
32	Kadın nüfusunun toplam nüfusa oranı	%	KADIN
33	Net göç oranı	%	NETGO
34	Kişi başına düşen odun üretimi miktarı	m ³ /yıl/kişi	KOD
35	Odun dışı orman ürünlerinden yararlanma düzeyi	0, 1, 2, 3, 4	ODOU
36	Alınan ferdi kredi sayısı	Adet/yıl	KREDI
37	Alınan kooperatif kredi sayısı	Adet/yıl	KOPKREDI
38	ORKÖY'ün desteklediği proje sayısı	Adet	PORKOY
39	Av ve yaban hayatı sahası büyüklüğü	Da	AVAL
40	Ağaçlandırma faaliyet yoğunluğu	0, 1, 2, 3	AGAC
41	Orman kadastro durumu	1, 2	KADAS
42	Kişi başına düşen hayvan sayısı	Adet/kişi	HAYS
43	Köydeki aktif nüfus yüzdesi	%	ANY
44	Sanayi ve ticaret tesislerinde çalışanların oranı	%	SACAL
45	Kişi başına düşen sera alanı (örtülü alan) miktarı	m ² /kişi	SERAL
46	Ormancılık faaliyetlerinde çalışan kişi oranı	Kişi	ORCAL
47	Köyde ormancılıktan elde edilen gelirin oranı	%	ORGEL
48	Köyden göç etmiş ancak bağını koparmamış ve yılın belli bir dönemini köyde geçiren kişi sayısı	Adet	GOCKIS
49	Orman işletme şefliklerinin köylü istihdam sıkıntısı	1,2,3,4,5	CALIS
50	Köy sınırları içinde bulunan 2/B arazisi miktarı	Da	IKIB

3.2.3 Değişkenlerin Değerlendirilmesinde Kullanılan Analizler

Bilimin ve teknolojinin gelişmesiyle birlikte karmaşık yapıdaki olayların çözümünde tek boyutlu veya değişkenli analizlerin artık yeterli olmadığı bilinmektedir. Tek boyutlu analizlerde en önemli varsayım, olaydaki diğer boyutların etkilerinin sabit kabul edilmesi ve

her defasında sadece bir boyutun (faktörün) inceleme konusu yapılmasıdır. Oysaki olaylar sadece tek bir faktörün etkisi ile değil, çok sayıda iç ve dış faktörün ortak etkisi ile oluşmakta ve karmaşık bir yapı göstermektedir. Bu nedenle, olaylar sadece bir değişkene göre değil, çok sayıda değişkene ve bunların ortaklaşa etkilerine göre tanımlanmalıdır (Daşdemir 1987; Daşdemir ve Güngör 2004). Bunun için de çok boyutlu analizler kullanılmaktadır. Çok boyutlu analizler, örnek üzerindeki ikiden fazla değişkeni eş zamanlı olarak analiz eden ve oluşan değişken grupları arasındaki karşılıklı ilişkileri ölçme ve açıklama fırsatı veren geniş bir istatistiksel analizler kategorisidir (Gatty 1966; Sheth 1971).

Çok boyutlu analizlerin kullanıldığı alanlardan birisi ormancılıktır (Akesen 1977; Geray 1982; Daşdemir 1987-1990-1996-2003; Gümüş 1992-1996; Öztürk 2003; Coşgun 2005; Özden ve Mendeş 2005; Günşen ve Atmış 2007a; Atmış vd. 2007; Atmış vd. 2009; Yılmaz vd. 2010). Özellikle orman kaynaklarını planlanması ve yönetimi (topluma mal ve hizmet sunumu) çok boyutlu bir yapı göstermektedir. Dolayısıyla çok boyutlu karar verme metotları orman kaynaklarının yapısına uygun düşmekte ve bu metotların kullanımıyla orman kaynakları yönetiminde daha anlamlı kararlar ve çözüm önerileri oluşturulabilmektedir. Kısıtlı olan orman kaynaklarından topluma en fazla mal ve hizmet sunmanın ve dolayısıyla toplumsal refahı artırmanın yolunun çok boyutlu karar verme metotlarının kullanılmasıyla mümkün olduğu unutulmamalıdır (Daşdemir ve Güngör 2004).

Göç, bütün demografik faktörlerin yanında çok çeşitli ve birbiri içine geçmiş nedenlerden dolayı meydana gelmektedir. Onun için de çok karmaşık ve kestirilemeyen sonuçlar doğurmaktadır (Akan 1997). Bundan dolayı, günümüzde önemli bir araştırma konusu olan göçlerle ilgili yapılan çalışmalarda çok boyutlu analizlerden yararlanılmaktadır (Greenwood 1971; Yamak ve Yamak 1999; Hämäläinen ve Böckerman 2004; Peker 2004; Adewale 2005; Özden ve Mendeş 2005; Gezici ve Keskin 2006; Abdullah ve Nakagoshi 2007; Pazarlıoğlu 2007; Akış ve Başkan 2008; Gürbüz ve Karabulut 2008; Gürbüz 2008). Çok boyutlu analizler gibi istatistik analizleri kullanmak köyü ve burada yaşanan ekonomik ve sosyo-kültürel sorunların neticesinde ortaya çıkan göç gibi olayların anlaşılmasını kolaylaştırmaktadır (Tütengil 1985). Özellikle bireyin göç etme kararını hangi etmenlerin belirlediğini matematiksel olarak açıklayan regresyon analizi sıklıkla kullanılmaktadır.

Bir araştırmada istatistik analizler kullanılmak isteniyorsa, araştırmanın doğru bir şekilde yapılabilmesi için istatistik analizlerin konuya ve örnekten elde edilecek verilere uygun bir

şekilde seçilmiş olması gerekmektedir (Batu 1995). Ayrıca değişkenler oluşturulurken de hangi istatistik analizlerin uygulanacağı göz önünde bulundurulmalıdır.

Bu araştırmada; Korelasyon, Faktör, Çoklu Regresyon ve Diskriminant Analizleri kullanılmıştır. Bu analizlere ait teorik bilgiler aşağıdaki bölümlerde verilmiştir.

3.2.3.1 Korelasyon Analizi

İki ya da daha fazla değişken arasında bir ilişkinin olup olmadığı, varsa bunun kuvvetini ve yönü korelasyon analiziyle belirlenmektedir (Ercan 1997). Analiz sonucunda elde edilen korelasyon katsayısına (r) göre iki değişken arasındaki ilişkinin kuvveti (düşük, orta, yüksek), yönü (pozitif veya negatif), açıkladığı varyans ve istatistiksel anlamlılığı yorumlanabilmektedir (Büyüköztürk 2003).

Korelasyon katsayısının birimi yoktur ve daima -1 ile +1 arasında bir değer almaktadır (Ercan 1997). Korelasyon katsayısının 1.00 olması iki değişken arasında pozitif yönde mükemmel bir ilişki, -1.00 olması negatif yönde mükemmel bir ilişki ve 0.00 olması herhangi bir ilişkinin olmadığını göstermektedir. Ayrıca korelasyon katsayısının karesiyle (r^2 =determinasyon katsayısı) değişkenlerden birinde gözlenen değişimin ne kadarının diğer değişken tarafından açıklandığı bulunabilmektedir (Büyüköztürk 2003).

Değişkenler arasında pozitif yönde bir ilişkinin olması bir değişkene ait değer artması durumunda diğer değişkenin değerinin de artma eğiliminde olduğunu göstermektedir. Diğer taraftan değişkenler arasındaki negatif yönlü bir ilişki ise bir değişkenin değerinin artarken diğer değişkenin değerinin azalış eğiliminde olduğunu göstermektedir (Büyüköztürk 2003).

Analiz sonucunda ortaya çıkan değişkenler arasındaki korelasyon her zaman bir neden-sonuç ilişkisi olarak yorumlanmamalıdır (Geray 1982). Korelasyon analizi sadece düşünsel yoldan kurulmuş olan varsayımın denetiminde yararlanılan ve belirli bir güven düzeyinde karar vermeyi sağlayan bir istatistik analizdir (Kalıpsız 1994).

3.2.3.2 Faktör Analizi

Bir bireyin değişik yönleriyle bir “bütün” halinde tanımlanması ve yorumlanması için, bireyin üzerinde gözlenen ve ölçülebilen çok sayıda değişken ele alınmaktadır. Birey bir bütün olduğu için, bu bireye ait değişkenler arasında ortak bir ilişki bulunabilmektedir. İşte bu ortak ilişkileri ortaya koyabilmek için faktör analizine başvurulmaktadır (Kalıpsız 1994). Faktör analizi, bir bireyde çok sayıda bulunan değişkenler arasındaki ilişkileri gözeterek, bu değişkenlerin sayısının azaltılarak daha anlamlı bir biçimde sunulmasını sağlayan, çok değişkenli bir veri indirgeme analizidir (Daşdemir 1990; Büyüköztürk 2003; Daşdemir ve Güngör 2004).

Faktör analizinde bireyin çok boyutlu uzayda yerini belirleyen gözle görülebilen ve ölçülebilen n sayıdaki değişkenden, gözle görülemeyen ve ölçülemeyen, bireyi çok boyutlu uzayda daha az sayıda (m tane) değişkenle temsil eden faktörler türetilmektedir. Söz konusu faktörler, değişkenler arasındaki korelasyonlara göre belirlenmektedir. Faktör analizinde değişkenler arasında doğrusal ilişkinin var olduğu kabul edilerek, faktörlerle değişkenler arasında doğrusal (lineer) modeller kurulur. Bu varsayım faktör analizinin temelini oluşturmaktadır (Daşdemir 1990).

Genel olarak değerlendirildiğinde faktör analizi, bireyde bulunan değişkenler arasındaki çok sayıda karşılıklı ilişkinin kökenini araştırmak, değişken sayısını azaltmak, gözlenebilen ve ölçülebilen çok sayıdaki özelliğin arkasında yatan gerçek nedenleri ortaya çıkarmak, en az bilgi kaybıyla veri indirgemesi yapmak, olayı veya objeyi tiplere ayırmak, yeni bir varsayım kurmak ve geliştirmek, bilinmeyen ve oldukça karmaşık ilişkileri yalınlaştırmak ve akla yatkın olan ilişkileri ortaya çıkarmak için kullanılabilir (Daşdemir 1990). Bundan dolayı bu analiz uygulamada en sık ve yaygın olarak kullanılan, görece olarak da yorumlanması kolay olan çok değişkenli bir analizdir (Kalıpsız 1994; Büyüköztürk 2003).

İlk defa psikoloji alanında çalışanlar tarafından geliştirilen faktör analizi, günümüzde botanik, biyoloji, ekonomi, sosyoloji, ormancılık, siyaset bilimi, uluslararası ilişkiler, işletmecilik, şehircilik, tıp, jeoloji, meteoroloji, ekonomik kalkınma ve planlama gibi birçok alanda kullanılmaktadır (Çetinkaya 1984; Daşdemir 1987).

Faktör analizinin uygulanması ve yorumlanması genel olarak beş aşamadan oluşmaktadır. Bu aşamalar; değişkenlerin seçilmesi ve gözlenen değişkenlerin standardize edilmesi, gözlenen değişkenler arasındaki korelasyonların hesaplanarak, orijinal değişkenlerin bir “korelasyon matrisi” halinde gösterilmesi, korelasyon matrisinden faktörlerin türetilmesi ve “çevrilmemiş faktör matrisinin” elde edilmesi, faktörlerin çevrilmesi (döndürülmesi=rotasyonu) ile “çevrilmiş faktör matrisinin” elde edilmesi, çevrilmiş faktör matrisinin yorumlanması ve faktörlerin adlandırılmasıdır (Daşdemir 1987). Başarılı bir şekilde uygulanan faktör analizinin sonucunda, değişken sayısında indirgeme olmalı, üretilen faktörler arasında ilişkisizlik sağlanmış olmalı ve elde edilen faktörler anlamlı olmalıdır (Büyüköztürk 2003).

Faktör analizinde, faktörlerin her bir değişken üzerinde yol açtıkları ortak varyansın en fazla olması amaçlanmaktadır. Bu değer, değişkenlerin her bir faktördeki yük değerlerine bağlıdır ve her bir değişkenin önemli faktörlerdeki yük değerlerinin karelerinin toplamına eşittir. Faktör yük değeri, değişkenlerin faktörlerle olan ilişkisini açıklayan bir katsayıdır (Büyüköztürk 2003).

Faktör analizini diğer çok değişkenli analizlerden ayıran temel fark sonsuz çözüm olanağının bulunmasıdır. Bu özelliği sağlayan nokta, analizin dönüşümlere olanak vermesidir. Eksenlerin döndürülmesi, çevrilmesi ya da rotasyonu olarak da ifade edilen dönüşümler faktör analizinden elde edilen m sayıda önemli faktörü “bağımsızlık, yorumlamada açıklık ve anlamlılık” sağlaması amacıyla yapılmaktadır. Daha açık bir ifadeyle eksenlerin döndürülmesi sonrasında, değişkenlerin bir faktördeki yükü artarken, diğer faktörlerdeki yükleri azalır. Böylece faktörler, kendileriyle yüksek ilişki veren değişkenleri bulurlar ve faktörler daha kolay yorumlanır (Büyüköztürk 2003). İstatistiksel tekniklerin genel olarak, bilimsel hipotezleri doğrulamak amacıyla değil de, değişkenler arasında kurulan ilişkilerin parametrelerini sağlamak amacıyla kullanılmasının doğru olduğu düşünülürse, eksen döndürme özelliğinin faktör analizine bu yönde önemli üstünlükler sağladığı görülmektedir (Çetinkaya 1984). Eksenlerin döndürülmesi dikey (ortogonal) ve eğik (oblik) olmak üzere iki şekilde yapılmaktadır.

Dik eksen döndürme (ortogonal rotasyon), değişken gruplarını daha iyi kavramak amacıyla, faktör eksenlerinin birbirine diklikleri korunması koşuluyla, orjin etrafında saat yönünde veya aksi yönde belli bir açıyla döndürülmesidir. Uygulamada dik döndürmeyi gerçekleştirmek için varimax, quartimax, equimax ve orthomax yöntemleri kullanılmaktadır. Faktörlerin birbiriyle

ilişkili olduğu düşüncesi üzerine kurulu olan eğik eksen döndürme (oblik rotasyon) ise, faktör vektörleri tek tek değişken gruplarının ortasına gelecek şekilde çevrilmektedir. Dikey eksen döndürme faktörler arasında korelasyon sıfır olduğu halde, eğik eksen döndürmede faktörler arasında bir korelasyon söz konusudur. Uygulamada eğik eksen döndürme için oblimax, quartimin, oblimin, biquartimin, coxarimin, binormamin, promax, maxplane ve direkt oblimin gibi yöntemler kullanılmaktadır (Daşdemir 1987). Döndürme sonunda değişkenlerle ilgili açıklanan toplam varyans değişmezken, faktörlerin açıkladıkları varyanslar değişmektedir (Büyüköztürk 2003).

Analiz sonuçları açısından eksen döndürme yöntemleri arasında genellikle ihmal edilebilir farkların olması ve daha kolay yorumlanabilir olması nedeniyle sosyal bilimlerde ölçek geliştirmede özellikle dik eksen döndürme tercih edilmektedir. Dik eksen döndürme tekniklerinden ise en sık kullanılan, varimax ve quartimax'dır. İki teknik de maddelerin yük değerini bir faktörde 1,0'a, diğerinde ise 0,0'a yaklaştırmayı amaçlamaktadır (Büyüköztürk 2003).

Faktör analizinin sonuçlarının değerlendirilmesi, faktörlerin adlandırılması ve yorumlanması tamamen araştırmacıya bağlıdır. Ancak faktör analizi yorumlanırken bazı noktalara dikkat edilmesi gerekmektedir (Kalıpsız 1994; Büyüköztürk 2003):

- Değişkenlerin buldukları faktörlerdeki faktör yük değerlerinin yüksek olmasına dikkat edilmelidir. Değişken faktör yükünün 0,3 ve daha büyük olması değişken ile ortak faktör arasında anlamlı ve önemli bir ilişki bulunduğunu göstermektedir.
- İki ve daha çok sayıda anlamlı faktör yükü bulunan faktör, ortak faktör niteliğinde sayılmaktadır.
- Değişkenlerin tek bir faktörde yüksek yük değerine, diğer faktörlerde ise düşük yük değerlerine sahip olması önemlidir. Bu ölçütün karşılanması durumunda, birbirinden bağımsız yapıların keşfi söz konusu olabilmektedir.
- Bir faktörün bütün yüklerinin pozitif ve anlamlı oluşu, bu faktörün ortak bir simge olarak kabul edilebileceğini göstermektedir.
- Faktör yükü en büyük olan değişken, bu faktörün ölçüsü olarak görülebilmektedir.
- Bir faktörün adlandırılması, faktör yükü büyük olan bir veya birkaç değişkenin ortak özelliğine göre yapılabilmektedir.

Analiz sonrasında dikkate alınması gereken faktör sayısına karar vermede dikkat edilmesi gereken iki nokta bulunmaktadır. Bunlardan ilki özdeğerdir (eigen value). Özdeğer hem faktörlerce açıklanan varyansı açıklamada, hem de önemli faktör sayısına karar vermede dikkate alınan bir katsayıdır. Faktör analizinde, başlangıçta, genel olarak özdeğeri 1 ya da 1'den büyük olan faktörler önemli faktörler olarak ele alınmaktadır. İkinci dikkat edilmesi gereken nokta ise açıklanan varyans oranıdır. Açıklanan varyansın yüksek olması, ilgili kavram ya da yapının o denli iyi ölçüldüğünün bir göstergesi olarak yorumlanmaktadır.

Faktör analizinin sonuçları diğer çok değişkenli analizlerde de kullanılabilir. Örneğin regresyon analizinde önemli değişkenleri ayırabilmek ve açıklayıcı değişkenler arasındaki çoklu bağıntıyı ortadan kaldırmada yardımcı olabilmektedir. Açıklayıcı değişkenler olarak, faktörlerin belirlenmesinde önemli ağırlığa sahip olan ve faktörün niteliğini en iyi şekilde yansıtan değişkenlerin seçilmesinde ve aralarında yüksek korelasyonlar bulunduğu için aynı faktörde kümelenen değişkenlerin aynı regresyon denklemi için açıklayıcı değişkenler olarak seçilmesinde de faktör analizi yol gösterebilir. Ayrıca, faktör analizi sonuçlandırıldıktan ve faktörler belirlendikten sonra, faktör tahminleri elde edilerek, bu değerleri açıklayıcı değişken olarak regresyon denklemlerinde kullanmak da mümkündür (Çetinkaya 1984).

3.2.3.3 Çoklu Regresyon Analizi

Bir toplumda bireyler birçok özelliğe (değişkene) sahip olabilmektedir. Bu değişkenlerden birisi (bağımlı değişken) sabit tutularak diğer değişken ya da değişkenlerin (bağımsız değişkenler) sabit tutulan değişkenle arasındaki bağıntının bilinmesi istenebilir. Bu durumda regresyon analizi kullanılmaktadır. Regresyon analizi bağımlı ve bağımsız değişkenler arasındaki ilişkiyi matematiksel eşitlik ile açıklamaktadır.

Regresyon analizinin yapılabilmesi için değişkenlerin ölçülebilir ve sürekli sayı ile belirtilmesi, belirli bir serbest değişkene karşılık olan bağımlı değişken değerlerinin normal dağılım göstermesi ve bu dağılımların varyanslarının eşit olması gerektiği unutulmamalıdır (Kalıpsız 1994).

Genel bir çözümlene sistemi olan regresyon analizi, önceleri politika değerlendirmeye ilgili araştırmalarda kullanılmıştır (Nachmias 1979). Günümüzde ise coğrafya, ormancılık, ekonomi, sosyoloji vb. olmak üzere birçok disiplinde sıklıkla kullanılmaktadır.

Regresyon analizinin genel olarak amaçları şu şekilde sıralanabilmektedir (Nachmias 1979; Sun 1980; Batu 1995; Büyüköztürk 2003):

- Bağımsız değişkenlerin verilerinden yararlanarak bağımlı değişkeni en iyi şekilde tanımlayabilecek matematiksel fonksiyonu belirtmektir.
- Çeşitli regresyon modellerine göre bulunan ilişkilerden yararlanarak bağımsız değişken ya da değişkenlerin çeşitli değerleri için bağımlı değişkenin aşacağı değerleri tahmin etmek.
- Bağımsız değişken ya da değişkenlerin bağımlı değişkende gözlenen değişmelerin ne kadarını açıkladıklarını belirlemektir. Bunun için determinasyon (belirtme) katsayısı (R^2) kullanılmaktadır.
- Bağımsız değişken ya da değişkenlerin bağımlı değişkeni anlamlı bir şekilde açıklayıp açıklamadıklarını, birden fazla bağımsız değişken varsa bunların bağımlı değişken üzerindeki göreliliklerini saptamaktır.

Regresyon analizi, araştırmada kullanılan değişkenler arasındaki ilişki doğrusal ise Doğrusal Regresyon Analizi, değil ise Eğrisel Regresyon Analizi olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Ayrıca, regresyon analizi kullanılan bağımlı ve bağımsız değişkenlerin sayısına göre; Basit Regresyon Analizi (1 bağımlı değişken ve 1 bağımsız değişken), Çoğul Regresyon Analizi (1 bağımlı değişken ve iki ya da daha fazla bağımsız değişken) ve Çok Değişkenli Regresyon Analizi (bağımlı değişken iki ya da daha fazla) diye sınıflandırılmaktadır.

Basit doğrusal regresyon tek bir bağımsız değişkene bağlı olduğundan, bazı durumlarda bağımlı değişkenin açıklanmasında yetersiz kalabilmektedir. Bunun nedeni bağımlı değişkenin iki veya daha çok bağımsız değişkene bağlı olmasından kaynaklanabilmektedir. Bu gibi durumlarda çoğul regresyon analizi kullanılmaktadır (Batu 1995).

Çoğul regresyon analizinde, regresyon denklemi $X_1, X_2, X_3, \dots, X_k$ bağımsız değişkenlerinin tüm kombinasyonları için bağımlı değişkeni (Y) anlamanın yolunu tanımlamaktadır. Regresyon denklemi Eşitlik 3.3'de formüle edilebilmektedir:

$$Y = a + b_1X_1 + b_2X_2 + b_3X_3 + \dots + b_kX_k \quad (3.3)$$

Formülde a, y eksenini ile k boyutlu uzayda regresyonun düzeltilmesindeki ara için değerdir ve $b_1, b_2, b_3, \dots, b_k$ regresyon katsayılarını temsil etmektedir (Nachmias 1979). Bunlar en küçük kareler yöntemi ile bulunmaktadır. Bu metoda göre a ve b katsayıları hesaplanarak, gözlem değerlerine en iyi uyan doğru (hat) bulunmaktadır. Çizilen doğrudan X-Y noktalarının düşey uzaklıklarının kareleri en küçük olduğu için metoda bu isim verilmiştir. Başka bir metoda göre noktalara regresyon doğrusundan daha yakın bir doğru çizilememektedir (Ercan 1997).

Bağımlı değişkende (Y) varyasyonun ölçülmesinde tanımlanan katsayı X_1, X_2, \dots, X_k değişkenleri ile belirlenmektedir. Bunlar bağımlı değişkendeki (Y) toplam varyasyonun yüzde kaçını açıkladığını göstermektedir. Örneğin $R^2=0,81$ olması bağımlı değişkende varyansın %81'ini bağımsız değişkenlerin açıkladığını göstermektedir (Nachmias 1979).

3.2.3.4 Diskriminant Analizi

Bireylerin sahip oldukları ortak özelliklere (değişkenlere) göre, oluşan iki veya daha fazla grubun karşılaştırılması, her grupta hangi bireylerin bulunacağını belirlenmesi, gruplara ayrılarda değişkenlerin ne kadar katkı sağladığının incelenmesi ve aynı özellikleri taşıyan dışarıdan bir bireyin hangi gruba dahil olacağını kestirilmesi için diskriminant (ayırma) analizi yapılmaktadır.

Diskriminant analizi için öncelikle bir gruplandırma değişkeni tanımlanmaktadır (Gümüş 1992). Ardından iki veya daha fazla grubun karşılaştırmasını yapabilmek için gruplandırma değişkenine göre ön gruplandırma (a priori) yapılmaktadır. Analiz uygulaması sonucunda, ön gruptaki grup sayısının bir eksiği kadar diskriminant fonksiyonu ortaya çıkmaktadır (Daşdemir 1996). Bu fonksiyonlar değişkenlerin doğrusal bileşenlerinden oluşmaktadır. Diskriminant fonksiyonları gruplar arası farklılığa etki eden değişkenlerin hangileri olduğunu ortaya çıkarmaktadır. Gruplar arası farklılığa etki eden bu değişkenlere diskriminant (ayırıcı) değişkenler adı verilmektedir. İşte, bireylere ilişkin değişkenlerin ayırt edici değerini öğrenme ve diğer yandan grupları birbiriyle kıyaslama amacıyla yapılan diskriminant analizi Betimleme Amaçlı Diskriminant Analizi olarak adlandırılmaktadır. Diğer taraftan örnek bireylerin dışında ortak özellikler taşıyan bir bireyin hangi gruba dahil edilebileceğini

belirlemek için yapılan diskriminant analizine ise Karar Verme Amaçlı Yapılan Diskriminant Analizi denilmektedir (Geray 1982; Ünsal 2000).

Bu özelliklerinden ötürü diskriminant analizi, pazarlama, planlama, işletme, ekonomi, tarih, sosyoloji, psikoloji, antropoloji, arkeoloji, tıp, biyoloji, eğitim ve ormancılık gibi pek çok alanda yaygın olarak kullanılmaktadır (Daşdemir ve Güngör 2004).

BÖLÜM 4

BULGULAR VE TARTIŞMA

Bu bölüm temel olarak üç kısımdan oluşmaktadır. İlk kısımda araştırma alanında bulunan illerin genel olarak demografik yapısı incelenmeye çalışılmış ve iki ilin göç eğilimleri değerlendirilmiştir. İkinci kısımda, örnek olarak seçilen orman köylerinin 1960-2010 yılları arasındaki nüfus değişimleri her bir il için ayrı ayrı analiz edilmiştir. Ani nüfus değişimlerinin olduğu köyler üzerinde özellikle durulmuş ve bunların nedenlerine ilişkin yorumlar yapılmıştır. Son kısımda, köylerle ilgili değişkenlere ait veriler korelasyon analizi, faktör analizi, çoğul regresyon analizi ve diskriminant analiziyle test edilmiş ve her bir analiz tartışılarak yorumlanmıştır.

4.1 BARTIN VE KASTAMONU İLLERİNDE İÇ GÖÇLERİN GENEL DEĞERLENDİRMESİ

Türkiye’de ilk genel nüfus sayımı 1927 yılında ikincisi ise 1935 yılında yapılmıştır. Genel nüfus sayımları 1935 yılından sonra 1990 yılına kadar her beş yılda bir yapılmıştır. Genel nüfus sayımlarının 1990 yılından sonra her 10 yılda bir yapılması kararlaştırılmış ve buna bağlı olarak 2000 yılında genel nüfus sayımı yapılmıştır. Ancak istisnai bir durum olarak 1997 yılında genel seçimler öncesinde seçmen kütüklerinin düzenlenmesi gerektiğinden bir genel nüfus sayımı daha yapılmıştır. Teknolojik gelişmelerle birlikte TÜİK 2007 yılından itibaren ADNKS’yi uygulamaya sokmuş ve böylelikle ülke genel nüfusu her yıl tespit edilmeye başlanmıştır.

Genel nüfus sayımları nüfusun sayısını, sosyal ve ekonomik niteliklerinin belirlenmesini ve zaman içinde gösterdiği değişimlerin takibini sağlamaktadır.

Ülkemizde daimi ikametgâh değişikliğine yani iç göçlere ilişkin bilgiler ise ilk defa 1970 Genel Nüfus Sayımı sonuçlarına göre 1965-1970 dönemi için tespit edilmiştir. Bundan sonra 1980-1985, 1985-1990, 1995-2000, 2007-2008, 2008-2009 ve 2009-2010 dönemleri için de iç

göç hesaplamaları yapılmıştır. 1965-2000 yılları arasındaki göç hesaplamaları, genel nüfus sayımı günündeki daimi ikametgah yeri ile sayımdan beş yıl önceki daimi ikametgah yeri farklı olan kişilere göre yapılmıştır. Göç hesaplamalarında böyle bir yöntemin kullanılması ve 1990 yılından itibaren genel nüfus sayımlarının 0 ile biten yıllarda uygulanmasından ötürü 1990-1995 ve 1990-2000 dönemleri için göç hesaplamaları yapılamamıştır. 1985 yılına kadar il merkezi, ilçe merkezi, belde ve köylerdeki alınan göç ve verilen göç bilgileri üretilirken 1985-2000 yılları arasında önceki dönemlerde elde edilen bilgilere ek olarak göç edenlerin sosyal ve ekonomik özellikleri de tespit edilmeye başlanmıştır. TÜİK'in 2007 yılından itibaren ADNKS uygulamasına geçmesiyle de 2007-2008 döneminde illerin aldığı göç, verdiği göç, net göç ve net göç hızları, cinsiyet ve yaş grubuna göre alınan ve verilen göç hesaplanmıştır. 2008-2009 döneminde ise bir önceki dönemde toplanan bilgilere ek olarak illerin cinsiyete ve eğitim durumuna göre aldıkları ve verdikleri göçler de hesaplanmış ancak 2009-2010 döneminde bundan vazgeçilmiştir.

Bu bölümde, Bartın ve Kastamonu illerinin 1995-2010 yılları arasındaki iç göç hareketleri değerlendirilmiştir. İç göçlerle ilgili toplanan verilerin nitelikleri dönemlere göre değişiklik gösterdiği için 1995-2010 yılları arası bir bütün olarak değil, 1995-2000, 2000-2007 ve 2007-2010 olmak üzere üç dönem bazında değerlendirilmiştir.

4.1.1 Bartın İlinde İç Göç Hareketleri

Bartın'daki göç hareketlerini daha iyi anlayabilmek ve değerlendirebilmek için öncelikle ilin nüfus yapısının incelenmesi gerekmektedir. 1970 yılından günümüze kadarki dönemde ilin genel nüfusu değerlendirildiğinde; nüfusun 1970-1990 döneminde artış eğilimi ve 1990-2011 döneminde ise azalış eğilimi gösterdiği görülmektedir (Tablo 4.1). 1990 yılından sonra il nüfusunun azalışa geçmesinde özellikle Türkiye Taşkömürü Kurumu'nun (TTK) Batı Karadeniz Bölgesindeki tesislerinde çalıştırdığı işçi sayısını azaltması (TTK 2011), Bartın Çimento Fabrikasının özelleştirilmesi ve Bartın Merkez ile Ulupınar'da bulunan Orman Ürünleri Sanayii (ORÜS) tesislerin önce özelleştirilmesi ve ardından çok zaman geçmeden kapatılması önemli rol oynamıştır.

Bartın'ın önemli demografik özelliklerinden birisi nüfusunun ciddi bir kısmının kırsal kesimde yaşıyor olmasıdır. 1970 yılında nüfusun %85,08'i kırsal alanda yaşarken, bu oran günümüzde %64,84'e düşmüştür. Kırsal nüfus oranındaki sürekli azalışa rağmen, TÜİK

(2011b) verilerine göre Bartın, Türkiye’de kırsal nüfus yoğunluğu en yüksek olan ikinci ildir (Birinci %65,17 ile Ardahan’dır). Bartın’da kırsal alanlarda yaşayan nüfusun kentlerde yaşayan nüfustan fazla olmasının bir nedeni kentin ve çevresindeki kırsal alanların bütünleşmiş bir yapı sergilemesinden dolayı kırsal kesimin kentlerde çalışıyor olsa da köyde yaşamaya devam etmesidir (BAKKA 2010). Diğer taraftan geçmişte kırsal kesimdeki nüfusun istihdamında önemli rol oynayan TTK işletmelerinin çalışma sisteminden dolayı, insanlar köylerinden ayrılma eğilimi göstermemiştir. Türkiye genelinde kırsal alandan kentlere doğru yaşanan göçler Taşkömürü işletmesinin küçültülmesinden sonra Bartın’ın kırsal kesiminde de görülmektedir. Bundan dolayı ilin nüfusunun azalmasında ve demografik yapısının değişmesinde göçler önemli rol oynamaktadır. Diğer taraftan Bartın’da kentsel nüfus düşük bir oranla da olsa sürekli artış göstermektedir (Tablo 4.1).

Tablo 4.1 Yıllara göre Bartın’ın kent ve kır nüfusu oranları.

Yıl	Kent Nüfusu	Kent Nüfusu Oran (%)	Kır Nüfusu	Kır Nüfusu Oran (%)	Toplam
1970*	22129	14,92	126318	85,08	148447
1975*	26471	16,32	135778	83,68	162249
1980***	24981	13,61	158474	86,39	183455
1985*	36510	17,87	167757	82,13	204267
1990***	41511	20,16	164323	79,84	205834
1997***	45434	24,29	141574	75,71	187008
2000***	48002	26,06	136176	73,94	184178
2007**	58788	32,27	123343	67,73	182131
2008**	59736	32,22	125632	67,78	185368
2009**	63234	33,55	125215	66,45	188449
2010**	63984	34,07	123774	65,93	187758
2011**	65856	35,16	121435	64,84	187291

*Bartın Valiliği (2008), ** TÜİK (2011b), ***İlgili yıllardaki genel nüfus sayımları

Bartın’da kırsal nüfusun azalmasıdaki en önemli etkenin, bu alanlardan kent merkezlerine yaşanan göçler olduğu daha önce belirtilmişti. Bartın’da özellikle kırsal kesimde yaşanan göç hareketleri değişik yıl aralıklarıyla olmasına karşın dönemler bazında incelenebilmektedir (Tablo 4.2). Dönemlerin yıl aralıklarının farklı olması TÜİK’in çalışmalarından kaynaklanmaktadır. Fakat, TÜİK’in 2007 yılında ADNKS’ye geçmesiyle beraber her yıl düzenli olarak nüfus ve göç verileri elde edilmeye başlanmıştır.

Tablo 4.2 Dönemler bazında Bartın’da göç rakamları.

Dönemler	Aldığı Göç	Verdiği Göç	Net Göç
1995-2000	10069	25727	-15658
2000-2007*	-	-	-2047
2007-2008	8418	6325	2093
2008-2009	7566	7104	462
2009-2010	6902	7859	-957

*Bu döneme ait göç verileri olmadığı için 2000 ve 2007 nüfusları arasındaki fark net göç değeri olarak alınmıştır.

1995-2000 Dönemi

1995-2000 dönemine ait değerlendirmeler 2000 Genel Nüfus Sayımı Göç İstatistikleri’nden elde edilen verilere göre yapılmıştır. Bu dönemde 10069 kişi Bartın’a göçle gelmiş ve buna karşılık ilden dışarıya 25727 kişi göç etmiştir. İlin net göçü -15658’dir (TÜİK 2005). Bu Bartın’ın verdiği göçün aldığı göçten fazla olduğunu göstermektedir.

Tablo 4.3’de 1995-2000 döneminde Bartın’ın aldığı göç ayrıntılı olarak incelendiğinde: diğer illerin şehirlerinden Bartın’ın şehirlerine 5561, diğer illerin köylerinden Bartın’ın şehirlerine 569, diğer illerin şehirlerinden Bartın’ın köylerine 3210 ve diğer illerin köylerinden Bartın’ın köylerine 729 kişinin göç ettiği görülmektedir (TÜİK 2005). Burada Bartın’ın aldığı göçün % 87 gibi çok önemli bir kısmını diğer illerin şehirlerinden Bartın il ve ilçe merkezlerine ve köylerine aldığı açık bir şekilde görülmektedir.

Tablo 4.3 1995-2000 döneminde Bartın’ın aldığı göçlerin yönü ve büyüklüğü.

Göçün yönü	Göç eden nüfus	Göç eden nüfus içindeki oranı (%)
Diğer illerin şehirlerinden Bartın’ın şehirlerine	5561	55
Diğer illerin köylerinden Bartın’ın şehirlerine	569	6
Diğer illerin şehirlerinden Bartın’ın köylerine	3210	32
Diğer illerin köylerinden Bartın’ın köylerine	729	7

Aynı dönemde Bartın’ın verdiği göç incelendiğinde ise; 14290 kişinin Bartın’ın şehirlerinden diğer illerin şehirlerine, 6489 kişinin Bartın’ın köylerinden diğer illerin şehirlerine, 2808 kişinin Bartın’ın şehirlerinden diğer illerin köylerine ve 2140 kişinin de Bartın’ın köylerinden diğer illerin köylerine göç ettiği görülmektedir (Tablo 4.4). Bartın’dan göç edenlerin, %80

(%55'i ilin şehirlerinden ve %25'i de ilin köylerinden) gibi önemli bir kısmı diğer illerin şehirlerine yerleşmiştir. Bu dönemde çoğunlukla Bartın'ın şehirlerinden diğer illerin şehirlerine göç verilmiştir (TÜİK 2005).

Tablo 4.4 1995-2000 döneminde Bartın'ın verdiği göçün yönü ve büyüklüğü.

Göçün yönü	Göç eden nüfus	Göç eden nüfus içindeki oranı (%)
Bartın'ın şehirlerinden diğer illerin şehirlerine	14290	55
Bartın'ın köylerinden diğer illerin şehirlerine	6489	25
Bartın'ın şehirlerinden diğer illerin köylerine	2808	11
Bartın'ın köylerinden diğer illerin köylerine	2140	8

Bartın ili içindeki yerleşim yerleri arasında toplam 3568 kişi göç etmiştir. Tablo 4.5'te, göç edenlerin %3'ünün il merkezinden ilçe merkezlerine, %1'inin ilçe merkezlerinden diğer ilçe merkezlerine, %19'unun il merkezinden köylere, %11'inin ilçe merkezlerinden il merkezine, %7'sinin ilçe merkezlerinden köylere, %33'ünün köylerden il merkezine, %15'inin köylerden ilçe merkezlerine ve %10'unun köylerden diğer köylere göç ettiği ayrıntılı bir şekilde görülmektedir (TÜİK 2005). Kırdan kente doğru olan göçlerin il içindeki göçlerde de ağırlıklı olduğu açıktır.

Tablo 4.5 1995-2000 döneminde Bartın'da il içindeki göç hareketleri.

Göçün yönü	Göç eden nüfus	Göç eden nüfus içindeki oranı (%)
İl merkezinden ilçe merkezlerine	98	3
İlçe merkezlerinden diğer ilçe merkezlerine	52	1
İl merkezinden köylere	676	19
İlçe merkezlerinden il merkezine	408	11
İlçe merkezlerinden köylere	256	7
Köylerden il merkezine	1176	33
Köylerden ilçe merkezine	538	15
Köylerden köylere	364	10

1995-2000 döneminde Bartın'a göç edenlerin %26'sı hane halkı fertlerinden birisine bağımlı olduğu, %23'ü tayin/atama, %12'si iş arama/bulma, %8'i eğitim, %7'si evlilik, %2'si deprem ve %1'i güvenlik gerekçesiyle göç etmişlerdir (Tablo 4.6). Bartın'a iş arama/bulma amacıyla göç edenlerin %87'sini erkekler oluşturmaktadır. Yine tayin/atama nedeniyle göç edenlerin %68'ini, güvenlik nedeniyle göç edenlerin %94'ünü ve eğitim amacıyla göç edenlerin %64'ünü erkeklerin oluşturduğu görülmektedir. Evlilik nedeniyle Bartın'a göç edenlerin %95'ini ve hane halkı fertlerinden birisine bağlı olarak Bartın'a göç edenlerin

%65'ini ise kadınlar oluşturmaktadır (TÜİK 2005). Buradan iş arama/bulma ve tayin/atama gibi nedenlerle çoğunlukla erkeklerin, evlilik ve hane halkından birine bağlı olma nedeniyle ise ağırlıklı olarak kadınların Bartın'a göç ettiği ortaya çıkmaktadır.

Tablo 4.6 1995-2000 döneminde Bartın'ın aldığı ve verdiği göçlerin nedenleri.

Göç etme nedenleri	Alınan Göç						Verilen Göç					
	Göç eden nüfus			Göç eden nüfus içindeki oranı (%)			Göç eden nüfus			Göç eden nüfus içindeki oranı (%)		
	T	E	K	T	E	K	T	E	K	T	E	K
Hane fertlerinden birine bağımlı göç	2666	934	1732	26	35	65	7318	2478	4840	28	34	66
Tayin / atama	2344	1585	759	23	68	32	2434	1649	785	9	68	32
İş arama / bulma	1250	1084	166	12	87	13	8090	6295	1795	31	78	22
Eğitim	792	507	285	8	64	36	1981	1172	809	8	59	41
Evlilik	733	37	696	7	5	95	2362	72	2290	9	3	97
Deprem	154	72	82	2	47	53	21	11	10	-	52	48
Güvenlik	18	17	1	1	94	6	69	46	23	-	67	33
Diğer	2018	1365	653	20	68	32	3182	2157	1025	12	68	32
Bilinmeyen	94	49	48	1	52	48	270	171	99	1	63	37

T:Toplam, E:Erkek, K:Kadın

İlin vermiş olduğu göçün ise, %31'i iş arama/bulma, %9'u tayin/atama, %28'i hane halkı fertlerinden birine bağımlı olunma, %8'i eğitim ve %9'u evlilik nedeniyle gerçekleşmiştir (Tablo 4.6). Bartın'dan iş arama/bulma amacıyla göç edenlerin %78'ini, tayin/atama ile göç edenlerin %68'ini ve eğitim amaçlı göç edenlerin %59'unu erkekler oluşturmaktadır. Evlilik nedeniyle göç edenlerin %97'sini ve hane halkı fertlerinden birine bağlı göç edenlerin %66'sını ise kadınlar oluşturmaktadır (TÜİK 2005). Buradan iş arama/bulma ve tayin/atama gibi nedenlerle çoğunlukla erkeklerin, evlilik ve hane halkından birine bağlı olma nedeniyle ise ağırlıklı olarak kadınların Bartın'dan göç ettiği ortaya çıkmaktadır.

Tablo 4.7'de Bartın'a göç edenlerin yaş dağılımları incelendiğinde; göç edenlerin %24'ünün 5-19 yaş, %51'inin 20-34 yaş, %17'sinin 35-49 yaş, %5'inin 50-64 yaş, %2'sinin 65-79 yaş aralığında ve %0.3'ünün 80 yaş ve üstü yaş olduğu görülmektedir (TÜİK 2005). Ülke genelinde göç edenlerin yaş gruplarına dağılımı ise; 5-19 yaş için %30, 20-34 yaş için %48, 35-49 yaş için %15, 50-64 yaş için %5, 65-79 yaş için %2 ve 80 yaş ve üstü yaş için %0.3 şeklindedir. Bartın'a göç edenler yaş gruplarına dağılımları bakımından, ülke geneliyle benzerlik göstermektedir. Burada ağırlıklı olarak genç bireylerin Bartın'a göç ettiği ve bireyin yaşı arttıkça göç etme isteğinin de azaldığı görülmektedir. 5-64 yaş arasındaki Bartın'a göç

edenlerin %57'sini erkekler oluştururken, 65 yaş ve üstü yaşlarda göç edenlerin %58'ini kadınlar oluşturmaktadır.

Tablo 4.7 1995-2000 döneminde Bartın'ın aldığı ve verdiği göçün yaş gruplarına dağılımı.

Yaş grupları	Alınan Göç						Verilen Göç					
	Göç eden nüfus			Göç eden nüfus içindeki oranı (%)			Göç eden nüfus			Göç eden nüfus içindeki oranı (%)		
	T	E	K	T	E	K	T	E	K	T	E	K
5-19	2444	1250	1194	24	51	49	8186	4371	3815	31,8	53	47
20-34	5170	2999	2171	51	58	42	12844	7102	5742	50	55	45
35-49	1675	1008	667	17	60	40	3533	1995	1538	14	56	44
50-64	530	287	243	5	54	46	797	440	357	3	55	45
65-79	212	88	124	2	41	59	292	109	183	1	37	63
80+	34	15	19	0,3	44	56	62	25	37	0,2	40	60

T: Toplam, E: Erkek, K: Kadın

Tablo 4.7'de Bartın'dan göç edenlerin yaş dağılımları incelendiğinde; göç edenlerin %31,8'inin 5-19 yaş, %50'sinin 20-34 yaş, %14'ünün 35-49 yaş, %3'ünün 50-64 yaş, %1'inin 65-79 yaş aralığında ve %0,2'sinin 80 yaş ve üstü yaş olduğu görülmektedir (TÜİK 2005). Burada ağırlıklı olarak genç bireylerin Bartın'dan göç ettiği ve bireyin yaşı arttıkça göç etme eğiliminin de azaldığı görülmektedir. 5-54 yaş arasındaki Bartın'dan göç edenlerin çoğunluğunu erkekler oluştururken, 55 yaş ve üstü yaşlarda göç edenlerin çoğunluğunu kadınlar oluşturmaktadır.

1995-2000 döneminde ilden göç edenlerin %95'inin okuma yazma bildiği görülmektedir. Okuma yazma bilenlerde erkekler ağırlık kazanırken okuma yazma bilmeyenlerde kadınlar ağırlıkta kazanmaktadır. Diğer taraftan Bartın'a göç etmiş kişilerin bitirdiği eğitim seviyeleri incelendiğinde; %31'inin ilkokul, %2'sinin ilköğretim, %8'inin ortaokul ve ortaokul dengi meslek okulu, %22'sinin lise ve lise dengi meslek okulu ve %19'unun yüksek öğretim mezunu olduğu görülmektedir (Tablo 4.8). Buradan Bartın'a göç edenlerin büyük bir kısmını sırasıyla ilkokul, lise ve yüksek öğretim mezunlarının oluşturduğu ortaya çıkmaktadır.

Bu dönemde Bartın'dan göç edenlerin %96'sının okuma yazma bildiği görülmektedir (Tablo 4.8). Okuma yazma bilmeyenlerde kadınlar ağırlıkta iken okuma yazma bilenlerde erkekler ağırlık kazanmaktadır. Diğer taraftan Bartın'dan göç etmiş kişilerin bitirdiği eğitim seviyeleri incelendiğinde; %45'inin ilkokul, %2'sinin ilköğretim, %8'inin ortaokul ve ortaokul dengi meslek okulu, %19'unun lise ve lise dengi meslek okulu ve %8'inin yüksek öğretim mezunu

olduğu görülmektedir (TÜİK 2005). Buradan Bartın'dan göç edenlerin önemli bir kısmının ilkokul ve lise mezunu olduğu ortaya çıkmaktadır.

Tablo 4.8 1995-2000 döneminde Bartın'ın aldığı ve verdiği göçün eğitim durumu.

Eğitim durumu	Alınan Göç						Verilen Göç					
	Göç eden nüfus			Göç eden nüfus içindeki oranı (%)			Göç eden nüfus			Göç eden nüfus içindeki oranı (%)		
	T	E	K	T	E	K	T	E	K	T	E	K
Okuma yazma bilmeyen	472	121	351	5	26	74	1106	295	811	4	27	73
Okuma yazma bilen	9430	5445	3985	95	58	42	24181	13525	10656	96	56	44
İlkokul	3035	1550	1485	31	51	49	11326	5394	5932	45	48	52
İlköğretim	234	133	101	2	57	43	581	383	198	2	66	34
Ortaokul ve ortaokul dengi meslek okulu	751	477	274	8	63	37	1940	1450	490	8	75	25
Lise ve lise dengi meslek okulu	2187	1453	734	22	66	34	4799	3480	1319	19	72	28
Yüksek öğretim	1857	1158	699	19	62	38	1915	1257	658	8	66	34

T:Toplam, E:Erkek, K:Kadın

Bartın'a göç edenlerin işgücü durumuna göre bir değerlendirme yapıldığında %35'inin işgücünde olmadığı[†] ve %65'inin işgücüne[‡] sahip olduğu görülmektedir (Tablo 4.9). İşgücüne sahip olanların çoğunluğunu erkekler ve işgücüne sahip olmayanların önemli bir kısmını ise kadınlar oluşturmaktadır. İşgücüne sahip olanların %94'ünün istihdam edildiği ve %6'sının işsiz olduğu görülmektedir. Bartın'a göç edip istihdam edilmiş kişilerin yaptıkları işler incelendiğinde; %26'sının ilmi ve teknik elemanlar, serbest meslek sahipleri ve bunlarla ilgili diğer meslekler olduğu, %2'sinin müteşebbis, direktör (yönetici) ve üst kademe yönetici olduğu, %6'sının idari personel ve benzeri çalışanlar olduğu, %2'sinin ticaret ve satış personeli olduğu, %16'sının hizmet işlerinde çalışanlar olduğu, %25'inin tarım, hayvancılık, ormancılık, balıkçılık ve avcılık işlerinde çalışanlar olduğu ve %22'sinin tarım dışı üretim faaliyetlerinde çalışanlar ve ulaştırma makineleri kullananlar olduğu görülmektedir (TÜİK 2005). Burada tarım, hayvancılık, ormancılık, balıkçılık ve avcılık gibi kırsal kesim işlerinde çalışanların oranlarının yüksek olduğu dikkat çekmektedir.

[†] İşgücünde olmayan nüfusu, genel nüfus sayımından önceki bir hafta içinde istihdamda olmayan ve işsiz kapsamına girmeyen 12 ve daha yukarı yaştaki kişiler olarak tanımlanmıştır (TÜİK 2005). İşgücünde olmayan nüfus da emekli, öğrenci, ev kadını, irad (gelir) sahibi ve diğer olarak sınıflandırılmıştır.

[‡] İşgücü, istihdam edilenler ile işsizlerin oluşturduğu nüfusu kapsamaktadır.

Tablo 4.9 1995-2000 döneminde Bartın'ın aldığı ve verdiği göçün işgücü durumu ve yapılan işler.

İşgücü durumu ve yapılan iş	Alınan Göç						Verilen Göç					
	Göç eden nüfus			Göç eden nüfus içindeki oranı (%)			Göç eden nüfus			Göç eden nüfus içindeki oranı (%)		
	T	E	K	T	E	K	T	E	K	T	E	K
İşgücünde olan	5880	4050	1830	65	69	31	14017	10221	3796	61	73	27
İşgücünde olmayan	3120	1058	2062	35	34	66	8779	2319	6460	39	26	74
İlmi ve teknik elemanlar, serbest meslek sahipleri ve bunlarla ilgili diğer meslekler	1441	847	594	26	59	41	1471	917	554	11	62	38
Müteşebbisler, direktörler ve üst kademe yöneticiler	110	99	11	2	90	10	110	101	9	1	92	8
İdari personel ve benzeri çalışanlar	333	219	114	6	66	34	738	470	268	6	64	36
Ticaret ve satış personeli	133	119	14	2	89	11	403	328	75	3	81	19
Hizmet işlerinde çalışanlar	913	870	43	16	95	5	2463	2038	425	19	83	17
Tarım, hayvancılık, ormancılık, balıkçılık ve avcılık işlerinde çalışanlar	1409	539	870	25	38	62	1513	435	1078	12	29	71
Tarım dışı üretim faaliyetlerinde çalışanlar ve ulaştırma makineleri kullananlar	1207	1176	31	22	97	3	6151	5267	884	48	86	14

Bartın'dan göç edenlerin işgücü durumuna göre bir değerlendirme yapıldığında %39'unun işgücünde olmadığı ve %61'inin işgücüne sahip olduğu görülmektedir. İşgücüne sahip olanların çoğunluğunu erkekler ve işgücüne sahip olmayanların önemli bir kısmını ise kadınlar oluşturmaktadır. İşgücüne sahip olanların ise %92'sinin istihdam edildiği ve %8'inin işsiz olduğu görülmektedir. Tablo 4.9'da Bartın'dan göç etmiş ve istihdam edilmiş kişilerin yaptıkları işler incelendiğinde; %11'inin ilmi ve teknik elemanlar, serbest meslek sahipleri ve bunlarla ilgili diğer meslekler olduğu, %1'inin müteşebbis, direktör ve üst kademe yönetici olduğu, %6'sının idari personel ve benzeri çalışanlar olduğu, %3'ünün ticaret ve satış personeli olduğu, %19'unun hizmet işlerinde çalışanlar olduğu, %12'sinin tarım, hayvancılık, ormancılık, balıkçılık ve avcılık işlerinde çalışanlar olduğu ve %48'inin tarım dışı üretim faaliyetlerinde çalışanlar ve ulaştırma makineleri kullananlar olduğu görülmektedir (TÜİK 2005). Burada tarım dışı üretim faaliyetlerinde çalışanların ve ulaştırma makineleri kullananların oranların yüksek olduğu dikkat çekmektedir.

Bartın'ının aldığı göç ile verdiği göç arasında, yaş gruplarına dağılım bakımından karşılaştırılma yapıldığında, 5-19 yaş grubu dışındaki diğer tüm yaş gruplarının hemen hemen aynı oranda olduğu görülmektedir. Bartın'ın verdiği göçte 5-19 yaş grubunda olanların oranı %32 iken, ilin aldığı göçteki 5-19 yaş grubunda olanların oranı %24'tür. Yani 5-19 yaş grubu için Bartın'ın verdiği göç aldığı göçten daha fazladır.

Bartın'daki göç hareketleri bitirilen eğitim seviyesi bakımından değerlendirildiğinde, Bartın'ın verdiği göçteki ilkokul mezunu oranının (%45) aldığı göçtekenden (%31) fazla olduğu görülmektedir. Yüksek öğretim mezunlarının payı ise aldığı göçte (%19) daha fazladır. İlköğretim, ortaokul ve dengi okul ile lise ve dengi okul bitirenlerin payları ise hem alınan göçte hem de verilen göçte hemen hemen aynıdır.

Bartın'dan göç edenlerin önemli bir kısmı, tarım dışı üretim faaliyetlerinde ve ulaştırma makineleri kullanmada (%48), hizmet işlerinde (%19), tarım-hayvancılık-ormancılık-balıkçılık ve avcılık işlerinde (%12) ve ilmi-teknik işlerde ve serbest meslek sahibi (%11) olarak çalışmaktadır. Bartın'a göç edenlerde ise tarım dışı üretim faaliyetlerinde çalışanların ve ulaştırma makineleri kullananları oranı Bartın'dan gidenlere göre düşükken (%22), ilmi-teknik işlerde çalışanların ve serbest meslek sahibi olanların oranı (%26) ile tarım-hayvancılık-ormancılık-balıkçılık ve avcılık işlerinde çalışanların oranları (%25) yüksektir.

2000-2007 Dönemi

2000-2007 yılları arasında ülkede yaşanan göçlerle ilgili resmi olarak hazırlanmış veri bulunmamaktadır. Bundan dolayı sadece iki nüfus sayımı arasındaki fark değerlendirilmiştir. Bu dönemde ilin nüfusu 2047 kişi azalmıştır (DİE 2002a; TÜİK 2011b). Bu azalışa göre, ilin önceki dönemdeki gibi aldığından daha fazla göç verme eğiliminde olduğu düşünülebilir.

2007-2010 Dönemi

2007-2009 yılları arasında Bartın'ın almış olduğu göç verdiği göçten fazla olmuştur. Bundan dolayı ilin nüfusu artış göstermiştir. 2009-2010 yılları arasında ise Bartın'ın verdiği göç aldığı göçten fazla olduğu için ilin net göçü negatif yönde olmuş ve ilin nüfusu azalmıştır (Tablo 4.2).

Tablo 4.10 incelendiğinde 2007-2008 yılları arasında Bartın'a göç edenlerin %28'i 1-19 yaş, %43'ü 20-34 yaş, %18'i 35-49 yaş, %9'u 50-64 yaş ve %2'si 65 yaş ve üstü yaştadır (TÜİK 2011b). Burada aktif olarak çalışabilecek genç nüfusun çoğunlukla Bartın'a göç ettiği, yaş ilerledikçe ise Bartın'a göç eden birey sayısında azalış olduğu görülmektedir. Aynı dönemde ilin verdiği göçlerin %31'ini 1-19 yaş, %47'sini 20-34 yaş, %15'ini 35-49 yaş, %5'ini 50-64 yaş aralığındaki bireyler ve %2'sini de 65 yaş ve üstündeki yaşlardaki bireyler oluşturmuştur

(TÜİK 2011b). Bartın'dan çoğunlukla genç bireylerin göç etmiş olduğu açık bir şekilde görülmektedir.

Tablo 4.10 2007-2010 döneminde Bartın'ın aldığı ve verdiği göçteki nüfusun yaş gruplarına dağılımı.

Yaş grupları	Aldığı göç						Verdiği göç					
	Göç eden nüfus			Göç eden nüfus içindeki oranı (%)			Göç eden nüfus			Göç eden nüfus içindeki oranı (%)		
	2007	2008	2009	2007	2008	2009	2007	2008	2009	2007	2008	2009
1-19	2336	2268	2082	28	30	30	1931	2241	2414	31	31	31
20-34	3635	3115	2921	43	41	42	2991	3248	3601	47	46	46
35-49	1466	1244	1038	18	17	15	943	1008	1117	15	14	14
50-64	781	688	679	9	9	10	320	429	515	5	6	6
65+	200	251	182	2	3	3	139	178	212	2	3	3

Tablo 4.10 incelendiğinde 2008-2009 yılları arasında Bartın'a göç edenlerin %30'u 1-19 yaş, %41'i 20-34 yaş, %17'si 35-49 yaş, %9'u 50-64 yaş ve %3'ü 65 yaş ve üstü yaştadır (TÜİK 2011b). Burada aktif olarak çalışabilecek genç nüfusun çoğunlukla Bartın'a göç ettiği, yaş ilerledikçe ise Bartın'a göç eden birey sayısında azalış olduğu görülmektedir. Aynı dönemde ilin verdiği göçlerin %31'ini 1-19 yaş, %46'sını 20-34 yaş, %14'ünü 35-49 yaş, %6'sını 50-64 yaş aralığındaki bireyler ve %3'ünü de 65 yaş ve üstündeki yaşlardaki bireyler oluşturmuştur (TÜİK 2011b). Bartın'dan çoğunlukla genç bireylerin göç etmiş olduğu açık bir şekilde görülmektedir.

Tablo 4.10'da 2009-2010 döneminde Bartın'a göç edenlerin %30'u 1-19 yaş, %42'si 20-34 yaş, %15'i 35-49 yaş, %10'u 50-64 yaş ve %3'ü 65 yaş ve üstü yaştadır (TÜİK 2011b). Burada aktif olarak çalışabilecek genç nüfusun çoğunlukla Bartın'a göç ettiği, yaş ilerledikçe ise Bartın'a göç eden birey sayısında azalış olduğu görülmektedir. Aynı dönemde ilin verdiği göçlerin %31'ini 1-19 yaş, %46'sını 20-34 yaş, %14'ünü 35-49 yaş, %6'sını 50-64 yaş aralığındaki bireyler ve %3'ünü de 65 yaş ve üstündeki yaşlardaki bireyler oluşturmuştur (TÜİK 2011b). Bartın'dan çoğunlukla genç bireylerin göç etmiş olduğu açık bir şekilde görülmektedir.

2007-2010 dönemi içinde sadece 2008-2009 yılları arasında TÜİK tarafından göç edenlerin eğitim durumuyla ilgili veri üretilmiştir. Göç edenlerin okur-yazarlığı değerlendirildiğinde; göç edenlerin %4'ünün okuma yazma bilmediği ve %96'sının okuma yazma bildiği görülmektedir. Okuma yazma bilmeyenlerde kadınlar ağırlıkta iken okuma yazma bilenlerde

erkekler ağırlık kazanmaktadır. Diğer taraftan Tablo 4.11’de Bartın’a göç etmiş kişilerin eğitim seviyeleri incelendiğinde; %27’sinin ilkokul, %10’unun ilköğretim, %3’ünün ortaokul ve ortaokul dengi meslek okulu, %24’ünün lise ve lise dengi meslek okulu ve %13’ünün yüksek öğretim mezunu olduğu görülmektedir (TÜİK 2011b). Buradan Bartın’a göç edenlerin ağırlıklı olarak ilkokul ve lise mezunu olduğu ortaya çıkmaktadır. Diğer taraftan aynı dönem Bartın’dan göç edenlerin okur-yazarlığı değerlendirildiğinde; göç edenlerin %3’ünün okuma yazma bilmediği ve %97’sinin okuma yazma bildiği görülmektedir. Okuma yazma bilmeyenlerde kadınlar ağırlıkta iken okuma yazma bilenlerde erkekler ağırlık kazanmaktadır. Diğer taraftan Bartın’dan göç etmiş kişilerin eğitim seviyeleri incelendiğinde; %22’sinin ilkokul, %14’ünün ilköğretim, %3’ünün ortaokul ve ortaokul dengi meslek okulu, %26’sının lise ve lise dengi meslek okulu ve %12’sinin yüksek öğretim mezunu olduğu görülmektedir (TÜİK 2011b). Bartın’dan göç edenlerin ağırlıklı olarak lise ve ilkokul mezunu olduğu ortaya çıkmaktadır.

Tablo 4.11 2008-2009 yılları arasında Bartın’ın aldığı ve verdiği göçün eğitim durumu.

Eğitim durumu	Aldığı göç		Verdiği göç	
	Göç eden nüfus	Göç eden nüfus içindeki oranı (%)	Göç eden nüfus	Göç eden nüfus içindeki oranı (%)
Okuma yazma bilmeyen	266	4	175	3
Okuma yazma bilen	6377	96	5860	97
İlkokul	1848	27	1424	22
İlköğretim	709	10	892	14
Ortaokul ve ortaokul dengi meslek okulu	242	3	164	3
Lise ve lise dengi meslek okulu	1658	24	1717	26
Yüksek öğretim	869	13	803	12

2007-2010 döneminde Bartın en fazla göçü sırasıyla İstanbul, Zonguldak, Ankara, Karabük ve Kocaeli illerinden aldığı görülmektedir (Tablo 4.12). Bunun sebepleri geçmiş dönemlerde bu illere çeşitli nedenlerden dolayı göçlerin fazla yaşanmış olması ve bu illerde emekli olan ya da tutunamayanların memleketlerine geri dönmesi olabilir. Diğer taraftan aynı dönemde en fazla göçü ise sırasıyla İstanbul, Zonguldak, Ankara, Karabük ve Kocaeli illerine verilmiştir (Tablo 4.12). Zonguldak’ta taş kömürü ocaklarının, demir çelik fabrikasının ve kağıt fabrikasının, Karabük’te demir çelik fabrikasının ve Kocaeli’de Türkiye sanayisinin önemli bir kısmının bulunması bu illere göçün fazla olmasında önemli rol oynamaktadır. İstanbul ve Ankara illerinin iş olanaklarının yanında eğitim, sağlık, sosyo-kültürel olanaklar açısından büyük fırsatlar da sunması ve ayrıca bu iki ilde göçe karar vermiş bireylerin önceki

dönemlerde bu illere göç etmiş aile bireylerinin veya akrabalarının olması bu illere göç etmede önemli rol oynamaktadır.

Tablo 4.12 2007-2010 döneminde Bartın'ın en fazla göç aldığı ve göç verdiği 5 il.

İller	Dönemler					
	2007-2008		2008-2009		2009-2010	
	Aldığı göç	Verdiği göç	Aldığı göç	Verdiği göç	Aldığı göç	Verdiği göç
İstanbul	3424	2336	2932	2669	2280	3034
Zonguldak	977	597	851	754	887	748
Ankara	550	492	569	625	649	730
Karabük	339	259	280	315	257	334
Kocaeli	204	234	198	299	189	267

4.1.2 Kastamonu İlinde İç Göç Hareketleri

Kastamonu'nun genel nüfusunun, 1970 yılından günümüze kadar geçen süre içinde nüfusun devamlı azaldığı görülmektedir. Bu süreçte kent nüfusu devamlı artarken, kır nüfusu ise sürekli azalış göstermiştir. Kastamonu kırsal nüfusundaki yoğun göçten kaynaklanan azalış, genel nüfusunun da azalmasına neden olmaktadır.

Tablo 4.13 Yıllara göre Kastamonu'nun kent ve kır nüfusu oranları.

Yıl	Kent Nüfusu	Kent Nüfusu Oranı (%)	Kır Nüfusu	Kır Nüfusu Oranı (%)	Toplam
1970*	82101	18,38	364500	81,62	446601
1975*	87603	19,99	350640	80,01	438243
1980*	99680	22,10	351266	77,90	450946
1985*	122350	27,17	328003	72,83	450353
1990*	148710	35,11	274901	64,89	423611
1997*	157616	43,34	206084	56,66	363700
2000*	174020	46,35	201456	53,65	375476
2007**	184685	51,25	175681	48,75	360366
2008**	184228	51,11	176196	48,89	360424
2009**	189984	52,80	169839	47,20	359823
2010**	195059	54,00	166163	46,00	361222
2011**	197704	54,93	162055	45,07	359892

*DİE (2002b), **TÜİK (2011b)

Kastamonu'da kırsal alanın nüfus yoğunluğu incelendiğinde, 1970 yılında il nüfusunun %81,62 gibi çok önemli bir kesiminin kırsal alanda yaşadığı görülmektedir. Bu oran kırsal alanda yaşanan göçlerden dolayı devamlı azalmıştır. 2011 yılı itibariyle il nüfusunun sadece %45,07'si kırsal alanda yaşamaktadır (Tablo 4.13).

Tablo 4.14’de Kastamonu’nun dönemler bazında aldığı göç, verdiği göç ve net göç rakamları yer almaktadır. Burada 2007-2008 dönemi hariç her dönem Kastamonu’nun verdiği göçün aldığı göçten fazla olduğu görülmektedir. Bu da il nüfusunun sürekli azaldığını göstermektedir.

Tablo 4.14 Dönemler bazında Kastamonu’da göç rakamları.

Dönemler	Aldığı Göç	Verdiği Göç	Net Göç
1975-1980	23363	34080	-10717
1980-1985	23590	34684	-11094
1985-1990	22565	49342	-26777
1995-2000	26171	37860	-11689
2000-2007*	-	-	-15110
2007-2008	14775	14003	772
2008-2009	13047	14570	-1523
2009-2010	18811	15422	-1611

*Bu döneme ait göç verileri olmadığı için 2000 ve 2007 nüfusları arasındaki fark net göç değeri olarak alınmıştır.

1995-2000 Dönemi

1995-2000 yılları arasında 1985-1990 dönemine göre Kastamonu’nun aldığı göçte bir artış buna karşılık verdiği göçte bir azalış görülmektedir. Bu dönemde Kastamonu diğer illerden 26171 kişi göç almış ve buna karşılık diğer illere 37860 kişi göç vermiştir. Bunlara göre net göç -11689’dur (TÜİK 2005).

Tablo 4.15’de Kastamonu’nun 1995-2000 dönemi için aldığı göçler ayrıntılı olarak incelendiğinde: diğer illerin şehirlerinden Kastamonu’nun şehirlerine 16650 kişinin, diğer illerin köylerinden Kastamonu’nun şehirlerine 1771 kişinin, diğer illerin şehirlerinden Kastamonu’nun köylerine 6614 kişinin ve diğer illerin köylerinden Kastamonu’nun köylerine 1136 kişinin göç ettiği görülmektedir (TÜİK 2005). Burada Kastamonu’nun aldığı göçün % 89 gibi çok önemli bir kısmını diğer illerin şehirlerinden Kastamonu il ve ilçe merkezlerine ve köylerine aldığı açık bir şekilde görülmektedir.

Tablo 4.15 1995-200 döneminde Kastamonu'nun aldığı göçlerin yönü ve büyüklüğü.

Göçün yönü	Göç eden nüfus	Göç eden nüfus içindeki oranı (%)
Diğer illerin şehirlerinden Kastamonu'nun şehirlerine	16650	64
Diğer illerin köylerinden Kastamonu'nun şehirlerine	1771	7
Diğer illerin şehirlerinden Kastamonu'nun köyelerine	6614	25
Diğer illerin köylerinden Kastamonu'nun köyelerine	1136	4

Tablo 4.16'da 1995-2000 dönemi için Kastamonu'nun verdiği göç ayrıntılı olarak incelendiğinde; 23157 kişinin Kastamonu'nun şehirlerinden diğer illerin şehirlerine, 9398 kişinin Kastamonu'nun köylerinden diğer illerin şehirlerine, 3228 kişinin Kastamonu'nun şehirlerinden diğer illerin köyelerine ve 2077 kişinin de Kastamonu'nun köylerinden diğer illerin köyelerine göç ettiği görülmektedir (TÜİK 2005). Burada Kastamonu'dan göç edenlerin, %61'i şehirlerden ve %25 köylerden olmak üzere %86 gibi önemli bir kısmının diğer illerin şehirlerine göç ettiği görülmektedir.

Tablo 4.16 1995-2000 döneminde Kastamonu'nun verdiği göçün yönü ve büyüklüğü.

Göçün yönü	Göç eden nüfus	Göç eden nüfus içindeki oranı (%)
Kastamonu'nun şehirlerinden diğer illerin şehirlerine	23157	61
Kastamonu'nun köylerinden diğer illerin şehirlerine	9398	25
Kastamonu'nun şehirlerinden diğer illerin köyelerine	3228	9
Kastamonu'nun köylerinden diğer illerin köyelerine	2077	5

1995-2000 yılları arasında toplam 13110 kişi Kastamonu ili içindeki yerleşim yerleri arasında göç etmiştir (TÜİK 2005). Buna göre; 649 kişi (%5) il merkezinden ilçe merkezlerine, 1494 kişi (%11) ilçe merkezlerinden diğer ilçe merkezlerine, 523 kişi (%4) il merkezinden köylere, 1848 kişi (%14) ilçe merkezlerinden il merkezine, 1302 kişi (%10) ilçe merkezlerinden köylere, 1582 kişi (%12) köylerden il merkezine, 4677 kişi (%36) köylerden ilçe merkezlerine ve 1035 kişi de (%8) köylerden diğer köylere göç etmiştir (Tablo 4.17). Kırdan kente doğru olan göçlerin il içindeki göçlerde de ağırlıklı olduğu görülmektedir.

Tablo 4.17 1995-2000 döneminde Kastamonu’da il içindeki göç hareketleri.

Göçün yönü	Göç eden nüfus	Göç eden nüfus içindeki oranı (%)
İl merkezinden ilçe merkezlerine	649	5
İlçe merkezlerinden diğer ilçe merkezlerine	1494	11
İl merkezinden köylere	523	4
İlçe merkezlerinden il merkezine	1848	14
İlçe merkezlerinden köylere	1302	10
Köylerden il merkezine	1582	12
Köylerden ilçe merkezine	4677	36
Köylerden köylere	1035	8

Kastamonu’ya göç edenlerin %24’ü hane halkı fertlerinden birisine bağımlı olduğu, %14’ü tayin/atama, %12’si iş arama/bulma, %11’i eğitim, %5’i evlilik, %4’ü deprem ve %1’i güvenlik gerekçesiyle ile gelmiştir (Tablo 4.18). Kastamonu’ya iş arama/bulma amacıyla göç edenlerin %87’sini erkekler oluşturmaktadır. Yine tayin/atama nedeniyle göç edenlerin %70’ini, güvenlik nedeniyle göç edenlerin %74’ünü, eğitim amacıyla göç edenlerin %57’sini ve deprem amaçlı göç edenlerin %55’ini erkeklerin oluşturduğu görülmektedir (TÜİK 2005). Evlilik nedeniyle Kastamonu’ya göç edenlerin %94’ünü ve hane halkı fertlerinden birisine bağımlı olarak Kastamonu’ya göç edenlerin %67’sini ise kadınlar oluşturmaktadır. Buradan iş arama/bulma ve tayin/atama gibi nedenlerle çoğunlukla erkeklerin, evlilik ve hane halkından birine bağımlı olma nedeniyle ise ağırlıklı olarak kadınların Kastamonu’ya göç ettiği ortaya çıkmaktadır.

Tablo 4.18 1995-2000 döneminde Kastamonu’nun aldığı ve verdiği göçlerin nedenleri.

Göç etme nedenleri	Alınan Göç						Verilen Göç					
	Göç eden nüfus			Göç eden nüfus içindeki oranı (%)			Göç eden nüfus			Göç eden nüfus içindeki oranı (%)		
	T	E	K	T	E	K	T	E	K	T	E	K
Hane fertlerinden birine bağımlı göç	6330	2081	4249	24	33	67	10048	3593	6455	26	36	64
Tayin / atama	3777	2643	1134	14	70	30	4946	3229	1717	13	65	35
İş arama / bulma	3196	2780	416	12	87	13	8909	7111	1798	23	80	20
Eğitim	2991	1701	1290	11	57	43	3618	2128	1490	9	59	41
Evlilik	1259	77	1182	5	6	94	4374	146	4228	11	3	97
Deprem	1167	637	530	4	55	45	21	12	9	0,05	57	43
Güvenlik	65	48	17	1	74	26	109	73	36	0,2	67	33
Diğer	7143	4652	2491	27	65	35	5414	3437	1977	14	64	36
Bilinmeyen	243	127	116	2	52	48	421	226	195	1	54	46

T: Toplam, E: Erkek, K: Kadın

Kastamonu’dan göç edenlerin %23’ü iş arama/bulmayı, %13’ü tayin/atamayı, %26’sı hane halkı fertlerinden birine bağımlı olunmayı, %9’u eğitimi, %11’i evliliği, %0,05’i depremi ve %0,2’si de güvenliği gerekçe olarak göstermiştir (Tablo 4.18). Kastamonu’dan iş

arama/bulma amacıyla göç edenlerin %80'ini, tayin/atama ile göç edenlerin %65'ini ve eğitim amaçlı göç edenlerin %59'unu erkekler oluşturmaktadır. Evlilik yoluyla göç edenlerin %97'sini ve hane halkı fertlerinden birine bağlı göç edenlerin %64'ünü ise kadınlar oluşturmaktadır (TÜİK 2005). Buradan iş arama/bulma ve tayin/atama gibi nedenlerle çoğunlukla erkeklerin, evlilik ve hane halkından birine bağlı olma nedeniyle ise ağırlıklı olarak kadınların Kastamonu'dan göç ettiği ortaya çıkmaktadır.

Kastamonu'ya göç edenlerin yaş dağılımları incelendiğinde; göç edenlerin %24'ünün 5-19 yaş, %41'inin 20-34 yaş, %16'sının 35-49 yaş, %13'ünün 50-64 yaş, %5'inin 65-79 yaş aralığında ve %1'inin 80 yaş ve üstü yaş olduğu görülmektedir (Tablo 4.19). Burada ağırlıklı olarak genç bireylerin Kastamonu'ya göç ettiği ve bireyin yaşı arttıkça göç etme isteğinin de azaldığı görülmektedir. 5-64 yaş arasındaki Kastamonu'ya göç edenlerin çoğunluğunu erkekler oluştururken, 65 yaş ve üstü yaşlarda göç edenlerin çoğunluğunu kadınlar oluşturmaktadır.

Tablo 4.19 1995-2000 döneminde Kastamonu'nun aldığı ve verdiği göçün yaş gruplarına dağılımı.

Yaş grupları	Alınan Göç						Verilen Göç					
	Göç eden nüfus			Göç eden nüfus içindeki oranı (%)			Göç eden nüfus			Göç eden nüfus içindeki oranı (%)		
	T	E	K	T	E	K	T	E	K	T	E	K
5-19	6319	3295	3024	24	52	48	11373	6194	5179	30	55	45
20-34	10859	6447	4412	41	59	41	17959	9445	8514	47	53	47
35-49	4122	2459	1663	16	60	40	5296	2846	2450	14	54	46
50-64	3473	1868	1605	13	54	46	1912	969	943	5	51	49
65-79	1255	632	623	5	50	50	1061	408	653	3	39	61
80+	134	37	97	1	28	72	247	88	159	1	36	64

T: Toplam, E: Erkek, K: Kadın

Tablo 4.19'da Kastamonu'dan göç edenlerin yaş dağılımları incelendiğinde; göç edenlerin %30'unun 5-19 yaş, %47'sinin 20-34 yaş, %14'ünün 35-49 yaş, %5'inin 50-64 yaş, %3'ünün 65-79 yaş aralığında ve %1'inin 80 yaş ve üstü yaş olduğu görülmektedir (TÜİK 2005). Burada ağırlıklı olarak genç bireylerin Kastamonu'dan göç ettiği ve bireyin yaşı arttıkça göç etme eğiliminin de azaldığı görülmektedir. 5-54 yaş arasındaki Kastamonu'dan göç edenlerin çoğunluğunu erkekler oluştururken, 55 yaş ve üstü yaşlarda göç edenlerin çoğunluğunu kadınlar oluşturmaktadır.

Kastamonu'ya göç edenlerin okur-yazarlığı değerlendirildiğinde; göç edenlerin %9'unun okuma yazma bilmediği ve %91'inin okuma yazma bildiği görülmektedir (Tablo 4.20). Okuma yazma bilmeyenlerde kadınlar ağırlıkta iken okuma yazma bilenlerde erkekler ağırlık kazanmaktadır. Diğer taraftan Kastamonu'ya göç etmiş kişilerin bitirdiği eğitim seviyeleri incelendiğinde; %37'sinin ilkokul, %2'sinin ilköğretim, %6'sının ortaokul ve ortaokul dengi meslek okulu, %20'sinin lise ve lise dengi meslek okulu ve %13'ünün yüksek öğretim mezunu olduğu görülmektedir (TÜİK 2005). Buradan Kastamonu'ya göç edenlerin önemli bir kısmının ilkokul ve lise mezunu olduğu ortaya çıkmaktadır.

Tablo 4.20 1995-2000 döneminde Kastamonu'nun aldığı ve verdiği göçün eğitim durumu.

Eğitim durumu	Alınan Göç						Verilen Göç					
	Göç eden nüfus			Göç eden nüfus içindeki oranı (%)			Göç eden nüfus			Göç eden nüfus içindeki oranı (%)		
	T	E	K	T	E	K	T	E	K	T	E	K
Okuma yazma bilmeyen	2265	629	1636	9	28	72	2372	559	1813	6	23	77
Okuma yazma bilen	23550	13932	9618	91	59	41	35004	19158	15486	94	55	45
İlkokul	9519	5514	4005	37	58	42	15217	7105	8112	41	47	53
İlköğretim	587	366	221	2	62	38	851	521	330	2	61	39
Ortaokul ve ortaokul dengi meslek okulu	1460	1021	439	6	70	30	2372	1686	686	6	71	29
Lise ve lise dengi meslek okulu	5190	3133	2057	20	60	40	7417	4696	2721	20	63	37
Yüksek öğretim	3196	2142	1054	13	67	33	4053	2598	1455	11	64	36

T:Toplam, E:Erkek, K:Kadın

Kastamonu'dan göç edenlerin okur-yazarlığı değerlendirildiğinde; göç edenlerin %6'sının okuma yazma bilmediği ve %94'inin okuma yazma bildiği görülmektedir (Tablo 4.20). Okuma yazma bilmeyenlerde kadınlar ağırlıkta iken okuma yazma bilenlerde erkekler ağırlık kazanmaktadır. Diğer taraftan Kastamonu'dan göç etmiş kişilerin bitirdiği eğitim seviyeleri incelendiğinde; %41'inin ilkokul, %2'sinin ilköğretim, %6'sının ortaokul ve ortaokul dengi meslek okulu, %20'sinin lise ve lise dengi meslek okulu ve %11'inin yüksek öğretim mezunu olduğu görülmektedir (TÜİK 2005). Buradan Kastamonu'dan göç edenlerin önemli bir kısmını ilkokul ve lise mezunlarının oluşturduğu ortaya çıkmaktadır.

Kastamonu'ya göç edenlerin işgücü durumuna göre bir değerlendirme yapıldığında %42'sinin işgücünde olmadığı ve %58'inin işgücüne sahip olduğu görülmektedir (Tablo 4.21). İşgücüne sahip olanların çoğunluğunu erkekler ve işgücüne sahip olmayanların önemli bir kısmını ise kadınlar oluşturmaktadır. İşgücüne sahip olanların ise %94'ünün istihdam edildiği ve %6'sının işsiz olduğu görülmektedir. Kastamonu'ya göç edip istihdam edilmiş kişilerin yaptıkları işler incelendiğinde; %20'sinin ilmi ve teknik elemanlar, serbest meslek sahipleri

ve bunlarla ilgili diğer meslekler olduğu, %2'sinin müteşebbis, direktör ve üst kademe yönetici olduğu, %4'ünün idari personel ve benzeri çalışanlar olduğu, %2'sinin ticaret ve satış personeli olduğu, %13'ünün hizmet işlerinde çalışanlar olduğu, %38'inin tarım, hayvancılık, ormancılık, balıkçılık ve avcılık işlerinde çalışanlar olduğu ve %22'sinin tarım dışı üretim faaliyetlerinde çalışanlar ve ulaştırma makineleri kullananlar olduğu görülmektedir (TÜİK 2005). Burada tarım, hayvancılık, ormancılık, balıkçılık ve avcılık gibi kırsal kesim işlerinde çalışanların oranların yüksek olduğu dikkat çekmektedir.

Tablo 4.21 1995-2000 döneminde Kastamonu'nun aldığı ve verdiği göçlerin işgücü durumu ve yapılan işler.

İşgücü durumu ve yapılan iş	Alınan Göç						Verilen Göç					
	Göç eden nüfus			Göç eden nüfus içindeki oranı (%)			Göç eden nüfus			Göç eden nüfus içindeki oranı (%)		
	T	E	K	T	E	K	T	E	K	T	E	K
İşgücünde olan	13787	9627	4160	58	70	30	18830	14118	4712	55	75	25
İşgücünde olmayan	10009	3898	6111	42	37	63	15383	3962	11421	45	26	74
İlmi ve teknik elemanlar, serbest meslek sahipleri ve bunlarla ilgili diğer meslekler	2568	1750	818	20	68	32	3481	2194	1287	20	63	37
Müteşebbisler, direktörler ve üst kademe yöneticiler	234	216	18	2	92	8	229	207	22	1	90	10
İdari personel ve benzeri çalışanlar	471	324	147	4	69	31	1311	846	465	8	64	36
Ticaret ve satış personeli	275	254	21	2	92	8	856	740	116	5	86	14
Hizmet işlerinde çalışanlar	1683	1580	103	13	94	6	2906	2470	436	17	85	15
Tarım, hayvancılık, ormancılık, balıkçılık ve avcılık işlerinde çalışanlar	4906	2224	2682	38	45	55	1770	640	1130	10	36	64
Tarım dışı üretim faaliyetlerinde çalışanlar ve ulaştırma makineleri kullananlar	2881	2741	140	22	95	5	6551	5933	618	38	90	10

T:Toplam, E:Erkek, K:Kadın

Kastamonu'dan göç edenlerin işgücü durumuna göre bir değerlendirme yapıldığında %45'sinin işgücünde olmadığı ve %55'inin işgücüne sahip olduğu görülmektedir (TÜİK 2005). İşgücüne sahip olanların çoğunluğunu erkekler ve işgücüne sahip olmayanların önemli bir kısmını ise kadınlar oluşturmaktadır. İşgücüne sahip olanların ise %91'inin istihdam edildiği ve %9'unun işsiz olduğu görülmektedir. Kastamonu'dan göç etmiş ve istihdam edilmiş kişilerin yaptıkları işler incelendiğinde; %20'sinin ilmi ve teknik elemanlar, serbest meslek sahipleri ve bunlarla ilgili diğer meslekler olduğu, %1'inin müteşebbis, direktör ve üst kademe yönetici olduğu, %8'inin idari personel ve benzeri çalışanlar olduğu, %5'inin ticaret ve satış personeli olduğu, %17'sinin hizmet işlerinde çalışanlar olduğu, %10'unun tarım, hayvancılık, ormancılık, balıkçılık ve avcılık işlerinde çalışanlar olduğu ve %38'inin tarım dışı üretim faaliyetlerinde çalışanlar ve ulaştırma makineleri kullananlar olduğu görülmektedir

(Tablo 4.21). Burada tarım dışı üretim faaliyetlerinde çalışanların ve ulaştırma makineleri kullananların oranların yüksek olduğu dikkat çekmektedir.

2000-2007 Dönemi

2000-2007 yılları arasında yaşanan göçlerin tespitiyle ilgili bir çalışma olmadığı için Kastamonu'nun nüfusunun değişim miktarını belirlemede 2000 ve 2007 nüfusları arasındaki farktan yararlanılmıştır. Buna göre Kastamonu'nun nüfusu bu dönemde 15110 kişi azalmıştır (DİE 2002b; TÜİK 2011b).

2007-2010 Dönemi

2007-2008 yılları arasında Kastamonu'da net göç 772 olmuştur (Tablo 4.14). Bu Kastamonu'nun aldığı göçün verdiği göçten fazla olduğunu göstermektedir. 2008-2010 yılları arasında ise Kastamonu'nun verdiği göç aldığı göçten fazla olmuştur ve ilin nüfusu azalış göstermiştir.

2007-2008 yılları arasında Kastamonu'ya göç edenlerin %23'ü 1-19 yaş, %35'i 20-34 yaş, %17'si 35-49 yaş, %18'i 50-64 yaş ve %7'si 65 yaş ve üstü yaştadır (Tablo 4.22). Burada aktif olarak çalışabilecek genç nüfusun çoğunlukla Kastamonu'ya göç ettiği, yaş ilerledikçe ise Kastamonu'ya göç eden birey sayısında azalış olduğu görülmektedir.

Tablo 4.22 2007-2010 döneminde Kastamonu'nun aldığı ve verdiği göçteki nüfusun yaş gruplarına dağılımı.

Yaş grupları	Aldığı göç						Verdiği göç					
	Göç eden nüfus			Göç eden nüfus içindeki oranı (%)			Göç eden nüfus			Göç eden nüfus içindeki oranı (%)		
	2007	2008	2009	2007	2008	2009	2007	2008	2009	2007	2008	2009
1-19	3451	3414	3584	23	26	26	3964	4113	4079	28	28	27
20-34	5178	5008	4742	35	38	34	6525	6036	6827	47	41	44
35-49	2453	1914	1975	17	15	14	1986	2285	2166	14	16	14
50-64	2600	1852	2326	18	14	17	958	1297	1382	7	9	9
65+	1093	859	1184	7	7	9	570	839	968	4	6	6

Aynı dönemde ilin verdiği göçlerin %28'ini 1-19 yaş, %47'sini 20-34 yaş, %14'ünü 35-49 yaş, %7'sini 50-64 yaş aralığındaki bireyler ve %4'ünü de 65 yaş ve üstündeki yaşlardaki

bireyler oluşturmuştur (TÜİK 2011b). Kastamonu'dan çoğunlukla genç bireylerin göç etmiş olduğu açık bir şekilde görülmektedir.

2008-2009 yılları arasında Kastamonu'ya göç edenlerin %26'sı 1-19 yaş, %38'i 20-34 yaş, %15'i 35-49 yaş, %14'ü 50-64 yaş ve %7'si 65 yaş ve üstü yaştadır (Tablo 4.22). Burada aktif olarak çalışabilecek genç nüfusun çoğunlukla Kastamonu'ya göç ettiği, yaş ilerledikçe ise Kastamonu'ya göç eden birey sayısında azalış olduğu görülmektedir. Aynı dönemde ilin verdiği göçlerin %28'ini 1-19 yaş, %41'ini 20-34 yaş, %16'sını 35-49 yaş, %9'unu 50-64 yaş aralığındaki bireyler ve %6'sını da 65 yaş ve üstündeki yaşlardaki bireyler oluşturmuştur (TÜİK 2011b). Kastamonu'dan çoğunlukla genç bireylerin göç etmiş olduğu açık bir şekilde görülmektedir.

2009-2010 döneminde Kastamonu'ya göç edenlerin %26'sı 1-19 yaş, %34'ü 20-34 yaş, %14'ü 35-49 yaş, %17'si 50-64 yaş ve %9'u 65 yaş ve üstü yaştadır (Tablo 4.22). Burada aktif olarak çalışabilecek genç nüfusun çoğunlukla Kastamonu'ya göç ettiği, yaş ilerledikçe ise Kastamonu'ya göç eden birey sayısında azalış olduğu görülmektedir. Aynı dönemde ilin verdiği göçlerin %27'sini 1-19 yaş, %44'ünü 20-34 yaş, %14'ünü 35-49 yaş, %9'unu 50-64 yaş aralığındaki bireyler ve %6'sını da 65 yaş ve üstündeki yaşlardaki bireyler oluşturmuştur (TÜİK 2011b). Kastamonu'dan çoğunlukla genç bireylerin göç etmiş olduğu açık bir şekilde görülmektedir.

Tablo 4.23'de 2008-2009 dönemi için Kastamonu'ya göç edenlerin okur-yazarlığı değerlendirildiğinde; göç edenlerin %5'inin okuma yazma bilmediği ve %95'inin okuma yazma bildiği görülmektedir. Okuma yazma bilmeyenlerde kadınlar ağırlıkta iken okuma yazma bilenlerde erkekler ağırlık kazanmaktadır. Diğer taraftan Kastamonu'ya göç etmiş kişilerin bitirdiği eğitim seviyeleri incelendiğinde; %28'inin ilkokul, %8'inin ilköğretim, %3'ünün ortaokul ve ortaokul dengi meslek okulu, %25'inin lise ve lise dengi meslek okulu ve %13'ünün yüksek öğretim mezunu olduğu görülmektedir (TÜİK 2011b). Buradan Kastamonu'ya göç edenlerin yarıdan fazlasının ilkokul ve lise mezunu olduğu ortaya çıkmaktadır.

Diğer taraftan aynı dönem Kastamonu'dan göç edenlerin okur-yazarlığı değerlendirildiğinde; göç edenlerin %3'inin okuma yazma bilmediği ve %97'inin okuma yazma bildiği görülmektedir (Tablo 4.23). Okuma yazma bilmeyenlerde kadınlar ağırlıkta iken okuma

yazma bilenlerde erkekler ağırlık kazanmaktadır. Göç etmiş kişilerin bitirdiği eğitim seviyeleri incelendiğinde ise; %22'sinin ilkokul, %11'inin ilköğretim, %3'ünün ortaokul ve ortaokul dengi meslek okulu, %24'ünün lise ve lise dengi meslek okulu ve %14'ünün yüksek öğretim mezunu olduğu görülmektedir (TÜİK 2011b). Burada Kastamonu'dan göç edenlerin en büyük iki payını ilkokul ve lise mezunlarının oluşturduğu ortaya çıkmaktadır.

Tablo 4.23 2008-2009 yılları arasında Kastamonu'nun aldığı ve verdiği göçün eğitim durumu.

Eğitim durumu	Aldığı göç		Verdiği göç	
	Göç eden nüfus	Göç eden nüfus içindeki oranı (%)	Göç eden nüfus	Göç eden nüfus içindeki oranı (%)
Okuma yazma bilmeyen	671	5	728	3
Okuma yazma bilen	10939	95	12018	97
İlkokul	3375	28	3054	22
İlköğretim	968	8	1566	11
Ortaokul ve ortaokul dengi meslek okulu	378	3	360	3
Lise ve lise dengi meslek okulu	3075	25	3303	24
Yüksek öğretim	1528	13	1939	14

Tablo 4.24 incelendiğinde, Kastamonu 2007-2010 döneminde en fazla göçü sırasıyla İstanbul, Ankara, Karabük, Samsun ve Sinop illerinden aldığı görülmektedir. Aynı dönemde en fazla göçü ise İstanbul, Ankara, Kocaeli, Karabük, Sinop ve Samsun illerine vermiştir (TÜİK 2011b). Kastamonu büyük oranda göç verdiği illerden göç almaktadır. Kastamonu'nun aldığı göçlerin sebebi Kastamonu'nun çekim merkezi bir yer olmasından ziyade önceden göç etmiş birey veya hanelerin tutunamaması, emekli olması gibi nedenlerle memleketlerine geri dönmeleridir.

Tablo 4.24 2007-2010 döneminde Kastamonu'nun en fazla göç aldığı ve göç verdiği 5 il.

İller	Dönemler					
	2007-2008		2008-2009		2009-2010	
	Aldığı göç	Verdiği göç	Aldığı göç	Verdiği göç	Aldığı göç	Verdiği göç
İstanbul	7052	5960	5643	6583	6182	6870
Ankara	936	983	921	1096	1067	1321
Karabük	525	436	387	441	404	421
Samsun	384	-	329	427	367	-
Sinop	312	415	359	-	327	383
Kocaeli	-	472	-	467	-	455

4.2 NÜFUS DEĞİŞİMLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Bu bölümde örnekleme desenine göre seçilen orman köylerinin 1960-2010 yılları arasındaki nüfus değişimleri aşağıda kısaca değerlendirilmiştir. Değerlendirmede 1960-2000 yılları arasında yapılan genel nüfus sayımı sonuçları ve 2007-2010 yılları arasında ADNKS verileri kullanılmıştır (DİE 1963; DİE 1981; DİE 1986; DİE 1991; DİE 1999; DİE 2002a; DİE 2002b; TÜİK 2011b). Köy nüfuslarının önemli değişimler gösterdiği dönemler özellikle yorumlanmıştır.

4.2.1 Bartın İli Orman Köylerindeki Nüfus Değişimleri

Bartın ili orman köylerinin 1960-2010 yılları arasındaki nüfus (Ek Tablo 1) değişimleri, bağlı oldukları ilçe bazında değerlendirildiğinde; Bartın Merkez İlçe'ye bağlı orman köylerinin nüfusunun genel olarak artış gösterirken Amasra, Kurucaşile ve Ulus ilçelerine bağlı orman köylerinin nüfuslarının ise azaldığı görülmektedir. Köy nüfuslarındaki azalmanın yoğunluğu da ilçelere göre değişmektedir. Ulus ilçesindeki köylerin nüfuslarındaki azalış oranı yüksekken, Amasra ve Kurucaşile ilçelerine bağlı köylerde bu oran biraz daha düşüktür (Tablo 4.25).

Tablo 4.25 1960-2010 yılları arasında Bartın ili orman köylerinin ilçe bazında ortalama nüfus değişimleri.

İlçeler	Nüfus değişimi (%)
Merkez	55,18
Amasra	-16,68
Kurucaşile	-29,59
Ulus	-64,64

Orman köylerinin nüfus değişimleri ayrıntılı bir şekilde incelendiğinde; Bartın Merkez İlçeye bağlı Beşköprü, Kumaçorak, Hocaoğlu ve Şabankadı köylerinin nüfusunun azaldığı görülmektedir (Tablo 4.26). Bu köylerden % -50,3 ile nüfusu en fazla azalan köy Hocaoğlu'dur. Nüfusun azalmasının temel nedeni bu köylerin vermiş olduğu göçtür. Merkez İlçeye bağlı diğer köylerin nüfusları ise artmıştır. Burada Yıldız (% 317,55), Karainler (% 131,53), Terkehaliller (% 108,58) ve Kirlik (% 87,07) gibi Merkez İlçeye çok yakın köylerin nüfus artışlarının fazla olduğu görülmektedir. Bartın'ın 1991 yılında il olması, il merkezinin ve ona çok yakın olan yerleşimlerin göçte çekici bir rol üstlenmesine neden olmuştur. Bu da

1990 sonrası Bartın il merkezine uzak köylerdeki nüfusun il merkezine ve il merkezine yakın yerleşimlere göç etmesine ve bu yerleşimlerin nüfusunun artmasına neden olmuştur.

Tablo 4.26 1960-2010 yılları arasında Bartın Merkez İlçe orman köylerinin nüfus değişimleri.

Köyler	Nüfus değişimi (%)	Köyler	Nüfus değişimi (%)
Ahmetpaşa	48,40	Terkehaliller	108,58
Beşköprü	-16,39	Yıldız	317,55
Çayır	69,60	Kumaçorak	-13,79
Esenyurt	30,10	Akçamescit	61,52
Gürpınar	28,92	Dırazlar	4,72
Karainler	131,53	Hocaoğlu	-50,30
Kirlik	87,07	Şabankadı	-25,15
Muratbey	45,42		

Örnek olarak alınan orman köylerinden Kurucaşile ilçesine bağlı olan Demirci, Karaman ve Uğurlu köylerinin nüfusları 1960-2010 yılları arasında azalış göstermiştir (Tablo 4.27). Bu köyler arasından nüfusu en fazla azalan köy % -56,58 ile Demirci köyüdür. Amasra'da ise sadece Topderesi köyünün nüfusu % 8,07'lik bir artış göstermiştir (Tablo 4.27). Bu köyün nüfusunun artış göstermesinin sebebi köyün idari olarak Amasra ilçesine bağlı olmasına karşın Bartın Merkez İlçeye daha yakın olmasından kaynaklanmaktadır. Amasra'ya bağlı orman köylerinden Acarlar ise % -53,92 ile nüfusu en fazla azalan köydür.

Tablo 4.27 1960-2010 yılları arasında Amasra ve Kurucaşile ilçelerinin orman köylerinin nüfus değişimleri.

Amasra köyleri	Nüfus değişimi (%)	Kurucaşile köyleri	Nüfus değişimi (%)
Acarlar	-53,92	Demirci	-56,58
Çanakçılar	-5,88	Karaman	-11,39
Karakaçak	-15,02	Uğurlu	-20,81
Topderesi	8,07		

Bartın ilinde orman köylerinin nüfusunun en fazla azalış gösterdiği ilçe Ulus'tur. İlçede % -84,24 ile Kalecik ve % -80,32 ile Aşağıçamlı nüfusu en fazla azalan orman köyleridir (Tablo 4.28). Nüfusu en düşük oranda azalan köy ise Çerde'dir. Hem Ulus'un hem de köylerinin diğer ilçelere ve köyelerine göre il merkezine daha uzak olması, eğitim ve sağlık gibi hizmetlerin kısıtlı olması ve iş olanaklarının çok sınırlı olması Ulus ilçesi orman köylerinin aşırı göç vermesine neden olmuştur. Bundan dolayı da köylerin nüfusları yüksek oranda azalış göstermiştir.

Tablo 4.28 1960-2010 yılları arasında Ulus ilçesi orman köylerinin nüfus değişimleri.

Köyler	Nüfus değişimi (%)	Köyler	Nüfus değişimi (%)
Aşağıçamlı	-80,32	Sarıfasıl	-58,38
Çerde	-36,18	Dibektaş	-53,55
Gökpınar	-74,50	Konuklu	-65,37
Kalecik	-84,24		

Köylerdeki nüfus değişiminin önemli bir nedeni bu köylerde yaşanmış olan göçlerdir. Göç hareketleri ilin bulunduğu bölgedeki istihdama yönelik bazı değişimlerden kaynaklanmaktadır. Bunlardan birincisi TTK'nın Batı Karadeniz Bölgesi'ndeki kömür ocaklarında çalıştırdığı işçi sayısını önemli oranda azaltmış olmasıdır. TTK özellikle Zonguldak, Bartın, Kastamonu ve Karabük için çok önemli bir istihdam kaynağı olmuştur. Öyle ki, TTK' da çalışan işçi sayısı 1959 yılında 45411'e kadar yükselmiştir. Ancak 1980 sonrasında ülkede uygulanan liberal ekonomi politikaları havzayı da etkilemiş, TTK' da çalışan işçi sayısı azalmaya başlamıştır. İşçi sayısındaki düşüşün ivmesi 1990 yılından sonra daha da hızlanmıştır. Çalışan işçi sayısı 1990'da 34349 iken 2010 yılında 10709'a kadar düşmüştür. Özellikle Bartın'ın köylerinde yaşayanlara önemli bir iş imkanı sağlayan TTK'nın çalıştırdığı işçi sayısındaki düşüş TTK' dan istihdam beklentilerinin azalmasına ve köyde yaşayanların yeni iş imkanları aramak için başka şehirlere göç etmelerine neden olmuştur. Benzer nedenle farklı illerde de göçler yaşanmaktadır. Örneğin Toroğlu (2007), geçmişte madencilik faaliyetlerinin yürütülerek, sonradan bu faaliyetin terk edildiği Niğde ili Çamardı ve Maden yerleşmelerinde büyük oranda göç olaylarının yaşanmış olduğunu tespit etmiştir.

İldeki köylerin göç vermesinde ikinci etken ise Bartın Merkez'de ve Ulupınar köyünde bulunan ORÜS işletmelerinin özelleştirilmesi ve kısa bir süre sonrada kapatılmış olmasıdır. Türkiye genelinde 23 ORÜS işletmesi bulunmaktaydı (Hayırsever Topçu 2004). ORÜS işletmeleri hiçbir sektörün etkinlikte bulunmak istemediği, ekonomik ve toplumsal yönden görece olarak geri kalmış yerlerde kurularak, kırsal alanda istihdam olanağı sağlamaktaydı (Çağlar 1993; Ekizoğlu 1993). ORÜS 1992 yılında özelleştirme kapsamına alınmış, 1996-1999 yılları arasında da ORÜS işletmeleri bir dizi ihaleyle özel şirketlere satılmıştır. Bu özelleştirmelerin ardından işletmelerdeki istihdam miktarı çok büyük oranda daraltılmış, kısa bir süre sonra da bu işletmeler kapatılmışlardır. Böylece fabrikaların çevresinde oluşan ticari ve sosyal yaşam çökmüş, işsizlikle birlikte göç hareketlerinde artış olmuştur (Hayırsever Topçu 2004).

Köylerin vermiş olduğu göçte üçüncü etken ise Bartın Çimento Fabrikası'nın 1993 yılında özelleştirilmesi ile istihdam kapasitesini azaltmış olmasıdır. Bu durum Bartın'ın özellikle kırsal kesiminde yaşayanları başka illerde iş aramaya yöneltmiş ve bunun sonucunda köyler ciddi anlamda göç vermeye başlamıştır.

4.2.2 Kastamonu İli Orman Köylerindeki Nüfus Değişimleri

Kastamonu ili orman köylerinin 1960-2010 yılları arasındaki nüfus (Ek Tablo 2) değişimleri, bağlı oldukları ilçe bazında değerlendirildiğinde; tüm ilçelerde orman köylerinin nüfuslarının ortalama olarak azaldığı görülmektedir. Orman köyü nüfuslarının en fazla azalış gösterdiği ilçeler % -81,17 ile Hanönü ve % -80,89 ile Bozkurt ilçeleridir. En düşük oranda orman köylüsü nüfusunun azaldığı ilçeler ise Doğanyurt (% -2,91), Merkez (% -33,29) ve İnebolu (% -33,48) ilçeleridir (Tablo 4.29).

Tablo 4.29 1960-2010 yılları arasında Kastamonu ili orman köylerinin ilçe bazında ortalama nüfus değişimleri.

İlçeler	Nüfus değişimi (%)	İlçeler	Nüfus değişimi (%)
Merkez	-33,29	Hanönü	-81,17
Ağlı	-76,36	İhsangazi	-50,72
Araç	-74,81	İnebolu	-33,48
Azdavay	-66,74	Küre	-56,40
Bozkurt	-80,89	Pınarbaşı	-71,38
Cide	-61,88	Seydiler	-52,78
Çatalzeytin	-64,89	Şenpazar	-48,94
Daday	-64,50	Taşköprü	-48,57
Devrekani	-51,00	Tosya	-48,59
Doğanyurt	-2,91		

Kastamonu Merkez ilçeye bağlı Kurucaören, Talipler ve Çatalçam köylerinin nüfusları önemli oranda azalış göstermiştir (Tablo 4.30). Bunun sebebi köylerin kent merkezinden uzak ve sarp bir arazi yapısına sahip olmalarıdır. Köylü burada artık geçinemeyip köyden ayrılmak zorunda kalmıştır. Kırıçoğlu ve Akdoğan köylerinin nüfusları ise artmıştır. Bu artışta köylerin Merkez İlçeye yakın mesafede olmaları önemli rol oynamaktadır.

Tablo 4.30 1960-2010 yılları arasında Kastamonu Merkez İlçe orman köylerinin nüfus değişimleri.

Köyler	Nüfus değişimi (%)	Köyler	Nüfus değişimi (%)
Akdoğan	4,15	İbrahimli	-50,00
Çerçiköy	-32,64	Akçakese	-45,07
Hacışaban	-20,00	Bostan	-12,00
Kurucaören	-73,06	Hamitköy	-23,42
Talıpler	-68,77	Kırıçoğlu	5,81
Çatalçam	-62,83	Yenikavak	-21,66

Araç ilçesi Kastamonu'nun ilçeleri arasında orman köyleri bakımından en fazla göçü veren ilçelerden birisidir. İlçeye bağlı olan orman köylerinde nüfusun azalış oranı yüksektir. Örneğin 1960-2010 yılları arasında Çerçiler'in nüfusu % -92,73 gibi çok önemli bir oranda azalış göstermiştir (Tablo 4.31). Bu dönemde ilçede Yukarıçobanözü dışındaki diğer köyler çeşitli oranlarda olmak üzere nüfuslarının yarısından fazlasını kaybetmişlerdir.

Tablo 4.31 1960-2010 yılları arasında Araç ilçesi orman köylerinin nüfus değişimleri.

Köyler	Nüfus değişimi (%)	Köyler	Nüfus değişimi (%)
Aşağıoba	-80,15	Çamaltı	-72,91
Ekinözü	-76,13	İğdirkişla	-86,94
Serdar	-58,98	Okçular	-86,83
Çerçiler	-92,73	Yukarıçobanözü	-48,24
Okluk	-70,41		

Örnekleme yöntemine göre Ağlı, İhsangazi, Seydiler ve Şenpazar ilçelerinden birer orman köyü seçilmiştir. Bu köylerin dördünde nüfuslarının 1960-2010 yılları arasında azaldığı Tablo 4.32'de görülmektedir. Hocahacip, Üyük ve Gürpelit köylerinin buldukları ilçeleri birbirine bağlayan karayolları üzerinde kurulu olmaları nüfus azalış oranlarının Akçakese'ye göre düşük olmasında önemli bir etkidir.

Tablo 4.32 1960-2010 yılları arasında Ağlı, İhsangazi, Seydiler ve Şenpazar ilçelerinin orman köylerinin nüfus değişimleri.

İlçeler	Köyler	Nüfus değişimi (%)
Ağlı	Akçakese	-76,36
İhsangazi	Hocahacip	-50,72
Seydiler	Üyük	-52,78
Şenpazar	Gürpelit	-48,94

Azdavay ve Pınarbaşı ilçelerindeki orman köylerinin nüfus azalış oranları birbirine yakındır. Bunun sebebi birbirine komşu olan iki ilçenin de sosyal, ekonomik, kültürel ve coğrafi bakımdan benzer özellikler göstermesidir. Azdavay'da % -69,09 ile Kayaoğlu ve Pınarbaşı'nda % -73,76 ile Karacaören nüfusu en fazla azalan köylerdir (Tablo 4.33).

Tablo 4.33 1960-2010 yılları arasında Azdavay ve Pınarbaşı ilçelerinin orman köylerinin nüfus değişimleri.

Azdavay köyleri	Nüfus değişimi (%)	Pınarbaşı köyleri	Nüfus değişimi (%)
Çömlektepe	-64,74	Aşağıaktaş	-66,67
Kayaoğlu	-69,09	Karacaören	-73,76
Sarıçıköy	-66,39	Yukarıaktaş	-73,72

Örnek alınan köyler içinde nüfusu en fazla azalanlar Hanönü ve Bozkurt ilçelerindeki orman köyleridir. Hanönü ilçesinde nüfusu en fazla azalan köy Çakırçay, Bozkurt ilçesinde ise Çiçekyayla köyüdür (Tablo 4.34).

Tablo 4.34 1960-2010 yılları arasında Hanönü ve Bozkurt ilçelerinin orman köylerinin nüfus değişimleri.

Hanönü köyleri	Nüfus değişimi (%)	Bozkurt köyleri	Nüfus değişimi (%)
Çakırçay	-82,46	Çiçekyayla	-86,26
Yılanlı	-79,88	Kocaçam	-75,51

Cide ilçesi orman köylerinin nüfusları da farklı oranlarda da olsa 1960-2010 yılları arasında azalış göstermektedir. İlçede nüfusu en yüksek oranda azalan köy % -77,35 ile Karakadı, en düşük oranda azalan ise % -29,86 ile Yurtbaşı köyüdür (Tablo 4.35). İnebolu ilçesinde ise nüfusu hem azalan hem de artan orman köyleri bulunmaktadır. Göçkün'ün nüfusu % 67,25 oranında artış göstermişken Yamaç'ın nüfusu % -90,84 gibi çok önemli bir oranda azalmıştır (Tablo 4.35).

Tablo 4.35 1960-2010 yılları arasında Cide ve İnebolu ilçelerinin orman köylerinin nüfus değişimleri.

Cide köyleri	Nüfus değişimi (%)	İnebolu köyleri	Nüfus değişimi (%)
Abdülkadir	-69,65	Aktaş	-70,07
Çamdibi	-62,93	Çaydüzü	-58,70
Gökçeler	-68,72	Göçkün	67,25
Karakadı	-77,35	Karabey	-71,65
Kuşçu	-62,92	Soğukpınar	23,16
Sipahi	-61,74	Yamaç	-90,84
Yurtbaşı	-29,86		

Tablo 4.36’da Çatalzeytin ve Küre ilçelerinden seçilen orman köylerinin nüfuslarının 1960-2010 yılları arasında azalış gösterdiği açıkça görülmektedir. Çatalzeytin ilçesinde Güneşler ve Küre ilçesinde İmralı nüfusu en yüksek oranda azalış gösteren köylerdir.

Tablo 4.36 1960-2010 yılları arasında Çatalzeytin ve Küre ilçelerinin orman köylerinin nüfus değişimleri.

Çatalzeytin köyleri	Nüfus değişimi (%)	Küre köyleri	Nüfus değişimi (%)
Güneşler	-71,85	Beşören	-46,68
Kuzsökü	-57,92	İmralı	-66,11

Daday ilçesinde örnek alınan orman köylerinin hepsinin nüfusu % -53,42 (Budaklı) ve daha üstü oranlarda azalış göstermiştir. Nüfusu en fazla azalış gösteren köy Kayıköy’dür (Tablo 4.37)

Tablo 4.37 1960-2010 yılları arasında Daday ilçesi orman köylerinin nüfus değişimleri.

Köyler	Nüfus değişimi (%)	Köyler	Nüfus değişimi (%)
Akılçalman	-70,30	Kayıköy	-71,58
Budaklı	-53,42	Tüfekçi	-60,09
Ertaş	-67,12		

Devrekani ve Tosya ilçelerindeki orman köylerinin nüfus değişim oranları birbirine çok yakındır (Tablo 4.29). Devrekani’de Kuzköy ve Tosya’da Çeltikçi nüfusu en yüksek oranda azalan köylerdir (Tablo 4.38). Kastamonu ili genelinde örnek alınan orman köyleri arasında ortalama olarak nüfusu en düşük oranda azalan Doğanıyurt ilçesindeki köylerdir. Bu ilçede 1960-2010 yılları arasında Akçabel köyünün nüfusu % -23,99 oranında azalırken Gökçe köyünün nüfusu %18,18 oranında artmıştır (Tablo 4.38).

Tablo 4.38 1960-2010 yılları arasında Devrekani, Doğanıyurt ve Tosya ilçelerinin orman köylerinin nüfus değişimleri.

Devrekani köyleri	Nüfus değişimi (%)	Doğanıyurt köyleri	Nüfus değişimi (%)	Tosya köyleri	Nüfus değişimi (%)
Baltacak	-31,96	Akçabel	-23,99	Çeltikçi	-73,96
Elmalitekke	-60,07	Gökçe	18,18	Karabey	-40,11
Kuzköy	-60,96			Özboyu	-31,69

Köylerin nüfus değişim oranlarının ilçe bazında ortalamaları ele alındığında Taşköprü’de bulunan orman köylerinin nüfus değişim oranlarının düşük olduğu görülmektedir (Tablo

4.29). Ancak ilçenin kendi içinde tüm orman köylerinin nüfusu azalsa da nüfus değişim oranları bakımından farklılıklar vardır. Örneğin Çitköy'ün nüfusu % -4,27 oranında azalış gösterirken Kuzkalınkese'nin nüfusu % -82,7 gibi yüksek bir oranda azalmıştır (Tablo 4.39)

Tablo 4.39 1960-2010 yılları arasında Taşköprü ilçesi orman köylerinin nüfus değişimleri.

Köyler	Nüfus değişimi (%)	Köyler	Nüfus değişimi (%)
Akçakese	-79,46	Karnaçık	-7,54
Bademci	-22,67	Kuzkalınkese	-82,70
Çitköy	-4,27	Sarıseki	-54,32
Garipşah	-60,34	Yoğunluk	-77,28

Kastamonu ilçelerindeki orman köylerinin nüfus değişimlerinin genel bir değerlendirmesi yapıldığında, orman köylerinin arazilerinin çoğunlukla sarp ve yüksek eğimli olması, farklı iş olanaklarının çok kısıtlı olması, ekonomik durumlarının bozuk olması, sağlık ve eğitim gibi hizmetlerin yetersizliğinden dolayı nüfus kaybettiği görülmektedir.

4.3 İÇ GÖÇLERİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER VE ORMANCILIK FAALİYETLERİYLE OLAN İLİŞKİLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Bu başlık altında orman köylerinde yaşanan iç göçleri etkileyen faktörler ile ormanlar ve ormancılık faaliyetleriyle ilişkileri Korelasyon Analizi, Faktör Analizi, Çoğul Regresyon Analizi ve Diskriminant Analizi gibi farklı analizlerle değerlendirilmiştir.

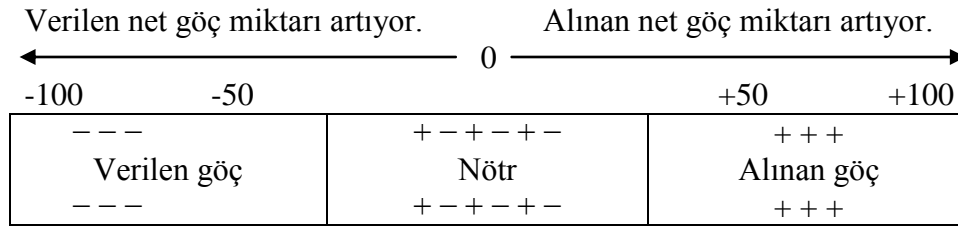
4.3.1 İç Göçlerle İlgili Değişkenler Arasındaki İlişkiler

Araştırmanın amacı doğrultusunda oluşturulan değişkenlerin arasındaki ilişkileri sorgulamak için korelasyon analizi yapılmıştır. Bu amaçla SPSS 16.1 bilgisayar programı ile hesaplanan ikili doğrusal korelasyon katsayıları Tablo 4.40'ta verilmiştir. Oluşturulan tüm değişkenler arasındaki ilişkileri değerlendirmekten ziyade, araştırmanın amacına göre önemli görülen; köyün net göç oranı (NETGO), köyün nüfusu (NUFUS), orman işletmelerinin köyden işçi çalıştırmada karşılaştığı sorunlar (CALIS) ve köyün mülki sınırları içinde kalan orman alanındaki değişim (ORALD) değişkenlerinin diğer değişkenler ile arasındaki ilişkinin yönü, kuvveti ve anlamlılığı değerlendirilmiştir. Buna göre ikili ilişkilere göre yapılacak değerlendirmeler bazen eksik ve anlamsız olabileceği gibi, genel olarak bilinenlere ters düşen yorumlamalara da neden olabileceği gözden kaçırılmamalıdır. Bu nedenle tüm değişkenleri

aynı anda dikkate alan ve değerlendiren faktör analizi, çoğul regresyon analizi ve diskriminant analizi sonuçlarının yorumlanmasının daha anlamlı ve tutarlı olacağı açıktır. Bununla beraber söz konusu analizlere ilişkin değerlendirmelere bir altlık oluşturması için bazı önemli ikili ilişkiler aşağıdaki gibi yorumlanmış ve değerlendirilmiştir.

4.3.1.1 Köyde Yaşanan Göçler

Korelasyon analizi sonucunda, orman köylerindeki net göç oranının (NETGO) köyün konumu (KONUM), köyde bulunan dolu konutların tüm konutlara oranı (KONUT), köyde tarıma elverişli olup da ekilmeyen tarım alanı oranı (ETALO), köyde okuryazar olmayanların köy nüfusuna oranı (OKUYAZ) ve köyde işlenen açmacılık suçunun diğer orman suçları içindeki oranıyla (ACOR) arasında anlamlı ilişkiler olduğu anlaşılmaktadır. NETGO değişkeniyle diğer değişkenler arasındaki ilişkileri değerlendirirken bir noktaya dikkat etmek gerekmektedir. O da NETGO değişkeninin bipolar (hem negatif (-) hem de pozitif (+) değerlerin olması) özellik taşımasıdır. Köyün verdiği göç aldığı göçten fazla ise net göç “-” ve köyün verdiği göç aldığı göçten az ise net göç “+” işaretleriyle gösterilmektedir. Verilen göç miktarının artması değerlerin mutlak değer olarak artması anlamına gelmektedir (Şekil 4.1). NETGO ile diğer değişkenler arasındaki ikili ilişkiler yorumlanırken, NETGO değişkeninin bipolar özelliğine dikkat edilerek gerekli değerlendirmeler yapılmıştır.

Şekil 4.1 Net göç değişkeninin grafiksel gösterimi.

Yerleşim olarak küçük topluluklar halinde olan orman köyleri orman dışı köylere göre daha çok dağlarda ve vadilerde kurulmuştur. Nitekim bu çalışmada da örnek alınan orman köylerinin %65'inin dağ sırtlarında veya vadi yamaçlarında kurulmuş olduğu belirlenmiştir. Bu tip yerleşim yapısı sergilemeleri orman köylerinin ekonomik ve sosyal alanlarda güçlüklerle karşılaşmalarına neden olmaktadır (Yurt vd. 1971). Ayrıca bu köylerde yaşayanlar daha zor coğrafik ve iklimsel koşullarla mücadele etmek zorunda kalmaktadır (Alkan ve Toksoy 2008). Orman köylerinin bu özelliklerinden dolayı çoğu zaman buralara eğitim,

sağlık, elektrik vb. hizmetlerin götürülmesi olanaksız hale gelmektedir. Bu tip hizmetlerin noksanlığı orman köylerinin zor olan yaşam koşullarını daha da güçleştirmekte ve bu durum köylünün dışarı göç etmesinde rol oynamaktadır (Keleş 1998). Analiz sonucu da NETGO ile KONUM arasında pozitif yönde anlamlı (0.196*) bir ilişki olduğunu göstermektedir (Tablo 4.40). Buna göre ova köylerinden vadi yamacında ve sırtlarda kurulu bulunan köylere doğru gidildikçe, köylerin göç alma eğiliminden göç verme eğilimine geçtiği ve net göçün miktarının da negatif yönde arttığı söylenebilmektedir. Olimova ve Olimov (2007) Orta Asya'da dağlık alanlardaki işçi göçünün diğer alanlara göre daha fazla olduğunu belirtirken, Karpat da (2003) yapmış olduğu çalışmada, dağ köylerinin nüfusunun %70-90'ını göç ile kaybettiğini vurgulamaktadır. Bu araştırmada da vadi yamaçlarında ve dağ sırtlarında bulunan bazı orman köylerinin 1997-2008 yılları arasındaki nüfusundaki %60-89'a varan azalmaların, verdikleri göçten kaynaklandığı tespit edilmiştir.

Köyde bulunan dolu konutların oranı (KONUT) ile NETGO değişkeni arasında pozitif yönde anlamlı (0.210*) bir ilişki görülmektedir (Tablo 4.40). Buna göre köyün net göç miktarı pozitif değerden negatif değere geçtiğinde köyde bulunan dolu konutların sayısında da bir düşüş olduğu ya da boş konutların sayısında bir artış olduğu söylenebilir. Daha açık bir ifadeyle, köyden göç edenlerin sayısı arttıkça konutların doluluğu azalmaktadır. Köydeki konutların doluluğuyla ilgili frekans dağılımı incelendiğinde, köylerdeki konutların ortalama %60'ının dolu olduğu görülmektedir. Diğer taraftan araştırma alanındaki köylerin %25'inde konutların doluluk oranı %50'nin altındadır. Orman köylerinde konutların ve diğer yapıların çoğunlukla odun hammaddesinden yapıldığı genel olarak bilinmektedir. Boşaltılan bu evler bir süre sonra bakımsızlıktan harap hale gelmektedir. Diğer yandan köyden göç etmesine rağmen yaz tatillerinde ve dini bayramlarda köyüne gelerek köy ile bağını koparmayan kişilerin kışın boş kalan evlerine bakım yaptıkları görülmektedir. Ayrıca bu kişilerin ahşap evinin yanına ya da onu yıkıp yerine betonarme evler yaptırdıkları arazideki gözlemler sırasında tespit edilmiştir. Ovada bulunan, göç alan ve dolayısıyla konutların çoğunluğunun dolu olduğu orman köylerinde ise ahşap mimarinin yerini betonarme binaların aldığı görülmektedir. Bunun nedeni insanların fiziki olarak daha iyi şartlarda barınmak istemeleri, bunu yapacak ekonomik güce sahip olmaları ve ormanlardan eskisi gibi serbest yararlanamamaları olabilir.

Tablo 4.40 Değişkenler arasındaki ilişkileri gösteren korelasyon matrisi.

	ORIL	MASAY	ILMES	ENMES	KONUM	KOYAL	ORAL	ORALD	KBO	ORVER	TARAL	ETALO	MERA	OKUL	OKUYAZ	EGITIM	SAGLIK	FAKIR	KOPOR	AKTIF	CALSUR	KISUC	KISAC	ACOR	SYOG	
ORIL	1,000																									
MASAY	0,177	1,000																								
ILMES	0,122	0,120	1,000																							
ENMES	0,402**	0,099	0,114	1,000																						
KONUM	-0,381**	-0,047	-0,418**	-0,386**	1,000																					
KOYAL	0,376**	0,255**	0,087	0,268**	-0,037	1,000																				
ORAL	0,341**	0,165	0,288**	0,122	-0,322**	0,418**	1,000																			
ORALD	0,274**	0,160	0,379**	0,387**	-0,608**	0,044	0,388**	1,000																		
KBO	0,270**	0,226**	0,216*	0,207**	-0,200*	0,701**	0,645**	0,217**	1,000																	
ORVER	0,196*	0,146	-0,026	0,241**	0,025	0,507**	0,216*	0,093	0,300**	1,000																
TARAL	-0,297**	-0,174	-0,154	-0,195*	0,367**	-0,370**	-0,916**	-0,384**	-0,581**	-0,190	1,000															
ETALO	-0,239*	-0,270**	0,174	-0,103	-0,121	-0,292**	-0,266**	0,061	-0,287**	-0,131	0,310**	1,000														
MERA	-0,241*	0,057	-0,324**	-0,184	0,369**	-0,159	-0,396**	-0,220*	-0,230*	-0,054	0,401**	-0,050	1,000													
OKUL	0,018	-0,019	-0,155	0,096	0,061	-0,147	-0,158	-0,247**	-0,274**	-0,077	0,063	0,082	-0,042	1,000												
OKUYAZ	0,234**	0,112	0,481**	0,368**	-0,417**	0,265**	0,274**	0,468**	0,272**	-0,052	-0,236**	-0,015	-0,247**	-0,120	1,000											
EGITIM	-0,107	-0,054	-0,370**	-0,237**	0,402**	-0,105	-0,165	-0,327**	-0,206*	-0,005	0,150	-0,101	0,318**	0,159	-0,389**	1,000										
SAGLIK	-0,073	0,254**	-0,170	0,007	0,197**	-0,107	-0,204*	-0,178	-0,178	-0,070	0,107	-0,071	0,200**	0,513**	-0,156	0,306**	1,000									
FAKIR	0,084	0,160	0,452**	0,273**	-0,500**	0,054	0,278**	0,577**	0,237**	-0,061	-0,233**	0,097	-0,227**	-0,153	0,392**	-0,205*	-0,020	1,000								
KOPOR	0,039	0,086	0,021	0,055	-0,051	0,220**	0,241**	0,084	0,472**	0,269**	-0,182	-0,145	-0,074	-0,189	0,039	-0,113	-0,086	0,235**	1,000							
AKTIF	0,157	0,155	-0,075	0,075	0,018	0,362**	0,203**	0,009	0,390**	0,413**	-0,123	-0,222	-0,045	-0,201**	0,032	-0,098	-0,058	-0,032	0,636**	1,000						
CALSUR	0,330**	0,265**	0,227**	0,270**	-0,361**	0,479**	0,338**	0,323**	0,467**	0,445**	-0,276**	-0,218**	-0,178	-0,188	0,266**	-0,231**	-0,160	0,113	0,365**	0,469**	1,000					
KISUC	0,306**	0,087	0,160	0,233**	-0,230**	0,235**	0,200**	0,273**	0,314**	0,010	-0,187	0,003	-0,103	-0,122	0,266**	-0,085	-0,082	0,117	0,110	0,131	0,264**	1,000				
KISAC	-0,093	-0,017	-0,004	-0,019	0,037	-0,039	0,016	-0,034	-0,110	-0,066	-0,007	0,274**	-0,097	-0,012	-0,091	-0,091	0,078	-0,036	-0,022	-0,027	-0,116	0,107	1,000			
ACOR	-0,143	0,030	0,027	-0,069	0,068	-0,056	-0,048	-0,114	-0,159	-0,088	0,005	0,156	-0,079	0,178	-0,096	-0,064	0,151	-0,031	0,059	-0,011	-0,142	-0,074	0,666**	1,000		
SYOG	-0,106	-0,205**	-0,108	0,058	-0,124	-0,324**	-0,276**	0,076	-0,366**	-0,121	0,192	0,257**	0,099	-0,026	-0,104	0,051	0,058	-0,074	-0,162	-0,184	-0,128	0,255**	0,434**	0,244**	1,000	
YAP	-0,127	-0,040	0,044	-0,053	-0,041	0,115	0,005	0,080	0,158	-0,027	-0,013	0,106	-0,082	-0,122	0,141	-0,137	-0,074	0,138	0,049	-0,024	-0,023	-0,118	-0,015	0,012	-0,127	
YAK	0,275**	0,201**	0,320**	0,145	-0,017	0,444**	0,325**	0,125	0,572**	0,238**	-0,192	-0,152	-0,136	-0,192	0,159	-0,065	-0,022	0,111	0,211**	0,251**	0,327**	0,330**	-0,162	-0,246**	-0,226**	
GELIR	-0,310**	-0,158	-0,383**	-0,408**	0,517**	-0,064	-0,365**	-0,669**	-0,294**	0,012	0,295**	0,044	0,282**	0,236**	-0,393**	0,352**	0,173	-0,596**	-0,088	0,023	-0,271**	-0,277**	0,061	0,249**	0,086	
NUFUS	-0,059	-0,069	-0,410**	-0,096	0,223**	-0,131	-0,311**	-0,403**	-0,431**	-0,054	0,172	-0,053	0,096	0,490**	-0,302**	0,280**	0,263**	-0,318**	-0,263**	-0,211**	-0,269**	-0,220**	0,075	0,375**	0,229**	
KISAL	0,214*	0,188	0,237**	0,246**	-0,167	0,691**	0,462**	0,189	0,929**	0,278**	-0,389**	-0,183	-0,212	-0,317**	0,266**	-0,225*	-0,184	0,268**	0,460**	0,377**	0,442**	0,321**	-0,132	-0,191	-0,385**	
KONUT	-0,148	-0,147	-0,354**	-0,130	0,271**	-0,111	-0,128	-0,311**	-0,288**	0,025	0,032	-0,124	0,126	0,245**	-0,288**	0,263**	0,127	-0,341**	-0,173	-0,018	-0,160	-0,197**	0,027	0,054	0,219**	
KADIN	-0,097	0,046	0,031	-0,006	0,029	-0,008	-0,081	0,002	0,021	-0,133	0,055	-0,017	0,009	-0,001	0,227**	-0,280**	-0,035	0,186	0,078	-0,014	-0,065	-0,086	0,008	0,056	-0,025	
NETGO	-0,034	0,105	-0,057	-0,094	0,196**	0,096	0,141	-0,078	-0,003	0,009	-0,151	-0,216*	0,057	0,021	-0,235**	0,167	0,051	-0,080	-0,087	-0,113	-0,062	-0,098	0,152	0,248**	-0,062	
KOD	0,190	0,039	0,176	0,128	-0,169	0,181	0,141	0,039	0,290**	0,246**	-0,126	-0,017	-0,074	-0,096	0,139	-0,103	-0,065	-0,057	0,191	0,073	0,341**	0,145	-0,061	-0,081	-0,106	
ODOU	0,233**	0,162	0,496**	0,199**	-0,468**	0,108	0,356**	0,468**	0,265**	0,139	-0,308**	0,084	-0,344**	-0,160	0,289**	-0,225**	-0,172	0,488**	0,287**	0,131	0,294**	0,113	-0,124	-0,081	-0,064	
KREDI	0,090	-0,043	-0,109	0,102	0,018	0,160	-0,126	-0,139	-0,105	0,178	0,126	-0,118	0,196**	0,041	-0,129	0,135	0,054	-0,121	-0,015	0,053	0,148	-0,041	-0,084	-0,074	0,010	
PORKOY	0,061	-0,052	-0,077	0,059	-0,069	0,065	-0,119	-0,156	-0,128	-0,031	0,102	-0,090	0,074	0,052	-0,121	0,168	0,077	-0,059	-0,044	-0,002	0,134	-0,042	-0,068	-0,049	0,041	
AVAL	0,065	0,017	-0,045	0,149	0,120	0,390**	0,114	-0,002	0,185	0,827**	-0,095	-0,053	-0,059	-0,079	-0,115	0,020	-0,043	-0,022	0,252**	0,277**	0,143	-0,078	-0,019	-0,013	-0,083	
AGAC	0,160	-0,036	-0,308**	-0,088	0,345**	0,276**	0,053	-0,273**	0,202**	0,189	-0,008	-0,183	-0,028	-0,019	-0,103	0,069	0,100	-0,331**	0,067	0,333**	0,055	0,018	-0,004	-0,054	-0,132	
KADAS	0,001	0,054	0,425**	-0,002	-0,153	0,080	0,178	0,110	0,178	0,051	-0,156	0,118	-0,260**	-0,238**	0,170	-0,252**	-0,112	0,045	0,136	0,192	0,076	0,104	0,065	-0,077	-0,107	
HAYS	-0,002	0,144	-0,233**	-0,032	0,310**	0,305**	-0,011	-0,189	0,323**	0,082	0,046	-0,350**	0,243**	-0,189**	0,009	0,004	-0,056	-0,210**	0,128	0,189	0,129	0,029	-0,172	-0,227**	-0,247**	
ANY	-0,178	-0,017	-0,420**	-0,187	0,376**	-0,048	-0,235**	-0,510**	-0,215**	0,046	0,152	-0,124	0,141	0,274**	-0,288**	0,168	0,112	-0,360**	0,023	0,005	-0,092	-0,287**	-0,040	0,128	-0,118	
SACAL	-0,101	-0,100	-0,396**	-0,289**	0,381**	-0,061	-0,338**	-0,516**	-0,288**	0,006	0,268**	-0,131	0,114	0,315**	-0,286**	0,379**	0,179	-0,392**	-0,052	-0,019	-0,089	-0,174	-0,095	0,094	-0,108	
SERAL	-0,228**	-0,147	-0,397**	-0,217**	0,309**	-0,178	-0,249**	-0,401**	-0,260**	-0,084	0,186	-0,050	0,074	0,422**	-0,262**	0,365**	0,138	-0,275**	-0,139	-0,145	-0,262**	-0,197**	-0,047	0,197**	-0,028	
ORCAL	0,265**	0,128	-0,075	0,276**	-0,017	0,559**	0,255**	0,172	0,222**	0,779**	-0,228**	-0,168	-0,056	-0,074	0,048	-0,037	-0,088	0,000	0,281**	0,436**	0,492**	0,018	-0,059	-0,087	-0,102	
ORGEL	0,353**	0,140	-0,084	0,454**	-0,297**	0,482**	0,324**	0,351**	0,273**	0,540**	-0,338**	-0,189	-0,140	-0,050	0,155	-0,121	-0,070	0,153	0,151	0,276**	0,441**	0,007	-0,051	-0,131	0,028	
GOCKIS	0,085	0,167	-0,098	0,063	0,057	-0,015	-0,115	-0,069	-0,223**	-0,009	0,074	-0,127	0,013	0,359**	0,011	0,130	0,191	-0,129	-0,128	-0,048	0,025	0,057	0,071	0,240**	0,161	
IKIB	0,114	0,182	-0,051	-0,093	-0,056	0,140	0,143	-0,005	0,220**	0,002	-0,141	-0,091	-0,046	-0,074	0,011	-0,084	-0,046	0,048	0,126	0,013	0,063	-0,053	-0,048	-0,064	-0,067	
CESME	-0,053	-0,036	-0,279**	0,190	-0,079	-0,169	-0,202**	0,114	-0,227**	-0,061	-0,019	-0,054	0,017	0,153	-0,048	0,156	0,059	0,050	-0,115	-0,163	-0,045	-0,054	0,004	0,054	0,248**	
CALIS	-0,254**	-0,102	-0,053	-0,090	-0,005	-0,303**	-0,272**	-0,119	-0,356**	-0,080	0,241**	0,094	-0,009	0,153	-0,178	-0,016	0,058	0,027	-0,095	-0,116	-0,017	-0,249**	0,067	0,039	0,138	

Tablo 4.40 (devam ediyor).

	YAP	YAK	GELIR	NUFUS	KISAL	KONUT	KADIN	NETGO	KOD	ODOU	KREDI	PORKOY	AVAL	AGAC	KADAS	HAYS	ANY	SACAL	SERAL	ORCAL	ORGEL	GOCKIS	IKIB	CESME	CALIS	
ORIL																										
MASAY																										
ILMES																										
ENMES																										
KONUM																										
KOYAL																										
ORAL																										
ORALD																										
KBO																										
ORVER																										
TARAL																										
ETALO																										
MERA																										
OKUL																										
OKUYAZ																										
EGITIM																										
SAGLIK																										
FAKIR																										
KOPOR																										
AKTIF																										
CALSUR																										
KISUC																										
KISAC																										
ACOR																										
SYOG																										
YAP	1,000																									
YAK	0,068	1,000																								
GELIR	-0,163	-0,325**	1,000																							
NUFUS	-0,138	-0,502**	0,579**	1,000																						
KISAL	0,194	0,600**	-0,329**	-0,492**	1,000																					
KONUT	-0,219	-0,324**	0,507**	0,501	-0,422**	1,000																				
KADIN	0,156	0,055	-0,089	-0,211*	0,034	-0,166	1,000																			
NETGO	-0,056	0,081	0,191	0,124	-0,021	0,210*	-0,055	1,000																		
KOD	0,023	0,257**	-0,121	-0,141	0,310**	-0,336**	-0,065	-0,008	1,000																	
ODOU	0,135	0,176	-0,379**	-0,311*	0,188	-0,226*	-0,092	-0,162	-0,013	1,000																
KREDI	-0,064	-0,119	0,167	0,207*	-0,095	0,164	-0,138	0,018	-0,042	-0,199**	1,000															
PORKOY	-0,048	-0,159	0,158	0,256**	-0,127	0,155	-0,163	0,011	-0,052	-0,182	0,906**	1,000														
AVAL	0,089	0,161	0,054	-0,028	0,173	-0,014	-0,127	0,080	0,122	0,142	0,162	-0,047	1,000													
AGAC	-0,014	0,283**	0,208*	-0,121	0,197*	0,002	0,094	0,052	0,014	-0,137	-0,008	-0,113	0,186	1,000												
KADAS	0,112	0,321**	-0,109	-0,435**	0,213*	-0,213*	0,103	-0,051	0,097	0,156	-0,040	-0,020	0,080	0,153	1,000											
HAYS	0,089	0,288**	-0,113	-0,254*	0,332**	-0,124	0,206	-0,141	0,033	-0,221*	0,054	-0,074	-0,004	0,488**	-0,045	1,000										
ANY	-0,004	-0,371**	0,510**	0,532**	-0,218*	0,328**	-0,124	0,135	-0,074	-0,324**	0,127	0,134	0,038	-0,095	-0,405**	-0,083	1,000									
SACAL	-0,085	-0,380**	0,582**	0,596**	-0,290**	0,300**	-0,274**	0,060	-0,075	-0,294**	0,312**	0,321**	0,006	0,017	-0,254**	-0,067	0,704**	1,000								
SERAL	-0,072	-0,376**	0,422**	0,579**	-0,294**	0,295**	-0,153	0,139	-0,079	-0,315**	0,091	0,125	-0,049	-0,118	-0,446**	-0,116	0,632**	0,611**	1,000							
ORCAL	0,013	0,187	-0,038	-0,044	0,216*	0,054	-0,013	0,016	0,109	0,149	0,184	0,004	0,618**	0,191	0,032	0,146	0,067	-0,031	-0,147	1,000						
ORGEL	0,228*	0,158	-0,207*	-0,058	0,234*	0,028	0,000	-0,060	0,054	0,217*	0,179	0,083	0,400**	0,110	0,052	0,129	-0,109	-0,195*	-0,250*	0,711**	1,000					
GOCKIS	-0,073	-0,242*	0,181	0,592**	-0,310**	0,275**	-0,174	-0,124	-0,113	-0,071	0,111	0,166	-0,088	-0,129	-0,229*	-0,160	0,201*	0,280**	0,239*	0,045	0,032	1,000				
IKIB	0,061	0,215*	-0,111	-0,083	0,174	-0,071	0,069	-0,007	0,031	0,064	-0,057	-0,050	-0,021	0,030	0,086	0,149	0,019	-0,065	-0,051	0,010	0,072	-0,030	1,000			
CESME	-0,097	-0,371**	0,002	0,332**	-0,242*	0,160	-0,038	-0,120	-0,092	-0,009	0,036	0,067	-0,062	-0,163	-0,444**	-0,110	0,257**	0,196*	0,224*	-0,016	0,016	0,217*	-0,053	1,000		
CALIS	-0,149	-0,483**	0,096	0,229*	-0,333**	0,168	-0,053	0,008	-0,176	-0,116	0,170	0,231*	-0,086	-0,169	-0,087	-0,110	0,164	0,210*	0,136	-0,142	-0,164	0,123	-0,128	0,137	1,000	

Orman köyleri çoğunlukla yüksek rakımlı ve sarp arazi yapısına sahip yerlerde bulunmaktadır. Aynı zamanda köyün çevresinin bir kısmı ya da tamamı orman ile sınırlanmıştır. Bunlardan dolayı orman köylerinde tarımsal amaçla kullanılacak topraklar hem nitelik hem de nicelik yönünden yetersizdir (Çağlar 1986). Ayrıca bu alanlar makineli tarıma elverişli değildir. Tarım arazisi sınırlı ve problemlili olan kırsal yerleşmelerin ekonomik kriz içinde buldukları ve iktisadi faaliyetlerini çeşitlendiremedikleri oranda da göç verdikleri bilinmektedir (Toroğlu 2007). Orman köylerinden dışarıya doğru yaşanan göçle birlikte çalışabilir nüfusun azalması köyde daha çok yaş ortalaması yüksek ve emek yoğun şekilde çalışamayacak kişilerin kalması nedeniyle köydeki mevcut işlenebilir tarlalar da daha az miktarda ekilebilmektedir. Analiz neticesinde de NETGO değişkeni ile köyde tarıma elverişli olup da ekilmeyen tarım alanı oranı (ETALO) arasında negatif yönde anlamlı (-0.216*) bir ilişki olduğu ortaya çıkmıştır (Tablo 4.40). Yani köyün göç alma eğiliminden göç verme eğilimine geçmesi ve net göç miktarının da negatif yönde artması ile köyde tarıma elverişli olup da ekilmeyen tarım alanlarının oranında da bir artış olduğu söylenebilir. Bu noktada Peker (2004) verdiği göçten dolayı köy nüfusunun azalmasının, tarımda verimli çalışma seviyesini arttırabileceğini düşünmektedir. Bunu tarım alanlarının verimliliğini arttırmada göçün olumlu etkisi olarak görmektedir.

Analiz NETGO değişkeniyle köydeki okuryazar olmayanların oranı (OKUYAZ) arasında negatif yönde anlamlı (-0.235*) bir ilişki olduğunu ortaya koymuştur (Tablo 4.40). Buna göre orman köylerinin verdiği net göç miktarı yükseldikçe bu köylerdeki okuryazar olmayanların köy nüfusuna oranında bir artış olduğu söylenebilir. Bunun sebebi köylerden göç edenlerin genellikle genç bireyler olması ve buna bağlı olarak köylerde yaşlı ve çoğunlukla okuma yazma bilmeyen kesimin kalmasıdır. Genel olarak bir değerlendirme yapıldığında araştırma alanındaki köylerde nüfusun ortalama %21'inin okuma yazması yoktur. Bu oran 2011 yılı Türkiye ortalaması olan %4,7'nin oldukça üstündedir (TÜİK 2011b). Orman köylerinin verdiği göçün önde gelen nedenlerinden birisi de köyde eğitim olanaklarının çok kısıtlı olması ve ailelerin çocuklarını daha iyi eğitim şartlarına sahip okullarda okutmak istemeleridir (Toksoy 2005). Nitekim araştırma alanındaki köylerin %76'sında ilkokul dahi olmaması eğitim olanaklarının çok yetersiz olduğunu göstermektedir. Bundan dolayı, orman köylerinde göç çoğunlukla ailede bulunan genç bireyler tarafından yapılmakta, geride yalnızca yaşlılar kalmakta ve ilkokullardaki öğrenci sayısı hızla düşmektedir (Acun ve Geray 1980). Ayrıca orman köylerinin genellikle vadi yamaçları veya sırtlarında olması ve mahallelerinin de dağınık bir yapı sergilemesi, burada yaşayan çocukların ilkokula gitmesini zorlaştırmıştır.

Milli Eğitim Bakanlığı (MEB); bu ve benzeri sıkıntıları ortadan kaldırmak için 1989-1990 öğretim yılının ikinci yarısından itibaren pilot uygulama olarak “Taşımali İlköğretim Uygulaması” başlatmıştır. MEB, istediği verimi elde etmesi üzerine de 1990-1991 öğretim yılından itibaren de “Taşımali İlköğretim Uygulaması”na geçmiştir (Arı 2002). Uygulama günümüzde devam etmektedir.

Korelasyon analizi sonucuna göre NETGO değişkeniyle köyde işlenen orman açma suçunun diğer orman suçlarına oranı (ACOR) arasında pozitif yönde anlamlı (0.248*) bir ilişki vardır (Tablo 4.40). Buna göre orman köylerinin net göç miktarı negatif yönde arttıkça yani köyün nüfusu azaldıkça açmacılık suçunun diğer orman suçları arasındaki oranının da düştüğü söylenebilmektedir. Bunun nedeni köydeki nüfusun azalmasıyla birlikte orman kaynaklarına olan baskının da azalmasıdır. Geçmişte, orman köylüsü yılın büyük bir kısmını işsiz geçirmesinden dolayı ormandan ağaç kesmek veya açma ile arazi kazanmak suretiyle ormanlara çeşitli müdahalelerde bulunmaktaydı (Özdönmez 1965). Bundan dolayı işlenen orman suçlarının sayısı da fazlaydı. Günümüzde ise orman köylerinin verdiği göçten dolayı köylerde nüfus gittikçe azalmıştır. Bu da orman köylüsünün ormanlar üzerindeki baskısının hafiflemesine neden olmuş ve doğal olarak işlenen orman suçlarının miktarı da azalmıştır. Azalan orman suçları arasında en dikkat çekeni kırsal kesimde nüfusun azalmasıyla birlikte açma-yerleşme suçunun da azalmasıdır (Atmış 2004).

4.3.1.2 Köylerin Yerleşim ve Demografik Özellikleri

Ülkemizde orman köylerinde 1985 yılında 10 161 108 orman köylüsü yaşarken, bu nüfus 2010 yılında 7 073 766’a düşmüştür. Bu azalışın en önemli nedeni orman köylerinden kentlere yaşanan göçlerdir. Günümüzde orman köylerinde doğum ve ölüm oranları arasında pek fark olmadığı için köydeki nüfus artış veya azalışlarını köyde yaşanan göçle ilişkilendirmek mümkündür. Bu nedenle orman köylerinde yaşanan göçle ilişkili değişkenlerin yanı sıra, köy nüfusu ile ilişkili olan önemli değişkenlerin de göz önünde tutulması gerekmektedir.

Korelasyon analizi sonucuna göre köy nüfusu (NUFUS) ile köyün bağlı olduğu il merkezine olan mesafesi (ILMES) arasında negatif yönde anlamlı (-0.410**) bir ilişki vardır (Tablo 4.40). Buna göre köy ile il merkezi arasındaki mesafe arttıkça köyün nüfusunda bir azalış olduğu söylenebilir. Orman köylerini il merkezlerine bağlayan yolların uzun mesafeli ve bu

yolların önemli bir kısmının bozuk olması, orman köylerinin ekonomik ve sosyal bakımdan gelişmelerini zorlaştırmaktadır (Yurt vd. 1971). Ayrıca kente uzak köylerin önde gelen sorunları ulaşım, eğitim ve sağlık hizmetlerindeki büyük eksikliklerdir. Bu sorunlardan dolayı kente uzak orman köyleri kente yakın orman köyelerine göre daha fazla göç vermektedir ve bu köylerde nüfus gittikçe azalmaktadır (Kızılaslan 2006). Çoğunlukla bu durumdan dolayı orman köylüsü göç etmektedir ve köylerde yaşayan nüfus gittikçe azalmaktadır. Diğer taraftan orman köylerinin il merkezine uzaklığının kısa olması durumunda söz konusu köylerin ormana bağımlılıklarının daha az, buna karşılık istihdam alanı, gelir sağlama, eğitim ve sağlık hizmetleri noktasındaki seçeneklerin daha fazla olabilmektedir (Öztürk 2003). Bunlardan dolayı il merkezine olan mesafesi kısa olan orman köylerinde yaşayanlar göç etme ihtiyacı duymamaktadır ve bu köylerin nüfusları da yüksek olmaktadır. Greenwood (1971) ise yapmış olduğu çalışmada, kırsal yerleşim ile kent arasındaki mesafenin artmasıyla birlikte kırsal alanın verdiği göç miktarının azaldığını ortaya koymuştur.

Diğer yandan NUFUS ile KONUM değişkenleri arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki (0.223*) bulunmaktadır (Tablo 4.40). Burada dağ sırtlarında bulunan orman köylerinin nüfusunun ovada bulunan orman köyleri nüfusuna göre daha az olduğu söylenebilir. Bir havzada taban alana yerleşmiş konumdaki köyler bu havzaya sağlanacak kalkınma olanaklarından daha fazla yararlanabilirken, havzanın orta ve üst yamacına yerleşmiş köylerin tüm kamu ve özel hizmetlerden yararlanması oldukça sınırlı kalmaktadır. Bu durum köylerin genel yaşam koşullarının daha gerilemesine neden olmaktadır (Coşgun 2005). Bundan dolayı yaşam şartlarının zor olduğu alanlarda daha fazla göç yaşanmakta ve bu köylerde nüfus gittikçe azalmaktadır. Nitekim bunu NETGO ile KONUM değişkenleri arasındaki korelasyon da doğrulamaktadır. KONUM değişkeninde olduğu gibi KONUT değişkeni de köy nüfusuyla ilişkilidir ve köy nüfusu arttıkça, dolu konutların oranının da artması beklenen bir durumdur (Tablo 4.40).

Orman köylerinde iş olanaklarının çok kısıtlı olması ve geçim sıkıntısı çekilmesi burada yaşayanları iş olanaklarının daha fazla olduğu kentlere itmektedir (Yurt vd. 1971). Göçün ilk aşamasında yoğun olarak erkekler yer almaktadır. Bu durum nüfusun cinsiyet dengesini değiştirmektedir (Toroğlu 2007). Nitekim Tablo 4.40'ta da NUFUS ile köyde bulunan kadın nüfus oranı (KADIN) arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki (-0.211*) olduğu görülmektedir. Buna göre nüfusu az olan köylerin nüfusu çok olanlara göre kadın nüfus

oranının daha fazla olduğu söylenebilir. Orman köylerinde yaşanan sürekli ve mevsimsel göç özellikle genç erkek nüfus arasında çok yaygındır ve bundan dolayı orman köylerinde mevcut nüfusun çok büyük bölümünü kadın, çocuk ve yaşlılar oluşturmakta, erkeklerin köy dışında çalışmalarından dolayı birçok hanede, kadınların hane yönetimi sorumluluğunu ve geleneksel erkek işlerini üstlendikleri belirtilmektedir (TUOP 2004). Alkan ve Toksoy da (2009) benzer bir ifadeyle; yaşanan göçle birlikte erkeklerin uzun süreli hanelerinden ayrılmasının, kadınların ev içindeki işlerin yanı sıra, hane dışındaki işlerin önemli bir kısmını da üstlenmesine neden olduğunu, bundan dolayı kırsal alanda üretilen ve satılan ürünlerde kadın emeğinin çok olduğunu belirtmektedir. Bu nedenle kırsal kalkınma ve ormancılık faaliyetlerinde özellikle kadının katılımı önem arz etmektedir. Atmış vd. (2007), nüfus artış oranının kadının ormancılık faaliyetlerine ve sürdürülebilir orman yönetimine katılım seviyesinin belirlenmesinde önemli bir değişken olduğunu ortaya koymuştur.

Köyde ikamet edip de gününbirlik mesafede sanayi, ticaret ve hizmet sektöründe çalışanların oranı (SACAL) ile NUFUS değişkeni arasında pozitif yönde anlamlı (0.596**) bir ilişki vardır (Tablo 4.40). Bu ilişkiye göre köyde yaşayıp sanayi, ticaret ve hizmet sektöründe çalışanların oranının düşük olduğu köylerinin nüfusu da az olmaktadır. Bir bölgede istihdam imkanı sunacak sanayi, ticaret ve hizmet sektörünün gelişmesi bölgesel kalkınmada önemli bir rol oynamaktadır. Bölgesel kalkınmanın ise göçle arasında kuvvetli bir ilişki bulunmaktadır (Fan 2005). Buna bağlı olarak Yıldırak ve Olhan (1993) kırsal kesimde istihdam olanaklarının az olması ve kırsal mesleklerin geçerliliğini yitirmesi nedeniyle kırsal kesimde yaşayan gençlerin yaşamlarını güvenceye alacak mesleklerin seçimi için göç ettiklerini vurgulamaktadır. Çalıkoğlu da (1993) benzer bir ifadeyle orman köylerinden yaşanan göçün en büyük sebebinin kırsal alanda yaşanan işsizlik olduğuna değinmektedir. Bundan dolayı iş olanağının olmadığı köylerde verilen göçle birlikte nüfus da azalmaktadır. Orman köylerinde ve çevresinde istihdam olanaklarının kısıtlılığı göç veren yerin itici faktörlerinden birisini oluşturmaktadır. Köye yakın, istihdam yaratıcı sanayi ve ticaret merkezlerinin göçü önlemesine ilişkin bir örnek Karpat (2003) tarafından verilmektedir: Trabzon'da bulunan Karhasan, Koyuncular ve Yağmurlu köylerinin yakınlarına kurulan çay işleme fabrikası yörede istihdam yaratmıştır. Bunun neticesinde bu köylerdeki iktisadi durum düzelmiş, köylerin verdiği göç durmuştur.

Köy nüfusu ile köyden göç etmiş ancak köyle bağımlı koparmamış ve yılın belli dönemlerinde köyü ziyaret eden kişi sayısı (GOCKIS) arasında pozitif yönde anlamlı (0.592**) bir ilişki

bulunmaktadır (Tablo 4.40). Buna göre nüfusu fazla olan orman köylerinde köyden göç etmiş ama belli amaçlar için köye gelen kişi sayısı da fazla olmaktadır. Köyden göç eden kişiler köyde kalan diğer aile üyeleriyle iletişimlerini koparmayarak ilişkilerini sıkı tutmaya gayret göstermektedir (Peker 2004). İlişkilerindeki sıkı bağlar; düğünler, bayramlar, cenazeler, ham tarım ürünlerinin işlenmesi, tarımsal ekipman, araç ve girdilerin sağlanması için köylere gelinmesinde önemli rol oynamaktadır (Aydoğan 1997).

4.3.1.3 Eğitim ve Sağlık Hizmetleri

Eğitim Hizmeti

Orman köylerinin genellikle vadi yamaçlarında veya sırtlarda bulunması, mahallelerinin hatta mahalle içindeki evlerin birbirinden uzak ve dağınık bir yapı sergilemesi, özellikle de okul çağındaki genç nüfusun az olması, buralara eğitim hizmetinin ulaştırılmasını kısıtlamaktadır. Yörede, MEB'in bu gibi sıkıntıları aşmak için 1990 yılından beri taşınmalı veya yatılı ilköğretim uygulamasını sürdürdüğü unutulmamalıdır. NUFUS değişkeniyle köyde bulunan okul varlığı ve çeşidi (OKUL) arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki (0.490**) bulunmuştur (Tablo 4.40). Bu sonuca göre ilköğretim veya orta öğretim aşamasında herhangi bir okulun bulunmadığı orman köylerinin, ilköğretim seviyesindeki okulların varlığını sürdürdüğü orman köylerine göre daha az nüfusa sahip olduğu yorumu yapılabilir. Nüfusun az olmasında, köyde eğitim olanaklarının hiç olmamasından veya çok kısıtlı olmasından dolayı orman köylüsünün daha iyi eğitim olanaklarına sahip yerlere göç etmesinin rolü bulunmaktadır. DPT'nin yaptığı bir araştırmada; orman köylerinde önemli sorunlardan biri olarak okulsuzluğu tespit etmesine karşın (Yurt vd. 1971), geçen süre içinde orman köylerinde bir gelişme kaydedilememesi orman köylerinden verilen göçle ilişkilendirilecek önemli bir husustur. Oysaki eğitim alanında yapılan yatırımların göç eğilimini azalttığı Öner ve Kaçmazoğlu (1997) tarafından ortaya konmuştur.

Köy nüfusu ile OKUYAZ ve köyde bitirilen eğitim seviyesi (EGITIM) arasında, NETGO ile OKUYAZ değişkenleri arasında olduğu gibi bir ilişki bulunmaktadır. Bunlara göre eğitim seviyesinin düşük olduğu (0.280**) ve okuryazar olmayanların oranının yüksek olduğu (-0.302**) köylerde nüfus daha az olmaktadır (Tablo 4.40). Burada, eğitim seviyesinin düşük olduğu köylerin verdikleri göçle birlikte nüfuslarının azalmış olduğu yorumu yapılabilir. Zachariah vd. (2001) ise Hindistan'da eğitilmiş gençlerin de daha iyi bir gelecek ve yaşam için

göçü tek çare olarak gördüklerini tespit etmiştir. Kırsal alanda bulunan köylerde eğitim olanaklarının kısıtlı olması ya da hiç olmaması bu köylerden şehirlere göçün oluşmasında itici bir faktör olmaktadır (Acun ve Geray 1980; Olimova ve Olimov 2007). Daha iyi eğitim almak amacıyla terk edilen köylerde geride çoğunlukla yaş ortalaması yüksek ve eğitim seviyesi düşük bir kesim kalmaktadır. Ancak kırsal kesimden büyük kentlere doğru eğitim amaçlı yapılan göç hareketinin, eğitim açısından olumlu ve olumsuz sonuçlar doğurduğu gözden kaçırılmamalıdır. Burada olumlu yön olarak, kentte daha iyi şartlarda okuma imkânı, olumsuz yön olarak ise kentlerdeki aşırı nüfus artışı ve göç sonucunda eğitim hizmetlerinin yetersiz kalması gösterilebilmektedir (Tezcan 1997).

Sağlık Hizmeti

Genel yerleşim özelliklerinden ötürü orman köylerine götürülmesinde güçlük çekilen bir diğer hizmet ise sağlık hizmetidir. Elde edilen verilere göre çalışma alanındaki köylerin %92'sinde hiçbir sağlık hizmeti yoktur. Bunun dışında %2'sinde sadece bir ebe, %2'sinde sağlık evi ve %4'ünde sağlık ocağı bulunmaktadır. Köydeki sağlık hizmeti olanağı (SAGLIK) ile NUFUS arasında pozitif yönde anlamlı (0.263**) bir ilişki vardır (Tablo 4.40). Bu ilişkiye göre sağlık hizmeti olanaklarının nüfusu az olan köylerde nüfusu fazla olan köylere göre daha az hatta hiç olmadığı yorumu yapılabilmektedir. Burada dikkat çeken bir diğer ilişki ise NUFUS ile köyde yeşil karta sahip olan kişilerin oranı (FAKIR) arasındaki ilişkidir (-0.318**). Bu ilişkiye göre nüfusu az olan köylerde yeşil karta sahip olan kişilerin oranının yüksek olduğu yorumu yapılabilir. Elde edilen verilere göre de araştırma alanındaki köylerde yaşayanların ortalama %11'i yeşil karta sahiptir. Yeşil kart genel olarak fakir ve hiçbir sosyal güvencesi olmayanlara verilmektedir. Bundan dolayı köyde yeşil karta sahip olanların oranının yüksek olması köydeki fakirliğin bir göstergesi olarak kabul edilebilir. Castaldo vd. de (2005) Arnavutluk'ta yaptıkları araştırmalarında göçün fakirlikle ilişkili olduğunu bulmuşlardır. Gürbüz ve Karabulut da (2008) yeşil kartlı kişi oranının yüksek olduğu köylerin daha fazla göç verdiğini tespit etmişlerdir.

4.3.1.4 Ekonomik Etkinlikler

Orman köylerinin ekonomik durumunun iyileştirilmesi, ormancılığın yanında tarım ve hayvancılık faaliyetlerinin de birlikte yapılması ile mümkündür. Tablo 4.40'ta NUFUS ile köyde kişi başına düşen hayvan sayısı (HAYS) arasında negatif yönde anlamlı (-0.254**) bir

ilişki olduğu görülmektedir. Buna göre nüfusun az olduğu orman köylerinde kişi başına düşen hayvan sayısının nüfusu fazla olan köylere nazaran daha fazla olduğunu söylemek mümkündür.

Serada yetiştirilen domates, salatalık, biber, patlıcan vb. sebzelerin yerel pazarlarda satılması kırsal kesimde yaşayanlara ekonomik bir fayda sağlamaktadır. Köyde bulunan toplam sera alanı (SERAL) ile NUFUS arasında pozitif yöndeki anlamlı (0.579**) ilişkiye göre; orman köylerinde nüfus arttıkça köyde bulunan sera alanının da arttığını söylemek mümkündür. Nüfusu fazla olan orman köyleri genellikle şehir merkezine, dolayısıyla pazara daha yakın ve genellikle vadi tabanında ya da ovada bulunmalarından dolayı tarım alanı daha fazla olan köylerdir. Bu özelliklerinden dolayı, bu köylerde sera alanının da fazla olması mümkündür. Nüfusu düşük olan orman köylerinde ise çok az sera alanının bulunması ya da hiç bulunmamasının nedenleri; bu köylerin sarp ve eğimli alanlarda kurulmuş olması, pazara uzaklık ve sera ile ilgilenecek genç nüfusun köyde olmaması şeklinde ifade edilebilir.

Kooperatifçilik

Orman köylerinin kalkınmasında önemli rol oynayan araçların başında ormancılık alanında çalışan tarımsal kalkınma kooperatifleri, diğer adıyla ormancılık kooperatifleri gelmektedir. Bundan ötürü orman köylerinde kooperatifleşme önem arz etmektedir (Atmış vd. 2009). Ancak toplanan verilere göre araştırma alanındaki köylerin %70'inde herhangi bir kooperatif bulunmamaktadır. Köydeki kooperatifleşme oranı (KOPOR) ile NUFUS arasında negatif yönde anlamlı (-0.263**) bir ilişki bulunmaktadır (Tablo 4.40). Buna göre nüfusu az olan orman köylerinde nüfusu fazla olan orman köyelerine oranla kooperatife ortak olanların oranı yüksek olmaktadır.

Genel olarak göç ile birlikte bir yerdeki nüfusun özellikle aktif kesiminin gittiği bilinmektedir (Tekeli 1998; Deshingkar 2006). Orman köylerinde de genç nüfusun göç etmesi sonucunda köyde sadece yaşlı nüfusun kalması kooperatiflerde çalışan aktif ortak sayısının da düşmesine neden olmaktadır. Nitekim bunu köy nüfusu (NUFUS) ile kooperatifte aktif çalışan ortak oranı (AKTIF) arasındaki pozitif ve anlamlı ikili ilişki de göstermektedir (Tablo 4.40). Elde edilen verilere göre de araştırma alanında bulunan köylerdeki kooperatiflerin ortaklarının sadece %54'ü aktif olarak çalışabilmektedir. Artık neredeyse kooperatiflerde özellikle ormancılık işlerinde çalışacak ortak bulunamamaktadır. Araştırma alanında bulunan

köylerdeki kooperatiflerin %83'ü yılda ancak 0-3 ay faaliyet gösterebilmektedir. Atmış vd. de (2009) yaptıkları araştırmada, ormancılık kooperatiflerinin çoğunlukla odun üretimine dayalı olarak ancak senenin birkaç ayı faaliyet gösterebildiğini tespit etmişlerdir. Korelasyon analizi sonucu da NUFUS ile kooperatifin çalışma süresi (CALSUR) arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki (-0.269**) olduğunu ortaya koymaktadır (Tablo 4.40). Buna göre nüfusu az olan orman köylerinden nüfusu fazla olanlara doğru gidildikçe, köyde bulunan kooperatifin yıl içinde ormancılık faaliyetlerinde çalışma süresi kısalmaktadır. Bunun sebebi, nüfusu fazla olan köylerin genellikle şehir merkezlerine yakın ve ovada olmasından dolayı, bu köylerde yaşayanların ormancılık işinden ziyade tarımla uğraşmaları veya sanayi tesislerinde çalışmaları olabilir. Diğer taraftan ise nüfusu az olan köylerde orman alanı daha fazladır ve buna bağlı olarak da ormancılıkla ilgili işlerde daha uzun sürelerle çalışabilmektedirler.

Ormancılık

Köylerin yüzölçümü bölünme veya birleşme gibi durumlar olmadığı sürece sabit kalmaktadır. Köylerde verilen göçten dolayı nüfusun azalması kişi başına düşen köy alanı miktarının artmasına neden olmaktadır. Analiz sonucunda NUFUS değişkeni ile kişi başına düşen köy alanı (KISAL) arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki (-0.492**) olduğu ortaya çıkmıştır (Tablo 4.40). Buna göre köyde nüfus azaldıkça kişi başına düşen köy alanı miktarının arttığı söylenebilir. Özellikle dağ sırtında veya vadi yamaçlarının kurulmuş ve orman içi köy niteliğini taşıyan köylerin alanlarının önemli bir kısmı ormanla kaplıdır. Dolayısıyla nüfus ile kişi başına düşen köy alanı arasındaki ilişkinin aynısını nüfus ile kişi başına düşen orman alanı arasında da görmek mümkündür. Buna göre analiz sonucu da NUFUS ile KBO arasında görülen negatif ve anlamlı ilişki (-0.431**) bunu doğrulamaktadır (Tablo 4.40). Diğer yandan, korelasyon analizinin önemli bir sonucu da, NUFUS ile orman değişimi (ORALD) arasındaki ilişkidir (Tablo 4.40). Bu ilişki, orman köyü nüfusu azaldıkça köy sınırları içinde kalan orman alanlarının miktarının arttığını göstermektedir. Buradaki orman alanı artışının, orman işletme şefliklerinin ağaçlandırma faaliyetlerinden değil, ekilmeyen ve terk edilmiş tarım alanlarının doğal olarak ormana dönüşmesinden dolayı olduğunu vurgulamak gerekmektedir. Köy sınırları içinde kalan orman alanı miktarı değişimiyle ilişkili etmenler *4.3.1.4 Orman Alanı Değişimi* başlığı altında daha ayrıntılı bir şekilde incelenmiştir.

Analiz sonucu orman köyü nüfusu ile orman suçlarıyla ilgili bazı değişkenler arasında da bir ilişki olduğunu ortaya koymaktadır (Tablo 4.40). Örneğin NUFUS ile orman köyündeki kişi

başına düşen orman suçu miktarı (KISUC) arasında negatif yönde anlamlı (-0.220*) bir ilişki vardır. Buna göre nüfusun az olduğu orman köylerinde kişi başına düşen orman suçu miktarı fazla olmaktadır. Ancak, nüfusun azalmasıyla birlikte ormanlar üzerindeki baskının da azaldığı ve bunun sonucunda işlenen orman suçlarının sayısında bir azalış olduğu bilinmektedir. Nitekim Gümüş (1992) araştırmasında, köyde kişi başına düşen suç ile nüfus artışı arasında pozitif bir ilişki olduğunu tespit etmiştir.

Orman köylerine tanınan önemli yasal haklardan birisi de zati yakacak hakkıdır. Bu hak 6831 sayılı Orman Kanunu'nun 31 ve 32. maddelerine göre belirlenmektedir. NUFUS ile köyde hane başına düşen zati yakacak miktarı (YAK) arasında negatif yönde anlamlı (-0.502**) bir ilişki vardır (Tablo 4.40). Burada nüfusu düşük olan orman köylerinde nüfusu yüksek olanlara göre hane başına düşen zati yakacak miktarının daha fazla olduğu yorumu yapılabilir. Ekizoğlu ve Kuvan (2010) ise, ülke genelinde yakacak odun tüketimini değerlendirerek “yakacak odununu enerji ihtiyacı için yoğun olarak kullanan kırsal kesim nüfusu giderek azalmakta olup, bu olguya paralel bir şekilde önümüzdeki yıllarda yakacak odun tüketiminde de bir azalma olacaktır” demektedir. Nüfusu düşük olan orman köyleri genellikle şehir merkezinden daha uzak ve dağ sırtında veya vadi yamacında kurulu olan köylerdir. Bu köylerde yaşayanların gelirlerinin çok düşük olması ve buralarda başka istihdam olanaklarının da bulunmaması, orman köylüsünü onlara tanınan yasal haklardan tamamen yararlanmaya itmektedir.

Türkiye’de orman köyleri kişi başına ortalama yıllık gelirin en düşük olduğu kesimi oluşturmaktadır. ORKÖY’ün tahminlerine göre orman köylerinde kişi başına düşen yıllık ortalama gelir yaklaşık 400 dolardır (TUOP 2004). Araştırma alanındaki orman köylüsünün yıllık ortalama gelirini tespit etmenin güç olmasından dolayı beşli likert yöntemle gelir seviyesi belirlenmeye çalışılmıştır (Bununla ilgili ayrıntılı bilgi GELİR değişkenin tanımlandığı bölümde yer almaktadır). Buna göre araştırma alanında değerlendirmeye alınan orman köylerinin %69’unda orman köylüsünün gelirinin çok düşük olduğu belirlenmiştir. Tablo 4.40’ta köyde kişi başına düşen yıllık ortalama gelir (GELİR) ile NUFUS arasında pozitif yönde anlamlı (0.579**) bir ilişki olduğu görülmektedir. Buna göre köyde kişi başına düşen gelir azaldıkça köy nüfusunda da bir azalış olacağı yorumu yapılabilir. Bunun sebebi kişi başına düşen yıllık ortalama gelirin çok az olduğu yerlerde insanların daha fazla gelir etmek ve daha çeşitli olanaklardan yararlanmak için büyük kentlere göç etmesi, bundan dolayı

da köy nüfusunun azalmasıdır. Benzer şekilde Gürler vd. de (2007) kentin farklı fırsatlarından yararlanmak için en çok düşük gelirli bireylerin göç ettiğini tespit etmişlerdir.

Gelirin, bireyin göç etmeye karar vermesinde önemli bir rol oynadığı genel olarak bilinmektedir. Eğer birey düşük gelirli bir yerden yüksek gelirli bir yere göç ediyorsa, göç veren yerdeki gelir seviyesi göçte itici rol oynarken göç alan yerdeki gelir seviyesi göçte çekici rol üstlenir (Greenwood 1971). Nitekim Qi vd. (2008) ortalama hane halkı gelirinin düşük olduğu köylerde verilen göç oranının yüksek olduğunu tespit etmiştir. Buna ek olarak Zhang (2003), farklı bölgelerde bulunan köylülerin net gelirleri arasındaki farklılıkların bile yaşanan iç göçlerde önemli rol oynadığını dile getirmiştir. Ayrıca DPT'nin yaptığı çalışmada da köylerden şehirlere göç edilmesinin en önemli sebebinin köydeki fakirlik (kırsal fakirlik) olduğu tespit edilmiştir (Yurt vd. 1971).

Analiz; NUFUS ile köydeki odun dışı orman ürünlerinden yararlanma düzeyi (ODOU) arasında negatif yönde anlamlı (-0.311**) bir ilişki olduğunu ortaya koymaktadır. Buna göre nüfusu düşük olan orman köylerinde nüfusu yüksek olanlara nazaran mantar, kuşburnu, kestane, ıhlamur vb. odun dışı orman ürünlerinden daha yüksek düzeyde yararlandığını söyleyebilmektedir. Bunun sebebi nüfusu düşük olan köylerin genelde şehir merkezlerine uzak ve bitki tür çeşitliliğinin fazla olduğu ormanlara yakın olmaları ve bu köylerin ormana daha bağımlı yaşamalarından kaynaklanmaktadır.

Kırsal alanda özellikle orman köyleri ekonomik yönden desteklenecek önemli bir kesimi oluşturmaktadır. Bunun için çeşitli devlet kurumları ve özel kuruluşlar tarafından bu köylere belirli amaçlar doğrultusunda krediler verilmekte ve bu köylerdeki projeler desteklenmektedir. NUFUS ile köyde alınan kredi sayısı (KREDI) arasında pozitif yönde anlamlı (0.207*) bir ilişki vardır (Tablo 4.40). Buna göre nüfusun az olduğu köylerde fazla olanlara nazaran alınan kredi sayısı daha azdır. Bunun sebebi özellikle devlet kurumları tarafından verilen kredilerin tip kredi olması ve köyde belli bir katılımcı sayısını şart koşmasından dolayı düşük nüfuslu köylerin bu şartı sağlayamaması olabilir. NUFUS ile ORKÖY'ün desteklediği proje sayısı (PORKOY) arasında ki pozitif yönde anlamlı (0.256**) korelasyona göre; köy nüfusu azaldıkça ORKÖY'ün desteklediği proje sayısının da düştüğü yorumunu yapmak mümkündür. Orman köylerinin verdiği göçle birlikte bu köylerin nüfusları da gittikçe azalmakta, köylerde yaş ortalaması yüksek ve işgücünde olmayan bir nüfus kalmaktadır. Böyle bir demografik yapıyla orman köylerinin kalkındırılmasına yönelik

projelerin geliştirilmesi çok güç olmaktadır. Bu durum desteklenen projelerin sayısının az olmasına neden olabilmektedir.

Orman kadastrasının tamamlanmış olması kararlı bir ormancılık politikasının uygulanmasında önemli rol oynamaktadır. Bu yüzden orman kadastrasının halen bitirilememiş olması Türkiye ormancılığının başta gelen sorunlarından birisi olarak tanımlanmaktadır (Özdönmez vd. 1996). Köy sınırları içindeki orman kadastrasının tamamlanıp tamamlanmaması (KADAS) ile NUFUS değişkeni arasında negatif yönde anlamlı (-0.435**) bir ilişki vardır (Tablo 4.40). Bu sonuca göre, nüfusu az olan orman köylerinde orman kadastrası çalışmalarının tamamlandığı, nüfusu fazla olan orman köylerinde ise tamamlanamadığı yorumu yapılabilir.

Analiz sonucunda NUFUS ile köyde bulunan aktif nüfus oranı (ANY) arasında pozitif yönde anlamlı (0.532**) bir ilişki olduğu ortaya çıkmıştır (Tablo 4.40). Burada nüfusun az olduğu orman köylerinde nüfusu fazla olan köylere göre aktif nüfus oranının (14-65 yaş arası) daha az olduğu söylenebilir. Verilen göçten dolayı çoğunlukla o yerdeki nüfusun aktif kesimi gitmekte, köyde daha az girişimci ve daha az dinamik nüfus kalmaktadır. Bu da net göç veren yörelerin gelişme hızlarını düşürmektedir (Tekeli 1998). Bu durum bazı yörelerdeki orman işletme müdürlüklerinin ormancılık çalışmalarında iş gücü bulma sıkıntısı yaşamalarına neden olmakta ve dışarıdan iş gücü temin etmeleri gerekmektedir (Coşgun 2005; Özden ve Birben 2007). NUFUS ile orman işletme müdürlüklerinin köy sınırları içindeki faaliyetlerinde çalıştırılacak işçi bulmada yaşadıkları sıkıntılar (CALIS) arasında da pozitif yönde anlamlı (0.229*) bir ilişki tespit edilmiştir (Tablo 4.40). Buna göre nüfusun az olduğu orman köylerinde orman işletme müdürlüğünün orman işlerinde çalıştıracak köylü istihdam etme sıkıntısı daha fazla olmaktadır.

4.3.1.5 Orman İşletmelerinin Köyden İşçi Çalıştırmada Karşılaştığı Sorunlar

Orman köylerinde ekonomik kaygılarla çalışabilir nüfusun şehirlere göç etmesi ilk başta ormancılık çalışmaları yönünden yararlı gibi görülebilir. Ancak çeşitli ormancılık faaliyetleri için işçi temini yönünden de genç işgücüne ihtiyaç duyulmaktadır (Çalikoğlu 1993). Orman köylerinin vermiş olduğu göçlerden dolayı nüfuslarının azalması orman işletme müdürlüklerinin özellikle köy sınırları içinde kalan bölmelerde yapacağı odun üretimi faaliyetlerinde o köyden istihdam edecek orman köylüsü bulmasında sıkıntı çekmesine neden

olmaktadır. Bundan dolayı orman işletme müdürlüklerinin özellikle odun üretiminde istihdam sıkıntısıyla ilgili olabilecek değişkenlerin ayrıntılı bir biçimde incelenmesi gerekmektedir.

Ova gibi daha düz yerlerde kurulmuş orman köyleri vadi yamaçlarında veya dağ sırtlarında kurulmuş olan orman köyelerine göre daha fazla tarım alanına sahiptir. Bu köyler aynı zamanda şehir merkezlerine diğer köylere göre daha yakındır. Genel olarak bu özellikleri taşıyan köylerin nüfusları ve buna bağlı aktif olarak çalışabilecek kişi sayısı yüksektir. Korelasyon analizi, köyde bulunan tarım alanı oranı (TARAL) ile orman işletme müdürlüklerinin işçi bulma sıkıntısı (CALIS) arasında pozitif yönde anlamlı (0.241*) bir ilişki olduğunu ortaya koymaktadır. Buna göre tarım alanı oranı düşük olan köylerde orman işletme müdürlüğünün odun üretimi işlerinde çalıştıracak köylü bulmada sıkıntı çektiği söylenebilir. Bunun nedeni tarım alanı az olan orman köyelerinin genellikle şehirden uzakta, dağ sırtlarında kurulmuş olmaları ve bu köylerin diğer orman köyelerine göre daha fazla göç vermesi neticesinde, aktif olarak çalışacak kişilerin bu köylerde yok denecek kadar az olmasıdır.

SACAL ile CALIS değişkenleri arasında görülen pozitif yöndeki anlamlı (0.210*) ilişkiye göre; sanayi ve diğer hizmet kollarında çalışanların sayısının fazla olduğu orman köyelerinde orman işletme müdürlükleri de odun üretiminde orman köylüsünü istihdam etmede sıkıntı çekmemektedir. Köyde sanayi ve diğer hizmet kollarında çalışanların olması, bu köyde aktif nüfusun olduğunun göstergesidir.

Ormanlar ve ormancılıkla ilgili geliştirilen bazı değişkenlerin de CALIS değişkeniyle ilişkili olduğu korelasyon analizi sonucunda ortaya çıkmıştır. Buna göre; orman içinde bulunan köylerde (ORIL), orman kenarında bulunan köylere göre orman işletme müdürlüklerinin odun üretiminde o köyden istihdam edecek kişi bulması zorlaşmaktadır (-0.254*). Bunun sebebi orman içinde bulunan köylerde verilen yoğun göçten dolayı, çok az sayıda ve aktif olarak çalışacak nitelikte insanın kalmamasıdır. Nitekim DPT'nin yaptığı "Orman Köyelerinin Sosyo-Ekonomik Durumu" adlı araştırmada da orman içi köylerde orman kenarı köylere göre daha fazla göç olduğu tespit edilmiştir (Yurt vd. 1971). Köyün orman içinde veya kenarında olmasıyla ilişkili olduğu gibi, köyde kişi başına düşen orman alanı (KBO) değişkeniyle CALIS arasında negatif yönde anlamlı (-0.356**) bir ilişki bulunmaktadır. Buna göre; köyde kişi başına düşen orman alanı arttıkça, orman işletme müdürlüğünün ormancılık faaliyetlerinde köylü istihdam etme sıkıntısı da artış göstermektedir. Kişi başına düşen orman alanı miktarının yüksek olduğu köylerde aynı zamanda köyün verdiği net göç miktarı da

yüksektir. Bu köylerde yaşanan göçle birlikte geride yaşlı ve ormancılık gibi emek yoğun işlerde çalışamayan nüfusun kalması, orman işletme müdürlüklerinin ormancılık faaliyetlerinde köylü istihdam etme sıkıntısıyla karşı karşıya gelmesine neden olmaktadır.

Korelasyon analizi CALIS ile KISUC arasında negatif yönde anlamlı (-0.249*) bir ilişki olduğunu ortaya çıkarmaktadır. Köyde kişi başına düşen orman suçu miktarı arttıkça, orman işletme müdürlüklerinin de ormancılık faaliyetlerinde köylü istihdam etmede sıkıntılarla karşılaştığı söylenebilir. CALIS ile YAK arasında da negatif yönde anlamlı (-0.483**) bir ilişki vardır. Hane başına düşen yakacak odun miktarının arttığı orman köylerinde orman işletme müdürlüklerinin çalışmalarında köylü istihdamı konusunda sıkıntı çektiği söylenebilir. Hane başına düşen yakacak odun miktarının yüksek olduğu köylerin nüfusları diğer köylere göre azdır. Yaşanan göçlerden dolayı nüfusu azalan köylerde ormancılık faaliyetlerinde aktif olarak çalışabilecek kişilerin kalmaması, orman işletme müdürlüklerinin çalışmalarında köylü istihdam etmede sıkıntılarla karşılaşmasına neden olabilmektedir.

ORKÖY tarafından desteklenen proje sayısı (PORKÖY) ile CALIS değişkeni arasında pozitif yönde anlamlı (0.231*) bir ilişki vardır (Tablo 4.40). Buna göre ORKÖY'ün desteklediği proje sayısının az olduğu orman köylerinde, orman işletme müdürlüğü de faaliyetlerinde istihdam edecek köylü bulmada sıkıntılarla karşılaşmaktadır. ORKÖY'ün desteklediği proje sayısının az olduğu köylerin nüfusları diğer köylere göre azdır. Yaşanan göçlerden dolayı nüfusu azalan köylerde ormancılık faaliyetlerinde aktif olarak çalışabilecek kişilerin kalmaması, orman işletme müdürlüklerinin çalışmalarında köylü istihdam etmede sıkıntılarla karşılaşmasına neden olabilmektedir.

4.3.1.6 Orman Alanı Değişimi

Orman köylerinde yaşanan göçlerin köy sınırları içinde bulunan orman alanlarında değişimlere yol açtığı çeşitli araştırmacılar tarafından daha önceden dile getirilmiştir (Atmış 2004; Çağlar 1998; Gümüş 2004). Araştırma alanındaki köylerin orman alanı değişimleri değerlendirildiğinde; köylerin vermiş olduğu göçten dolayı %25'inde orman alanlarında herhangi bir değişiklik olmazken %75'inde vermiş olduğu göçün miktarına bağlı olarak farklı oranlarda da olsa orman alanının artış gösterdiği ortaya çıkmıştır. Coşgun da (2005) yapmış olduğu çalışmasında orman köylerinde yaşanan göçün köydeki boş alanların tekrar bitki örtüsüyle kaplanmasına neden olduğunu tespit etmiştir. Ayrıca Coşgun (2005) orman

köylüleriyle yapmış olduğu görüşmelerde, köylerin büyük bir çoğunluğunun resmi tapusunun olmaması nedeniyle ormana dönüşmeye başlayan boş arazilerin belirli zamanlarda geri dönülerek veya akrabalarınca tekrar kestiklerini ortaya çıkarmıştır. Buna gerekçe olarak, orman idaresinin bu alanları tekrar orman olarak kullanabileceği kuşku ve korkusu gösterilmiştir

Ayrıca korelasyon analizi orman alanı değişimiyle ilişkili başka değişkenlerin de olduğunu ortaya koymuştur.

Orman köyleri çoğunlukla şehir merkezlerinden uzakta ve dağ sırtlarında veya vadi yamaçlarında kurulu bulunmaktadır. Köy sınırları içinde bulunan orman alanı değişiminin (ORALD) ile KONUM değişkeniyle arasında negatif yönde anlamlı (-0.608**) bir ilişki varken, köyün bağlı olduğu il merkezine uzaklığı (ILMES) ve en yakın şehir merkezine uzaklığı (ENMES) ile pozitif yönde anlamlı (0.379**, 0.387**) bir ilişki göstermektedir (Tablo 4.40). Bunlara göre orman köylerinin şehir merkezleriyle arasındaki mesafe arttıkça ve ova veya vadi tabanlarından vadi yamaçlarına ve dağ sırtlarına doğru çıkıldıkça bu köylerdeki mevcut orman alanlarının değişimi artma yönünde olmaktadır.

Tablo 4.40'ta köy sınırları içinde bulunan orman alanlarının değişiminin ORIL (0.274**), ORAL (0.388**) ve KBO (0.217*) değişkenleriyle arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Bunlara göre; orman içinde bulunan köylerde ormana bitişik olan orman köylerine nazaran orman alanı değişimi artış yönünde daha fazla olmaktadır. Bunun sebepleri orman içinde bulunan köylerin orman alanı oranlarının yüksek olması, daha fazla göç vermeleri ve bu göçlerden dolayı terk edilen alanların orman kenarında bulunan köylere göre daha fazla oranda ormana dönüşmesidir. Diğer taraftan köy sınırları içinde kalan orman alanı oranı ve köyde kişi başına düşen orman alanı miktarı arttıkça, köy sınırları içinde bulunan orman alanının değişimi artma yönünde olmaktadır. Orman alanı miktarı fazla olan köyler genellikle dağ sırtlarında kurulu bulunmakta ve fazla göç vermektedir. Bunlara bağlı olarak da kişi başına düşen orman alanı daha fazla olmaktadır. Ayrıca göçten dolayı terk edilen araziler işlenmediği için ormana dönüşmektedir.

Analiz sonucunda; ORALD değişkeni ile köyde bulunanların yıl içinde ormancılık faaliyetlerinde çalışma süreleri (CALSUR) arasında pozitif yönde anlamlı (0.323**) bir ilişki olduğu ortaya çıkmıştır (Tablo 4.40). Buna göre orman alanı artışının olduğu köylerde yıl

içindeki ormancılık faaliyetlerinde çalışma süresi de uzamaktadır. Yine Tablo 4.40'tan görülebileceği gibi orman alanının arttığı (ORALD) köylerde odun dışı orman ürünlerinden (ODOU) faydalanma düzeyi artarken (0.486**), kişi başına düşen orman suçu miktarı da (KISUC) artmaktadır (0.273**). Orman alanı artışı köylünün ormancılık faaliyetlerinde çalışma süresini arttırırken, odun dışı orman ürünlerinden faydalanma düzeyinin yükselmesini de sağlamaktadır. Bu durum doğal olarak köylünün ormancılık faaliyetlerinden elde ettiği gelirin toplam gelirleri içindeki payını (ORGEL) arttırmaktadır. ORALD ile ORGEL arasındaki pozitif yönde anlamlı (0.351**) ilişki bunu doğrulamaktadır (Tablo 4.40). Ancak orman köylerinin yaşamlarında orman işçiliği önemli bir yer tutmasına rağmen ormancılık sektörünün ağır bastığı geçim kaynakları tek başına yeterli olmadığından kentlere göçün sürdüğünün unutulmaması gerekmektedir (Acun ve Geray 1980).

Köylerde orman alanı arttıkça buralardaki ağaçlandırma faaliyetlerine de daha az ihtiyaç duyulacağı şüphesizdir. Nitekim korelasyon analizi sonucu da ORALD ile köy sınırları içinde yapılan ağaçlandırma çalışmalarının yoğunluğu (AGAC) arasında negatif yönde anlamlı (-0.273**) bir ilişki olduğu ortaya konmuştur.

Köy alanı genel olarak yerleşim yeri, tarla, mera ve orman alanından oluşmaktadır. Bunların arasından birinin veya birkaçının alansal değişimi doğal olarak bir diğerinin değişimine de neden olacaktır. Nitekim korelasyon analizi sonucu köyde bulunan tarım alanlarının (TARAL, -0.384**), sera alanlarının (SERAL, -0.401**) veya mera alanlarının (MERA, -0.220*) azalmasıyla orman alanının artması arasında bir ilişki olduğunu ortaya koymuştur (Tablo 4.40). Orman köylerinin küçük, çok parçalı ve verimi düşük tarım alanlarına sahip olması ve verdiği yoğun göçten dolayı tarım ve hayvancılıkla ilgilenecek genç nüfusun kalmaması, bu alanların kullanılmamasına neden olmaktadır. Boş kalan bu alanlar doğal yöntemlerle kısa sürede ormana dönüşmektedir.

ORALD değişkeninin OKUL (-0.247*) ve EGITIM (-0.327**) değişkenleriyle arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki, OKUYAZ (0.468**) değişkeniyle ise pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Bu ilişkilere göre ilköğretim ve orta öğretim olanaklarının azaldığı, eğitim seviyesinin düştüğü ve okuryazar olmayanların oranının yükseldiği orman köylerinde orman alanı daha fazla artış göstermektedir. Orman köylerinde eğitim olanaklarının kısıtlı olması, bu köylerde yaşayanları daha iyi eğitim alabilecekleri kentlere göç etmeye iten bir

faktördür. Köyde yaşanan göç neticesinde köyde bulunan tarlalar ve bahçeler işlenemeyecek hale gelmekte ve buralar zamanla doğal yoldan ormana dönüşmektedir.

Orman köylerinde nüfus ve nüfusla ilişkili değişkenler, köy sınırı içinde bulunan orman alanı değişimiyle ilişki göstermektedir. Ayrıntılı olarak değerlendirilecek olursa; ORALD ile köy nüfusu (NUFUS) arasında negatif yönde anlamlı (-0.403**) bir ilişki bulunmaktadır. Buna göre verdiği göçle nüfusu azalmış olan orman köylerinde orman alanı miktarının daha fazla artış gösterdiği yorumu yapılabilmektedir. Bunun sebebi orman köylerinde özellikle genç nüfusun göç etmesiyle birlikte, geride az sayıda ve yaş ortalaması çok yüksek nüfusun kalması ve bu nüfusun da mevcut tarım alanlarını işleyememesi sonucunda bu alanların doğal yollarla ormana dönüşmesinden kaynaklanmaktadır. Kastamonu Orman Bölge Müdürü Yılmaz Özcan da, Daday Orman İşletme Müdürlüğü orman alanlarındaki %27 artışın sebebinin orman köylülerinin göç edip terk ettikleri tarlaların yan tohumlamayla ormanlaşmasından kaynaklandığını dile getirmektedir (ORKOOP 2005). Bunu aktif olarak çalışan nüfus oranının (ANY) ve köyde günübirlik mesafede sanayi ve diğer hizmet sektörlerinde çalışanların sayısının (SACAL) düşük olduğu köylerde orman alanı artışının (ORALD) fazla olması da desteklemektedir.

Orman köylüsünün ekonomik durumuna bağlı olarak da orman alanında bir değişim olabilmektedir. Köyde yıllık ortalama kişi başına düşen gelir (GELİR, -0.669**) düşükçe ve yeşil kartlı kişi sayısı (FAKİR, 0.577**) arttıkça, bu köylerde orman alanında da bir artış olduğu söylenebilmektedir. Kişi başına düşen yıllık ortalama gelirin düşük olması ve köyde yeşil karta sahip kişilerin oranının yüksek olması, köydeki kırsal fakirliğin önemli bir göstergesidir. Kırsal fakirlik orman köylerinden şehirlere göçün en önemli sebeplerinden birisidir (Yurt vd. 1971). Şehirlere göç ile terk edilen köylerde sadece az sayıdaki yaşlılar kalmakta ve bu köylerde çoğu ormandan açılarak oluşturulmuş tarım alanları işlenemediği için tekrardan ormana dönüşmektedir (Atmış 2004). Bundan dolayı bu köylerdeki orman alanı artış göstermektedir.

4.3.2 İç Göçleri Etkileyen En Önemli Faktörlerin Belirlenmesi

Kırsal kesimden şehirlere doğru yaşanan göçün nedenlerini ve etkilerini belirlemek için geliştirilen değişkenlerin her birine göre değerlendirme yapmak, hem zor hem de yanıltıcı olmaktadır. Ayrıca kırsal kesimden kentlere doğru yaşanan göç itici, çekici ve iletici faktörler

olmak üzere çok sayıda faktörün etkisi altında oluşmaktadır. Bu karmaşık yapıyı dikkate almadan sadece değişkenlere göre yapılacak tekil değerlendirmeler yetersiz kalabilmektedir. Ayrıca aynı boyutta birden fazla değişken de ortaya çıkabilmektedir. Bundan dolayı kırsal kesimdeki göçleri aynı boyutta birden fazla değişken ile ölçmek yerine, o boyutu temsil eden anlamlı bir değişkenle ölçmek daha uygundur. Bu işlem için faktör analizi yapılmıştır.

Araştırma alanında örnek orman köylerinin seçiminde Bartın ve Kastamonu illeri bir bütün olarak kabul edilmiştir ve değerlendirmeler buna göre yapılmıştır. Ancak aynı coğrafi bölgede olmalarına karşın, bu iki ilde bulunan orman köylerinde yaşanan göçleri etkileyebilecek farklı faktörlerin olması mümkündür. İki il bazında orman köylerinde yaşanan göçleri etkileyen faktörler arasında farklılık olup olmadığını ortaya koyabilmek için, genel olarak iç göçleri etkileyen faktörler belirlendikten sonra Bartın ve Kastamonu illeri için de ayrı ayrı faktör analizi yapılmıştır.

4.3.2.1 Genel Olarak İç Göçleri Etkileyen En Önemli Faktörlerin Belirlenmesi

Yöntem kısmında ayrıntılı bir şekilde açıklanan değişkenler, ana ekseninde orman köylerinde yaşanan göçler olmak üzere, özellikle göçlerin orman alanı değişimi ve ormancılık faaliyetleriyle arasındaki ilişki düşünülerek geliştirilmiştir. Bu değişkenlerden birbiriyle bağıntılı olabilecekleri gruplamak ve böylelikle daha az sayıda değişkenle orman köylerinde yaşanan iç göçleri değerlendirebilmek için faktör analizi (principal component analysis) kullanılmıştır. İlk denemede 50 değişkenin tümü analize sokulmuştur. Toplam varyansın %75,636'sını açıklayan ve toplam varyansa katılma miktarı 1'in üstünde olan 15 faktör elde edilmiştir. Sonuçlar incelendiğinde NETGO değişkeninin bu 15 faktörün oluşturduğu grupların içinde yer almadığı tespit edilmiştir. NETGO değişkeni hem ilk yapılan faktör analizi sonuçlarında yer almaması, hem de regresyon analizinde bağımlı değişken olarak kullanılacak olmasından dolayı ikinci defa yapılan faktör analizinde değerlendirme dışı bırakılarak geriye kalan 49 değişkenle tekrar faktör analizi yapılmıştır. Analiz sonucunda toplam varyansa katılma miktarı 1'in üstünde olan 15 faktör grubu oluşmuş, ancak bu sefer toplam varyansın %76,239'u açıklanmıştır (Tablo 4.41).

Tablo 4.41 Genel olarak yapılan faktör analizine göre açıklanan toplam varyans.

Faktörler	Başlangıçtaki varyansa katılma			Rotasyon sonrası varyansa katılma		
	Toplam	Açıklanan Varyans (%)	Birikimli Açıklanan Varyansın (%)	Toplam	Açıklanan Varyans (%)	Birikimli Açıklanan Varyansın (%)
1	9,602	19,597	19,597	5,476	11,175	11,175
2	4,984	10,172	29,768	3,805	7,766	18,941
3	3,586	7,317	37,086	3,394	6,926	25,867
4	2,338	4,771	41,856	2,824	5,764	31,630
5	2,254	4,601	46,457	2,585	5,277	36,907
6	1,980	4,041	50,498	2,331	4,757	41,664
7	1,881	3,839	54,337	2,279	4,650	46,314
8	1,664	3,396	57,733	2,245	4,582	50,897
9	1,564	3,192	60,925	2,244	4,579	55,476
10	1,525	3,112	64,037	2,146	4,379	59,855
11	1,461	2,983	67,019	1,934	3,947	63,802
12	1,294	2,642	69,661	1,765	3,602	67,405
13	1,133	2,312	71,973	1,609	3,283	70,688
14	1,055	2,153	74,127	1,576	3,217	73,905
15	1,035	2,112	76,239	1,143	2,333	76,239

Faktör analizi sonucunda ilk faktör matrisi çevrilmemiş olarak verilmektedir. Bu matrisin yorumlanması güç olduğu için bilimsel araştırmalarda anlamlı ve yararlı bulunmamaktadır. Bu durumda; değişkenlerin kendi aralarındaki gruplanmalarını daha net bir şekilde ortaya koymak, anlamlı ve yoruma uygun bir hale getirmek amacıyla rotasyon (çevirme veya döndürme) işlemine başvurulur. Bir matris matematiksel olarak, kendine eşit başka bir matrise çevrilebileceği için, çevrilmemiş faktör matrisi ile çevrilmiş faktör matrisi arasında matematiksel anlamda bir fark bulunmamaktadır. Ancak, bilimsel olarak fark vardır. Çünkü çevrilmiş faktör matrisi daha anlamlı, kullanışlı ve yoruma uygundur (Daşdemir 1996). Burada yapılan faktör analizinde ortogonal (dik) döndürme yöntemlerinden Varimax kullanılmıştır. Döndürülmüş faktör matrisi Tablo 4.42’de verilmiştir.

Tablo 4.42 Genel olarak yapılan faktör analizi sonucunda ortaya çıkan döndürülmüş faktör matrisi.

Değişkenler	Faktörler														
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
SACAL	,795														
ANY	,764														
GELİR	,753														
ORALD	-,698														
SERAL	,681														
NUFUS	,660														
FAKİR	-,616														
KONUM	,499														
ENMES															
ORVER		,902													
ORCAL		,873													
AVAL		,827													

köylülerin net gelirleri arasındaki farklılığın bile göçte önemli rol oynadığına değinmektedir (Zhang 2003). Bundan dolayı faktöre **Gelir** adı verilmiş ve GELIR (0,753) değişkeninin faktörü temsil edebileceği düşünülmüştür.

Köy sınırları içinde kalan orman alanının ortalama yıllık etası (ORVER), köyde ormancılık faaliyetlerinde çalışanların oranı (ORCAL), av ve yaban hayatı sahası büyüklüğü (AVAL) ve ormancılık faaliyetlerinden elde edilen gelir (ORGEL) değişkenleri ikinci faktörü oluşturmaktadır. Bu faktör toplam varyansın %7,766'sını oluşturmaktadır. Bu değişkenler köy sınırları içinde bulunan ormanın verimliliğiyle, yani orman alanının yıllık ortalama etasıyla ilgili olduğu düşünülmektedir. Nitekim korelasyon analizi sonucu da faktörde yer alan ORVER değişkeniyle diğer değişkenler arasında bir ilişki olduğunu ortaya koymuştur (Tablo 4.40). Bundan dolayı faktöre **Orman Verimliliği** adı verilmiştir ve grup içerisinde en yüksek faktör yüküne sahip ORVER (0,902) değişkeninin bu faktörü temsil edebileceği düşünülmüştür. Orman köylerinin şehir merkezlerinden uzakta, sarp yerlerde kurulmuş olması ile verimsiz, çok parçalı ve küçük tarım alanlarına sahip olması buralarda alternatif geçim kaynaklarının geliştirilmesini ciddi derecede engellemektedir. Bundan dolayı orman köylerinde orman kaynakları ve bu kaynaklardan elde edilecek gelir köy ekonomisine az da olsa önemli bir katkı sağlamaktadır. İş olanağının olması ve ekonomik getirilerin olması da köyden göç etmeyi engellemede önemli bir etken olmaktadır.

Üçüncü faktör köydeki tarım alanı oranı (TARAL), orman alanı oranı (ORAL) ve kişi başına düşen orman alanı (KBO) değişkenlerinden oluşmaktadır ve bu faktör toplam varyansın %6,926'sını açıklamaktadır. Üç değişken de köydeki arazi verileriyle ilgili olduğu için bu faktöre **Orman Alanı** adı verilmiştir. Faktörü ORAL (0,874) değişkeninin temsil edebileceği düşünülmektedir.

Hayvan sayısı (HAYS), köy sınırları içindeki ağaçlandırma faaliyeti yoğunluğu (AGAC) ve odun dışı orman ürünlerinden yararlanma düzeyi (ODOU) değişkenleri birlikte toplam varyansın %5,764'ünü açıklayarak dördüncü faktörü oluşturmaktadır. HAYS değişkeninin hem AGAC hem de ODOU değişkeniyle arasında anlamlı bir ilişki olduğu Tablo 4.40'ta görülmektedir. Bu nedenle faktörü temsil etmesi için, aynı zamanda en yüksek faktör yüküne de sahip olan HAYS (0,780) değişkeni seçilmiştir. Bundan dolayı faktöre **Hayvan Sayısı** adı verilmiştir.

Beşinci faktör köyde bulunan çeşme sayısı (CESME) ve köydeki orman kadastrosu (KADAS) değişkenlerinden oluşmaktadır ve bu faktör toplam varyansın %5,277'sini açıklamaktadır. Ayrıca korelasyon analizi sonucu bu iki değişken arasında anlamlı bir ilişki olduğu da ortaya konmuştur (Tablo 4.40). Bundan dolayı, bu iki değişkenin aynı faktörde yer alması gayet normaldir. Çalışmanın amacı orman köylerinde yaşanan göçler ile ormanlar ve ormancılık faaliyetleri arasındaki ilişkileri araştırmak olduğu için, bu faktörü temsil etmesi amacıyla KADAS (-0,754) değişkeninin seçilmesinin daha doğru olacağı düşünülmüştür. Bundan dolayı da faktöre **Orman Kadastrosu** adı verilmiştir.

Orman köylerinde fakirliği önlemede ve dolayısıyla kırdan kente verilen göçü azaltmada en önemli araçlardan birisi de, bu köylerde kurulan ormancılık kooperatifleridir. Döndürülmüş faktör matrisindeki altıncı faktör de orman köylerindeki kooperatiflerle ilgilidir. Bu faktörde köydeki kooperatifleşme oranı (KOPOR) ve bu kooperatiflerde aktif olarak çalışan ortakların oranı (AKTIF) değişkenleri yer almaktadır. Bu faktör toplam varyansın %4,757'sini açıklamaktadır. Faktörü temsil etmesi için en yüksek faktör yüküne sahip olan KOPOR (0,863) değişkeni seçilmiştir. Faktörde bulunan iki değişken de köyde bulunan ormancılık kooperatifleriyle ilgili olduğu için bu faktöre **Orman Kooperatifleri** adı verilmiştir.

Yedinci faktör EGITIM ve OKUYAZ değişkenlerinden oluşmaktadır. Bu değişkenler köy nüfusunun bitirdiği eğitim seviyesini ve okuryazar olmayanların toplam nüfus içindeki oranını göstermektedir. İki değişken de eğitim ile ilgili olduğu için faktöre **Eğitim** adı verilmiştir. Faktörü EGITIM (-0,707) değişkeninin temsil edeceği kararlaştırılmıştır.

Sekizinci faktör PORKOY ve KREDI değişkenlerinden oluşmaktadır. Bu değişkenler ORKÖY'ün köyde desteklediği proje sayısını ve köye verilen bireysel ve kooperatif kredilerinin sayısını göstermektedir. Genel olarak bakıldığında bu değişkenler köyün sosyal ve ekonomik olanaklarını arttırmak için verilen destekleri göstermektedir. Bundan dolayı faktöre **Mali Destek** adı verilmiştir. Bu faktörü PORKOY değişkeninin temsil etmesi kararlaştırılmıştır.

Dokuzuncu faktör KISAC, ACOR ve SYOG değişkenlerinden oluşmaktadır. Bu değişkenler birim orman alanına düşen orman suçu miktarını, toplam orman suçları arasında açmacılık suçunun oranını ve kişi başına düşen açmacılık suçu miktarını göstermektedir. Dolayısıyla

faktöre **Açmacılık** adı verilmiş ve faktörü KISAC (0,905) değişkeninin temsil edebileceği düşünülmüştür.

Onuncu faktör KISUC ve CALIS değişkenlerinden oluşmaktadır. Bu değişkenler köyde kişi başına düşen orman suçu miktarını ve orman işletme müdürlüklerinin köy sınırları içindeki ormanlarda odun üretiminde çalıştıracak köylü bulma sıkıntısını göstermektedir. Bundan dolayı faktöre **Orman Suçları** adı verilmiştir ve faktörü KISUC (0,735) değişkeninin temsil etmesi düşünülmüştür.

On birinci faktör KOD ve KONUT değişkenlerinden oluşmaktadır. Değişkenler kişi başına düşen odun üretimini ve köyde bulunan dolu konutların oranını göstermektedir. Dolayısıyla faktöre **Odun Üretimi** adı verilmiş ve faktörü KOD (0,780) değişkeninin temsil edebileceği düşünülmüştür.

On ikinci faktör OKUL ve SAGLIK değişkenlerinden oluşmaktadır. Değişkenler köyde ilköğretim veya ortaöğretim seviyesinde okul ile sağlık ocağı, sağlık evi, gezici sağlık ekibi gibi sağlık hizmetlerinin olup olmadığını göstermektedir. Bunlar köye gelen hizmetleri göstermektedir. Bundan dolayı faktöre **Altyapı Hizmeti** adı verilmiş ve faktörü SAGLIK değişkeninin temsil edebileceği düşünülmüştür.

On üçüncü, on dördüncü ve on beşinci faktörler birer değişkenle temsil edilmektedir. Bunlar sırasıyla hane başına düşen yıllık ortalama yapacak odun miktarı (YAP), köydeki mahalle sayısı (MASAY) ve 6831 sayılı Orman Kanunu'nun 2. maddesinin B fıkrasına göre orman sınırları dışına çıkarılan alanların miktarıdır (IKIB). Dolayısıyla bu faktörlere sırasıyla **Yapacak Odun, Toplu Yerleşim ve 2 B Arazisi** adları verilmiştir.

Sonuç olarak on beş faktörün adı, her bir faktörün açıkladığı varyans, mantıksal değerlendirme sonucunda faktörü temsil edeceğine karar verilen değişkenler ile bu değişkenlerin faktör yükleri (değişken ağırlıkları) ve en yüksek faktör yüküne göre faktörleri temsil eden değişkenler ve faktör yükleri Tablo 4.43'te verilmiştir.

Tablo 4.43 Genel olarak orman köylerinde iç göçleri etkileyen faktörler ve bu faktörleri temsil eden değişkenler ve ağırlıkları.

Faktör No	Faktörün adı	Faktörün ağırlığı(%)	Mantıksal yorumlanan		En yüksek faktör yüklerine göre	
			Faktörü temsil eden değişken	Değişkenin ağırlığı	Faktörü temsil eden değişken	Değişkenin ağırlığı
1	Gelir	11,175	GELIR	0,753	SACAL	0,795
2	Orman verimliliği	7,766	ORVER	0,902	ORVER	0,902
3	Orman Alanı	6,926	ORAL	0,874	TARAL	-0,890
4	Hayvan sayısı	5,764	HAYS	0,780	HAYS	0,780
5	Orman kadastrosu	5,277	KADAS	-0,754	CESME	0,758
6	Orman kooperatifleri	4,757	KOPOR	0,863	KOPOR	0,863
7	Eğitim	4,650	EGITIM	-0,707	EGITIM	-0,707
8	Mali Destek	4,582	PORKOY	0,956	PORKOY	0,956
9	Açmacılık	4,579	KISAC	0,905	KISAC	0,905
10	Orman suçları	4,379	KISUC	0,735	KISUC	0,735
11	Odun üretimi	3,947	KOD	0,780	KOD	0,780
12	Altyapı hizmeti	3,602	SAGLIK	0,770	OKUL	0,780
13	Yapacak odun	3,283	YAP	0,805	YAP	0,805
14	Toplu yerleşim	3,217	MASAY	0,800	MASAY	0,800
15	İki B Arazisi	2,333	İKIB	0,855	İKIB	0,855
	Toplam	76,239				

4.3.2.2 Bartın'da İç Göçleri Etkileyen En Önemli Faktörlerin Belirlenmesi

Analiz yapılmadan önce Bartın orman köyleri için oluşturulan veri seti incelenmiş ve değerleri sıfır olan AGAC ve İKIB değişkenleri ile regresyon analizinde bağımlı değişken olarak kullanılacak NETGO değişkeni analizi yanılmaması için değerlendirme dışı bırakılmıştır. 47 değişkenle yapılan faktör analizi sonucunda öz değeri 1'in üstünde olan 11 faktör ortaya çıkmıştır. Bu faktörler toplam varyansın %86,417'sini açıklamaktadır (Tablo 4.44).

Tablo 4.44 Bartın orman köyleri için yapılan faktör analizine göre açıklanan toplam varyans.

Faktörler	Başlangıçtaki varyansa katılma			Rotasyon sonrası varyansa katılma		
	Toplam	Açıklanan Varyans (%)	Birikimli Açıklanan Varyansın (%)	Toplam	Açıklanan Varyans (%)	Birikimli Açıklanan Varyansın (%)
1	14,628	31,123	31,123	7,479	15,914	15,914
2	5,597	11,907	43,031	5,632	11,984	27,898
3	3,512	7,472	50,503	4,265	9,075	36,973
4	3,361	7,152	57,655	3,867	8,227	45,200
5	2,840	6,043	63,697	3,618	7,697	52,897
6	2,450	5,212	68,909	3,333	7,091	59,988
7	2,283	4,857	73,766	3,123	6,644	66,632
8	1,875	3,989	77,756	2,685	5,712	72,344
9	1,762	3,750	81,505	2,627	5,589	77,933
10	1,216	2,587	84,092	1,998	4,250	82,183
11	1,093	2,325	86,417	1,990	4,234	86,417

Faktörlerin bilimsel olarak daha iyi değerlendirilebilmesi için burada da dik döndürme yöntemi (Varimax) kullanılmıştır. Döndürülmüş faktör matrisi Tablo 4.45'te verilmiştir.

Tablo 4.45 Bartın orman köyleri için yapılmış faktör analizi sonucunda ortaya çıkan döndürülmüş faktör matrisi.

Değişkenler	Faktörler										
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
KOD	,958										
ORVER	,937										
AKTIF	,897										
CALSUR	,878										
KBO	,821										
KOPOR	,817										
KISAL	,744		,563								
HAYS	,700										
YAK		,853									
ORIL		,831									
FAKIR		,646									
GELIR		-,641									
KISUC		,633					,579				
ODOU		,598									
ORALD		,554									
ORCAL	,505	,532									
YAP			,912								
OKUYAZ			,704								
KOYAL			,695								
KONUT			-,549								
ORGEL			,509								
CALIS											
EGITIM				-,719							
ENMES				,662							
SACAL				-,643							
KADIN				,629							
KONUM				-,614							
SERAL				-,539							
ANY											
TARAL					-,812						
MERA					-,809						
ORAL					,699						
GOCKIS						,860					
NUFUS						,778					
KADAS											
ILMES											
KISAC							,841				
SYOG							,789				
ETALO							,601				
ACOR						,510	,566				
KREDI								,950			
PORKOY								,945			
AVAL									,922		
CESME									,835		
SAGLIK										,878	
MASAY										,750	
OKUL											,763

Her iki il için ayrı ayrı yapılan faktör analizi, Bartın ve Kastamonu'daki orman köylerinde yaşanan göçleri etkileyen faktörler arasında farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla yapıldığı için, buradaki faktörler yorumlanmayıp sadece hangi değişkenlerden oluştuğuna ve toplam varyansın ne kadarını açıkladığına değinilmiştir. Her bir faktörü, faktörün kendi içinde en yüksek faktör yüküne sahip olan değişken temsil etmektedir. Bunlar Tablo 4.45'te görülebilmektedir.

Birinci faktör toplam varyansın %15,914'ünü tek başına açıklamaktadır. Köyde ortalama yıllık kişi başına düşen odun üretimi miktarı, köy sınırları içindeki ormanların yıllık etası, köyde bulunan ormancılık kooperatiflerinde aktif olarak çalışanların oranı, orman köylüsünün yıl içinde ormancılık faaliyetlerinde çalışma süresi, köyde kişi başına düşen orman alanı, köyde yaşayanların ne kadarının herhangi bir ormancılık kooperatifine ortak olduğu, köyde kişi başına düşen alan, kişi başına düşen hayvan sayısı ve köyde ormancılık etkinliklerinde çalışanların sayısı birinci faktörü oluşturmaktadır.

Köyde hane başına düşen ortalama yıllık zati yakacak miktarı, köyün orman kenarında mı yoksa orman içinde mi olduğu, köyde yeşil karta sahip olanların sayısı, köyde kişi başına düşen ortalama yıllık gelir seviyesi, köyde kişi başına düşen yıllık ortalama orman suçu miktarı, köylünün odun dışı orman ürünlerinden yararlanma düzeyi, köy sınırları içinde bulunan orman alanlarındaki değişim ve köyde ormancılık faaliyetlerinde çalışanların sayısı ikinci faktörü oluşturmaktadır. İkinci faktör tek başına toplam varyansın %11,984'ünü açıklamaktadır.

Üçüncü faktörü kişi başına düşen köy alanı, köyde hane başına düşen ortalama yıllık zati yapacak miktarı, köydeki okuryazar olmayanların köy nüfusuna oranı, köyün alanı, köydeki konutların doluluk oranı ve köyde ormancılıktan elde edilen gelirin toplam gelir içindeki payı oluşturmaktadır. Faktör toplam varyansın %9,075'ini açıklamaktadır.

Dördüncü faktör toplam varyansın açıklanmasına %8,227'lik bir katkı yapmaktadır. Köylünün eğitim seviyesi, köyün en yakın il veya ilçeye olan mesafesi, köyde ikamet edipte sanayi ve ticaret tesislerine çalışmaya gidenlerin köy nüfusu içindeki oranı, köydeki kadınların köy nüfusu içindeki payı, köyün coğrafik konumu ve köyde kişi başına düşen sera alanı miktarı faktörü oluşturmaktadır.

Toplam varyansın açıklanmasına %7,697'lik bir katkı yapan beşinci faktör, köydeki tarım alanlarının köy genel alanı içindeki payı, köy sınırları içinde bulunan mera alanlarının köy genel alanı içindeki oranı ve köy sınırları içindeki kalan orman alanının köy genel alanı içindeki oranından oluşmaktadır.

Altıncı faktör köyden göç etmiş ancak bağıni koparmayarak yılın belli bir dönemini köyde geçiren kişi sayısı, köyün nüfusu ve köyde işlenen orman açma suçunun diğer orman suçları içindeki oranından oluşmaktadır. Bu faktör tek başına toplam varyansın %7,091'ini açıklamaktadır.

Köyde kişi başına düşen ortalama yıllık orman suçu miktarı, kişi başına düşen ortalama yıllık orman açma suçu miktarı, köy sınırları içinde birim orman alanına düşen orman suçu miktarı, köyde tarıma elverişli olup da ekilmeyen tarım alanlarının köy alanına oranı ve köyde işlenen orman açma suçunun diğer orman suçları içindeki oranı yedinci faktörü oluşturmaktadır. Bu faktör toplam varyansın açıklanmasına %6,644'lük bir katkı yapmaktadır.

Sekizinci faktörü, köyde yılda ortalama alınan ferdi kredi sayısı ve ORKÖY'ün köyde desteklemiş olduğu proje sayısı oluşturmaktadır. Bu faktör tek başına toplam varyansın %5,712'sini açıklamaktadır.

Dokuzuncu faktör, köyde bulunan av ve yaban hayatı sahası büyüklüğünden ve köy içinde bulunan çeşme sayısından oluşmakta ve bu faktör tek başına toplam varyansın %5,589'unu açıklamaktadır. Köydeki sağlık hizmetlerinin olanağı ve köyün mahalle sayısı onuncu faktörü oluşturmaktadır. Bu faktör toplam varyansın açıklanmasına % 4,25'lik bir katkı yapmaktadır. On birinci faktör ise köydeki okul varlığı ve onun çeşidinden oluşmaktadır. Bu faktör toplam varyansın açıklanmasına %4,234'lük bir katkı yapmaktadır.

Genel olarak değerlendirildiğinde Tablo 4.46'da Bartın orman köylerinde iç göçleri etkileyen faktörler ile bu faktörleri temsil eden değişkenler ve ağırlıkları görülmektedir.

Tablo 4.46 Bartın orman köylerinde iç göçleri etkileyen faktörler ile bu faktörleri temsil eden değişkenler ve ağırlıkları.

Faktör No	Faktörün Ağırlığı(%)	Faktörü temsil eden değişken	Değişkenin ağırlığı
1	15,914	KOD	,958
2	11,984	YAK	,853
3	9,075	YAP	,912
4	8,227	EGITIM	-,719
5	7,697	TARAL	-,812
6	7,091	GOCKIS	,860
7	6,644	KISAC	,841
8	5,712	KREDI	,950
9	5,589	AVAL	,922
10	4,250	SAGLIK	,878
11	4,234	OKUL	,763
Toplam	86,417		

4.3.2.3 Kastamonu'da İç Göçleri Etkileyen En Önemli Faktörlerin Belirlenmesi

Kastamonu orman köylerinde yaşanan göçleri etkileyebilecek faktörleri belirlemek için NETGO değişkeni dışında kalan 49 değişken analize sokulmuştur. Analiz sonucunda öz değeri 1'in üstünde olan 16 faktör ortaya çıkmıştır. Bu faktörler toplam varyansın %78,613'ünü açıklamaktadır (Tablo 4.47).

Tablo 4.47 Kastamonu orman köyleri için yapılan faktör analizine göre açıklanan toplam varyans.

Faktörler	Başlangıçtaki varyansa katılma			Rotasyon sonrası varyansa katılma		
	Toplam	Açıklanan Varyans (%)	Birikimli Açıklanan Varyansın (%)	Toplam	Açıklanan Varyans (%)	Birikimli Açıklanan Varyansın (%)
1	7,117	14,525	14,525	4,243	8,659	8,659
2	5,845	11,929	26,454	4,113	8,394	17,053
3	3,945	8,051	34,505	3,589	7,325	24,378
4	2,776	5,665	40,170	2,967	6,056	30,434
5	2,380	4,858	45,028	2,933	5,986	36,419
6	2,243	4,578	49,606	2,262	4,616	41,036
7	1,924	3,926	53,532	2,259	4,610	45,646
8	1,823	3,720	57,252	2,232	4,555	50,201
9	1,654	3,376	60,628	2,213	4,515	54,717
10	1,604	3,274	63,901	2,074	4,233	58,949
11	1,383	2,822	66,723	1,919	3,916	62,865
12	1,279	2,609	69,333	1,669	3,406	66,271
13	1,227	2,504	71,836	1,612	3,289	69,560
14	1,160	2,367	74,203	1,560	3,183	72,743
15	1,118	2,282	76,485	1,518	3,099	75,842
16	1,043	2,128	78,613	1,358	2,771	78,613

Faktörlerin daha iyi yorumlanabilmesi için dik döndürme (Varimax) uygulanmıştır. Döndürülmüş faktör matrisi Tablo 4.48’de verilmiştir.

Tablo 4.48 Kastamonu orman köyleri için yapılmış faktör analizi sonucunda ortaya çıkan döndürülmüş faktör matrisi.

Değişkenler	Faktörler															
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
ILMES	,777															
HAYS	-,776															
FAKIR	,721															
AGAC	-,699															
KONUM	-,660															
ODOU	,651															
ORALD	,549															
ORVER		,917														
ORCAL		,879														
AVAL		,839														
ORGEL		,801														
ENMES																
KISAL			,849													
KBO			,793													
KOYAL		,503	,607													
YAK			,571													
CALIS			-,491													
PORKOY				,927												
KREDI				,880												
SACAL				,573												
ORAL					,854											
TARAL					-,839											
ETALO					-,747											
YAP						-,682										
KISUC			,515			,611										
SYOG						,523										
GOCKIS																
KOPOR							,839									
AKTIF							,756									
ANY																
CALSUR																
MERA								-,726								
EGITIM								-,706								
ORIL																
GELIR									,747							
SERAL									,722							
NUFUS									,541							
KISAC										,929						
ACOR										,889						
OKUL											,886					
SAGLIK											,749					
KOD												,805				
KONUT												-,516				
MASAY													,727			
IKIB													,689			
CESME														,840		
OKUYAZ																
KADIN																-,740
KADAS																-,822

Burada da “4.3.2.2 Bartın’da İç Göçleri Etkileyen En Önemli Faktörlerin Belirlenmesi” bölüm başlığı altında olduğu gibi faktörler yorumlanmayıp, bu faktörlerin hangi değişkenlerden oluştuğuna ve toplam varyansın ne kadarını açıkladığına değinilmiştir. Faktörleri kendi içlerinde en yüksek faktör yüküne sahip olan değişkenler temsil etmektedir. Bunlar Tablo 4.48’de görülebilmektedir.

Tablo 4.48 incelendiğinde toplam varyansın %8,659'unu tek başına açıklayan birinci faktörün, köyün bağlı olduğu ile olan uzaklığı, kişi başına düşen hayvan sayısı, köydeki yeşil karta sahip kişi sayısı, köy sınırları içinde kalan yerlerdeki ağaçlandırma faaliyetlerinin yoğunluğu, köyün coğrafik konumu, köyde yaşayanların odun dışı orman ürünlerinden yararlanma düzeyi ve köy sınırları içinde kalan ormanlardaki alansal değişimin miktarından oluştuğu görülmektedir.

Köy sınırları içinde kalan ormanların ortalama yıllık etası, ormancılık faaliyetlerinde çalışan orman köylüsü sayısı, köy sınırları içinde kalan av ve yaban hayatı sahasının büyüklüğü, köyde ormancılıktan elde edilen gelirin toplam gelirin içindeki payı ve köyün genel alanının oluşturduğu ikinci faktör toplam varyansın açıklanmasına %8,394'lük bir katkı yapmaktadır.

Üçüncü faktör kişi başına düşen köy alanı, kişi başına düşen orman alanı, köyün genel alanı, köyde hane başına düşen ortalama yıllık yakacak miktarı, orman işletmelerinin köy sınırları içinde kalan orman alanlarında yaptıkları çalışmalarda orman köylüsü istihdam etmede karşılaştıkları güçlük ve köyde kişi başına düşen ortalama yıllık orman suçu sayısından oluşmaktadır. Bu faktör tek başına toplam varyansın %7,325'ini açıklamaktadır.

ORKÖY'ün desteklemiş olduğu proje sayısı, ortalama yıllık alınan ferdi kredi sayısı ve köyde ikamet edip köy dışındaki sanayi ve ticaret tesislerine çalışmaya gidenlerin köy nüfusu içindeki oranı dördüncü faktörü oluşturmaktadır. Faktör toplam varyansın açıklanmasına %6,056'lık bir katkı yapmaktadır.

Köy sınırları içinde kalan orman alanlarının köyün genel alanı içindeki payı, köyde bulunan tarım alanlarının köy genel alanı içindeki oranı ve köyde tarıma elverişli olup da ekilmeyen tarım alanlarının köy genel alanına oranından oluşan beşinci faktör tek başına toplam varyansın %5,986'sını açıklamaktadır.

Altıncı faktör köyde hane başına düşen ortalama yıllık yapacak odun miktarı, kişi başına düşen orman suçu miktarı ve birim orman alanı başına düşen orman suçu sayısından oluşmaktadır ve toplam varyansın %4,616'lık kısmını açıklamaktadır.

Yedinci faktör köyde tarımsal kalkınma kooperatifine ortak olanların köy nüfusu içindeki oranı ve kooperatifte aktif olarak çalışan ortakların tüm kooperatif ortakları içindeki

oranından oluşmaktadır. Bu faktör toplam varyansın açıklanmasına %4,61'lik katkı yapmaktadır.

Sekizinci faktör köydeki mera alanlarının köy alanı içindeki oranı ve köylünün eğitim seviyesinden oluşmaktadır. Bu faktör tek başına varyansın %4,555'ini açıklayabilmektedir.

Köydeki kişi başına düşen yıllık ortalama gelir seviyesi, kişi başına düşen örtülü alan miktarı ve köyün nüfusu dokuzuncu faktörü oluşturmaktadır. Bu faktör toplam açıklanan varyansa %4,515'lik bir katkı yapmaktadır.

Onuncu faktör köyde ortalama yıllık kişi başına düşen orman açma suçu miktarı ve köyde işlenen orman suçları içinde orman açma suçunun payından oluşmaktadır ve bu faktör toplam açıklanan varyansın %4,233'ünü oluşturmaktadır.

On birinci faktör köydeki okul varlığı ve çeşidi ile köydeki sağlık hizmeti olanaklarını içermektedir. Bu faktör tek başına varyansın ancak %3,916'sını açıklayabilmektedir. Köyde kişi başına düşen odun üretimi miktarı ve köydeki konutların doluluk oranı on ikinci faktörü oluşturmaktadır. Bu faktör tek başına varyansın ancak %3,406'sını açıklayabilmektedir. On üçüncü faktör köyün mahalle sayısından ve köy sınırları içinde 6831 Sayılı Orman Kanunu'nun 2. Maddesinin B fıkrasına göre orman alanı dışına çıkarılan alanların miktarından oluşmaktadır. Bu faktör tek başına varyansın ancak %3,289'sını açıklayabilmektedir.

On dördüncü, on beşinci ve on altıncı faktörler birer değişkenle temsil edilmektedir. Bunlar sırasıyla köy içinde bulunan çeşme sayısı, köydeki kadın nüfusun genel nüfus içindeki payları ve köyde orman kadastro çalışmasının durumudur.

Özetle Kastamonu orman köylerinde iç göçleri etkileyen faktörler, temsil eden değişkenler ve ağırlıkları Tablo 4.49'da toplanmıştır.

Tablo 4.49 Kastamonu orman köylerinde iç göçleri etkileyen faktörler, temsil eden değişkenler ve ağırlıkları.

Faktör No	Faktörün ağırlığı(%)	Faktörü temsil eden değişken	Değişkenin ağırlığı
1	8,659	ILMES	,777
2	8,394	ORVER	,917
3	7,325	KISAL	,849
4	6,056	PORKOY	,927
5	5,986	ORAL	,854
6	4,616	YAP	-,682
7	4,610	KOPOR	,839
8	4,555	MERA	-,726
9	4,515	GELIR	,747
10	4,233	KISAC	,929
11	3,916	OKUL	,886
12	3,406	KOD	,805
13	3,289	MASAY	,727
14	3,183	CESME	,840
15	3,099	KADIN	-,740
16	2,771	KADAS	-,822
Toplam	78.613		

Araştırma alanının tamamı ve her bir il için ayrı ayrı yapılan faktör analizlerine göre orman köylerinde iç göçleri etkileyen faktörler ve bu faktörleri temsil edecek değişkenler Tablo 4.50’de verilmiştir.

Tablo 4.50 Araştırma alanının tümü ve il bazında iç göçleri etkileyen faktörlerin karşılaştırılması.

Faktör No	Genel			Bartın			Kastamonu		
	Faktörün ağırlığı(%)	Faktörü temsil eden değişken	Değişkenin ağırlığı	Faktörün ağırlığı(%)	Faktörü temsil eden değişken	Değişkenin ağırlığı	Faktörün ağırlığı(%)	Faktörü temsil eden değişken	Değişkenin ağırlığı
1	11,175	SACAL	0,795	15,914	KOD	0,958	8,659	ILMES	0,777
2	7,766	ORVER	0,902	11,984	YAK	0,853	8,394	ORVER	0,917
3	6,926	TARAL	-0,890	9,075	YAP	0,912	7,325	KISAL	0,849
4	5,764	HAYS	0,780	8,227	EGITIM	-0,719	6,056	PORKOY	0,927
5	5,277	CESME	0,758	7,697	TARAL	-0,812	5,986	ORAL	0,854
6	4,757	KOPOR	0,863	7,091	GOCKIS	0,860	4,616	YAP	-0,682
7	4,650	EGITIM	-0,707	6,644	KISAC	0,841	4,610	KOPOR	0,839
8	4,582	PORKOY	0,956	5,712	KREDI	0,950	4,555	MERA	-0,726
9	4,579	KISAC	0,905	5,589	AVAL	0,922	4,515	GELIR	0,747
10	4,379	KISUC	0,735	4,250	SAGLIK	0,878	4,233	KISAC	0,929
11	3,947	KOD	0,780	4,234	OKUL	0,763	3,916	OKUL	0,886
12	3,602	OKUL	0,780				3,406	KOD	0,805
13	3,283	YAP	0,805				3,289	MASAY	0,727
14	3,217	MASAY	0,800				3,183	CESME	0,840
15	2,333	IKIB	0,855				3,099	KADIN	-0,740
16							2,771	KADAS	-0,822
Toplam	76,239			86,417			78,613		

Genel bir değerlendirme yapıldığında araştırma alanının tümünde orman köylerinde yaşanan göçleri etkileyen 15 faktör; Bartın orman köylerinde yaşanan iç göçleri etkileyen 11 faktör ve

Kastamonu orman köylerinde yaşanan iç göçleri etkileyen 16 faktör tespit edilmiştir. Köyde kişi başına düşen odun üretimi miktarı, hane başına düşen yakacak odun miktarı ve hane başına düşen yapacak odun miktarı Bartın orman köylerinde yaşanan iç göçleri açıklamakta öne çıkan faktörler iken, köyün bağlı olduğu il merkezi ile arasındaki mesafe, köyün sınırları içinde kalan ormanın yıllık ortalama eta miktarı ve kişi başına düşen köy alanı miktarı Kastamonu orman köylerinde yaşanan iç göçleri açıklamakta öne çıkan faktörlerdir. Araştırma alanının tümünde ise, köyde ikamet edip gününbirlik sanayi ve kamu kuruluşlarına çalışmaya gidenlerin miktarı, köyün sınırları içinde kalan ormanın yıllık ortalama eta miktarı ve köydeki tarım alanı oranı orman köylerinde yaşanan iç göçü değerlendirmede öne çıkan faktörlerdir.

Tablo 4.50 değerlendirildiğinde; kişi başına düşen odun üretimi miktarı (KOD), hane başına düşen zati yapacak miktarı (YAP), kişi başına düşen orman açma suçu miktarı (KISAC) ve köyde bulunan okul sayısı ve çeşidinin (OKUL) hem araştırma alanının tümü hem de her bir il için orman köylerinde yaşanan iç göçleri etkileyen faktörler olarak ortaya çıktığı görülmektedir.

Köy sınırları içinde kalan ormanın verim gücü (ORVER), köyde bulunan çeşme sayısı (CESME), köydeki kooperatifleşme oranı (KOPOR), köyde ORKÖY'ün desteklediği proje sayısı (PORKOY) ve köyde bulunan mahalle sayısı (MASAY) hem Kastamonu'da hem de araştırma alanının tamamında orman köylerinde yaşanan iç göçleri etkileyen faktörlerdir. Köyde bulunan tarım alanı oranı (TARAL) ve köyde bitirilen eğitim seviyesi (EGITIM) ise hem Bartın'da hem de araştırma alanının tamamında orman köylerinde yaşanan iç göçleri etkileyen faktörler olarak ortaya çıkmaktadır.

SACAL, HAYS, KISUC ve IKIB değişkenleri araştırma alanının tamamında, YAK, GOCKIS, KREDI, AVAL ve SAGLIK değişkenleri sadece Bartın'da ve ILMES, KISAL, ORAL, MERA, GELIR, KADIN ve KADAS değişkenleri sadece Kastamonu'da bulunan orman köylerinde iç göçleri etkileyen faktörler olarak belirlenmiştir (Tablo 4.50).

4.3.3 İç Göç Değişimlerini Açıklayan Değişkenlerin Saptanması

Korelasyon analizi değişkenler arasında olabilecek ilişkinin kuvvetini, önemini ve yönünü gösterirken, faktör analizi iç göçle ilişkili değişkenlerin sayısını indirgeyerek ve birbiriyle

ilişkili değişkenleri kendi aralarında gruplandırarak daha rahat yorum yapma olanağı sağlamaktadır. Fakat bu analizler iç göçün nedenleri hakkında tam olarak ayrıntılı bilgi vermemektedir. Tutarlı kırsal kalkınma ve ormancılık politikaları oluşturabilmek için, orman köylerinde yaşanan iç göçlerin nedenlerinin tam olarak tespit edilmesi gerekmektedir. Bundan dolayı orman köylerinde yaşanan iç göçleri hangi değişkenlerin açıkladığını bulmak için çoğul regresyon analizi yapılmıştır. Analiz sonucunda anlamlı bulunan bütün değişkenlerin göçü yönlendirmek için bir politika değişkeni olarak kullanılması mümkün olmuştur (Tekeli 2008). Çoğul regresyon analizi bu amaç için kullanılan yaygın bir analizdir (Greenwood 1971; Yamak ve Yamak 1999; Ural 2004; Zolnik 2004; Evcil vd. 2006; Gökhan 2008; Gürbüz ve Karabulut 2008).

Faktör analizi değerlendirmelerinde olduğu gibi çoğul regresyon analizleri de araştırma alanının tümünde yapıldığı gibi Bartın ve Kastamonu illeri için ayrı ayrı da yapılmıştır. Bununla orman köylerinde yaşanan göçleri açıklayan değişkenlerin, iller bazında farklı olup olmadığı belirlenmeye çalışılmıştır.

4.3.3.1 Genel Olarak İç Göç Değişimlerini Açıklayan Değişkenlerin Saptanması

Araştırma alanının tümü için yapılan çoğul regresyon analizinde üç farklı model (değişken seti) kullanılarak “Enter” metodu ile çözümlenmeler yapılmıştır. Çoğul regresyon analizleri orman köylerinde iç göçleri tam olarak hangi değişkenlerin etkilediğini bulmak ve dolayısıyla net göç oranındaki değişimleri açıklamak amacıyla uygulanmıştır. Üç regresyon modelinde de NETGO değişkeni bağımlı değişken olarak kullanılmıştır. 1. modelde araştırma alanının tümü için yapılan faktör analizinde ortaya çıkan faktörleri en iyi şekilde temsil edebileceği düşünülen değişkenler bağımsız değişkenleri oluşturmaktadır. 2. modelde araştırma alanının tümü için yapılan faktör analizinde ortaya çıkan faktör gruplarında yer alan en yüksek faktör yüküne sahip değişkenler bağımsız değişkenleri oluşturmakta, 3. modelde ise bağımsız değişkenleri NETGO değişkeni dışındaki tüm değişkenler (49 tane) oluşturmaktadır (Tablo 4.51). Elde edilen üç farklı modelden sadece R^2 değeri en yüksek olan model ayrıntılı olarak incelenmiştir.

Tablo 4.51 Üç farklı model için çoğul regresyon analizi sonuçları.

1. Model			2. Model			3. Model		
Değişikler	Coeff.	Standart Hata	Değişikler	Coeff.	Standart Hata	Değişikler	Coeff.	Standart Hata
(Constant)	-72,024***	22,752	(Constant)	-37,856**	16,026	(Constant)	-155,642	100,861
GELİR	6,558*	3,669	TARAL	-0,272**	0,130	MASAY	2,869*	1,613
ORVER	-0,00055	0,0015	CESME	-2,236*	1,154	ORALD	15,419**	6,893
ORAL	0,265**	0,119	EGITIM	11,512*	6,185	KBO	-0,298*	0,169
HAYS	-2,994	3,109	KISAC	5762,416*	3436,931	ORVER	-0,006*	0,003
KADAS	-2,724	6,403	SACAL	0,599	0,775	ETALO	-0,510**	0,220
KOPOR	-0,112	0,124	ORVER	-0,0003607	0,001	OKUYAZ	-0,642*	0,344
EGITIM	8,592	6,536	HAYS	-3,625	3,130	YAK	1,337**	0,624
PORKOY	-0,125	1,248	KOPOR	-0,121	0,124	KONUT	0,439**	0,179
KISUC	-1003,512	1075,692	PORKOY	-0,217	1,286	GOCKIS	-1,014**	0,501
KISAC	5079,876	3491,676	KISUC	-1497,341	1044,195	CALIS	9,701*	5,701
KOD	0,049	0,111	KOD	0,027	0,111	ORIL	-4,0374	7,731
SAGLIK	-1,674	3,188	OKUL	-2,070	3,862	ILMES	0,101	0,154
MASAY	2,156	1,469	YAP	-1,890	4,240	ENMES	0,373	0,356
YAP	0,292	4,306	MASAY	1,645	1,373	KONUM	-0,643	7,148
IKIB	-0,003	0,037	IKIB	-0,007	0,0372	KOYAL	0,0005893	0,0005557
						ORAL	0,046	0,461
						TARAL	-0,364	0,478
						MERA	1,568	0,985
						OKUL	0,690	5,849
						EGITIM	7,325	8,073
						SAGLIK	-6,365	3,872
						FAKIR	-0,178	0,691
						KOPOR	0,041	0,217
						AKTIF	-0,171	0,129
						CALSUR	0,612	1,818
						KISUC	-56,634	1346,442
						KISAC	5316,648	5630,808
						ACOR	0,236	0,207
						SYOG	-110,251	180,864
						YAP	4,655	5,094
						GELİR	3,838	7,445
						NUFUS	0,006	0,025
						KISAL	0,159	0,132
						KADIN	0,678	0,994
						KOD	0,138	0,132
						ODOU	-4,446	7,897
						KREDİ	-23,179	43,691
						PORKOY	1,603	3,906
						AVAL	0,0004339	0,0002993
						AGAC	20,085	12,327
						KADAS	-10,838	10,673
						HAYS	-9,213	5,799
						ANY	0,110	0,492
						SACAL	0,429	1,332
						SERAL	0,001	0,002
						ORCAL	0,157	0,460
						ORGEL	-0,779	0,935
						IKIB	0,013	0,037
						CESME	-2,694	1,619
R^2	0,172		R^2	0,178		R^2	0,613	
F	1,189		F	1,238		F	1,681	

* 0,10 güven düzeyinde anlamlı

** 0,05 güven düzeyinde anlamlı

*** 0,001 güven düzeyinde anlamlı

1. model için kullanılan bağımsız değişkenler araştırma alanının tamamında orman köylerinde yaşanan göçlerin %17'sini ($R^2=0,172$) açıklamaktadır. Ancak regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin t-testi sonuçları incelendiğinde, bu 15 değişkenden sadece köydeki kişi başına düşen yıllık ortalama gelirin ve köy sınırları içinde bulunan orman alanı oranının

orman köylerinde yaşanan göçlerin açıklanmasında anlamlı olduğu görülmektedir. Greenwood da (1971) araştırmasında kullandığı regresyon analizi sonucunda, göçmenlerin düşük gelir seviyesine sahip kırsal alanlardan yüksek gelir seviyesine sahip kentlere hareket ettiğini, göç alan yerdeki gelir seviyesinin yükselmesiyle buraya göç edenlerin oranında da bir artış olduğunu ortaya koymuştur. Ancak 1. modelde R^2 değeri düşük olduğu için faktör analizi sonucunda faktörleri temsil edecek değişkenlerin mantıksal olarak seçilmesinin orman köylerinde yaşanan göçün açıklanmasında pek önemli olmadığı ortaya çıkmaktadır. 1. modele göre yapılan regresyon analizi sonucuna göre araştırma alanının tamamında bulunan orman köylerinde yaşanan göçün açıklanmasına ilişkin regresyon denklemi Eşitlik 4.1'deki gibidir:

$$\text{NETGO} = \text{constant} + \beta_1\text{GELIR} + \beta_2\text{ORVER} + \beta_3\text{ORAL} + \beta_4\text{HAYS} + \beta_5\text{KADAS} + \beta_6\text{KOPOR} + \beta_7\text{EGITIM} + \beta_8\text{PORKOY} + \beta_9\text{KISUC} + \beta_{10}\text{KISAC} + \beta_{11}\text{KOD} + \beta_{12}\text{SAGLIK} + \beta_{13}\text{MASAY} + \beta_{14}\text{YAP} + \beta_{15}\text{IKIB} + \text{standart hata} \quad (4.1)$$

2. modelde ise orman köylerinde yaşanan göçü açıklamada önemli olan değişkenlerin sayısında 1. Modele göre artış olsa da regresyon eşitliği yaşanan göçlerin ancak %18'i ($R^2=0,178$) açıklayabilmektedir. Bu eşitlikte iç göçü açıklamada önemli olan değişkenler köyde bulunan tarım alanı oranı, köyde bulunan çeşme sayısı, köyde bitirilen eğitim seviyesi ve köyde kişi başına düşen orman açma suçu sayısıdır.

NETGO hariç tüm değişkenlerin bağımsız değişken olarak kullanıldığı 3. modelde regresyon eşitliği tüm alandaki orman köylerinde yaşanan göçün %61'ini ($R^2=0,613$) açıklamaktadır. Bu modelde orman köylerinde yaşanan göçleri açıklamada anlamlı bulunan değişkenler; köyde bulunan mahalle sayısı, köy sınırları içinde kalan ormanların alansal değişimi, köyde kişi başına düşen orman alanı miktarı, köy sınırları içinde kalan ormanların ortalama yıllık ETA'sı, köyde tarıma elverişli olup da ekilmeyen tarım alanı oranı, köyde okuryazar olmayanların köy nüfusuna oranı, hane başına düşen yakacak odun miktarı, köyde dolu olan konutların tüm konutlara oranı, köyde geçmişte göç edip senenin belli dönemlerinde köye geri gelen kişi sayısı ve orman işletmesinin köylüyü istihdam etmede karşılaştığı sorunlardır. Güreşçi (2007) ise sınırlı bağımlı değişken regresyon analizini kullandığı çalışmasında, hanelerin köy dışında okuyan çocuğunun olmasının, hane reislerinin sosyal güvenceye sahip olmamasının, göç eden akraba sayısının ve haneden birisinin gurbete çıkmasının göçü tetiklediğini tespit etmiştir. Her iki regresyon modelinde de daha önce köyden göç etmiş kişilerin sayısının artmasının köyün verdiği göçün artmasına neden olduğu açıkça

görülmektedir. Bu durum, göçmenlerin hem göç ettikleri yerde hem de göç alan yer ile göç veren yer arasında kurdukları sosyal ağların varlığından kaynaklanmaktadır. Erder de (1978), daha önce köylerden göç edenlerin geride kalan akraba, hemşeri veya tanıdıklarının göç yönlerini büyük ölçüde etkilediğini ve bunun da göç politikaları açısından çok anlamlı olduğunu belirtmektedir.

Üç regresyon modeli de değerlendirildiğinde araştırma alanında orman köylerinde yaşanan göçleri açıklamada R² değeri en yüksek olan 3. modeli kullanmak doğru olacaktır.

4.3.3.2 Bartın İçin İç Göç Değişimlerini Açıklayan Değişkenlerin Saptanması

Alanın tamamı için yapılan çoğul regresyon analizlerinde üç farklı model kullanılmıştır. Bartın ve Kastamonu için ise 2 farklı model kullanılmıştır. Çünkü alanın tamamı için yapılan çoğul regresyon analizlerinden 1. model de faktörlerin mantıksal bir şekilde değerlendirilmesi sonucu seçilen değişkenler neredeyse anlamsız çıktığı için, çoğul regresyon analizine sadece faktörlerde en yüksek faktör yüküne sahip olan değişkenler alınmıştır ve bunlar birinci modeli oluşturmuştur. 2. modelde ise, analize tüm değişkenler dahil edilmiştir. Burada bağlı değişken yine NETGO'dur. Birinci modelde "Enter" metodu, ikinci modelde ise "Stepwise" metodu kullanılmıştır. İkinci modelde öncelikle "Enter" metodu kullanılmıştır. Fakat, R²'nin 1,000 çıkmasından dolayı şüpheye düşülmesinden ötürü "Stepwise" metodunun kullanılmasına karar verilmiştir. Analizde; OKUYAZ ve CALSUR dışında kalan değişkenler program tarafından değerlendirme dışı bırakılmıştır (Tablo 4.52).

Tablo 4.52 Bartın orman köyleri için 2 farklı model için çoğul regresyon analizi sonuçları.

1. Model			2. Model		
Değişkenler	Coeff.	Standart Hata	Değişkenler	Coeff.	Standart Hata
(Constant)	-49,975**	14,487	(Constant)	0,317	4,369
KOD	-1,316	,763	OKUYAZ	-1,497***	0,242
YAP	-9,196**	3,195	CALSUR	-3,018***	0,872
YAK	-2,319**	1,027	ORIL	0,046	
EGITIM	9,162	5,714	MASAY	-0,057	
TARAL	0,05	0,184	ILMES	-0,226	
GOCKIS	0,578	0,377	ENMES	0,074	
KISAC	2719,889	2781,504	KONUM	0,089	
KREDI	-6,974	16,316	KOYAL	0,150	
AVAL	-0,06**	0,025	ORAL	-0,001	
SAGLIK	-1,417	3,078	ORALD	-0,133	
OKUL	-1,394	4,060	KBO	0,026	
			ORVER	-0,081	
			TARAL	-0,050	
			ETALO	-0,177	
			MERA	-0,057	
			OKUL	-0,049	

NETGO değişkeni olmuştur. 1. modelde bağımsız değişkenler Kastamonu orman köylerinde iç göçleri etkileyen en önemli faktörleri temsil eden en yüksek faktör değerine sahip değişkenler oluştururken, 2. modelde ise NETGO hariç araştırma için geliştirilen tüm değişkenler oluşturmuştur (Tablo 4.53).

Tablo 4.53 Kastamonu orman köyleri için 2 farklı model için çoğul regresyon analizi sonuçları.

1. Model			2. Model		
Değişkeler	Coeff.	Standart Hata	Değişkeler	Coeff.	Standart Hata
(Constant)	24,892	70,084	(Constant)	-21,691	178,975
ILMES	-0,007	0,101	ORIL	-16,222	10,642
ORVER	0,0007	0,002	MASAY	5,187**	2,357
KISAL	-0,03	0,052	ILMES	0,129	0,264
PORKOY	0,106	1,650	ENMES	1,123*	0,585
ORAL	0,387**	0,158	KONUM	-15,448	10,686
YAP	9,171	7,522	KOYAL	-0,001	0,001
KOPOR	-0,158	0,155	ORAL	0,412	1,297
MERA	-0,413	1,172	ORALD	12,435	8,801
GELİR	6,177	5,490	KBO	-0,464**	0,199
KISAC	5141,944	5553,472	ORVER	-0,002	0,005
OKUL	-6,752	6,254	TARAL	-0,070	1,406
KOD	0,03	0,126	ETALO	-1,169**	0,557
MASAY	1,963	1,868	MERA	-2,005	1,664
CESME	-13,886	14,669	OKUL	-26,294*	13,460
KADIN	-0,417	0,997	OKUYAZ	-1,212**	0,452
KADAS	-34,663*	18,105	EGITIM	9,821	14,491
			SAGLIK	-3,635	6,651
			FAKIR	1,248	0,991
			KOPOR	0,058	0,295
			AKTIF	-0,205	0,159
			CALSUR	-1,469	2,170
			KISUC	1325,441	1960,928
			KISAC	-14621,236	10389,750
			ACOR	0,774**	0,350
			SYOG	-185,528	340,997
			YAP	19,369*	10,689
			YAK	2,323**	1,061
			GELİR	9,199	9,715
			NUFUS	0,063	0,069
			KISAL	0,274	0,164
			KONUT	0,579**	0,207
			KADIN	0,836	1,288
			KOD	0,239	0,159
			ODOU	-12,466	13,465
			KREDI	-34,136	54,911
			PORKOY	2,227	4,575
			AVAL	0,000	0,000
			AGAC	29,717	19,528
			KADAS	-101,010**	31,826
			HAYS	-1,971	8,339
			ANY	-0,704	0,995
			SACAL	3,605	2,519
			SERAL	-0,021	0,035
			ORCAL	0,511	0,640
			ORGEL	-0,849	1,538
			GOCKIS	0,317	0,798
			IKIB	0,025	0,043
			CESME	21,161	17,355
			CALIS	10,426	8,247
R²	0,235		R²	0,787	
F	1,077		F	1,731	

* 0,10 güven düzeyinde anlamlı, ** 0,05 güven düzeyinde anlamlı, *** 0,001 güven düzeyinde anlamlı

1.model Kastamonu orman köylerinde yaşanan iç göçlerin %23'ünü ($R^2=0,235$) açıklamaktadır. Regresyon denkleminde köy sınırları içinde kalan orman alanı oranı ve köy sınırları içinde orman kadastronun tamamlanıp tamamlanmaması Kastamonu orman köylerinde iç göçleri açıklamada anlamlı bulunmuştur.

2. model için kullanılan bağımsız değişkenler Kastamonu orman köylerinde yaşanan göçlerin %79'sini ($R^2=0,787$) açıklamaktadır. Ancak regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin t-testi sonuçları incelendiğinde; köyde bulunan mahalle sayısının, köyün en yakın ilçe veya ile mesafesinin, köyde kişi başına düşen orman alanı miktarının, köyde tarıma elverişli olup da ekilmeyen tarım alanı oranının, köydeki okul varlığı ve çeşidinin, köyde okuryazar olmayanların köyün toplam nüfusuna oranının, köyde işlenen orman açma suçunun tüm orman suçları arasındaki oranının, köyde hane başına düşen yapacak ve yakacak odun miktarının, köyde bulunan dolu konutların tüm konutlara oranının ve köyde orman kadastronun tamamlanıp tamamlanmamasının Kastamonu orman köylerinde yaşanan göçlerin açıklanmasında anlamlı olduğu görülmektedir.

4.3.4 Göç Yoğunluklarına Göre Köylerin Gruplandırılması

Araştırmada birey olarak ele alınan orman köylerinin gruplandırılması, bu gruplanmaların arasında farklılık olup olmadığının belirlenmesi, birey kümeleri arasında her bir değişkenin gruplaşmaya olan etkisinin tespit edilmesi, daha sonra birey olarak ele alınacak herhangi bir orman köyünün hangi gruba gireceğinin saptanması ve ortaya çıkan grupların hangi özelliklerinin daha baskın olduğunun belirlenmesi amacıyla diskriminant analizi yapılmıştır.

Örnek olarak alınan orman köyleri analiz öncesinde Net Göç Oran'larına (NETGO) (Ek Tablo 3) göre; göç alan köyler, üçüncü derece göç veren köyler, ikinci derece göç veren köyler ve birinci derece göç veren köyler olmak üzere ön gruplandırmaya tabi tutulmuştur (Tablo 4.54). Bu dört grup, Köy Göç Oranı Numarası (KOYGON) değişkeni olarak tanımlanmıştır. Daha sonra araştırma için geliştirilen 50 değişken esas alınarak, diskriminant analizi yardımıyla bu gruplamanın isabetli olup olmadığı test edilmiştir.

Tablo 4.54 Analiz öncesi NETGO ve KOYGON'a göre köy grupları.

Gruplar	NETGO	KOYGON	Köy Sayısı
1.Grup (Göç alan köyler)	0 – 74,19	1	10
2.Grup (Üçüncü derece göç veren köyler)	-2,36 – (-25)	2	40
3.Grup (İkinci derece göç veren köyler)	-25,02 – (-50)	3	40
4.Grup (Birinci derece göç veren köyler)	-51,19 – (-89,47)	4	12
Toplam			102

Analiz sonucunda köyleri net göç oranlarına göre gruplamaya yarayan 3 adet diskriminant fonksiyonu elde edilmiştir. Tablo 4.55 incelendiğinde en önemli diskriminant fonksiyonunun F_1 olduğu görülmektedir. F_2 ve F_3 fonksiyonlarının kanonik korelasyon değerleri ve özdeğerleri çok küçük olduğu için grupları birbirinden ayırmada bu iki fonksiyonun fazla etkileri yoktur.

Tablo 4.55 Diskriminant fonksiyonlarına ait veriler.

Fonksiyonlar	Özdeğer	Varyansın %'si	Toplam %	Kanonik Korelasyon
F_1	9.037	78.7	78.7	0.949
F_2	1.368	11.9	90.6	0.760
F_3	1.075	9.4	100.0	0.720

Her bir fonksiyonun standardize edilmiş katsayıları Tablo 4.56'da verilmiştir. Bu fonksiyonlardaki katsayılar ile oluşturulacak formüle göre Bartın ve Kastamonu illerinde, örnekleme dışında kalan orman köyleri için formül ayırma puanı hesaplanıp köyün gireceği grup belirlenebilmektedir.

Tablo 4.56 Standardize edilmiş kanonik diskriminant fonksiyonu katsayıları.

	Fonksiyonlar				Fonksiyonlar		
	F_1	F_2	F_3		F_1	F_2	F_3
ORIL	0,129	0,599	0,589	YAP	-0,113	0,351	-0,445
MASAY	-0,027	-0,080	-0,527	YAK	-0,101	0,028	-0,096
ILMES	-0,028	-0,657	0,014	GELIR	-0,326	0,756	0,846
ENMES	-0,468	-0,394	0,057	NUFUS	-0,069	-0,543	0,712
KONUM	0,124	-0,080	0,472	KISAL	0,720	0,166	1,488
KOYAL	-0,147	0,324	-0,512	KONUT	0,057	-0,380	-0,143
ORAL	0,771	1,132	1,052	KADIN	-0,092	-0,049	-0,139
ORALD	0,083	0,145	-0,315	NETGO	-1,113	0,252	0,016
KBO	-0,321	-0,767	-1,257	KOD	-0,049	-0,316	-0,050
ORVER	0,026	0,249	-1,234	ODOU	0,525	0,603	0,273
TARAL	0,789	0,753	0,527	KREDI	-0,460	-0,031	0,287
ETALO	0,081	0,011	-0,529	PORKOY	0,540	-0,125	-0,203
MERA	0,141	-0,108	0,146	AVAL	0,033	-0,161	0,809
OKUL	0,168	0,744	0,269	AGAC	-0,314	-0,653	-0,783
OKUYAZ	0,155	0,035	0,081	KADAS	0,228	0,346	0,816

Tablo 4.56 (devam ediyor).

EGITIM	-0,555	-0,003	-0,402	HAYS	0,326	0,460	0,583
SAGLIK	-0,012	0,035	0,149	ANY	-0,225	-0,176	0,012
FAKIR	-0,414	0,324	0,148	SACAL	0,335	-0,129	-0,966
KOPOR	-0,049	0,224	-0,106	SERAL	0,106	-0,332	0,174
AKTIF	-0,111	-0,070	0,129	ORCAL	0,214	-0,348	0,496
CALSUR	-0,384	0,598	0,691	ORGEL	0,272	-0,370	-0,329
KISUC	-0,069	-0,115	-0,115	GOCKIS	-0,049	0,275	0,055
KISAC	-0,215	-0,083	0,270	IKIB	0,057	-0,251	0,265
ACOR	0,150	-0,267	-0,438	CESME	0,373	0,302	0,364
SYOG	0,258	0,291	0,216	CALIS	0,176	-0,234	-0,152

Diskriminant analizinde 50 değişkene göre yapılan sınıflandırma sonuçları Tablo 4.57’de verilmiştir. Bu sonuçlara göre analiz öncesinde yapılan ön gruplandırmanın % 98 oranında başarılı olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 4.57 Sınıflandırma sonuçları.

KOYGON		Tahmin edilen gruplar				Toplam
		1	2	3	4	
Orijinal Gruplar	1	10	0	0	0	10
	2	0	40	0	0	40
	3	0	1	39	0	40
	4	0	0	1	11	12
%	1	100	0	0	0	100
	2	0	100	0	0	100
	3	0	2,5	97,5	0	100
	4	0	0	8,3	91,7	100

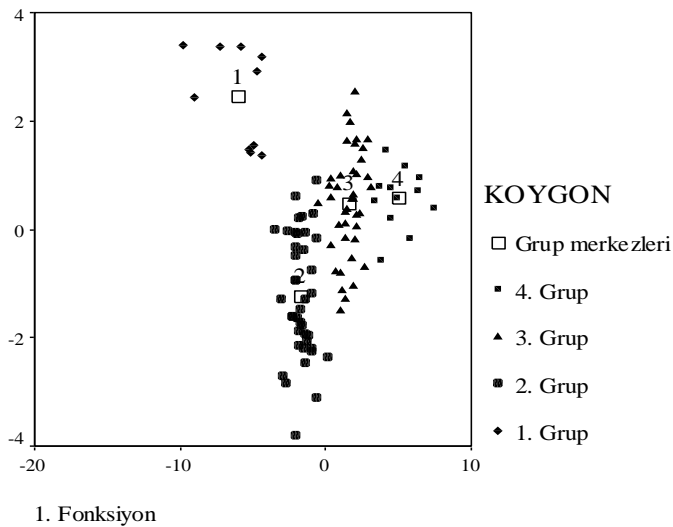
*Ön gruplamadaki (ön grup) orman köyleri %98 oranında doğru sınıflandırılmıştır.

Analiz sonucunda ön gruplamada üçüncü grupta yer alan Karaman’ın (Kurucaşile/Bartın) ikinci grupta ve dördüncü gruptaki Kayıköy’ün (Daday/Kastamonu) üçüncü grupta yer alması gerektiği ortaya çıkmıştır. Analiz sonrası oluşan köy grupları Tablo 4.58’de verilmiştir. Şekil 4.2’te de orman köylerinin net göç durumlarına göre oluşturduğu gruplar açık bir şekilde görülmektedir.

Tablo 4.58 Diskriminant analizi sonrası net göç oranlarına göre köy grupları.

Köy grupları	Köy sayısı	Köylerin adları
1.Grup	10	Çerçiköy-Kurucaören (Merkez/Kastamonu), Çamaltı (İğdir/Araç), Çiçekyayla-Kocaçam (Bozkurt), Güneşler-Kozsöku (Çatalzeytin), Kuzköy (Devrekani), Gürpelit (Şenpazar), Akçakese (Taşköprü)
2.Grup	41	Ahmetpaşa-Beşköprü-Çayır-Esenyurt-Gürpınar-Karainler-Yeşilkaya-Muratbey-Terkehaliller-Yıldız (Merkez/Bartın), Akçamescit-Dırazlar-Şabankadı (Kozcağız/Bartın), Topderesi (Amasra), Karaman-Uğurlu (Kurucaşile), Sarıfasıl (Ulus), Akdoğan-Hacışaban-Talipler (Kastamonu/Merkez), Çatalçam-İbrahimli (Akyaka/Kastamonu), Akçakese-Bostan-Hamitköy-Kırıçoğlu-Yenikavak (Kuzuaka/Kastamonu), Çerçiler (Boyalı/Araç), İğdirkişla (İğdir/Araç), Gökçeler-Kuşçu-Sipahi (Cide), Baltacak-Elmalitekke (Devrekani), Gökçe (Doğanyurt), Karacaören-Yukarıtaş (Pınarbaşı), Bademci-Çitköy- Karmıaçık-Yoğunluk (Taşköprü)
3.Grup	40	Hocaoğlu (Kazcağız/Bartın), Acarlar-Çanakçılar-Karakaçak (Amasra), Çerde (Ulus), Dibektaş-Konuklu (Kumluca/Ulus), Akçakese (Ağlı), Ekinözü-Serdar (Araç), Okluk (Boyalı/Araç), Okçular-Yukarıçobanozü (İğdir/Araç), Çömlekteper-Kayaoğlu-Sarnıçköy (Azdavay), Abdülkadir-Çamdibi-Karakadı-Yurtbaşı (Cide), Akılçalman-Ertaş-Kayıköy-Tüfekçi (Daday), Akçabel (Doğanyurt), Çakırçay (Hanönü), Hocahacıp (İhsangazi), Aktaş-Çaydüzü-Göçkün-Soğukpınar (İnebolu), Beşören (Küre), Aşağıaktaş (Pınarbaşı), Üyü (Seydiler), Garipşah-Kuzkalkınkese-Sarıseki (Taşköprü), Çeltikçi-Karabey-Özboyu (Tosya)
4.Grup	11	Kumaçorak (Arıt/Bartın), Demirci (Kurucaşile), Aşağıçamlı (Ulus), Gökpınar (Ulus), Kalecik (Ulus), Aşağıoba (Araç), Budaklı (Daday), Yılanlı (Hanönü), Karabey (İnebolu), Yamaç (İnebolu), İmralı (Küre)

Şekil 4.2 incelendiğinde; 1. Grupta sadece Kastamonu'ya ait orman köylerinin bulunduğu, diğer üç grupta ise hem Bartın hem de Kastamonu'ya ait orman köylerinin yer aldığı görülmektedir. Bu sonuçlara göre araştırma alanını oluşturan iki il, bir bütün olarak ele alınabilir. Bu durum araştırma alanında bulunan orman köylerinde yaşanan göçleri kontrol etmeye yönelik olarak geliştirilecek politikaların il düzeyinde değil de araştırma alanı düzeyinde oluşturulmasını mümkün kılmaktadır.

Şekil 4.2 Köy gruplarının diskriminant fonksiyonlarına dağılımı.

Diskriminant fonksiyonunda değişkenlerin ağırlıklarının büyüklüğü gruplaşmada önemli bir etkiye sahip olurken değişkenlerin ağırlıklarının küçüklüğü de gruplaşmaya daha az katkı yapmaktadır. Değişken ağırlıklarının gruplaşmaya az veya çok katkısının belirlenmesinde herhangi sınır yoktur. Ancak araştırmacı standardize edilmiş diskriminant fonksiyonundaki değişkenlerin ağırlıklarını göz önünde bulundurarak bir değerlendirme yapabilir. Bundan dolayı her araştırmacı yaptığı diskriminant analizinin sonucuna göre farklı limit kullanabilmektedir (Gümüş 1992). Bu araştırmada diskriminant fonksiyonu değişken ağırlığı mutlak değer olarak 0,5'ten büyük olanların gruplaşmada önemli rol oynadığı, diskriminant fonksiyonu ağırlığı 0,1'den küçük olanların ise gruplaşmada daha az etkili olduğu öngörölmüştür. Buna göre Tablo 4.56'da standardize edilmiş diskriminant fonksiyonu ağırlıkları incelendiğinde;

- Köyün net göç oranı (-1,113),
- Köydeki tarım alanı oranı (0,789),
- Köydeki orman alanı oranı (0,771),
- Kişi başına düşen köy alanı miktarı (0,720),
- Köyde yaşayanların eğitim seviyesi (-0,555),
- Köyde ORKÖY'ün desteklediği proje sayısı (0,540) ve
- Köyde odun dışı orman ürünlerinden yararlanma düzeyi (0,525) orman köylerinin gruplaşmasında en etkili değişkenler arasında olduğu görölmektedir.

Gruplaşmaya en az katkıyı ise;

- Köydeki sağlık hizmeti olanakları (-0,012),
- Köy sınırları içinde bulunan ormanların verim gücü (0,026),
- Köyün mahalle sayısı (-0,027),
- Köyün bağlı olduğu il merkezine olan mesafesi (-0,028),
- Köy sınırları içinde bulunan av ve yaban hayatı sahası büyüklüğü (0,033),
- Köydeki kooperatifleşme oranı (-0,049),
- Köyde kişi başına düşen odun üretimi miktarı (-0,049),
- Göç etmiş ancak köyle bağını koparmamış ve yılın belli bir dönemini köyde geçiren kişi sayısı (-0,049)
- Köydeki dolu konutların oranı (0,057),
- Köy sınırları içinde bulunan 2B arazisi miktarı (0,057)

- Köyde kişi başına düşen orman suçu miktarı (-0,069),
- Köy nüfusu (-0,069),
- Köyde tarıma elverişli olup ekilmeyen tarım alanı oranı (0,081),
- Köydeki orman alanı değişimi (0,083) ve
- Köydeki kadın nüfusunun köy nüfusuna oranı (-0,092) yapmaktadır.

Tablo 4.59’da orman köylerinin gruplandırılmasında en yüksek etkiye sahip olan değişkenlerin ve önemli görülen bazı değişkenlerin grup içi ortalamaları yer almaktadır. Göç alma eğilimi gösteren 1. Grup köylerde orman alanı oranı göç verme eğiliminde olan diğer üç gruba göre fazladır. Tarım alanı oranı ile ekilmeyen tarım alanı oranları ise 1. Grup köylerde en düşüktür. Buna göre göç alan köylerde tarım alanı oranlarının az olmasına karşın, bu alanların önemli bir kısmının işlendiğini söylemek mümkündür. 2., 3. ve 4. Grup köylerde tarım alanı oranlarının 1. Grup köylere göre yüksek olmasına rağmen ekilmeyen tarım alanı oranları yüksektir. Bunun başlıca nedeni köyün vermiş olduğu göçlerdir. 1. Gruptaki köylerde köylünün eğitim seviyesi diğer gruplardakilere göre daha yüksektir. En yüksek oranda göç veren köylerin bulunduğu 4. Grup köylerde okul ve sağlık hizmetleri diğer gruplara göre çok sınırlıdır. Gelir seviyesi bakımından 2. Grup köyler en yüksek seviyeye sahipken, 4. Gruptaki en fazla göç veren köyler diğer gruplara göre en düşük gelir seviyesindedirler. Orman açma suçunun tüm orman suçları içindeki payının, hane başına düşen yıllık ortalama yakacak odun miktarının ve ORKÖY’ün desteklemiş olduğu proje sayısının en düşük olduğu köyler 4. Grupta yer almaktadır. Odun dışı orman yan ürünlerinden yararlanma düzeyi en yüksek olan köyler de 4. Grupta yer almaktadır.

Tablo 4.59 Gruplaşmada en etkili olan ve önemli görülen bazı değişkenlerin grup içi ortalamaları.

	1.Grup	2.Grup	3.Grup	4.Grup
NETGO	24,73	-14,49	-36,88	-64,70
ORAL	81,08	54,27	65,95	54,85
TARAL	17,00	36,56	30,40	38,82
ETALO	7,80	12,83	10,05	26,45
KISAL	113,50	71,27	100,57	91,81
EGITIM	2,44	2,36	2,09	2,14
OKUL	0,40	0,41	0,30	0,18
SAGLIK	0,40	0,37	0,10	0,09
GELIR	2,13	2,61	2,06	1,58
ACOR	13,92	15,74	2,14	0,65
YAK	12,49	6,44	9,58	5,78
ODOU	0,80	0,17	0,75	0,91
PORKOY	0,10	0,83	0,60	0,09

4.3.5 Analiz Sonuçlarının Kırsal Kalkınma Politikaları ve Ormancılık Politikası Açısından Değerlendirilmesi

Yapılan istatistiksel analizlerin sonuçları genel olarak değerlendirildiğinde ana hatlarıyla şunlar ortaya çıkmaktadır:

Korelasyon analizi sonuçları, araştırma alanındaki köylerde yaşanan göçler ile köyün coğrafik yerleşiminin, köyde bulunan dolu konutların oranının, köyde tarıma elverişli olup ekilmeyen tarım alanı oranının, köyde okuryazar olmayanların köy nüfusuna oranının ve köyde işlenen açmacılık suçunun diğer orman suçları içindeki oranının istatistiksel olarak anlamlı düzeyde ilişkili olduğunu ortaya koymuştur. Diğer taraftan göç gibi köyün demografik yapısının değişmesine neden olan köy nüfusunun artışı veya azalışı ile de istatistiksel olarak anlamlı ilişkiye sahip değişkenler korelasyon analizinin neticesinde ortaya çıkmıştır. Bunlar; köyün bağlı olduğu il merkezine olan mesafesi, köyün coğrafik yerleşimi, köyde bulunan konutların doluluk oranı, köyde kişi başına düşen köy alanı, köyde kişi başına düşen orman alanı, köy mülki sınırları içinde bulunan orman alanındaki değişim, köyde bulunan okul varlığı ve çeşidi, köyde okuryazar olmayanların oranı, köylünün eğitim seviyesi, köydeki sağlık hizmeti olanakları, köyde yeşil karta sahip olanların oranı, köydeki kooperatifleşme oranı, köyde bulunan kooperatiflerin yıl içindeki faaliyet süreleri, kooperatifteki aktif çalışan ortak oranı, köyde kişi başına düşen orman suçu miktarı, köyde hane başına düşen ortalama yıllık zati yakacak miktarı, kişi başına düşen yıllık ortalama gelir, köylünün odun dışı orman ürünlerinden yararlanma düzeyi, destek amaçlı alınan kredi sayısı, ORKÖY'ün desteklemiş olduğu proje sayısı, köydeki kadın nüfusun köy nüfusu içindeki oranı, köyde orman kadastrounun tamamlanıp tamamlanmadığı, köyde kişi başına düşen büyükbaş ve küçükbaş hayvan sayısı, köyde bulunan sera alanı, köydeki aktif nüfusun oranı, orman işletme müdürlüklerinin köy sınırları içindeki faaliyetlerinde köyden çalıştıracak işçi bulmada yaşadıkları sıkıntı, köyde ikamet edip gününbirlik mesafede sanayi-ticaret ve hizmet sektöründe çalışanların oranı ve yaz tatillerini köyde geçiren göçmenlerin sayısıdır.

Faktör analizi sonuçları; araştırma alanının genelinde orman köylerinde göçleri etkileyen (veya açıklayan) 15 faktör (%76,239), Bartın ili orman köylerinde göçleri etkileyen (veya açıklayan) 11 faktör (%86,417) ve Kastamonu ili orman köylerinde göçleri etkileyen (veya açıklayan) 16 faktör (%78,613) olduğunu göstermektedir. Bartın ili orman köylerinde yaşanan göçleri açıklamada öne çıkan faktörler (değişkenler) köyde kişi başına düşen yıllık odun

üretimi miktarı, hane başına düşen yıllık yakacak odun miktarı ve hane başına düşen yıllık yapacak odun miktarı iken, Kastamonu ili orman köylerinde yaşanan göçleri açıklamada öne çıkan faktörler (değişkenler) köyün Kastamonu merkezi ile arasındaki mesafe, köyün sınırları içinde kalan ormanların yıllık ortalama eta miktarı ve kişi başına düşen köy alanı miktarıdır. Araştırma alanının tümünde ise, köyde ikamet edip günübirlik sanayi ve kamu kuruluşlarına çalışmaya gidenlerin miktarı, köyün sınırları içinde kalan ormanın yıllık ortalama eta miktarı ve köydeki tarım alanı oranı orman köylerinde yaşanan iç göçü değerlendirmede öne çıkan faktörlerdir. Köyde kişi başına düşen yıllık ortalama odun üretimi miktarı, köyde hane başına düşen yıllık ortalama zati yapacak miktarı, köyde kişi başına düşen orman açma suçu miktarı, köydeki okul varlığı ve çeşidi hem araştırma alanının tümü hem de her bir il için orman köylerinde yaşanan iç göçleri etkileyen faktörlerdir (değişkenlerdir).

Regresyon analizi sonuçları; köyde bulunan mahalle sayısının, köy sınırları içindeki ormanların alansal değişiminin, köyde kişi başına düşen orman alanı miktarının, köy sınırları içinde kalan ormanların ortalama yıllık etasının, köyde tarıma elverişli olup ekilmeyen tarım alanlarının oranının, köyde okuryazar olmayanların oranının, köyde hane başına düşen yıllık ortalama zati yakacak miktarının, köydeki konutların doluluk oranının, senenin belli dönemlerinde köye gelen gurbettekilerin sayısının ve orman işletmesinin köy sınırları içindeki faaliyetlerde köylüyü istihdam etmede sorun yaşayıp yaşamamasının araştırma alanının tamamında orman köylerinde yaşanan göçleri açıklamada anlamlı ve yeterli olduğunu göstermektedir.

Köyde okuryazar olmayanların oranı ve köyde yaşayanların yıl içinde ormancılık faaliyetlerinde çalışma süreleri ile Bartın ili orman köylerinde yaşanan göçler açıklanabilirken, Kastamonu ili orman köylerinde yaşanan göçler; köyde bulunan mahalle sayısı, köyün en yakın ilçe merkezine veya Kastamonu merkeze mesafesi, köyde kişi başına düşen orman alanı miktarı, köyde tarıma elverişli olup da ekilmeyen tarım alanı oranı, köydeki okul varlığı ve çeşidi, köyde okuryazar olmayanların köyün toplam nüfusuna oranı, köyde işlenen orman açma suçunun tüm orman suçları arasındaki oranı, köyde hane başına düşen yapacak ve yakacak odun miktarı, köyde bulunan dolu konutların tüm konutlara oranı ve köyde orman kadastrosunun tamamlanıp tamamlanmaması ile açıklanabilmektedir.

Diskriminant analizi sonuçları ise araştırma alanındaki orman köylerinin net göç oranlarına göre göç alan köyler, üçüncü derece göç veren köyler, ikinci derece göç veren köyler ve

birinci derece göç veren köyler şeklinde ön gruplandırmasının % 98 oranında başarılı olduğunu göstermektedir. Orman köylerinin net göç oranlarına göre gruplandırılması bu köylerde yaşanan göçü kontrol altına almak için geliştirilecek kırsal kalkınma politikalarının daha doğru oluşturulmasına ve uygulanabilir olmasına yardımcı olacaktır. Köylerin dört gruba ayrılmasında en fazla katkıya sahip değişkenler köydeki net göç oranı, köydeki tarım alanı oranı, köydeki orman alanı oranı, kişi başına düşen köy alanı miktarı, köydeki yaşayanların eğitim seviyesi, köyde ORKÖY'ün desteklediği proje sayısı ve köyde odun dışı orman ürünlerinden yararlanma düzeyidir.

Ülkemizde ülke kalkınma planlarında, ormancılık özel ihtisas komisyon raporlarında, Türkiye Ulusal Ormancılık Programında, Ulusal Kırsal Kalkınma Stratejisinde, Kırsal Kalkınma Planında, bölgesel gelişme planlarında ve bölgesel kalkınma ajanslarının planlarında orman köylerinde yaşanan göçlere ve bu göçleri kontrol altına almak için nelerin yapılması gerektiğine direkt veya dolaylı olarak değinilmektedir. Güreşçi de (2009) kırsal göçü düzenlemede tarım politikalarının yanında kırsal kalkınma, çalışma, ekonomi ve sosyal politikalara da ihtiyaç olduğuna değinmektedir.

İlk kalkınma planından itibaren orman köylerinde yaşanan göçlerle ilgili bir değerlendirme yapıldığında: Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda (1963-1967) ormancılıkla ilgili politikalarda ne orman köylerinden ne de bu köylerde başlayan göçlerden hiç bahsedilmemektedir. Planın tedbirler başlığı altında deneme olarak orman köylüsünün buldukları yerde kalkındırılmasına başlanacağına değinilmektedir (DPT 1963).

İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1968-1972) ve Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda (1973-1977) ise orman köylerinde yaşanan göçlerden veya bu köylerin kalkındırılmasıyla ilgili herhangi bir çalışmadan bahsedilmemektedir (DPT 1967-1972).

Dördüncü Beş Kalkınma Planı'nda (1979-1995) orman köylüsünün sosyal refahını yükseltici faaliyetlere, kırsal yerleşim merkezlerinde sürdürülecek etüd-proje çalışmalarıyla devam edileceği; orman işletmeciliğinde ve orman ürünlerinin değerlendirilmesinde orman köylülerince kurulan kooperatiflerin etkinliğinin arttırılacağına değinilmektedir (DPT 1979).

Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1985-1989) ve Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Planında (1990-1994) orman köylerinde yaşanan göçlerden bahsedilmemekte, orman köylüsüne

yönelik sosyal-ekonomik faaliyetlerin devletçe destekleneceğinden ve orman köylüsünün kalkındırılmasının teknik ve mali tedbirlerle destekleneceğinden bahsedilmektedir (DPT 1984-1989).

Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda (1996-2000) başta orman köylüsünün sosyal refahını yükseltmek için özel orman kurma, sosyal ve toplum ormancılığı faaliyetlerinin destekleneceği ifade edilmektedir (DPT 1995). Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda (2001-2005) ise orman köylüsünün kalkındırılması amacıyla meşe, akasya, fıstık çamı ve benzeri çok yönlü yarar sağlayan türleri içeren sosyal ve tarımsal ormancılık faaliyetleri ile tıbbi, aromatik ve süs bitkileri üretiminin geliştirileceği, enerji ormanı tesisinin yangınlaştırılacağından bahsedilmektedir (DPT 2000).

Dokuzuncu Kalkınma Planında (2007-2013) orman köylerinin vermiş olduğu göçlere direkt olarak değinilmemektedir. Genel olarak kırsal alandan kentlere olan göçler ele alınmıştır. Bu göçlerin kentler üzerindeki baskılarının azaltılması için kırsal kesimde kalkınmanın sağlanması için yapılacaklar belirtilmiştir. Yapılacaklar arasında; Ulusal Kırsal Kalkınma Stratejisi doğrultusunda, Kırsal Kalkınma Planı hazırlanarak uygulamaya konulması, kırsal alanda, tarım, orman ve gıda ürünlerinin tanıtım ve pazarlanması, turizm ve rekreasyon, el sanatları, tarıma dayalı sanayi ve diğer alternatif üretim faaliyetlerinin geliştirilmesi, tarım ve tarım dışı ekonomik faaliyetlere yönelik insan kaynakları geliştirilmesi, kırsal kesimde kalkınmanın hızlandırılmasında ilçe merkezleri ve belde belediyeleri ile diğer gelişme ve çevresine hizmet sunma kapasitesi bulunan merkezi yerleşim birimlerine öncelik verilmek suretiyle kaynakların etkin kullanımının sağlanması ve uygulamanın ülke geneline yaygınlaştırılması, kırsal kesimde merkezi yerleşim birimleri öncelikli olmak üzere, temel altyapı ihtiyaçları karşılanarak, ekonomik ve sosyal gelişmeye yönelik proje ve destekler ile eğitim ve sağlık hizmetlerinin sunumunda bu merkezi birimlere öncelik verilmesi yer almaktadır (DPT 2006).

Dokuzuncu Kalkınma Planı Ormancılık Özel İhtisas Komisyonu Raporunda da orman köylerinde yaşanan göçlerin kırsal alanda orman üzerindeki baskıyı azaltırken, kentlerdeki orman alanları üzerindeki baskıyı arttırdığına değinilmektedir. Diğer taraftan orman köylerinin kalkındırılması için ormancılık örgütünün geçmişte ve günümüzde neler yaptığı uzun bir şekilde anlatılmaktadır (DPT 2007).

Orman köylerinde yaşanan göçlere Türkiye Ulusal Ormancılık Programı'nda (2004-2023) ayrıntılı olarak değinilmektedir. Raporda göçün nedenleri, göçe bağlı olarak orman köylerindeki değişim ve göçün kontrol altına alınmasında nelerin yapılabileceği ele alınmıştır. Raporda kırsaldan kentte göçün bir sonucu olarak orman köylerinin nüfusu son yıllarda önemli ölçüde azaldığına, göçte özellikle genç erkek nüfus arasında çok yaygın olduğundan orman köylerinde mevcut nüfusun çok büyük bölümünü kadın, çocuk ve yaşlıların oluşturduğuna, erkeklerin köy dışında çalışmalarından dolayı birçok hanede, kadınlar hane yönetimi sorumluluğunu ve geleneksel erkek işlerini üstlendiğine değinilmektedir. Orman köylerinden dışarı verilen göçün en önemli nedenlerinin; yetersiz gelir imkanları, işsizlik oranının yüksek olması, alt yapı ve sosyal hizmetler nedeniyle düşük refah seviyesi ve yoksulluk olduğu belirtilmektedir (TUOP 2004).

Raporda politik düzeyde, orman köylerinde yoksulluğun azaltılması ve kırsal kalkınmaya yönelik etkin ve tutarlı politika ve stratejilerinin geliştirilemediği, orman köylerinde değişik devlet kuruluşlarının çalışmaları birbirlerinden kopuk yürütölmekte ve aralarında gerekli eşgüdüm ve entegrasyon sağlanamadığı, sivil toplum örgütlerinin büyük çoğunluğunun, çevre kaynaklarının korunması konusundaki hassasiyet ve çabaları, yerel halkların korunması ve kırsal yoksulluğun azaltılması alanında istenilen seviyede olmadığı dile getirilmiştir (TUOP 2004).

Orman köylülerinin yapacak ve yakacak odun ihtiyaçları yasal hak olarak indirimli fiyatlarla orman işletmelerince karşılanmaktadır. Ancak birçok yörede bu şekilde sağlanan odun miktarları köy hanelerinin gerçek ihtiyaçlarının altında kaldığı ve aradaki farkın önemli bölümünün kaçak kesimlerle sağlandığı raporda belirtilmiştir.

Geçmiş yıllarda tarım ve otlatma alanı kazanmak amacıyla kırsal alanda yoğunlaşan ormanlardan yer kazanma sorununun son yıllarda orman köylerinden kentlere hızlı göç nedeniyle önemli ölçüde azaldığı, buna karşılık açma ve yerleşme sorununun ağırlığının hızla kentler civarında ve sahil yörelerindeki orman alanlarına kaymakta olduğu raporda dile getirilmektedir (TUOP 2004).

BÖLÜM 5

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışma Türkiye’de orman köylerinde yaşanan göçleri etkileyen faktörleri, göçlerin orman köylerini ve bu köylerin etrafındaki ormanları nasıl etkilediğini belirlemek ve bunlara göre ileriye dönük olarak oluşturulacak ormancılık politikalarına katkıda bulunacak bilgiler üretmek amacıyla yapılmıştır.

Yapılan çeşitli istatistiksel analizler neticesinde orman köylerinin vermiş olduğu göçlerin nedenleri ortaya konmuştur. Orman köylüsünün yaşadıkları yerlerden göç etmesinde etkili olan bu nedenler orman köylerinde yaşanan göçlerin itici faktörleri olarak da nitelendirilebilir.

Bunlara göre; köylerin yerleşiminin dağ sırtında olması, köyün il merkezine olan mesafesinin fazla olması, köylünün eğitim seviyesinin düşük olması, eğitim ve sağlık hizmetleri olanaklarının neredeyse yok denecek kadar az olması, orman köylüsünün yıllık ortalama gelirinin çok düşük olması, destek amaçlı verilen ferdi kredilerin ve ORKÖY’ün desteklediği proje sayısının yetersiz olması, köylerin etrafında istihdam yaratacak sanayinin gelişmemiş olması, köy sınırları içinde bulunan ormanların yıllık eta’sının düşük olması, kooperatifleşme oranının düşük olması, orman köylüsüne verilen yapacak ve yakacak odun miktarının az olması, kişi başına düşen odun üretimi miktarının düşük olması ve kişi başına düşen orman alanının yüksek olması araştırma alanında bulunan orman köylerinde yaşanan göçlerin nedenleri olarak öne çıkmaktadır.

Araştırma alanındaki orman köylerinde yaşanan göçlerin nedenlerinin tespit edilmesinin yanında bu orman köylerinde yaşanan göçler neticesinde nasıl bir değişim yaşandığı da istatistiksel analizler sonucunda ortaya çıkmıştır. Bu köylerde göçlere bağlı olarak önemli değişimler yaşandığı açıkça görülmektedir.

Orman köylerinin vermiş olduğu göçlerle beraber köyler adeta boşalmıştır. Bu durum köylerde konutların boşalmasına ve ekilmeyen tarım alanlarının miktarının artmasına neden olmuştur. Göçlerle beraber orman köylerinde okuryazar olmayanların sayısının yüksek olduğu

bir kesim kalmıştır. Özellikle genç bireylerin göç etmesi, köyde aktif olarak çalışabilecek kesimin azalmasına neden olmuştur. Diğer taraftan ağırlıklı olarak erkeklerin göç etmesi orman köylerinde kadın nüfusun oranının ağırlık kazanmasına neden olmuştur. Göç sonucunda orman köylerinde yaşlı ve kendine bakamayacak bireylerin kalması bu köylerdeki yeşil kartlıların sayısını da arttırmıştır.

Orman köylerinde yaşanan göçler hem ormanlar üzerindeki hem de ormancılık etkinliklerindeki birtakım değişimleri de beraberinde getirmiştir. Bu değişimlerin en önemlisi köylünün göç etmesiyle birlikte artık işlenmeyen ormana bitişik tarım alanlarının zamanla ormana dönüşmesidir. Böylelikle orman köylerinde yaşanan göçler köy sınırları içinde kalan orman alanlarının genişlemesine neden olmuştur. Bir diğer önemli değişim fazla göç veren orman köylerinde köylünün odun dışı orman ürünlerinden daha fazla yararlanmasıdır.

Orman köylerinde yaşanan göçler ormancılık kooperatiflerinin işleyişini de etkilemektedir. Özellikle genç ve erkek bireylerin köylerden göç etmesiyle birlikte kooperatifte aktif olarak çalışacak ortakların sayısının da düşmesine neden olmaktadır. Diğer taraftan fazla göç veren orman köylerindeki ormancılık kooperatifleri daha fazla süre ormancılık etkinliklerinde çalışabilmektedir.

Diğer taraftan orman köylüsünün köylerden göç etmesiyle birlikte köylerde işlenen orman açma suçunun diğer orman suçları içindeki oranında bir düşüş olmuştur. Daha açık bir ifadeyle orman köylerinde işlenen orman açma suçu sayısı orman köylüsünün göç etmesiyle birlikte azalmıştır.

Orman köylerindeki göçler orman işletmelerinin faaliyetlerinde orman köylüsü istihdam etmede sorunlar yaşamasına neden olmaktadır. Orman işletmeleri, göçlerle birlikte genç bireylerin köyü terk etmesinden dolayı özellikle odun hammaddesi üretiminde çalıştıracak köylü bulmada sıkıntı çekmektedir.

Yukarıda orman köylerinde yaşanan göçlerin nedenlerine ve göçlerin orman köylerinde yapmış olduğu değişimlere kısaca değinilmiştir. Orman köylerinin kalkındırılması temelinde bu köylerde yaşanan göçleri kontrol altına almak için ülke kalkınma planlarında, ormancılık özel ihtisas komisyon raporlarında, Türkiye Ulusal Ormancılık Programı'nda, Ulusal Kırsal Kalkınma Stratejisinde, Kırsal Kalkınma Planında, bölgesel gelişme planlarında ve bölgesel

kalkınma ajanslarının planlarında çeşitli hükümler yer almaktadır. Ancak hem analiz sonuçları hem de arazi çalışmaları göstermiştir ki bu plan, strateji ve programlardaki politikaların uygulanmasında başarılı olunamamıştır. Bunda, başta ORKÖY olmak üzere orman köylerinin kalkındırılmasında önemli rol oynayan kamu kurumlarına yeterli aynı ve nakdi kaynağın aktarılmaması, ilgili kurumların örgütlenme yapılarındaki reorganizasyonlardan dolayı kurum içi işleyişlerin sekteye uğraması ve orman köylerinde faaliyet gösteren kurumlar arasındaki eşgüdüm eksikliği önemli rol oynamaktadır. Orman köylüsü halen toplumun en alt gelir seviyesine sahip tabakasını oluşturmaktadır. Halen orman köylerinde yaşayanlarla kentte yaşayanlar arasında büyük oranda gelir farklılıkları bulunmaktadır. Bundan dolayı da orman köylüsü göç etmeye devam etmektedir.

Orman köylerinde yaşanan göçlerin durdurulmasından ziyade kontrol altına alınması gerekmektedir. Diskriminant analizi sonucunda oluşan köy gruplarının genel özelliklerine göre öneriler geliştirilmesi düşünülmüş ancak köy gruplarını belirgin olarak birbirinden ayıran ortak özelliklerin ortaya çıkmamasından dolayı ikinci, üçüncü ve dördüncü grupta yer alan yani göç veren köylerin hepsi için genel öneriler ortaya konmuştur. Böylece araştırma alanındaki orman köylerinde yaşanan göçün kontrol altına alınması için aşağıdaki önerilerin dikkate alınması gerekmektedir.

Köylerin dağınık mahalleler halinde ve özellikle dağ sırtlarında kurulmuş olması altyapı, sağlık ve eğitim gibi hizmetlerin buralara ulaştırılmasını güçleştirmektedir. Bundan dolayı her bir köyde bu hizmetlerin sağlanması yerine diskriminant analizi sonucunda ortaya çıkan köy gruplarını dikkate alarak, her grubun içinde birbirine yakın olan köylerin birinde eğitim ve sağlık hizmetlerinin tam olarak sağlanmasına çalışılmalıdır.

Ülke kalkınma planları, ormancılık özel ihtisas komisyon raporları, bölgesel kalkınma planları, stratejik planlar ve ormancılık programında üzerinde durulan ortak nokta toplumda en düşük gelir seviyesine sahip kesimi oluşturan orman köylerinde gelir arttırıcı faaliyetlerde bulunulmasıdır. Gelir arttırmaya yönelik bu faaliyetler orman köylerinde göçü kontrol altında tutmada en önemli araçlardan birini oluşturmaktadır.

Orman köylüsünün gelirini arttırmada aynı zamanda ülkedeki bölgesel gelişmişlik farkını da azaltmada önemli olan nokta; kırsal bölgelerde sanayinin geliştirilmesidir. İlçe merkezleri temelinde başta odun hammaddesi ve odun dışı orman ürünleri işleyen sanayinin geliştirilmesi

gerekmektedir. Araştırma alanında odun hammaddesi üretiminin yüksek oranlarda yapıldığı ve odun dışı orman yan ürünleri çeşitliliğinin yüksek olduğu göz önünde bulundurulduğunda bu sanayinin gelişmesi oldukça mümkündür. Bunun dışında diğer sanayi kollarının da teşvik edilmesi gerekmektedir. Böylelikle hem orman köylerinde yaşayanların istihdam edilmesi mümkün olacak hem de bölgede ekonomik bir hareketlilik sağlanacaktır.

Araştırma alanındaki orman köylerinde kooperatiflerin kurulması teşvik edilmeli, var olan kooperatifler de ekonomik ve yönetsel yönden desteklenmelidir. Nüfusu az olan orman köylerinde birbirine yakın köylerin birleşerek kooperatif kurması için yardımcı olunmalıdır. Başta orman işletme müdürlükleri ve gıda, tarım ve hayvancılık il müdürlükleri olmak üzere devletin farklı birimlerinin ve özel sektörün kooperatiflerin ekonomik fayda sağlamak için geliştireceği projelere destek olması gerekmektedir. Kooperatiflerin yıl içinde sürekli faaliyet gösterebilmesi için orman işletmesinin verdiği odun hammaddesi üretimi işi dışında etkinliklerde bulunması gerekmektedir.

Ormancılık kooperatiflerine sağlanan desteklerin artırılmasının yanında orman köylüsüne verilen ferdi kredi miktarlarının da artırılması gerekmektedir. Ayrıca orman köylüsüne ekonomik fayda sağlamak için tanınan yasal haklar sürdürülmelidir. Bunun içinde hane başına düşen yapacak ve yakacak odun miktarları arttırılmalıdır.

Orman işletme müdürlüklerinin odun üretimi işini son yıllarda dikili satış yöntemi ile ihaleyle yaptırması yetersiz sermayeye sahip ormancılık kooperatiflerini ve orman köylüsünü müteahhitlere karşı savunmasız bırakmıştır.Ormancılık kooperatiflerinin ve orman köylüsünün rekabet edebilmesi için finansal, ekonomik ve yönetsel boyutlarda desteklenmesi gerekmektedir.

Araştırma alanı içinde Küre Dağları ve Ilgaz Dağı olmak üzere iki önemli milli park yer almaktadır. Bu milli parklara yakın köylerde yapılacak ekoturizm etkinlikleriyle orman köylüsüne ekonomik bir katkı sağlanmış olacaktır.

Orman köylerinden özellikle kentlere yaşanan göçlerde kırdaki itici faktörler ve kentteki çekici faktörler ile bu iki yer arasındaki iletici faktörler rol oynamaktadır. Bu çalışmada orman köylerinin itici faktörleri doğrultusunda yaşanan göçlerin nedenleri açıklanmaya çalışılmıştır. Ayrıca göçün orman köylerinde yarattığı dönüşümler de ortaya konmuştur.

Ancak orman köylerinden kentlere yaşanan göçlerde kentlerin hangi çekici faktörleri barındırdığı ve kentler etrafındaki orman alanlarının ve ormancılık faaliyetlerinin yaşanan göçlerden nasıl etkilendiğinin de araştırılması gerekmektedir.

KAYNAKLAR

- Abdullah SA ve Nakagoshi N** (2007) Forest fragmentation and its correlation to human land use change in the state of Selangor, Peninsular Malaysia. *Forest Ecology and Management*, 241: 39-48.
- Acun E ve Geray AU** (1980) *Orman Köylülerinin Kentleşmesi ve Orman-Köy İlişkileri (Safranbolu Örneği)*. İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Yayınları, İ.Ü. Yayın No: 2640, O.F. Yayın No: 279, İstanbul.
- Adewale JG** (2005) Socio-economic factors associated with urban-rural migration in Nigeria: A case study of Oyo State, Nigeria. *J.Hum.Ecol.*, 17(1): 13-16.
- Akan V** (1997) Göç ve gençlik. *II. Ulusal Sosyoloji Kongresi Bildiriler Kitabı (Toplum ve Göç)*. DİE Yayın No: 2046, Sosyoloji Derneği Yayın No: 5, Ankara, s: 521-532.
- Akan Y ve Arslan İ** (2008) *Göç Ekonomisi (Türkiye Üzerine Bir Uygulama)*, Ekin Basım Yayın Dağıtım, Bursa, 174 s.
- Akdağ M** (1995) *Türk Halkının Dirlik ve Düzenlik Kavgası "Celali İsyancıları"*. Cem Yayınevi, İstanbul, 540 s.
- Akesen A** (1977) Pert yönteminin ulusal park çalışmalarında uygulanması. *İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, Seri A: XXII (2): 149-165.
- Akesen A ve Ekizoğlu A** (2010) Ormancılık. *Ormancılık Politikası*. Ed. Aytuğ Akesen ve Abdi Ekizoğlu, Türkiye Ormancılar Derneği Yayını, TOD Eğitim Dizisi Yayını No:6, Ankara. s: 19-36.
- Akgür ZG** (1997) *Türkiye’de Kırsal Kesimden Kente Göç ve Bölgeler Arası Dengesizlik (1970-1993)*. T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları, Başbakanlık Basımevi, Ankara, 146 s.
- Akış A ve Başkan HO** (2008) Salihli’nin (Manisa) nüfus özellikleri. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19: 23-39.
- Akman V** (2007) *Küresel Göç Hikâyeleri*. Yakamoz Yayıncılık, İstanbul, 111 s.
- Akşit B** (1998) İç Göçlerin Nesnel ve Öznel Toplumsal Tarihi Üzerine Gözlemler: Köy Tarafından Bir Bakış. *Türkiye’de İçgöç*, Bolu-Gerede, 6-8 Haziran 1997, Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı yayını, ISBN 975-7306-31-2, s.22-37, Numune Matbaacılık, İstanbul.
- Alkan S ve Toksoy D** (2008) Orman köylerinde sosyo-ekonomik yapı: Trabzon ili örneği. *Kastamonu Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 8(1):37-46.

KAYNAKLAR (devam ediyor)

- Alkan S ve Toksoy D** (2009) Orman köylerinde kadın ve kırsal kalkınma (Trabzon ili örneği). *II. Ormancılıkta Sosyo-Ekonomik Sorunlar Kongresi Bildiriler Kitabı*, Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi, Isparta, s. 99-107.
- Anh DN** (2003) Internal migration policies in the ESCAP region. *Asia-Pasific Population Journal*, 18(3):?.
- Anon.** (1997) Orman köylülerinin kalkındırılmalarının desteklenmesi hakkında yönetmelik. 31/07/1997 tarih ve 23066 sayılı T.C. Resmi Gazetesi.
- Arı O** (1985) *Köy Sosyolojisi Okuma Kitabı*, ed. O. Arı, Boğaziçi Üniversitesi Yayınları No:386, 324 s.
- Arı A** (2002) İlköğretim uygulamalarının değerlendirilmesi (normal, yatılı ve taşılı ilköğretim okullarının karşılaştırılması). *Milli Eğitim Dergisi*, sayı 153-154, (<http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/153-154/ari.htm>).
- Atmış E** (2004) Ormanlar üzerinde kent kökenli baskılar ve kentli duyarlılığı. *I. Ulusal Kent Ormancılığı Kongresi Bildiriler Kitabı*, Türkiye Ormancılar Derneği, Ankara, s. 401-413.
- Atmış E, Daşdemir İ, Lise W ve Yıldırım Ö** (2007) Factors affecting women's participation in forestry in Turkey. *Ecological economics*, 60(4): 787-796.
- Atmış E, Özden S ve Lise W** (2007) Urbanization pressures on the natural forest in Turkey: An overview. *Urban Forestry&Urban Greening*, 6: 83-92.
- Atmış E, Günşen HB, Bayramoğlu Lise B ve Lise W** (2009) Factor affecting forest cooperative's participation in forestry in Turkey. *Forest Policy and Economics*, 11: 102-108.
- Ayanoğlu S** (1994) Kent ormanlarının hukuksal sorunları. *İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, Seri B, 44(3-4): 77-88.
- Aydoğan F**(1997) Köyden kente göçün ailenin akrabalık ve komşuluk ilişkileri üzerine etkileri, *II. Ulusal Sosyoloji Kongresi (Toplum ve Göç) Bildiriler Kitabı*, , DİE Yayın No: 2046, Sosyoloji Derneği Yayın No: 5, Ankara, s. 546-555.
- BAKKA** (2010) Batı Karadeniz Bölgesi (Zonguldak-Karabük-Bartın) Bölge Planı 2010-2013 I. Sürüm. T.C. Batı Karadeniz Kalkınma Ajansı, 165 s.
- Bartın Valiliği** (2008) *T.C. Bartın Valiliği Bartın 2023 Stratejik Amaçlar ve İl Gelişme Planı*. Bartın, 440 s.
- Batu F** (1995) *Uygulamalı İstatistik Yöntemler*. Karadeniz Teknik Üniversitesi Orman Fakültesi, Genel Yayın No: 179, Fakülte Yayın No: 22, Trabzon, 312 s.

KAYNAKLAR (devam ediyor)

- Bayhan V** (1997) Türkiye’de iç göçler ve anomik kentleşme, *II. Ulusal Sosyoloji Kongresi (Toplum ve Göç) Bildiriler Kitabı*, , DİE Yayın No: 2046, Sosyoloji Derneği Yayın No: 5, Ankara, s: 178-193.
- Bayram N** (2009) *Sosyal Bilimlerde SPSS ile Veri Analizi*. Ezgi Kitabevi, Geliştirilmiş 2. Baskı, Bursa, 235 s.
- Bingöl İH** (1987) Göç mü, kalkındırma mı? *Orman Mühendisleri Odası Dergisi*, Yıl:24, Sayı:3, Ankara.
- Bulutay T** (1995) *Employment, unemployment and wages in Turkey*. State Institute of Statistic, Printing Division, Ankara, 358 p.
- Bülbül S ve Köse A** (2010) Türkiye’de bölgelerarası iç göç hareketlerinin çok boyutlu ölçekleme yöntemi ile incelenmesi. *İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi*, 39(1): 75-94.
- Büyüköztürk Ş** (2003) *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı*. Geliştirilmiş 3. Baskı, Pegem A Yayıncılık, Ankara, 195 s.
- Castaldo A, Litchfield J ve Reilly B** (2005) Migration and poverty in Albania: what factors are associated with an individual’s predisposition to migrate? *Journal of Southern Europe and the Balkans*, 7(2):157-173.
- Castles S ve Miller MJ** (2008) *Göçler Çağı-Modern Dünyada Uluslararası Göç Hareketleri*. (Çevirenler: Bülent Uğur Bal ve İbrahim Akbulut), İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları 195, İstanbul, 482 s.
- Coşgun U** (2005) *Batı Karadeniz Bölgesi Orman İçi Köylerinin Sosyo-Ekonomik Yapısı ve Bu Köylerin Kalkındırılmasında Etkili Olan Sosyo-Ekonomik Faktörlerin Çoğul Sayısal Analiz Yöntemleriyle Belirlenmesi*. T.C. Çevre ve Orman Bakanlığı Batı Karadeniz Ormancılık Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü, Bakanlık Yayın No: 220, BKOAE Yayın No: 16, Teknik Bülten No: 11, Bolu.
- Çağlar Y** (1986) *Türkiye’de Orman Köyleri ve Kalkındırılmasına Yönelik Etkinlikler*. Milli Produktivite Merkezi Yayınları No: 340, Ankara.
- Çağlar Y** (1993) Özelleştirme ve ORÜS. *T.C. Orman Bakanlığı 1. Ormancılık Şurası Tebliğler ve Ön Çalışma Grubu Raporları (Cilt: 3)*, Seri No: 13, Yayın No: 006, Ankara, s: 425-430.
- Çağlar Y** (1998) *İç Göç ve Çevre Toplantısı*, Tartışmalar Kısmı, Ankara.
- Çağlayan S** (2006) Göç kuramları, göç ve göçmen ilişkisi. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (İLKE)*, Sayı 17, s:?

KAYNAKLAR (devam ediyor)

- Çalıköglü T** (1993) Kırsal sanayinin orman köyleri ve köylüleri için önemi, yeri ve Türkiye’de kırsal sanayinin durumu, yapısı, sorunları, orman ürünleri sanayii, başarılı kırsal sanayii örnekleri ve uygulamaları. *Kırsal Sanayi Sempozyumu Tebliğler Kitabı*, s: 93-113.
- Çelik F** (2006) İç göçlerin itici ve çekici güçler yaklaşımı ile analizi. *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 27: 149-170.
- Çetinkaya OZ** (1984) *Faktör Analizi Temel Yöntemleri ve Uygulamaları*. İstanbul, 311 s.
- ÇOB** (2009) *Ormancılık İstatistikleri 2007*. T.C. Çevre ve Orman Bakanlığı, Türkiye İstatistik Kurumu Matbaası, Ankara, 59 s.
- ÇOB** (2010) *Ormancılık İstatistikleri 2008*. T.C. Çevre ve Orman Bakanlığı, Türkiye İstatistik Kurumu Matbaası, Ankara, 77 s.
- ÇOB** (2011) *Ormancılık İstatistikleri 2009*. T.C. Çevre ve Orman Bakanlığı, Türkiye İstatistik Kurumu Matbaası, Ankara, 59 s.
- Daşdemir İ** (1987) Türkiye’deki Doğu Ladini Ormanlarında Yetiştirme Ortamı Faktörleri-Verimlilik İlişkisi, İ.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, 122s., İstanbul.
- Daşdemir İ** (1990) Ağaçlandırma öncelikli arazi parçalarını belirlemede kullanılabilecek modern bir araştırma tekniği: faktör analizi. *Ormancılık Araştırma Enstitüsü Yayınları Dergi serisi* Cilt: 36, Sayı: 2, No:72, Erzurum, s:75-83.
- Daşdemir İ** (1996) *Orman İşletmelerinin Başarı Düzeylerinin Belirlenmesi Kuzeydoğu Anadolu ve Doğu Karadeniz Bölgesi Örneği*. T.C. Orman Bakanlığı Doğu Anadolu Ormancılık Araştırma Müdürlüğü, Teknik Bülten No:1, Erzurum, 162 s.
- Daşdemir İ** (2003) *Asli Orman Ürünlerinde Fiyat Analizi (Zonguldak Orman Bölge Müdürlüğü Örneği)*. ZKÜ Bartın Orman Fakültesi Yayın No: 26/12, Bartın, 119 s.
- Daşdemir İ ve Güngör E** (2004) Çok boyutlu karar verme metotları ve ormancılıkta uygulama alanları. *ZKÜ Bartın Orman Fakültesi Dergisi*, 4(4): 1-19.
- Deshingkar P** (2006) Internal Migration, Poverty and Development in Asia: Including the Excluded, IDS (Institute of Development Studies) Bulletin, 37(3): 88-100.
- Dhar SK** (1980) An Analysis of Internal Migration in India. PhD Thesis (Unpublished). Yale University, USA, 122 p.
- DİE** (1963) 23 Ekim 1960 Genel Nüfus Sayımı İl, İlçe, Bucak ve Köyler İtibariyle Nüfus. T.C. Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü, Yayın No: 444, Ankara.

KAYNAKLAR (devam ediyor)

- DİE** (1981) 12 Ekim 1980 Genel Nüfus Sayımı İdari Bölünüş. T.C. Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü, Yayın No: 954, Ankara.
- DİE** (1986) 20 Ekim 1985 Genel Nüfus Sayımı İdari Bölünüş. T.C. Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü, Yayın No: 1211, Ankara.
- DİE** (1991) 1990 Genel Nüfus Sayımı İdari Bölünüş. T.C. Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü, Yayın No: 1457, Ankara.
- DİE** (1997) 1990 Genel Nüfus Sayımı Daimi İkametgaha Göre İç Göçün Sosyal ve Ekonomik Nitelikleri. T.C. Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü, Yayın No: 2069, Ankara.
- DİE** (1999) 1997 Genel Nüfus Sayımı İdari Bölünüş. T.C. Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü, Yayın No: 2281, Ankara.
- DİE** (2002a) 2000 Genel Nüfus Sayımı Nüfusun Sosyal ve Ekonomik Nitelikleri-Bartın. T.C. Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü, Yayın No: 2519, Ankara.
- DİE** (2002b) 2000 Genel Nüfus Sayımı Nüfusun Sosyal ve Ekonomik Nitelikleri-Kastamonu. T.C. Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü, Yayın No: 2682, Ankara.
- DPT** (1963) Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1963-1967). T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı, Ankara, 528 s.
- DPT** (1967) İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1968-1972). T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı, Ankara, 656 s.
- DPT** (1972) Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı (1973-1977). T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı, Ankara, 1048 s.
- DPT** (1979) Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı (1979-1983). T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı, Ankara, 692 s.
- DPT** (1984) Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1985-1989). T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı, Ankara, 206 s.
- DPT** (1985) V. Beş Yıllık Kalkınma Planı Ormancılık Özel İhtisas Komisyonu Raporu. T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı Yayını, DPT Yayın No: 2006, Ankara, 429 s.
- DPT** (1989) Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Planı (1990-1994). T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı, Ankara, 362 s.
- DPT** (1995) Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1996-2000). T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı, Ankara, 307 s.
- DPT** (2000) Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (2001-2005). T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı, Ankara, 243 s.

KAYNAKLAR (devam ediyor)

- DPT** (2006) Dokuzuncu Kalkınma Planı (2007-2013). T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı, Ankara, 101 s.
- DPT** (2007) Dokuzuncu Kalkınma Planı Ormancılık Özel İhtisas Komisyonu Raporu. T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı Yayını, DPT Yayın No: 2712, Ankara, 102 s.
- Ekizoğlu A** (1993) Orman ürünleri endüstrisinde özelleştirme. *T.C. Orman Bakanlığı 1. Ormancılık Şurası Tebliğler ve Ön Çalışma Grubu Raporları*, Cilt: 3, Seri No: 13, Yayın No: 006, Ankara, s: 449-456.
- Ekizoğlu A ve Kuvan Y** (2010) Türkiye ormanları ve ormancılığı. *Ormancılık Politikası*, ed. A. Akesen ve A. Ekizoğlu, Türkiye Ormancılar Derneği Yayını, TOD Eğitim Dizisi Yayın No: 6, Ankara, s: 67-100.
- Ercan M** (1997) *Bilimsel Araştırmalarda İstatistik*. Orman Bakanlığı Kavak ve Hızlı Gelişen Tür Orman Ağaçları Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü, Çeşitli Yayınlar Serisi No: 6, Müdürlük Yayın No: 211, İzmit, 225 s.
- Erder L** (1978) Dolaylı yöntemlerle Türkiye için yapılan göç tahminleri. *Yerleşme Yapısının Uyum Süreci Olarak İç Göçler*, ed. İ. Tekeli ve L. Erder, Hacettepe Üniversitesi Yayınları D-26, Ankara, s: 135-154.
- Erder S** (1996) *İstanbul'a Bir Kent Kondu: Ümraniye*. İletişim Yayınları Memleket Dizisi 2, İstanbul, 310 s.
- Erdönmez C ve Özden S** (2009) Relations between rural development projects and urban migration: the Köykent Project in Turkey. *Ciência Rural, Santa Maria*, 39(6): 1873-1879.
- Evcil AN, Dökmeci V ve Başarır Kıroğlu G** (2006) Regional migration in Turkey: its directions and determinants. *46th European Congress of the Regional Science Association*, August 30th-September 3rd 2006, Volos-Greece.
- Fan CC** (2005) Interprovincial migration, population redistribution, and regional development in China: 1990 and 2000 census comparisons. *The Professional Geographer*, 57(2): 295-311.
- Fichter J** (1992) *Sosyoloji Nedir?*. Çeviren Doç. Dr. Nilgün ÇELEBİ, Toplum Yayınları, Sosyal Bilimler Serisi 3, Konya, 213 s.
- Gatty R** (1966) Multivariate analysis for marketing research: An evaluation. *Journal of the Royal Statistical Society, Series C (Applied Statistic)*, 15(3): 157-172.
- Gedik A** (1997) Internal migration in Turkey, 196-1985: test of conflicting findings in the literature. *Review of Urban & Regional Development Studies*, 9: 170-179.

KAYNAKLAR (devam ediyor)

- Geray AU** (1982) *Ormancılıkta Planlamanın Hazırlık Aşamasında Çok Boyutlu Analizler (Akdeniz Bölgesi Örneği)*. İ.Ü. Orman Fakültesi Yayınları, İ.Ü. Yayın No: 2910, Orman Fakültesi Yayın No: 35, İstanbul.
- Gezici F ve Keskin B** (2006) Interaction between regional inequalities and internal migration in Turkey. *46th European Congress of the Regional Science Association*, August 30th-September 3rd 2006, Volos-Greece.
- Gökhan A** (2008) The Determinants of Internal Migration in Turkey. MA Thesis (Unpublished), Sabancı University, Economics, İstanbul, 47 p.
- Greenwood MJ** (1971) A regression analysis of migration to urban areas of a less-developed country: the case of India. *Journal of the Regional Science*, 11(2): 253-262.
- Gümüş C** (1992) Amasya Orman Bölge Müdürlüğü'nde Orman Suçlarının Nedenleri, Doktora Tezi (yayınlanmamış), Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Orman Mühendisliği Anabilim Dalı, Haziran 1992, Trabzon, 230 s.
- Gümüş C** (1996) *Orman Köyleri Kalkınma Planlarında Çok Boyutlu Yöntemlerden Yararlanma Olanakları (Gümüşhane İli Orman Köyleri Örneği)*. Ekspres Ofset, İstanbul, 80 s.
- Gümüş C** (2004) *Ormancılık Politikası Cilt-I*. Karadeniz Teknik Üniversitesi Orman Fakültesi Yayını, Yayın no: 34, Trabzon.
- Günşen HB** (2006) Batı Karadeniz Bölgesi'ndeki Ormancılık Kooperatiflerinin Sorunları ve Çözüm Önerileri (Kastamonu Örneği), Yüksek Lisans Tezi (Yayınlanmamış), Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Orman Mühendisliği Anabilim Dalı, Zonguldak, 107 s.
- Günşen HB ve Atmış E** (2007a) Ormancılık örgütünün ormancılık alanında çalışan kooperatiflere bakışı: Kastamonu ili örneği. *Gazi Üniversitesi Kooperatifçilik Araştırma ve Uygulama Merkezi(KOOP-MER) 2007 Ulusal Kooperatifçilik Sempozyumu Bildiriler Kitabı*, Gazi Üniversitesi KOOP-MER Yayın No:1, Ankara, s:101-115.
- Günşen HB ve Atmış E** (2007b) Türkiye'de sürdürülebilir ormancılık yönetimi açısından ormancılık kooperatiflerinin sorunları ve çözüm önerileri (Kastamonu örneği). *Bottlenecks, Solutions, And Priorities in The Context of Functions of Forest Resources. Proceedings of Oral Presentations*. İstanbul, Turkey, s:443-456.
- Gürbüz M** (2008) Karadeniz bölgesinde kırsal göçler ile sosyo-ekonomik özellikler arasındaki ilişkilerin analizi. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 18: 50-75.
- Gürbüz M ve Karabulut M** (2008) Kırsal göçler ile sosyo-ekonomik özellikler arasındaki ilişkilerin analizi. *Türk Coğrafya Dergisi*, 50: 37-60.

KAYNAKLAR (devam ediyor)

- Gürcan A** (2007) Türkiye’de göç olgusu ve yerel yönetimlerin sorumluluğu. *Uluslararası Göç ve Kadın Sempozyumu Bildiriler Kitabı*, Zeytinburnu Belediyesi Kültür Yayınları: 12, s:198-205.
- Güreşçi E** (2007) Kırsal Göçün Nedenleri ve Tarıma Etkileri Üzerine Bir Araştırma: Erzurum İli İspir İlçesi Kırık Bucağı Örneği. Doktora tezi (Yayımlanmamış). Atatürk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı, Erzurum, 94 s.
- Güreşçi E** (2009) Kırsal göç ve tarım politikası arasındaki ilişki. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (İLKE)*, 22: 51-67.
- Gürler AZ, Kızılaslan N, Kızılaslan H ve Doğan S** (2007) Rural-urban migration in Turkey and socio-economic characteristics of the immigrants (Tokat case). *Research Journal of Social Science*, 2: 60-71.
- Hayırsever Topçu F** (2004) *ORÜS Orman Ürünleri Sanayi Kurumu Özelleştirme Yıkımı*. KİGEM ve Tarım Orkam-Sen Yayını, Ankara, 112 s.
- Hämäläinen K ve Böckerman P**(2004) Regional labor market dynamics, housing, and migration. *Journal of Regional Science*, 44(3): 543-568.
- HÜNEE** (2006) *Türkiye Göç ve Yerinden Olmuş Nüfus Araştırması*. Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü, Ankara, 142 s.
- İçduygu A ve Sirkeci İ** (1999) *Cumhuriyet Dönemi Göç Hareketleri*. 75 Yılda Köylerden Şehirlere, Tarih Vakfı Yayınları, İstanbul.
- İçduygu A ve Ünalın T** (1998) Türkiye’de iç göç: sorunsal alanları ve araştırma yöntemleri. *Türkiye’de İç Göç*, Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı yayını, Numune Matbaacılık, İstanbul, s: 38-55.
- İnanç S** (2011) Kırsal Kesimdeki Nüfus Hareketlerinin Orman Varlığı Üzerine Etkilerinin Araştırılması (Trabzon Orman Bölge Müdürlüğü Örneği). Doktora tezi (Yayımlanmamış). Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Orman Mühendisliği Anabilim Dalı, Trabzon, 215 s.
- İTO** (1996) *Göç Veren Yörelere Bölgesel Gelişim Araştırması*. İstanbul Ticaret Odası Yayını, No: 1996-26, İstanbul, 130 s.
- Kalıpsız A** (1994) *İstatistik Yöntemler*. İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi, Üniversite Yayın No: 3835, Fakülte Yayın No: 427, ISBN: 975-404-368-x, İstanbul, 558 s.
- Karpat KH** (2003) *Türkiye’de Toplumsal Dönüşüm*. İmge Kitapevi Yayınları, Ankara, 371 s.
- Kastamonu Valiliği** (2005) Kastamonu İli Kültür-Turizm Envanteri ve Master Planı. T.C. Kastamonu Valiliği, Kastamonu.

KAYNAKLAR (devam ediyor)

- Kaya A, Işık İE, Şahin B, Elmas E, Çağlayan B, Aksoy P ve Veliöğlu Ş** (2009) *Türkiye’de İç Göçler Bütünleşme mi Geri Dönüşüm mü?(İstanbul, Diyarbakır ve Mersin Örnekleri)*. İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları No: 246, İstanbul.
- Keleş R** (1998) *İç göç ve Çevre*. Türkiye Çevre Vakfı Yayını, Yayın No:130, Ankara.
- Keleş RY ve Türkay O** (1962) Köylü gözü ile Türk köylerinde iktisadi ve toplumsal değişme. *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, 17(2): 483-491.
- Kıray M** (1970) Türkiye’de köy ve köylü sorununa kalkınma planlarının yaklaşımı. *ODTÜ Gelişme Dergisi*, Cilt 1, Sayı 1.
- Kıray M** (1972) Restructuring of Agricultural Enterprises Affected by Emigration in Turkey, Emigration and Agriculture in Mediterranean Basin, C.A.O. Nieuwenhulijze Ed., The Hague, Morton 1972.
- Kıray M** (1976) The Family of The Immigrant Worker, Turkish Workers in Europe, N.Abadan-Unat Ed., E.G. Brill, Leiden 1976.
- Kışla İ** (2008) Sosyal Politika Açısından Artvin’den İstanbul’a Göç. Doktora tezi (Yayınlanmamış). İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Anabilim Dalı, İstanbul, 303 s.
- Kızılaslan N** (2006) Kente uzaklığın kırsal aile yapısına etkileri. *Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(3): 141-162.
- Kishore J** (2008) Interview with Jason Bremner on Environmental Change: What Are the Links With Migration?, Population Reference Bureau, 30 July 2008, 1:00 PM EDT, <http://discuss.prb.org/content/interview/detail/2580>
- Kocaman T** (2008) *Türkiye’de İç Göçler ve Göç Edenlerin Nitelikleri (1965-2000)*. T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı, Ankara, 120 s.
- Kocaman T ve Beyazıt S** (1993) *Türkiye’de İç Göçler ve Göç Edenlerin Sosyo-Ekonomik Nitelikleri*. Devlet Planlama Teşkilatı, Ankara.
- Lee ES** (1966) A theory of migration. *Demography*. 3(1): 47-57.
- Lee ES** (1969) *A Theory of Migration*. Migration, ed. JA Jackson, Cambridge University Press, London, pp:287-297.
- Lewis WA** (1954) Economic development with unlimited supplies of labor. *Manchester School of Economic and Social Studies*. 22: 139-191.
- Marshall G** (2009) *Sosyoloji Sözlüğü*. Bilim ve Sanat Yayınları (Çevirenler: Osman Akınhay ve Derya Kömürcü), Ankara, 917 s.

KAYNAKLAR (devam ediyor)

- Martin PL** (1991) *Bitmeyen Öykü: Batı Avrupa'ya Türk İşçi Göçü –Özellikle Federal Alman Cumhuriyeti'ne-*. Uluslararası Çalışma Bürosu, Ankara, 141 s.
- Munro JM** (1974) Migration in Turkey. *Economic Development and Cultural Change*, 22(4): 634-653.
- Nachmias D** (1979) *Public Policy Evaluation: Approaches and Methods*. St. Martin's Press, New York, 195 p.
- OGM** (2006) *Orman Varlığımız*. T.C. Çevre ve Orman Bakanlığı Orman Genel Müdürlüğü Yayını, Ankara, 160 s.
- Oğuzhan S O** (2003) Türkiye'deki İç Göç Hareketinin İki Durumlu ve Çok Durumlu Logit Modelleri İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi (Yayımlanmamış), Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Ekonometri Anabilim Dalı, İzmir, 78 s.
- Ok K** (2008) *Sürdürülebilir Kalkınmanın Sektörel Politikalara Entegrasyonu: Ormancılık*. Sürdürülebilir Kalkınmanın Sektörel Politikalara Entegrasyonu Projesi Ormancılık Sektörü Raporu, Ankara.
- Oktik N** (1997) Köyün iticiliği-kentin çekiciliği. *II. Ulusal Sosyoloji Kongresi Bildiriler Kitabı (Toplum ve Göç)*, DİE Yayın No: 2046, Sosyoloji Derneği Yayın No: 5, Ankara, s: 81-84.
- Olimova S ve Olimov M** (2007) Labor migration from mountainous areas in the Central Asia region: good and evil? *Mountain Research and Development*, 27 (2): ?
- Orhunbilge N** (2000) *Örnekleme Yöntemleri ve Hipotez Testleri*. Avcıol Basın Yayın, ISBN: 9758345044, 420 s.
- ORKOOP** (2005) Avrupa Birliği Sürecinde Orman Köylüsü ve Ormancılığımızdaki Yeri, OR-KOOP Yayınları No: 4, Ankara
- ORKÖY** (2005) Kastamonu İl Çevre ve Orman Müdürlüğü ORKÖY Şube Müdürlüğü Raporları
- ORKÖY** (2009) Orman Köy İlişkileri Genel Müdürlüğü kayıtları, www.orkoy.gov.tr (01.12.2009).
- OSBÜK** (2012) Organize Sanayi Bölgeleri Bilgi Sistemi. Organize Sanayi Bölgeleri Üst Kuruluşu, <http://osbbs.osbuk.org.tr> (01.03.2012).
- OSİB** (2012) *Ormancılık İstatistikleri 2010*. T.C. Orman ve Su İşleri Bakanlığı, Türkiye İstatistik Kurumu Matbaası, Ankara, 84 s.
- Öner S ve Kaçmazoğlu HB** (1997) Göç olgusu ve Doğu Anadolu. *II. Ulusal Sosyoloji Kongresi Bildiriler Kitabı (Toplum ve Göç)*, DİE Yayın No: 2046, Sosyoloji Derneği Yayın No: 5, Ankara, s: 371-378.

KAYNAKLAR (devam ediyor)

- Öngör S** (1962) 1950-1960 devresinde Türkiye’de iç göçler. *A.Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, 17(3/4):319-327.
- Özden S ve Mendesh M** (2005) The usage of multiple correspondence analysis in rural migration analysis. *NEW MEDIT A Mediterranean Journal of Economics, Agriculture and Environment*, (4) 2005:36-41.
- Özden S ve Birben Ü** (2007) Orman köylerinde yaşanan göç olgusunun nedenleri ve sonuçları. *İç/Dış Göç ve Kültür Sempozyumu Bildiriler Kitabı*, Şile-İstanbul.
- Özdönmez M** (1965) *Türkiye’de Orman Suçları Nevileri, Sebepleri ve Önlenmesi Çareleri Üzerinde Araştırmalar*. T.C. Tarım Bakanlığı Orman Genel Müdürlüğü Yayınları Sıra No: 422, Seri No: 21, Dizekonca Matbaası, İstanbul, 156 s.
- Özdönmez M, Akesen A ve Ekizoğlu A** (1999) *Halkla İlişkiler*. İstanbul Üniversitesi Yayın No: 4225, İstanbul.
- Özdönmez M, İstanbullu T, Akesen A ve Ekizoğlu A** (1996) *Ormanlık Politikası*. İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi, Üniversite Yayın No: 3968, Orman Fakültesi Yayın No: 435, İstanbul.
- Öztaş C ve Zengin E** (2006) Göç ve Azerbaycan (Bir insanlık dramı olarak Azerbaycan’da mülteciler sorunu). *Uluslararası Göç Sempozyumu Bildiriler Kitabı*, Zeytinburnu Belediye Başkanlığı Yayın No: 6, s: 65-75.
- Öztürk A** (2003) Devlet orman işletmelerinde işletme amaç ve stratejilerinin belirlenmesi (Doğu Karadeniz Bölgesi Örneği). Doktora Tezi (Yayımlanmamış), KTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, Orman Mühendisliği Anabilim Dalı, Trabzon, 248 s.
- Öztürk M** (2006) Türkiye’deki iç göçlerin sosyal politika açısından incelenmesi: İstanbul semt pazarcılarını örneği. Doktora Tezi (Yayımlanmamış), Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çalışma Ekonomisi ve Endüstrisi İlişkileri Anabilim Dalı, Ankara, 259 s.
- Pazarlıoğlu V** (2007) İzmir örneğinde iç göçün ekonometrik analizi. *Celal Bayar Üniversitesi İ.İ.B.F. Yönetim ve Ekonomi Dergisi*, 14(1): 121-135.
- Peker K** (2004) The causes and results of internal migration from rural areas: case of Eastren Anatolia. *Agric.Econ.-Czech*, 50(10): 471-476.
- Qi L, Chunyue Y ve Juan L** (2008) Rural-urban migration, rural household income and sustainable development in rural areas of China. *Chinese Journal of Population, Resources and Environment*, 6(2):70-73.
- Ravenstein EG** (1885) The laws of migration. *Journal of the Statistical Society of London*, 48(2):167-235.

KAYNAKLAR (devam ediyor)

- Sağlam S** (2006) Türkiye’de iç göç olgusu ve kentleşme. *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 5: 33-44.
- Sahota GS** (1968) An economic analysis of internal migration in Brazil. *Journal of Political Economy*.76(2): 218-245.
- Sheth JN** (1971) Multivariate revolution in marketing research. *Journal of Marketing*. 35: 13-19.
- Stouffer SA** (1940) Intervening opportunities: a theory relating mobility and distance. *American Sociological Review*. 5(6): 845-867.
- Sun O** (1980) *İstatistiksel Değerlendirme Yöntemleri ve Uygulamalar*. Ormancılık Araştırma Enstitüsü, Muhtelif Yayınlar Serisi No: 37, Ankara, 376 s.
- Şafak M** (2008) Kırsal Alandan Kentsel Alana Göç Eden Kadınların Yeni Yaşama Uyum Durumlarının Araştırılması. Yüksek Lisans Tezi (Yayımlanmamış), Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Aile Ekonomisi ve Beslenme Eğitimi Anabilim Dalı, Ankara, 122 s.
- Şen G ve Toksoy D** (2006) Türkiye’de nüfus orman ilişkisi. *Ormancılıkta Sosyo-ekonomik Sorunlar Kongresi Bildiriler Kitabı*, Ilgaz-Çankırı, s:108-117.
- TBD** (1996) *Kırsal Alanlarda Göçü Önlemenin Çareleri*. Türk Belediyecilik Derneği Yayını, Ankara, 119 s.
- Tekeli İ** (1978a) Göç teorileri ve politikaları arasındaki ilişkiler. *Yerleşme Yapısının Uyum Süreci Olarak İç Göçler*, ed. İ. Tekeli ve L. Erder, Hacettepe Üniversitesi Yayınları D-26, Ankara, s: 15-42.
- Tekeli İ** (1978b) Türkiye tarımında mekanizasyonun yarattığı yapısal dönüşümler ve kırdan kopuş süreci. *Yerleşme Yapısının Uyum Süreci Olarak İç Göçler*, ed. İ. Tekeli ve L. Erder, Hacettepe Üniversitesi Yayınları D-26, Ankara, s: 299-329.
- Tekeli İ** (1978c) 1960-1965 döneminde Türkiye’de göç vektörlerinin yönlülük analizi ve mekan organizasyonunda uyum sürecinin yönü. *Yerleşme Yapısının Uyum Süreci Olarak İç Göçler*, ed. İ. Tekeli ve L. Erder, Hacettepe Üniversitesi Yayınları D-26, Ankara, s: 269-295.
- Tekeli İ** (1998) Türkiye’de iç göç sorunsalı yeniden tanımlanma aşamasına geldi. *Türkiye’de İçgöç*, Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı yayını, Numune Matbaacılık, İstanbul, s.7-21.
- Tekeli İ** (2007) Türkiye’nin Göç Tarihindeki Değişik Kategoriler. A. Kaya ve B. Şahin (der.), *Kökler ve Yollar: Türkiye’de Göç Süreçleri*, Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 611 s.
- Tekeli İ** (2008) *Göç ve Ötesi*. Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul, 225 s.

KAYNAKLAR (devam ediyor)

- Tekeli İ ve Erder L** (1978) *Yerleşme Yapısının Uyum Süreci Olarak İç Göçler*. Hacettepe Üniversitesi Yayınları D-26, Ankara, 388 s.
- Tekin Yılmaz T** (2005) Göçün Kadın Yaşamı Üzerindeki Etkileri. Yüksek Lisans Tezi (Yayımlanmamış), Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji Anabilim Dalı, Van, 122 s.
- Tezcan M** (1997) Ulusal ve uluslararası göçün eğitimsel sonuçları. *II. Ulusal Sosyoloji Kongresi (Toplum ve Göç) Bildiriler Kitabı*, Devlet İstatistik Enstitüsü Yayın No: 2046, Sosyoloji Derneği Yayın No: 5, Ankara, s: 591-597.
- Todaro M** (1969) A model of labour migration and urban unemployment in less developed countries. *American Economic Review*, 59(1): 131-148.
- Toksoy D** (2005) Doğu Karadeniz Bölgesinde kooperatifçilik faaliyetinde bulunan bazı orman köylerindeki köylülerin sosyo-ekonomik özellikleri ve kooperatifçilik çalışmalarına yaklaşımları. *Gazi Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 5(1):70-82.
- Toksoy D, Ayaz H, Şen G ve Özden S** (2005) Doğu Karadeniz Bölgesinde orman-köylü ilişkileri. *Kafkas Üniversitesi Artvin Orman Fakültesi Dergisi*, 6(1-2):79-85.
- Topbaş F** (2007) İç Göçün Belirleyicileri Üzerine Ekonometrik Bir Model Çalışması: 2000 Türkiye Örneği. Doktora tezi (Yayımlanmamış). Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı, Trabzon, 141 s.
- Toroğlu E** (2007) Niğde ilinde göç faktörleri ve göçler. *Coğrafi Bilimler Dergisi*, 5(1):75-96.
- Touray M** (1999) Migration and Rural Development in Gambia. PhD Thesis (Unpublished), Howard University Department of African Studies, Washington, D.C., USA, 137 p.
- TTK** (2011) Türkiye Taşkömürü Kurumu Yıllara Göre Ortalama İşçi Sayıları. (<http://www.taskomuru.gov.tr/index.php?page=sayfagoster&id=39>)
- TUOP** (2004) Türkiye Ulusal Ormancılık Programını 2004-2023. T.C. Çevre ve Orman Bakanlığı Ankara, 95s.
- TÜİK** (2005) 2000 Genel Nüfus Sayımı; Göç İstatistikleri. T.C. Başbakanlık Türkiye İstatistik Kurumu, ISBN: 975-19-3781-7, Ankara.
- TÜİK** (2007) T.C. Başbakanlık Türkiye İstatistik Kurumu, Türkiye İstatistik Yıllığı 2007, ISSN 0082-691x, Ankara, 380 s.
- TÜİK** (2010a) Bölgeler Göstergeler 2009 TR81 Zonguldak, Karabük, Bartın. T.C. Başbakanlık Türkiye İstatistik Kurumu, 112 s.
- TÜİK** (2010b) Bölgeler Göstergeler 2009 TR82 Kastamonu, Çankırı, Sinop. T.C. Başbakanlık Türkiye İstatistik Kurumu, 113 s.

KAYNAKLAR (devam ediyor)

- TÜİK** (2011a) Türkiye İstatistik Yıllığı 2010. T.C. Başbakanlık Türkiye İstatistik Kurumu. 466 s.
- TÜİK** (2011b) T.C. Başbakanlık Türkiye İstatistik Kurumu Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Verileri. <http://tuikapp.tuik.gov.tr/adnksdagitapp/adnks.zul>
- Tümertekin E** (1968) *Türkiye’de İç Göçler*. İstanbul Üniversitesi Yayın No: 1371, Coğrafya Enstitüsü Yayın No: 54, İstanbul, 177 s.
- Tümertekin E ve Özgüç N** (2009) *Beşeri Coğrafya İnsan-Kültür-Mekan*. Çantay Kitabevi, İstanbul, 592 s.
- Tütengil CO** (1985) Sorunlar-çözümler-öneriler. *Köy Sosyolojisi Okuma Kitabı*, ed. O Arı, Boğaziçi Üniversitesi Yayınları No:386, s: 139-145
- Ural E** (2004) İç Göç Modelleri ve Türkiye’de İl Bazında Göç Üzerine Ampirik Bir Deneme. Yüksek Lisans Tezi (Yayınlanmamış). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı, Ankara, 71 s.
- Ünalın T** (1998) Türkiye’de iç göçe ilişkin veri kaynaklarının değerlendirilmesi. *Türkiye’de İç Göç*, Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı yayını, Numune Matbaacılık, İstanbul, s.91-103.
- Üner S** (1972) *Nüfusbilim Sözlüğü*. Hacettepe Üniversitesi Yayınları D-17, Ankara, 145 s.
- Ünsal A** (2000) Diskriminant analizi ve uygulaması üzerine bir örnek. *Gazi Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*, 3:19-36.
- Yakar M ve Yazıcı H** (2009) Emirdağ ilçesinde göçlerin tarım alanlarına etkileri. *Coğrafi Bilimler Dergisi*, 7(2): 163-176.
- Yalçın A** (1999) Kırdan Kıra Göç Eden Ailelerin Sosyo-Ekonomik Yapısı Üzerine Bir Araştırma: Cırık Köyü-Adana Örneği. Yüksek Lisans Tezi (Yayımlanmamış), Çukurova Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı, Adana, 68s.
- Yalçın C** (2004) *Göç Sosyolojisi*. Anı Yayıncılık, Ankara, 192 s.
- Yamak R ve Yamak N** (1999) Türkiye’de gelir dağılımı ve iç göç. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(1): ?.
- Yenigül SB** (2005) The effects of migration on urban. *Gazi University Journal of Science*, 18(2): 273-288.
- Yıldırak N ve Olhan E** (1993) Kırsal kesimde genç nüfusun tarımsal faaliyetlere katılımı ve kente göç etme eğilimleri. *T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı Kırsal Sanayi Sempozyumu Tebliğler Kitabı*, Ankara, s:57-71

KAYNAKLAR (devam ediyor)

- Yıldırım A** (2004) Kentleşme ve Kentleşme Sürecinde Göçün Suç Olgusu Üzerindeki Etkileri. Yüksek Lisans Tezi (Yayımlanmamış), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi ve Siyaset Bilimi Anabilim Dalı, Ankara, 175s.
- Yılmaz C** (2007) Evlilik yoluyla göç, göç için evlilik. *Uluslararası Göç ve Kadın Sempozyumu Bildiriler Kitabı*, Zeytinburnu Belediyesi Kültür Yayınları: 12, s:164-172.
- Yılmaz B, Daşdemir İ ve Atmış E** (2010) Factors affecting rural development in Turkey: Bartın Case Study. *Forest Policy and Economics*, 12: 239-249.
- Yurt İ, Ergil G ve Sevil HT** (1971) Türk Köyünde Modernleşme Eğilimleri Araştırması Rapor-III: Orman Köylerinin Sosyo-Ekonomik Durumu. T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı Sosyal Planlama Dairesi, DPT: 1071 – SPD:233, Ankara, 253 s.
- Yürüdü E** (2008) Koyulhisar ilçesinde (Sivas) göç hareketleri. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 20:19-34.
- Zachariah KC, Mathew ET ve Irudaya Rajan S** (2001) Impact of migration on Kerala's economy and society. *International Migration*, 39(1):63-85.
- Zhang M** (2003) *China's Poor Regions: Rural-urban migration, poverty, economic reform and urbanisation*. Rouledge, 205 p.
- Zolnik EJ** (2004) A Multilevel Model of U.S. Internal Migration. PhD Thesis (Unpublished). University of Connecticut, USA, 122 p.

BİBLİYOGRAFYA

- Gedik A** (1996) *Internal Migration in Turkey: Test of Some of the Conflicting Findings in the Literature*. Working Paper No: 66, Australian National University, Research School of Social Sciences, Canberra.
- Geray C** (1962) *Türkiye'den ve Türkiye'ye Göçler (1023-1963)*. Türkiye İktisadi Gelişmesi Araştırma Projesi, No: 4, Ankara.
- Gurak DT ve Caces FE** (1992) Migration networks and the shaping of migration systems. *International Migration Systems: A Global Approach*, ed. M.M. Kritz, L.L. Lim ve H. Zlitnik, Clarendon Press, Oxford, pp:150-176.
- Hart CWM ve Saran N** (1969) *Zeytinburnu Gecekondu Bölgesi*. İstanbul Ticaret Odası Yayını, İstanbul, 269s.
- Jansen CJ** (1970) Migration: a sociological problem. *Readings in the Sociology of Migration*, ed. C.J. Jansen, Pergamon Press, New York, pp:3-35.
- Kanbolat Y** (1963) *Türkiye Ziraatinde Bünye Değişikliği*. Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Maliye Enstitüsü, Ankara, 66s.
- Karpat KH** (1976) *The Gecekondu: Rural Migration and Urbanization*. Cambridge University Press, 298p.
- Kartal SK** (1983) *Ekonomik ve Sosyal Yönleriyle Türkiye'de Kentleşme*. Yurt Yayınları, Ankara, 296s.
- McCarthy G** (1992) The Role of Unemployment in Triggering Internal Labor Migration. Working Paper No:75, Jerome Levy Economics Institute of Bard College.
- Parekh B** (1994) Three theories of immigration. *Strangers and Citizens: A Positive Approach to Migrants and Refugees*, ed. S. Spencer, IPPR/Rivers Oram Press, London, pp:91-110.
- Rist R** (1978) *Guestworkers in Germany: The Prospects for Pluralism*. Praeger Publishers, New York, p:263.
- Sewell GH** (1964) Squatter Settlements in Turkey: Analysis of a Social, Political and Economic Problem. PhD Thesis (Unpublished). Massachusetts Institute of Technology, USA, 363p.
- Şenyapılı T** (1978) *Bütünleşmemiş Kentli Sorunu*. ODTÜ Mimarlık Fakültesi Yayını, No: 27, Ankara, 205s.

BİBLİYOGRAFYA (devam ediyor)

Tekeli İ (1971) Gecekondu planlama sorunları ve yolları. *ODTÜ Gelişme Dergisi*, Sayı 2.

Tekeli İ (1990) Nüfusun zorunlu yer değiştirmesi ve iskan sorunu. *Toplum ve Bilim*. 50: 49-71.

Wilpert C (1992) The use of social Networks in Turkish Migration to Germany. *International Migration Systems: A Global Approach*, ed. M.M. Kritz, L.L. Lim ve H. Zlitnik, Clarendon Press, Oxford, pp:177-189.

Yasa İ (1966) *Ankara'da Gecekondu Aileleri*. Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı, Ankara, 306 s.

EK TABLOLAR

Ek Tablo 1 Bartın orman köyleri, ormanla olan ilişkileri ve nüfus değişimleri.

Sıra No	İl	İlçe	Bucak	Köy	Ormanla İlişki Durum	1960	1980	1985	1990	1997	2000	2007	2008	2009	2010
1	Bartın	Merkez	Merkez	Ahmetpaşa	OB	250	345	389	391	379	397	365	359	371	371
2				Beşköprü	OB	372	429	418	412	368	346	315	319	312	311
3				Çayır	OB	237	358	416	414	421	396	407	422	416	402
4				Esenyurt	OB	784	1088	1136	1173	1092	1101	1027	1052	1030	1020
5				Gürpınar	OB	280	374	374	376	321	352	345	357	364	361
6				Karainler	Oİ	463	719	864	882	903	938	1042	1030	1064	1072
7				Kırlık(Yeşilkaya)	OB	557	811	967	981	934	943	968	1043	1051	1042
8				Muratbey	OB	328	413	454	443	516	484	480	472	473	477
9				Terkehaliller	OB	536	825	962	951	1094	1009	1073	1067	1127	1118
10				Yıldız	OB	245	342	388	733	952	1150	857	844	1033	1023
11			Arit	Kumaçorak	Oİ	290	431	557	523	479	353	260	271	262	250
12			Kozcağız	Akçamescit	OB	382	578	661	663	611	594	608	609	617	617
13				Dirazlar	OB		784	879	947	824	805	846	822	847	821
14				Hocaoğlu	OB	831	539	609	650	602	549	412	442	431	413
15				Şabankadı	OB	680	649	727	738	582	566	510	500	522	509
16		Amasra	Merkez	Acarlar	OB	421	473	519	498	232	221	183	189	197	194
17				Çanakçılar	Oİ	493	704	916	927	649	617	583	599	473	464
18				Karakaçak	Oİ	366	461	471	518	419	405	331	324	321	311
19				Topderesi	OB					161	155	167	162	167	174
20		Kurucaşile	Merkez	Demirci	OB	152	210	214	168	122	94	66	63	65	66
21				Karaman	OB	553	662	785	732	556	530	461	499	502	490
22				Uğurlu	OB	346	398	427	386	279	280	244	262	261	274
23		Ulus	Merkez	Aşağıçamlı	OB	610	806	854	561	232	182	113	120	121	120
24				Çerde	Oİ	304	446	495	386	262	233	185	195	204	194
25				Gökpınar	OB	251	368	368	230	114	67	45	58	66	64
26				Kalecik	OB	863	636	581	473	282	212	125	150	151	136
27				Sarıfasıl	Oİ	346	478	500	414	188	167	144	153	146	144
28			Kumluca	Dibektaş	Oİ	534	621	563	551	369	302	295	272	267	248
29				Konuklu	Oİ	644	1052	928	888	394	270	273	274	252	223

Ek Tablo 2 Kastamonu orman köyleri, ormanla olan ilişkileri ve nüfus değişimleri.

Sıra No	İl	İlçe	Bucak	Köy	Durum	1960	1980	1985	1990	1997	2000	2007	2008	2009	2010
1	Kastamonu	Merkez	Merkez	Akdoğan	OB	458	491	463	519	518	518	503	492	491	477
2				Çerçiköy	Oİ	288	250	292	238	174	178	189	203	190	194
3				Hacışaban	OB	150	184	165	181	165	163	138	136	127	120
4				Kurucaören	Oİ	219	177	157	151	110	92	80	109	61	59
5				Talıpler	OB	253	180	160	142	132	129	112	108	79	79
6			Akyaka	Çatalçam	Oİ	304	221	180	176	138	168	130	117	120	113
7				İbrahimli	Oİ	278	258	206	241	193	183	161	156	154	139
8			Kuzyaka	Akçakese	OB	142	113	114	117	88	88	81	81	78	78
9				Bostan	Oİ	300	413	314	341	289	281	268	298	289	264
10				Hamitköy	OB	111	107	104	109	82	90	88	83	91	85
11				Kırısoğlu	Oİ	155	161	180	173	172	170	158	174	175	164
12				Yenikavak	Oİ	217	206	191	187	175	176	180	179	165	170
13		Ağlı	Merkez	Akçakese	Oİ	423	329	266	230	152	78	132	118	119	100
14		Araç	Merkez	Aşağıoba	OB	272	207	199	148	109	101	62	62	56	54
15				Ekinözü	OB	331	261	267	232	104	101	76	78	73	79
16				Serdar	OB	512	431	391	404	305	266	237	232	236	210
17			Boyalı	Çerçiler	OB	344	162	96	80	37	49	26	36	32	25
18				Okluk	OB	338	337	262	209	154	151	108	112	107	100
19			İğdir	Çamaltı	OB	203	161	120	105	39	67	48	50	57	55
20				İğdirkişla	OB	245	158	116	92	49	51	38	42	41	32
21				Okçular	OB	372	214	169	119	66	128	45	48	49	49
22				Yukarıçobanözü	OB	170	188	176	153	138	140	94	95	93	88
23		Azdavay	Merkez	Çömlektepe	Oİ	346	293	269	221	159	152	131	115	120	122
24				Kayaoğlu	OB	275	272	245	222	150	124	96	95	90	85
25				Sarnıçköy	Oİ	482	528	432	339	243	189	168	165	159	162
26		Bozkurt	Merkez	Çiçekyayla	Oİ	553	412	352	232	93	78	88	114	87	76
27				Kocaçam	Oİ	584	489	347	247	79	154	142	169	145	143
28		Cide	Merkez	Abdulkadir	OB	313	190	176	191	123	113	94	93	93	95
29				Çamdibi	Oİ	348	299	284	233	161	146	108	109	109	129
30				Gökçeler	OB	422	454	347	253	148	149	136	137	131	132
31				Karakadı	Oİ	393	372	346	269	141	133	100	90	89	89
32				Kuşçu	OB	391	375	279	202	135	168	114	122	134	145
33				Sipahi	OB	311	268	234	199	123	136	126	122	122	119
34				Yurtbaşı	Oİ	556	719	681	723	504	549	412	401	395	390
35		Çatalzeytin	Merkez	Güneşler	OB		270	217	137	73	82	63	83	70	76
36				Kozsökü	OB		202	172	116	64	84	68	117	91	85
37		Daday	Merkez	Akılçalman	Oİ	330	216	219	171	129	67	103	105	107	98
38				Budaklı	OB	161	133	109	135	103	30	74	65	67	75
39				Ertaş	Oİ	146	105	95	96	68	58	51	49	49	48
40				Kayıköy	Oİ	387	373	344	343	191	177	126	116	114	110
41				Tüfekçi	OB	223	182	175	158	111	87	95	69	92	89
42		Devrekani	Merkez	Baltacak	OB	341	312	350	380	263	627	271	250	240	232
43				Elmaltekke	OB	278	271	214	191	112	121	108	114	120	111
44				Kuzköy	Oİ	502	506	425	347	164	229	208	241	226	196
45		Doğanyurt	Merkez	Akçabel	OB	646	688	772	802	653	645	556	504	504	491
46				Gökçe	OB	253	295	286	306	264	323	340	333	319	299
47		Hanönü	Merkez	Çakırçay	OB	650	262	222	205	157	148	123	119	115	114

Ek Tablo 2 (devam ediyor).

48				Yılanlı	Oİ	492	332	320	250	192	143	103	102	93	99
49		İhsangazi	Merkez	Hocahacıp	OB	347	331	307	257	257	220	184	179	175	171
50		İnebolu	Merkez	Aktaş	OB	274	234	203	196	153	145	97	104	89	82
51				Çaydüzü	OB	276	374	362	251	177	172	129	117	109	114
52				Göçkün	Oİ	342	452	448	461	524	537	581	570	557	572
53				Karabey	OB	388	356	344	314	205	209	118	117	116	110
54				Soğukpınar	OB	190	293	308	297	267	282	242	239	237	234
55				Yamaç	OB	404	154	85	88	110	53	37	42	42	37
56		Küre	Merkez	Beşören	Oİ	377	448	478	425	381	440	249	257	217	201
57				İmralı	Oİ	301	297	290	287	229	227	130	115	103	102
58		Pınarbaşı	Merkez	Aşağıaktaş	Oİ	309	240	220	169	141	119	116	107	109	103
59				Karacaören	Oİ	423	447	381	262	126	126	91	100	89	111
60				Yukarıaktaş	OB	312	252	198	158	96	67	89	85	90	82
61		Seydiler	Merkez	Üyük	OB	180	150	128	128	112	97	84	85	89	85
62		Şenpazar	Merkez	Gürpelit	OB	378	315	261	204	148	136	182	180	201	193
63		Taşköprü	Merkez	Akçakese	Oİ	1042	965	905	478	130	227	184	202	180	214
64				Bademci	OB	247	268	274	289	224	221	216	200	195	191
65				Çitköy	OB	281	333	322	307	284	299	267	266	262	269
66				Garipşah	Oİ	290	251	211	200	190	182	162	129	111	115
67				Karnıaçık	OB	252	261	261	249	220	226	245	239	231	233
68				Kuzkalınkese	Oİ	370	453	291	221	135	107	85	81	71	64
69				Sarıseki	Oİ		243	237	187	141	108	85	94	113	111
70				Yoğunluk	OB	383	221	132	103	78	92	50	75	88	87
71		Tosya	Merkez	Çeltikçi	OB	361	363	373	273	157	155	99	108	95	94
72				Karabey	Oİ	920	967	942	867	652	634	565	565	546	551
73				Özboyu	Oİ	243	284	286	261	235	221	178	171	169	166

Ek Tablo 3 Örnek köylerdeki net göç miktarları ve yüzdeleri.

Sıra No	İl	İlçe	Bucak	Köy	Pt				Pt+nB Toplam doğum	D Toplam ölüm	M Net göç	Net göç oranı(%)	Yıllık net göç oranı (%)
					1997	2000	2007	2008					
1	Bartın	Merkez	Merkez	Ahmetpaşa	379	397	365	359	55	11	-64	-17,34	-1,58
2				Beşköprü	368	346	315	319	38	10	-77	-22,42	-2,04
3				Çayır	421	396	407	422	74	12	-61	-14,47	-1,32
4				Esenyurt	1092	1101	1027	1052	210	32	-218	-20,34	-1,85
5				Gürpınar	321	352	345	357	54	10	-8	-2,36	-0,21
6				Karainler	903	938	1042	1030	206	29	-50	-5,17	-0,47
7				Yeşilkaya	934	943	968	1043	209	29	-71	-7,18	-0,65
8				Muratbey	516	484	480	472	71	15	-100	-20,24	-1,84
9				Terkehaliller	1094	1009	1073	1067	223	32	-218	-20,18	-1,83
10				Yıldız	952	1150	857	844	115	28	-195	-21,71	-1,97
11			Art	Kumaçorak	479	353	260	271	58	10	-256	-68,27	-6,21
12			Kozcağız	Akçamescit	611	594	608	609	100	18	-84	-13,77	-1,25
13				Dırazlar	824	805	846	822	149	25	-126	-15,31	-1,39
14				Hocaoğlu	602	549	412	442	50	15	-195	-37,36	-3,40
15				Şabankadı	582	566	510	500	59	16	-125	-23,11	-2,10
16		Amasra	Merkez	Acarlar	232	221	183	189	22	1	-64	-30,40	-2,76
17				Çanakçılar	649	617	583	599	128	3	-175	-28,04	-2,55
18				Karakaçak	419	405	331	324	28	2	-121	-32,57	-2,96
19				Topderesi	161	155	167	162	17	1	-15	-9,29	-0,84
20		Kurucaşile	Merkez	Demirci	122	94	66	63	3	2	-60	-64,86	-5,90
21				Karaman	556	530	461	499	86	11	-132	-25,02	-2,27
22				Uğurlu	279	280	244	262	17	6	-28	-10,35	-0,94
23		Ulus	Merkez	Aşağıcamlı	232	182	113	120	0	1	-111	-63,07	-5,73
24				Çerde	262	233	185	195	7	2	-72	-31,51	-2,86
25				Gökpınar	114	67	45	58	0	1	-55	-63,95	-5,81
26				Kalecik	282	212	125	150	0	2	-130	-60,19	-5,47
27				Sarıfasıl	188	167	144	153	3	1	-37	-21,70	-1,97
28			Kumluca	Dibektaş	369	302	295	272	19	2	-114	-35,57	-3,23
29				Konuklu	394	270	273	274	10	2	-128	-38,32	-3,48
30	Kastamonu	Merkez	Merkez	Akdoğan	518	518	503	492	77	5	-98	-19,41	-1,76
31				Çerçiköy	174	178	189	203	22	2	9	4,77	0,43
32				Hacışaban	165	163	138	136	8	1	-36	-23,92	-2,17
33				Kurucaören	110	92	80	109	0	1	0	0,00	0
34				Talipler	132	129	112	108	0	1	-23	-19,17	-1,74
35			Akyaka	Çatalçam	138	168	130	117	6	1	-26	-20,39	-1,85
36				İbrahimli	193	183	161	156	6	2	-41	-23,50	-2,14
37			Kuzyaka	Akçakese	88	88	81	81	0	1	-6	-7,10	-0,65
38				Bostan	289	281	268	298	49	3	-37	-12,61	-1,15
39				Hamitköy	82	90	88	83	4	1	-2	-2,42	-0,22
40				Kırıçoğlu	172	170	158	174	20	2	-16	-9,25	-0,84
41				Yenikavak	175	176	180	179	36	2	-30	-16,95	-1,54
42		Ağlı	Merkez	Akçakese	152	78	132	118	13	6	-41	-30,37	-2,76
43		Araç	Merkez	Aşağıoba	109	101	62	62	0	0	-47	-54,97	-5,00
44				Ekinözü	104	101	76	78	0	0	-26	-28,57	-2,60
45				Serdar	305	266	237	232	22	0	-95	-35,38	-3,22
46			Boyalı	Çerçiler	37	49	26	36	0	0	-1	-2,74	-0,25
47				Okluk	154	151	108	112	6	0	-48	-36,09	-3,28
48			İğdir	Çamaltı	39	67	48	50	0	0	11	24,72	2,25
49				İğdirkişla	49	51	38	42	0	0	-7	-15,38	-1,40
50				Okçular	66	128	45	48	0	0	-18	-31,58	-2,87
51				Yukarıçobanözü	138	140	94	95	6	0	-49	-42,06	-3,82
52		Azdavay	Merkez	Çömlektepe	159	152	131	115	9	10	-43	-31,39	-2,85
53				Kayaoğlu	150	124	96	95	3	8	-50	-40,82	-3,71
54				Sarıçuköy	243	189	168	165	3	14	-67	-32,84	-2,99
55		Bozkurt	Merkez	Çiçekyayla	93	78	88	114	7	1	15	14,49	1,32
56				Kocaçam	79	154	142	169	0	2	92	74,19	6,74
57		Cide	Merkez	Abdulkadir	123	113	94	93	0	0	-30	-27,78	-2,53
58				Çamdibi	161	146	108	109	0	0	-52	-38,52	-3,50
59				Gökçeler	148	149	136	137	0	0	-11	-7,72	-0,70
60				Karakadı	141	133	100	90	0	0	-51	-44,16	-4,01

Ek Tablo 3 (devam ediyor).

61				Kuşçu	135	168	114	122	0	0	-13	-10,12	-0,92
62				Sipahi	123	136	126	122	3	0	-4	-3,27	-0,30
63				Yurtbaşı	504	549	412	401	84	1	-186	-41,10	-3,74
64		Çatalzeytin	Merkez	Güneşler	73	82	63	83	3	0	7	8,97	0,82
65				Kozsökö	64	84	68	117	0	0	53	58,56	5,32
66		Daday	Merkez	Akılçalman	129	67	103	105	13	1	-36	-30,77	-2,80
67				Budaklı	103	30	74	65	6	1	-43	-51,19	-4,65
68				Ertaş	68	58	51	49	0	1	-18	-30,77	-2,80
69				Kayıköy	191	177	126	116	6	2	-79	-51,47	-4,68
70				Tüfekçi	111	87	95	69	0	1	-41	-45,56	-4,14
71		Devrekani	Merkez	Baltacak	263	261	271	250	37	1	-49	-19,10	-1,74
72				Elmalitekke	112	121	108	114	9	0	-7	-6,19	-0,56
73				Kuzköy	164	229	208	241	45	1	33	16,30	1,48
74		Doğanyurt	Merkez	Akçabel	653	645	556	504	136	2	-283	-48,92	-4,45
75				Gökçe	264	323	340	333	95	1	-25	-8,38	-0,76
76		Hanönü	Merkez	Çakırçay	157	148	123	119	3	1	-40	-28,99	-2,64
77				Yılanlı	192	143	103	102	3	1	-92	-62,59	-5,69
78		İhsangazi	Merkez	Hocahacıp	257	220	184	179	16	1	-93	-42,66	-3,88
79		İnebolu	Merkez	Aktaş	153	145	97	104	10	1	-58	-45,14	-4,10
80				Çaydüzü	177	172	129	117	13	1	-72	-48,98	-4,45
81				Göçkün	524	537	581	570	192	2	-144	-26,33	-2,39
82				Karabey	205	209	118	117	0	1	-87	-54,04	-4,91
83				Soğukpınar	267	282	242	239	39	1	-66	-26,09	-2,37
84				Yamaç	110	53	37	42	0	0	-68	-89,47	-8,13
85		Küre	Merkez	Beşören	381	440	249	257	31	1	-154	-48,28	-4,39
86				İmralı	229	227	130	115	23	1	-136	-79,07	-7,19
87		Pınarbaşı	Merkez	Aşağıaktaş	141	119	116	107	12	0	-46	-37,10	-3,37
88				Karacaören	126	126	91	100	0	0	-26	-23,01	-2,09
89				Yukarıaktaş	96	67	89	85	0	0	-11	-12,15	-1,10
90		Seydiler	Merkez	Üyük	112	97	84	85	6	1	-32	-32,49	-2,95
91		Şenpazar	Merkez	Gürpelit	148	136	182	180	10	0	22	13,41	1,22
92		Taşköprü	Merkez	Akçakese	130	227	184	202	19	0	53	31,93	2,90
93				Bademci	224	221	216	200	26	0	-50	-23,58	-2,14
94				Çitköy	284	299	267	266	50	0	-68	-24,73	-2,25
95				Garipşah	190	182	162	129	13	0	-74	-46,39	-4,22
96				Karnıaçık	220	226	245	239	40	0	-21	-9,15	-0,83
97				Kuzkalınkese	135	107	85	81	0	0	-54	-50,00	-4,55
98				Sarıseki	141	108	85	94	3	0	-50	-42,55	-3,87
99				Yoğunluk	78	92	50	75	0	0	-3	-3,92	-0,36
100		Tosya	Merkez	Çeltikçi	157	155	99	108	0	1	-48	-36,23	-3,29
101				Karabey	652	634	565	565	75	4	-158	-25,97	-2,36
102				Özboyu	235	221	178	171	10	1	-73	-35,96	-3,27

ÖZGEÇMİŞ

Hikmet Batuhan GÜNŞEN 1980’de Lüleburgaz’da (Kırklareli) doğdu. İlk ve orta öğrenimini aynı şehirde tamamladı. Lüleburgaz Lisesi’nden mezun olduktan sonra 1997 yılında Balıkesir Üniversitesi Balıkesir Meslek Yüksek Okulu Endüstriyel Elektronik Programı’na girdi ve 1999’da mezun oldu. 2000 yılında Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Bartın Orman Fakültesi Orman Mühendisliği Bölümü’ne girdi ve 2004’de mezun olduktan sonra Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Orman Mühendisliği Anabilim Dalı Ormancılık Politikası Bilim Dalı’nda yüksek lisans eğitimine başladı. 2005’de Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Bartın Orman Fakültesi Orman Mühendisliği Bölümü Ormancılık Politikası Anabilim Dalı’nda Araştırma Görevlisi olarak göreve başladı. 2006’da yüksek lisans eğitimini tamamladıktan sonra aynı bilim dalında doktora eğitimine başladı. Halen doktora eğitimine devam etmektedir. Evlidir ve bir çocuk babasıdır.

ADRES BİLGİLERİ

Adres: Bartın Üniversitesi
Orman Fakültesi
Orman Mühendisliği Bölümü
74100 BARTIN

Tel: (378) 223 5161

E-posta: hgunsen@bartin.edu.tr

